॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ

ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸ-ಟೀಕಾ

೧. ದೇವದಹವಗ್ಗೋ

೧. ದೇವದಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ, ಲಳನ್ತಿ, ತೇಸು ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ವಿಜಯಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ವಿಜೇತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ; ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠಾನಾದಿಸಕ್ಕಾರದಾನಗ್ಗಹಣಂ ತಂತಂಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಾ ವೋಹರನ್ತಿ, ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ಜುತಿಯಾ ಜೋತೇನ್ತಿ ವಾತಿ **ದೇವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ರಾಜಾನೋ**। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಜನಂ ರಞ್ಜಯನ್ತಾ ಸಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ರಾಜನ್ತಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಸೋಭನ್ತೀತಿ ಚ, "**ರಾಜಾನೋ**"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಗಮದೇಸೇ। **ಸಾ**ತಿ ಪೋಕ್ಖರಣೀ। **ತನ್ತಿ** ತಂ, "ದೇವದಹ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಉಪಾದಾಯ, ತಸ್ಸ ಅದೂರಭವತ್ತಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಸಬ್ಬಂ** ಸುಖಾದಿಭೇದಂ ವೇದಯಿತಂ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ। **ಕತಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಜಾತಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ। ತೇನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ವೇದನಾ ಕಮ್ಮಫಲಭೂತಾ ಏವ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಇಮಿನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ, "ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವಂವಾದಿನೋ"ತಿ ಏವಂ ಇಮೇ ನಾಮಾತಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। **ನಿಯಮೇತ್ವಾ**ತಿ, "ಏವಂವಾದಿನೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿಗಣ್ಠಾ"ತಿ ಏವಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಲಿಸಾಸನನ್ತಿ ಪರಾಜಯಂ। ಕಲೀತಿ ಹಿ ಅನತ್ಥೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಕಲೀತಿ ಸಸತಿ ವಿಪ್ಫರತೀತಿ **ಕಲಿಸಾಸನಂ,** ಪರಾಜಯೋ। ಕಲೀತಿ ವಾ ಕೋಧಮಾನಾದಿಕಿಲೇಸಜಾತಿ, ತಾಯ ಪನ ಅಯುತ್ತವಾದಿತಾ **ಕಲಿಸಾಸನಂ**। ತಂ **ಆರೋಪೇತುಕಾಮೋ** ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ। **ಯೇ** ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಅಕತಂ ವಾತಿ **ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತೇ ಕಥಂ** ತಂ ಏದಿಸನ್ತಿ **ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ**। ಯೇ ಚ ಕಮ್ಮಂ ಪಭೇದತೋ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತೇ ಕಥಂ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ; ವಿಪಾಕಪರಿಯೋಸಿತಭಾವಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಯೇ ಚ ಪಾಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಮೇವ ನ ಜಾನನ್ತಿ; ತೇ ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪಾದನವಿಧಿಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಉತ್ತರಿ ಪುಚ್ಛಾಯಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ ಆಹ।

೨. ಕಿಞ್ಚಾಪಿ **ಚೂಳದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧೇಪಿ,** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೦) "**ಏವಂ ಸನ್ತೇ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ಅಜಾನನಭಾವೋ ಏವ ಉಜುಕಂ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದೇಸನಾಯ ತಥಾ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೮೦) ವುತ್ತಂ - "ಏವಂ ಸನ್ತೇತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವಂ ಅಜಾನನಭಾವೇ ಸತೀ"ತಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ ಏವಮತ್ಥೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧ, "**ಮಹಾನಿಗಣ್ಠಸ್ಸ ವಚನೇ ಸಚ್ಚೇ ಸನ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ತಕಸ್ಸ ಠಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ।

೩. ಅನೇಕವಾರಂ ವಿಸರಞ್ಜನಂ ಇಧ ಗಾಳ್ಹಾಪಲೇಪನಂ, ನ ಸಾಟಕಸ್ಸ ವಿಯ ಲಿತ್ತತಾತಿ ಆಹ - "**ಬಹಲೂಪ...ಪೇ॰... ಲಿತ್ತೇನ ವಿಯಾ**"ತಿ। **ವುತ್ತಮೇವ,** ನ ಪುನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇಮೇಸಂ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಭಾವತೋ, **"ಜಾನನಕಾಲೋ ಸಿಯಾ"**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ವದತಿ। ತೇನ ಏವಂ ಜಾನಿತುಂ ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಸಿಯಾ, ತೇಸಞ್ಚ ದಸ್ಸನಂ ಸಚ್ಚಂ ಸಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಂ ಅಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ನ ಜಾನಿಂಸೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚತೂಸು ಕಾಲೇಸೂತಿ** ವಣಮುಖಸ್ಸ ಪರಿಕನ್ತನಕಾಲೋ, ಸಲ್ಲಸ್ಸ ಏಸನಕಾಲೋ, ಅಬ್ಬುಹನಕಾಲೋ, ವಣಮುಖೇ ಅಗದಙ್ಗಾರಓದಹನಕಾಲೋತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಕಾಲೇಸು। **ಸುದ್ಧನ್ತೇ**ತಿ ಸುದ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸೇ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ನಿಜ್ಜೀರಣಟ್ಠೇನ ನಿದ್ದುಕ್ಖಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಾಯ ಉಪಮಾಯಾ**ತಿ, "ಸಲ್ಲೇನ ವಿದ್ಧಸ್ಸ ಹಿ ವಿದ್ಧಕಾಲೇ ವೇದನಾಯ ಪಾಕಟಕಾಲೋ ವಿಯಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಏಕಾಯ ಉಪಮಾಯ। **ತಯೋ ಅತ್ಥಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಹುವಮ್ಹಾ ವಾ ನೋ ವಾ, ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅಕರಿಮ್ಹಾ ವಾ ನೋ ವಾ, ಏವರೂಪಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅಕರಿಮ್ಹಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಅತ್ಥಾ। **ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹೀ**ತಿ ವಣಮುಖಪರಿಕನ್ತನಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹಿ। **ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ**ತಿ, "ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಹಿ ದುಕ್ಖನಿಜ್ಜೀರಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞಾ ಏಕೋ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತೋ।

೪. **ಇಮೇ ಪನ** ನಿಗಣ್ಠಾ। ಆಸಙ್ಕಾಯ **ವಿದ್ಧೋಸ್ಮೀತಿ ಸಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। ಪಚ್ಚಾಹರಿತು**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಾವತ್ತಿತುಂ, ಪರಿಹರಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫. **ಅತೀತವಾದಂ ಸದ್ದಹನ್ತಾನ**ನ್ತಿ, "ಅತ್ಥಿ ಖೋ, ಭೋ, ನಿಗಣ್ಠಾ ಪುಬ್ಬೇ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅತೀತಂಸಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಂ ಮಹಾನಿಗಣ್ಠಸ್ಸ ವಾದಂ ಸದ್ದಹನ್ತಾನಂ। **ಭೂತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತತ್ತಾ ಕಿಂ ಅವಿಪರೀತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಹ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಹಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಏವ **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮)। "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಹೇತುಕಂ ಸಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ಪಟಿಹರತಿ ಪಟಿವತ್ತೇತೀತಿ ಪಟಿಹಾರೋ, ವಾದೋ ಏವ ಪಟಿಹಾರೋ **ವಾದಪಟಿಹಾರೋ;** ತಂ, ಉತ್ತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - **"ಪಚ್ಚಾಗಮನಕವಾದ"**ನ್ತಿ, ಚೋದನಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಆವುತ್ತಿವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, "ತೇಸಂ ಸದ್ಧಾಭೇದಕವಾದಂ ನಾಮ ತೇಸಂ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ।

೬. **ಅವಿಜ್ಜಾ ಅಞ್ಞಾಣಾ ಸಮ್ಮೋಹಾ**ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಕರಣಭೂತಾಯ। **ಅಞ್ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಅಜಾನನೇನ। **ಸಮ್ಮೋಹೇನಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನೇನ ಮಹಾಮುಳ್ಹತಾಯ। ಸಾಮಂಯೇವ ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾ ಏತರಹಿ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಕಮಹೇತು ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದಿಯಮಾನಂ - "ಯಂಕಿಞ್ಚಾಯಂ…ಪೇ॰… ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತೂ"ತಿ **ವಿಪರೀತತೋ ಸದ್ದಹಥ**। ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತುವಾದಸಞ್ಞಿತಂ **ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಥ**।

೭. **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ, ತತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಫಲಂ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ**। ತೇನಾಹ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕದಾಯಕ"**ನ್ತಿ। **ಪಯೋಗೇನಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕೇನ ಪಯೋಗೇನ ವಾ ವಾಚಸಿಕೇನ ವಾ ಪಯೋಗೇನ। **ಪಧಾನೇನಾ**ತಿ ಪದಹನೇನ ಚೇತಸಿಕೇನ ಉಸ್ಸಾಹನೇನ। ಆಸನ್ನೇ ಭವನ್ತರೇ ವಿಪಾಚೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಪಗೇವ ದೂರೇತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ದುತಿಯೇ ವಾ ತತಿಯೇ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಬ್ಬತ್ತಕಭಾವತೋ ಸುಖವೇದನಾಯ ಹಿತನ್ತಿ **ಸುಖವೇದನೀಯಂ**। ಸಾ ಪನ ವಿಪಾಕವೇದನಾಭಾವತೋ ಏಕನ್ತತೋ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣವಿಪಾಕದಾಯಕ"**ನ್ತಿ। **ವಿಪರೀತ**ನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣವಿಪಾಕದಾಯಕಂ। **ನಿಪ್ಫನ್ನೇ**ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ। **ಸಮ್ಪರಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಿಯವೇದನೀಯಸ್ಸ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಕಾಮಂ ಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಮೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾಪಿ ಅತ್ಥೇತ್ಥ ಅತಿಸಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವಿಸೇಸಭಾವತೋ ಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಅಯಮೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಕತಂ, ತತೋ **ಸತ್ತದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇ**।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ತದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇ ವಿಪಾಕದಾನೇ। **ಏಕವಾರಂ ಕಸಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ** ಛಾತಜ್ಝತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ। **ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ ಆಹ** - "ಉಸ್ಸೂರೇ ಭತ್ತಂ ಆಹರೀಯಿತ್ಥಾ"ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಕತಪುಞ್ಞಂ ಅನುಮೋದತಿ। **ವಿಜ್ಜೋತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ,** "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಇದಮ್ಪಿ ತಪ್ಪಕಾರೋ, ಮಮ ಚಿತ್ತವಿಕಪ್ಪಮತ್ತಂ, ಉದಾಹು ಸುವಣ್ಣಮೇವಾ"ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ **ಯಟ್ಠಿಯಾ ಪಹರಿತ್ವಾ।**

ವಾಳಯಕ್ಖಸಞ್ಚರಣತ್ತಾ ರಾಜಗಹೂಪಚಾರಸ್ಸ **ನಗರೇ ಸಹಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕಂ ಚಾರೇಸುಂ।** ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋ **ಚೂಳಾಯ ಡಂಸಿ। ರಞ್ಞೋ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ರಞ್ಞೋ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ವತ್ಥು** ಧಮ್ಮಪದವತ್ಥುಮ್ಹಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವೀವತ್ಥು) ಆಗತೇನ ನಯೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ಮರಣಸನ್ತಿಕೇಪಿ ಕತಂ, ಪಗೇವ ತತೋ ಪುರೇತರಂ ಅತೀತತ್ತಭಾವೇಸು ಚ ಕತಂ। **ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತವಿಪಾಕೋತಿ ವುತ್ತೋ** ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿಭಾವತೋ। **ಸಮ್ಪರಾಯವೇದನೀಯಮೇವ** ಭವನ್ತರೇ ವಿಪಾಕದಾಯಕಭಾವತೋ। **ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಗುಣೋತ್ವೇವ ವುತ್ತೋ,** ನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತವಿಪಾಕೋತಿ ವಿಮುತ್ತಿಭಾವತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯಲಕ್ಖಣಾನತಿವತ್ತನತೋ। **ಸಬ್ಬಲಹುಂ ಫಲದಾಯಿಕಾತಿ** ಏತೇನ ಫಲುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಪಕ್ಕವೇದನೀಯತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಚತುಪ್ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಫಲತಾಯ **ಸಞ್ಞಾಭವೂಪಗಂ** ಕಮ್ಮಂ **ಬಹುವೇದನೀಯನ್ತಿ** ವುತ್ತಂ। ಏಕಖನ್ಧಫಲತ್ತಾ **ಅಸಞ್ಞಾಭವೂಪಗಂ** ಕಮ್ಮಂ **ಅಪ್ಪವೇದನೀಯಂ।** ಕೇಚಿ ಪನ, "ಅರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಬಹುಕಾಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಫಲತ್ತಾ ಬಹುವೇದನೀಯಂ, ಇತರಂ ಅಪ್ಪವೇದನೀಯಂ। ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಂ ವಾ ಬಹುವೇದನೀಯಂ, ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಅಪ್ಪವೇದನೀಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸವಿಪಾಕಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥಂ, ನ ಆರದ್ಧವಿಪಾಕಮೇವ। **ಅವಿಪಾಕಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಂ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಾದಿಭೇದಂ।

೮. **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದೀನ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದೀನಂ ದಸನ್ನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಕಮ್ಮಾನಂ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಸ್ಸ ಅನಾಪಾದನೀಯತ್ತಾ ಯಥಾಸಭಾವೇನೇವ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋತಿ ಆಹ **"ಅಫಲೋ"**ತಿ। ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ಪದಹನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಲಭಾವಪ್ಪವೇದನೋ **ಪಧಾನಚ್ಛೇದಕವಾದೋ। ಪರೇಹಿ ವುತ್ತಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ವಾದೇಸು ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತೇಹಿ ಪರೇಹಿ ವುತ್ತಕಾರಣೇಹಿ। ನ ಹಿ ಲಕ್ಖಣಯುತ್ತೇನ ಹೇತುನಾ ವಿನಾ ಪರವಾದೇಸು ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಕಾರಣಾ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। **ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ವಾದಾ ಚ ಅನುವಾದಾ ಚಾತಿ** ನಿಗಣ್ಠೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಸಕಸಕಸಮಯಪ್ಪವೇದಿಕಾ ವಾದಾಚೇವ ಸಾವಕೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತೇಸಂ ಅನುವಾದಾ ಚ। **ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ಕಾರಣಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ,** "ಅಯಮೇತ್ಥ ದೋಸೋ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಗರಹಾರಹಂ ಕಾರಣಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸತ್ಥೋ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ , "ವುತ್ತನಯೇನ ಪರೇಹಿ ವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಕಾರಣಾ ಹುತ್ವಾ ದೋಸದಸ್ಸನವಸೇನ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ವಾದಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ತಂ ವಾದಂ ಅಪ್ಪಸಾದನೀಯಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸೋಸೇನ್ತಾ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿವೋಹಾರಸುಕ್ಖನೇನ ಮಿಲಾಪೇನ್ತಾ ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರಿನೋತಿಆದಯೋ ದಸ ಗಾರಯ್ಹಾಪದೇಸಾ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ।

೯. **ಸಙ್ಗತಿಭಾವಹೇತೂತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯದಿಚ್ಛಾಯ ಸಮುಟ್ಠಿತಸಙ್ಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ ಸಙ್ಗತಿ ನಿಯತಿಲಕ್ಖಣಾತಿ ಆಹ **"ನಿಯತಿಭಾವಕಾರಣಾ"**ತಿ। ಅಚ್ಛೇಜ್ಜಸುತ್ತಾವುತಅಭೇಜ್ಜಮಣಿ ವಿಯ ಹಿ ಪಟಿನಿಯತತಾ ನಿಯತಿಪವತ್ತೀತಿ। **ಛಳಭಿಜಾತಿಹೇತೂತಿ** ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿ ನೀಲಾಭಿಜಾತಿ ಲೋಹಿತಾಭಿಜಾತಿ ಹಲಿದ್ದಾಭಿಜಾತಿ ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿ ಪರಮಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ ಇಮಾಸು ಅಭಿಜಾತೀಸು ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪಾಪಸಙ್ಗತಿಕಾತಿ** ನಿಹೀನಸಙ್ಗತಿಕಾ।

೧೦. **ಅನದ್ಧಭೂತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಅಧಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ **ಅದ್ಧ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ - **"ಅನದ್ಧಭೂತನ್ತಿ ಅನಧಿಭೂತ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಆಪಾಯಿಕೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಮಹತಾ ದುಕ್ಖೇನ ಅಭಿಭುಯ್ಯತಿ, ನ ತಥಾ ಅಯನ್ತಿ ಆಹ - **"ದುಕ್ಖೇನ ಅನಧಿಭೂತೋ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೋ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। "ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೪) ವುತ್ತಾಯ **ನಾನಪ್ಪಕಾರಾಯ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ** ಕಿಲಮಥೇನ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಧುತಙ್ಗಧರಾತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವೀರಿಯನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಂ ವೀರಿಯಂ ಸರೀರಂ ಖೇದನ್ತಮ್ಪಿ **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಞಾಯಾರದ್ಧಭಾವತೋ।

ಥೇರೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಗತಮಹಾರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ। **ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ** ಮನುಸ್ಸದೇವನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಾ। **ಖುರಗ್ಗೇಯೇವಾತಿ** ಖುರೇ ಸೀಸಗ್ಗೇ ಏವ, ಖುರೇ ಸೀಸಗ್ಗತೋ ಅಪನೀತೇ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಯನ್ತಿ**, "ಇಸ್ಸರಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ। ನ ಸಬ್ಬೇ ಏವ ಸಕ್ಕಾರಪುಬ್ಬಕಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಯೋ ದಾಸಿಕುಚ್ಛಿಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ರಜತಮುದ್ದಿಕನ್ತಿ** ರಜತಮಯಂ ಅಙ್ಗುಲಿಮುದ್ದಿಕಂ। **ಗೋರಕಪಿಯಙ್ಗುಮತ್ತೇನಪೀತಿ** ಕಪಿತ್ಥಛಲ್ಲಿಕಙ್ಗುಪುಪ್ಫಗನ್ಧಮತ್ತೇನಪಿ।

ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ಆಗತಸುಖಂ ಧಮ್ಮಸುಖನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಙ್ಘತೋ ವಾ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯಸುಖ"**ನ್ತಿ। **ಅಮುಚ್ಛಿತೋತಿ** ಅನಜ್ಝಾಪನ್ನೋ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅನಜ್ಝಾಪನ್ನತಂ ತಸ್ಸ ಚ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಿಕಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಸ್ಸಾತಿ** ಸಮುದಯಸ್ಸ। ಸೋ ಹಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತತ್ತಾ ಆಸನ್ನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ** ಯಥಾರದ್ಧಾಯ ಸಾತಿಸಯಂ ಕರಣತೋ ಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಬಲವವೀರಿಯಂ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹಿಂ। **ಪದಹತೋತಿ** ಪಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಮಗ್ಗೇನ ವಿರಾಗೋ ಹೋತೀತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ವಿರಜ್ಜನಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಇಮಿನಾ ಸುಖಾಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ಕಥಿತಾ** ಅಕಸಿರೇನೇವ ಸೀಘತರಂ ಮಗ್ಗಪಜಾನತಾಯ ಬೋಧಿತತ್ತಾ। **ಮಜ್ಝತ್ತತಾಕಾರೋತಿ** ವೀರಿಯೂಪೇಕ್ಖಮಾಹ। **ಸಙ್ಖಾರಂ ತತ್ಥ ಪದಹತೀತಿ** ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಂ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ವಿರಜ್ಜನನಿಮಿತ್ತಂ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಂ ಪದಹತಿ। ಕಥಂ? **ಮಗ್ಗಪ್ಪಧಾನೇನ** ಚತುಕಿಚ್ಚಪ್ಪಧಾನೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ವಾಯಾಮೇನ **ಪದಹತಿ** ವಾಯಮತಿ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೋತಿ** ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅನಚ್ಚಾರದ್ಧನಾತಿಸಿಥಿಲತಾಯ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಾಕರಣೇನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೋ। ತೇನಾಹ **"ಉಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾ ಚ ನಾಮೇತ್ಥ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವನಾ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಭಾವೇತೀ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಏವಂ ಪಾಳಿಯಾ ಪದಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, - "ಸೋ ಏವಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಕಥಂ? ಸಙ್ಖಾರಂ ಮೇ ಪದಹತೋ ಸಙ್ಖಾರಪದಹನಾ ಇಮಸ್ಸ ದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ವಿರಾಗೋ ಹೋತಿ , ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೋ ಮೇ ಉಪೇಕ್ಖನಾ ಇಮಸ್ಸ ದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ವಿರಾಗೋ ಹೋತೀ"ತಿ। ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಚಾಯಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗವೀಮಂಸಸ್ಸಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪಧಾನಾತಿ** ಸಮ್ಮಸನಪದೇನ ಸುಖೇನೇವ ಖಿಪ್ಪತರಂ ಭಾವನಾಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪನವೀರಿಯಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಸುಖಾಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕಸ್ಸಚಿ ನಾತಿದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತವೀರಿಯೇನಪಿ ದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ವಿರಾಗೋ ಹೋತಿ ವಿಪಸ್ಸನಮನುಯುಞ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸಿತಂ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಚತುತ್ಥೀಯೇವ ಪಟಿಪದಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ, "ಯಸ್ಸ ಹಿ ಖ್ವಾಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಉಪೇಕ್ಖಂ ತತ್ಥ ಭಾವೇತೀ"ತಿ ವಾರೇಹಿ ತಾಸಂಯೇವ ಪಟಿಪದಾನಂ ವಸೇನ ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿದಾನಸ್ಸ ಪರಿಜಿಣ್ಣಂ ಇಮೇಹಿ ವಾರೇಹಿ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ವಿಭಾವಿತೋ।

೧೧. **ಬದ್ಧಚಿತ್ತೋತಿ** ಸಮ್ಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ। **ಬಹಲಚ್ಛನ್ದೋತಿ** ಬಹಲತಣ್ಹಾಛನ್ದೋ। **ಅತಿಚರಿತ್ವಾತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। ನಟಸತ್ಥವಿಧಿನಾ ನಚ್ಚನಕಾ **ನಟಾ, ನಚ್ಚಕಾ** ಇತರೇ। **ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ,** "ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಇತ್ಥಿಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿ"ನ್ತಿ। **ಛಿಜ್ಜಾತಿ** ದ್ವಿಧಾ ಹೋತು।

ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಭಿಜ್ಜತು। “ಭಿಜ್ಜ ವಾ ಭಿಜ್ಜವಾ”ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ವಿನಾಸಮೇವ ವದತಿ। **ಇತ್ವಾತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ತದುಭಯನ್ತಿ** ಸಙ್ಖಾರಪದಹನಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಂ।

೧೯. **ಪೇಸೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ವಾಯಮನ್ತಸ್ಸ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ದುಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ನಿಯ್ಯಾನತಂ ಸನ್ಧಾಯ।

ಉಸುಕಾರೋ ವಿಯ ಯೋಗೀ ತೇಜನಸ್ಸ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಜುಕರಣತೋ। ಗೋಮುತ್ತ**ವಙ್ಕಂ,** ಚನ್ದಲೇಖಾ**ಕುಟಿಲಂ,** ನಙ್ಗಲಕೋಟಿ**ಜಿಮ್ಹಂ** ಚಿತ್ತಂ। **ಅಲಾತಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಂ** ಆತಾಪನ-ಪರಿತಾಪನತೋ। **ಕಞ್ಜಿಕತೇಲಂ ವಿಯ ಸದ್ಧಾ** ಸಿನೇಹನತೋ। **ನಮನದಣ್ಡಕೋ ವಿಯ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ** ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಾಮನತೋ। **ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೇನ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ **ಉಜುಕರಣಂ** ಭಾವನಾಭಿಸಮಯತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅನ್ತದ್ವಯವಜ್ಜಿತಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಕಿಲೇಸಗಣವಿಜ್ಝನಂ** ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ। ಇತರಾ ಪನ ಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ **ಇಮಾಸು ದ್ವೀಸು** ಯಥಾವುತ್ತಾಸು ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾಸು **ಕಥಿತಾಸು, ಇತರಾಪಿ ಕಥಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ** ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ಪಟಿಪದಾಸಾಮಞ್ಞತೋ। **ಸಹಾಗಮನೀಯಾಪಿ ವಾ ಪಟಿಪದಾ ಕಥಿತಾವ,** “ನ ಹೇವ ಅನದ್ಧಭೂತಂ ಅತ್ತಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಕಥಿತತ್ತಾ। “ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾ ಪನ ನ ಕಥಿತಾ”ತಿ ಇದಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಅಕಥಿತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನಿಕ್ಖಮನದೇಸನನ್ತಿ** ನಿಕ್ಖಮನುಪಾಯಂ ದೇಸನಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದೇವದಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಪಞ್ಚತ್ತಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧. **ಏಕೇತಿ** ಏತ್ಥ ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ, ನ ಗಣನಾದಿಅತ್ಥೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏಕಚ್ಚೇ”**ತಿ ಆಹ। ಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ “ಸನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತಾ; ತತೋ ಚ ನೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಣತೋ ಸಿಥಿಲಕರಣವಿವೇಚನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಯ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಅವಿತಥತಾ ಚ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ। ಪರಮತ್ಥಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾಯ ಲೇಸೋಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **“ಪರಿಬ್ಬಜುಪಗತಭಾವೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ಅಪರನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀತಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿನೋ, ತೇ ಏವ **ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ।** ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಅಪರನ್ತಂ ಪುರಿಮತರಸಿದ್ಧೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇಹಿ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗಸಿದ್ಧೇಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭೂತೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೇಹಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತಿ; ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **“ಅಪರನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀ”**ತಿ। ತಣ್ಹುಪಾದಾನವಸೇನ ಕಪ್ಪನಗಹಣಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಉಪಾದಾನಂ। **ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ** ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ **ಉದ್ದಾನತೋ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ವಸೇನ। ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾಯ ಸಹಜಾತಾಯ ಅಭಿನನ್ದನಕಾಯ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ಸಸ್ಸತಾದಿಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ। ಅನಾಗತಧಮ್ಮವಿಸಯಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಅನಾಗತಕಾಲವಾಚಕೋ ಇಧ **ಅಪರ**-ಸದ್ದೋ। ರೂಪಾದಿಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪನವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಭಾಗವಾಚಕೋತಿ ಆಹ - **“ಅನಾಗತಂ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸ”**ನ್ತಿ। **ಕಪ್ಪೇತ್ವಾತಿ** ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರನ್ತೇ ತಣ್ಹಾಯ ನಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಸಮತ್ತನಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಮಾಹ। **ಠಿತಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಿಯಾ ಅವಿಜಹನಂ।

ಅನುಗತಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅನು ಅನು ಗತಾ ಅಪರನ್ತೇ ಪವತ್ತಾ। **ಆರಬ್ಭಾತಿ** ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ। ವಿಸಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಪರನ್ತೋ। ವಿಸಯಭಾವತೋ ಏವ ಹಿ ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಆಗಮನಟ್ಠಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಆಗಮ್ಮ ಪಟಿಚ್ಚಾ”**ತಿ। **ಅಧಿವಚನಪದಾನೀತಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿಪದಾನಿ, ದಾಸಾದೀಸು ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿಸದ್ದೋ ವಿಯ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿವಚನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಧಿ-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಭಾವೇ, ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಉಪರಿ ವಚನಂ **ಅಧಿವಚನಂ,** ಉಪಾದಾನಭೂತರೂಪಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಾ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿದೀಪಕಪದಾನೀತಿ

ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಞ್ಹೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಯದಿದಂ, "ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ, ನ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥೋ। ಅಧಿಕವುತ್ತಿತಾಯ ವಾ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಯೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**। ಅಧಿಕಞ್ಹಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಸಸ್ಸತಾದಿಂ ಪಕತಿಆದಿಂ ದ್ರಬ್ಯಾದಿಂ ಜೀವಾದಿಂ ಕಾಯಾದಿಞ್ಚ ಅಭೂತಮತ್ಥಂ ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। **ಅಭಿವದನ್ತೀ**ತಿ, "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ವದನ್ತಿ, "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವದನ್ತಿ। ಅಭಿವದನಕಿರಿಯಾಯ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಅವಿಚ್ಛೇದಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಚನಂ।

ಸಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಞ್ಞೀತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಞಾಸಮಙ್ಗೀ"**ತಿ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ರೋಗೋ ಭಙ್ಗೋತಿ **ಅರೋಗೋ**ತಿ ಅರೋಗಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಪರಿಯಾಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ರೋಗರಹಿತತಾಸೀಸೇನ ವಾ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ನಿಚ್ಚತಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋತಿ ಆಹ **"ಅರೋಗೋತಿ ನಿಚ್ಚೋ"**ತಿ। **ಇಮಿನಾತಿ**, "ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ। **ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾತಿ** - ರೂಪೀಚತುಕ್ಕಂ, ಅರೂಪೀಚತುಕ್ಕಂ, ಅನ್ತವಾಚತುಕ್ಕಂ, ಏಕನ್ತಸುಖೀಚತುಕ್ಕನ್ತಿ - ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಕಥಿತಾ। ಇಮೇಸುಯೇವ ಪುರಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಅಟ್ಠ ಚ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾತಿ** ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವೇ ರೂಪಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಾರುಪ್ಪತ್ತಭಾವೇ ಚಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಕಥಿತಾ। ಅಸತೋ ವಿನಾಸಾಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥಿಭಾವನಿಬನ್ಧನೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸತೋತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಯಾವಾಯಂ ಅತ್ತಾ ನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಾವ ವಿಜ್ಜತಿ ಏವಾತಿ ಗಹಣತೋ ನಿರುದಯವಿನಾಸೋ ಇಧ ಉಚ್ಛೇದೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಉಪಚ್ಛೇದ"**ನ್ತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ನಾಸೋ **ವಿನಾಸೋ,** ಅಭಾವೋ, ಸೋ ಪನ ಮಂಸಚಕ್ಖು-ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು-ದಸ್ಸನಪಥಾತಿಕ್ಕಮೋವಾತಿ ಆಹ **"ಅದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ಅದಸ್ಸನೇ ಹಿ ನಾಸ-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ನಿರುಳ್ಹೋ। **ಭವವಿಗಮನ್ತಿ** ಸಭಾವಾಪಗಮನಂ ಯೋ ಹಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ನ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸುಖಮನುಭೋಗವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧರೂಪಜ್ಝಾನಸುಖಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಪಞ್ಞಾಪನವಾದಾ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಧಮ್ಮೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ, ಸೋಪಿ ಸುಪಾಕಟಭಾವೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಚ, **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧಅತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಞ್ಞೀತಿ ಆದಿವಸೇನ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞೀ ಅಸಞ್ಞೀ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀತಿ ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ, ಸದಾ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸಸ್ಸತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ**ತಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ ದಸ್ಸನಾನಿ। **ಸನ್ತಅತ್ಥವಸೇನ ಏಕ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಸೇನ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ। **ಇತರಾನಿ ದ್ವೇ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದ-ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಸಙ್ಖಾತಾನಿ ದ್ವೇ ದಸ್ಸನಾನಿ। **ತೀಣಿ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ, "ಸನ್ತಅತ್ಥವಸೇನ ಏಕ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಗಹವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞೀತಿ ಆದಿವಿಭಾಗವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನ ಉದ್ಧಟಂ।

೨೨. **ರೂಪೀಂ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೬-೭೭) ಯದಿ ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಏವಂ ಸತಿ ರೂಪವಿನಿಮುತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ರೂಪಸ್ಸಪಿ ಅತ್ತನಿಯತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾತಿ ಏತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಅತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೬-೭೭) "ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ, "ಕಸಿಣರೂಪಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ - "ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ"ತಿ, ಅಥ ಖೋ "ರುಪ್ಪನಸೀಲೋ ರೂಪೀ"ತಿ। ರುಪ್ಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ರೂಪಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಾವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ, ಸಾ ಚ ನತ್ಥೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಪರಿತ್ತವಿಪುಲತಾದಿವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಾಯಭೇದತೋ ಉದ್ಧಂ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ "ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇಪಿ ನ ದೋಸೋ। ಕಪ್ಪನಾಸಿದ್ಧೇನಪಿ ಹಿ ಭೇದೇನ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸದಸ್ಸನತೋ ಯಥಾ "ಸಿಲಾಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ।

ರುಪ್ಪನಂ ವಾ ರುಪ್ಪನಸಭಾವೋ ರೂಪಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪೀ,** ಅತ್ತಾ "ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಚನಂ ಞಾಯಾಗತಮೇವಾತಿ **"ಕಸಿಣರೂಪಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರೂಪಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಸನ್ತಸುಖುಮಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ತಬ್ಬಿಪರೀತಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಲಾಭೀ, "ಕಸಿಣರೂಪಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಲಾಭಿತಕ್ಕಿನೋ ಠಪೇತ್ವಾ, ಸೇಸತಕ್ಕೀ ಲಾಭಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ। ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕಿಕೋಪಿ ಸುದ್ಧತಕ್ಕಿಕೋಪಿ ವಾ ನಿರಙ್ಕುಸತ್ತಾ ತಕ್ಕನಸ್ಸ ಕಸಿಣರೂಪಮ್ಪಿ ಅತ್ತಾತಿ ಕದಾಚಿಪಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ – **"ಉಭೋಪಿ ರೂಪಾನಿ ಗಣ್ಹಾತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ಸುದ್ಧತಕ್ಕಿಕಸ್ಸ ಉಭಯಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಸಙ್ಕವಚನಂ।

ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸ-ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣ-ನತ್ಥಿಭಾವಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾನಿ **ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ಠಪೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧನ್ತಿ** ಇದಂ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನಿಯತಂ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। "ರೂಪಿಂ ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಪನ ಅತ್ಥೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ಅಕತ್ವಾ **"ಅರೂಪಧಮ್ಮೇ"**ಇಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। **ಮಿಸ್ಸಕಗ್ಗಾಹವಸೇನಾತಿ** ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ, "ಏಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ, "ಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಗಹಣವಸೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿತಾಯ ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ರೂಪಭಾವೇನ ಅರೂಪಭಾವೇನ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ, "ರೂಪೀ ಅರೂಪೀ ಚಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇತಿ ಅಜ್ಝತ್ತವಾದಿನೋ ವಿಯ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ, "ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತೀ"ತಿ। **ತಕ್ಕಗಾಹೇನೇವಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪತ್ತಿಯಾ ಸಕಿಚ್ಚಸಾಧನಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಥಮ್ಭಕುಟ್ಟಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಸಙ್ಘಾತೋ ವಿಯ ನೇವ ರೂಪೀ, ರೂಪಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ ನ ಅರೂಪೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತತಕ್ಕಗಾಹೇನ। ಲಾಭಿವಸೇನಪಿ ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಚತುತ್ಥವಾದೇ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ ತತ್ಥ ದೇಸಕಾಲಭೇದವಸೇನ ತತಿಯಚತುತ್ಥವಾದಾ ಇಚ್ಛಿತಾ; ಇಧ ಕಾಲವತ್ಥು ಭೇದವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ತತಿಯವಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಸಹ ಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ; ಚತುತ್ಥವಾದಸ್ಸ ಪನ ವತ್ಥುಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೂಹತೋ, "ಏಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಕ್ಕವಸೇನಾತಿ ತತ್ಥ ವಕ್ಖಮಾನನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಭೇದೇನ ಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಸಮ್ಭವತೋ ದುತಿಯದಿಟ್ಠಿಪಿ ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ; ತಥಾಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಏಕರೂಪೇನೇವ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ, **"ಪಠಮದಿಟ್ಠಿ ಸಮಾಪನ್ನಕವಾರೇನ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ಆಹ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ಸಮಾಪನ್ನಕಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಏಕಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಏವ ವಾ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿ ಭೇದೇನ ಸಞ್ಞಾಭೇದಸಮ್ಭವೇಪಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತೇನ ಓಳಾರಿಕೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀತಿ, **"ದುತಿಯದಿಟ್ಠಿ ಅಸಮಾಪನ್ನಕವಾರೇನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಅವಡ್ಢಿತಕಸಿಣವಸೇನ ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ, ವಡ್ಢಿತಕಸಿಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತತಿಯದಿಟ್ಠಿ ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇನ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಙ್ಗುಟ್ಠಪ್ಪಮಾಣೋ ವಾ ಅತ್ತಾ ಯವಪ್ಪಮಾಣೋ, ಅಣುಮತ್ತೋ ವಾ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನವಸೇನ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೬-೭೭) ಪರಿತ್ತೋ ಸಞ್ಞೀತಿ **ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ।** ಕಪಿಲಕಣಾದಾದಯೋ (ವಿಭ॰ ಅನುಟೀ॰ ೧೮೯) ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಗತಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಸಞ್ಞೀತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತನ್ತಿ, "ರೂಪಿಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ತವಾದಂ। **ಏಕೇಸನ್ತಿ** ಏಕಚ್ಚಾನಂ। **ಉಪಾತಿವತ್ತತನ್ತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಾನಂ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಕಸಿಣಮೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತೇನಾಹ – "ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿ। ತತ್ಥ "ಸಞ್ಞಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ ತೀಣೀ"ತಿ ಇದಂ ಸಞ್ಞಾಯ ಚತುಕ್ಕಮ್ಪಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ, **ಅಪರೇ ಅಟ್ಠಕನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತದುಭಯನ್ತಿ** ತಂ ಸಞ್ಞಾಅಟ್ಠಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಉಭಯಂ। **ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ,** "ಚತಸ್ಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ಪಕಾಸೇಸ್ಸತಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ – "ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಅಟ್ಠ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೨)। **ಏತ್ಥಾತಿ,**

“ಏತಂ ವಾ ಪನಾ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ** ತತ್ಥ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ ತದುದ್ಧಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನೇನ ಚ ಬ್ರೂಹಿತಸದ್ಧಾದಿ ಗುಣತ್ತಾ, ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಸಕ್ಕುಣನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಯೇ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತೇವ ಗಹಿತಾ** ತೇಸಂಯೇವ ವಸೇನ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ಸಕ್ಕೋನ್ತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಉಪಾತಿವತ್ತನಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ತೇಸಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣೋ , ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾ ಚಸ್ಸ ಆಗಮನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಅನನ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ವಾ। ನ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನನ್ತನ್ತಿ ಪರಮಾನನ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸುಖದುಕ್ಖೇಹಿ ಅನಿಞ್ಜನತೋ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಿಸೇಸತಾಯ ಚ ಆನೇಞ್ಜಂ ಪತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಯಂ ನೋ ಅತ್ತಾತಿ ಅಭಿವದನ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ವಿಞ್ಞಾಣಕಸಿಣಮೇಕೇ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಏಕೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಅತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - **“ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತು”**ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಅಪರೇ। ತಞ್ಹಿ ಕಸಿಣಂ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ, “ವಿಞ್ಞಾಣಕಸಿಣ”ನ್ತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ, “ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನ”ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಮೇಕೇ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತಯಿದನ್ತಿ ಯ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋತಿ ಆಹ **“ತಂ ಇದ”**ನ್ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ** ಯಥಾ ವುತ್ತಂ “ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಹಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ** “ಮುತ್ತಗತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧), ಸಙ್ಖಾರಗತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೪೧) ವಿಯ। ಗನ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗತಮತ್ತಂ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ,** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಿಪಕಾರೋ ವಾ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ।** ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರಸದ್ದೇ ಸಮಾನತ್ಥೇ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯೋ** ದಿಟ್ಠಿಕಾರಣಂ, ಅವಿಜ್ಜಾದಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ಹಿ **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ - “ಅಸ್ಸುತವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ”ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೭)। **ಫಸ್ಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ।** ಯಥಾಹ “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೮-೧೨೪)। **ಸಞ್ಞಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ।** ಯಥಾಹ “ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೯)। **ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ।** ಯಥಾಹ - “ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨೧)। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ।** ಯಥಾಹ - “ತಸ್ಸೇವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯)। **ದಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ। ತೇನಾಹ - “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦)। ರೂಪವೇದನಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಇದಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ - **“ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಇದಂ ನಾಮ ದಸ್ಸನಂ ಗಹಿತ”**ನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನಾ**ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತದೇವಾತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಞ್ಚೇವ ದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಞ್ಚ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, **“ಯದಿ ರೂಪಸಞ್ಞಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಕಾರೇನ ವುತ್ತಸಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ** ನೀವರಣಾದಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿತೋ। ಉತ್ತಮಾ ಪಣೀತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ತತೋ ಏವ **ಸೇಟ್ಠಾ,** ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ಏವ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವತೋ **ಅನುತ್ತರಿಯಾ। ಅಕ್ಖಾಯತೀ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ ವಿಸುಂ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಅನೋತರಣತೋ, **“ಯದಿ ಆರುಪ್ಪಸಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ-ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾ”**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಇತರೇಹಿ ಪನ ದ್ವೀಹೀ**ತಿ, “ಯದಿ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ, ಯದಿ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನ”ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ। **ಸಮಾಪನ್ನಕವಾರೋ ಚ** ತಥಾ ಇಧ ಕಥಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಅಟ್ಠ ಸಞ್ಞಾ** ಚತುಕ್ಕದ್ವಯಸಙ್ಗಹತೋ। ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀಪದಂ ಠಪೇತ್ವಾ **ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ ಹೋನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ - **“ಸಮಾಪನ್ನಕ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಗಹಿತೋಯೇವಾ”**ತಿ।

ಸಞ್ಞಾಗತನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಗತಂ, ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಗಹಂ ಗತಂ ವಾ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸಪಿ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ, **“ಸದ್ಧಿಂ ದಿಟ್ಠಿಗತೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಕತನ್ತಿ** ಸಹ ಕಾರಣಭೂತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ತೇನೇವ ಸಹ ಕಾರಣಭಾವೇನ

ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ; ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಓಳಾರಿಕಂ** ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ವಯೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಠಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭೂತವಿಕಾರಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಸಿಯಾ। ನ ಚೇತ್ಥ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ತೇಸಂ ತಥಾ ಅನನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತೋ; ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖತಭಾವೇನ ಇತರೇಹಿ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮತಾಯ ದುನ್ನಿವಾರಯಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧಾ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೩) ವಚನತೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸಪಿ ನಿಸ್ಸರಣಭಾವೇನ **"ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧೋ"**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವೇತ್ಥ ಪಟಿಯೋಗಭಾವೇನ ಉದ್ಧಟಂ "ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥ, - "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಜಾತಂ ಅಭೂತಂ ಅಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ ಸುತ್ತಪದಂ (ಉದಾ॰ ೭೩) ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸೀತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸೀ, ತತೋ ಏವ ಇತರಾಭಿಸಮಯತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ **ತಂ ಸಙ್ಖತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ**।

೧೩. **ಅಟ್ಠಸು ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇಸೂತಿ** ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೮-೮೦) ಆಗತನಯೇನ ವುತ್ತಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ, "ಸಞ್ಞೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಕಥಿತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ವಾದಾ ಏವ ಉದ್ಧಟಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಸಞ್ಞೀ"**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ ಪರತೋ **"ಅಟ್ಠಸು ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದೇಸೂ"**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಸಞ್ಞಾಯ ಸತಿ ತಾಯ ವೇದನಾಗಾಹಸಬ್ಭಾವತೋ **"ಆಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗತೋ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತೋ ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಪಕ್ಕಪಭಿಜ್ಜನತೋ ಚ **ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ;** ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ದೋಸದುಟ್ಠತಾಯ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಸದೋಸಟ್ಠೇನ ಗಣ್ಡೋ"**ತಿ। ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋತುದನತೋ ದುರುದ್ಧರಣತೋ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಸಲ್ಲಂ; ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅವಟ್ಠಾನೇನಾತಿ ಆಹ **"ಅನುಪವಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಸಲ್ಲ"**ನ್ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕುತೋಚಿ ಆಗತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗತಿ"**ನ್ತಿ। **ಗತಿನ್ತಿ** ಪವತ್ತಿಂ। ಸಾ ಪನ ತಾಸು ತಾಸು ಗತೀಸು ವುತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಚುತಿವಸೇನ ಗತಿ"**ನ್ತಿ; ವಡ್ಢನವಸೇನ ಘನಪಬನ್ಧವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಪರಾಪರ"**ನ್ತಿ। ಅಪರಾಪರಞ್ಹಿ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನನ್ದೂಪಸೇಚನಂ; ಇತರಂ ಖನ್ಧತ್ತಯಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಭಿವುದ್ಧಿಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ। ಪವಡ್ಢವಸೇನ ವಾ ಗತಿಂ, ನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚುತಿಂ, ತತೋ ಅಪರಾಪರಞ್ಚ ರೂಪಪವತ್ತನವಸೇನ ಉಪಪತ್ತಿಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕವಸೇನ ವುಡ್ಢಿಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೂಪಚಿತಭಾವೇನ ವಿರುಳ್ಹಿಂ; ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ವೇಪುಲ್ಲನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಕಾಮಞ್ಚಾತಿಆದಿನಾ "ಅಞ್ಞತ್ರ ರೂಪಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಚೋದನಾ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಚೋದನಾಯ ಅವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯತಾಯ ಸಿಯಾ; ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯಾ ಪನಾಯಂ ಚೋದನಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಅಯಂ ಪನ ಪಞ್ಹೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ತಕೇ ಖನ್ಧೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ರೂಪವೇದನಾದಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ। **ಅಞ್ಞತ್ರ ರೂಪಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ರೂಪೇನ ವಿನಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ। ಭವವಿಸೇಸಚೋದನಾಯ ಸಭಾವತೋ ಏವ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿನಾ ರೂಪಸ್ಸಪಿ ಪವತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಅರೂಪಭವೇಪಿ ರೂಪಂ, ಅಸಞ್ಞಾಭವೇ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ। **ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಯ ಚೇ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿಬಾಹಸೀತಿ** ಯದಿ ಸದ್ದತ್ಥಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನ ಗಣ್ಹಸಿ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತವಸೇನ ಪಠಮವಾದೋ; ಸಞ್ಞಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಞ್ಞಂಯೇವ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಠಿತಾಯ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ದುತಿಯವಾದೋ; ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹ ರೂಪಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬೇ ಏವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ತತಿಯವಾದೋ; ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹವಸೇನೇವ ಪವತ್ತೋ ಚತುತ್ಥವಾದೋ। ತೇಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದೇಪಿ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸು; ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾಯ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ

ಪಠಮವಾದೋ; ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಸಞ್ಞಾನನಸಭಾವತಾಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಚ ದುತಿಯವಾದಾದಯೋ ಪವತ್ತಾತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಏತೇಸಂ ವಾದಾನಂ ಸಬ್ಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

೯೪. ಯತ್ಥ ನ ಸಞ್ಞಾ, ತತ್ಥ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ - **"ಅಸಞ್ಞಾ ಸಮ್ಮೋಹೋ"**ತಿ, ಅಸಞ್ಞಭಾವೋ ನಾಮ ಸಮ್ಮೋಹಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ನಿಯ್ಯನ್ತೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಯಾತಿ ಬಹುಲಂ ವಚನತೋ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಯಸದ್ದೋ, ಏವಂ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಸದ್ದೋತಿ ಆಹ - **"ವಿಜಾನಾತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ, ವಿಜಾನನಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ **ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಮತ್ತೇನಾತಿ** ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಮಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ - **"ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಸಞ್ಞಾಪವತ್ತಿಮತ್ತೇನಾ"**ತಿ, ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪಭಾವತೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಸಞ್ಞಾಪವತ್ತಿಸಮೇನ ಭಾವನಾಭಿನೀಹಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಳಾರಿಕಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತೇನಾತಿ** ಓಳಾರಿಕಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪವತ್ತಿಯಾ। **ಓಳಾರಿಕಸಙ್ಖಾರಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಿಯೋಸಾನಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಉಪಸಮ್ಪದನ್ತಿ** ಯೇ ಸಞ್ಞಾಯ, ಅಸಞ್ಞಿಭಾವೇ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಾಪಿ ರೂಪಜ್ಝಾನಪಟಿಲಾಭಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನಂ ಪಟಿಲಾಭಂ ಅಧಿಗಮಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಸ್ಸ ಬ್ಯಸನಂ ಅಕ್ಖಾಯತಿ ಅನುಪಾಯಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿನಾಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಸದಿಸಸಮಾಪಜ್ಜನಪುಬ್ಬಕಂ ಪರಿವುಟ್ಠಾನಂ। ಸಮಾಪತ್ತಿ ಏವ ತೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। **ಓಳಾರಿಕಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ** ಅನ್ತಮಸೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾಪಿ **ಪತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ನ ಅಕ್ಖಾಯತಿ** ತೇಪಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ। **ಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅವಸೇಸಾತಿ** ಇತೋ ಪರಂ ಸುಖುಮಭಾವೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಸುಖುಮಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಅವಸೇಸಾ। ತೇನಾಹ - **"ಭಾವನಾವಸೇನ ಸಬ್ಬಸುಖುಮಭಾವಂ ಪತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"**ತಿ। **ಏತನ್ತಿ** ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ, **ಪತ್ತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಹೋತಿ** ತಾದಿಸಸಙ್ಖಾರಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಬ್ಬೋಹಾರತೋ। **ಸಙ್ಖತಂ** ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತತ್ತಾ।

೯೫. "ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫) ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಸಬುದ್ಧಿಯಂ ವಿಪರಿವತ್ತಮಾನೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ, "ತತ್ರಾ"ತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ತತ್ರಾತಿ ಸತ್ತಸು ಉಚ್ಛೇದವಾದೇಸು ಭುಮ್ಮ"**ನ್ತಿ। **ಉದ್ಧಂ ಸರನ್ತಿ** ಉದ್ಧಂ ಗತಂ ಸರನ್ತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಉದ್ಧಂ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸರನ್ತಾತಿ** ಯತ್ಥ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ ನ ಲಭನ್ತಿ, ತಂ ಜಾನನ್ತಾ। **ಆಸತ್ತಿನ್ತಿ** ಆಸೀಸನಂ। **ಪೇಚ್ಚಾತಿ** ಪರಲೋಕೇ। **ವಾಣಿಜೂಪಮಾ ವಿಯಾತಿ** ಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಫಲವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ। **ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಭಯಾತಿ** ಸನ್ತೋ ಕಾಯೋತಿ ಸಕ್ಕಾಯೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋತಿ ಕತ್ವಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತತೋ ಭಾಯನೇನ। **ಮಾ ಖೀಯಿ ಮಾ** ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮಾ ಓಸೀದಿ** ಮಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಭಸ್ಸಿ। **ಅಬ್ಭನ್ತಿ** ಆಕಾಸಂ **ಮಾ ಉನ್ದ್ರಿಯಿ** ಮಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತಿ। ಗದ್ದುಲೇನ ಬದ್ಧೋ **ಗದ್ದುಲಬದ್ಧೋ। ದಳ್ಹಥಮ್ಭೋ ವಿಯ ಖೀಲೋ ವಿಯ ಚ** ಸಕ್ಕಾಯೋ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯತೋ। **ಸಾ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ** ತಸ್ಸ ಅನುಪರಿವತ್ತನತೋ। **ದಣ್ಡಕೋ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿ** ಭೇದನಕರಣಾಯ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಕರಣತೋ। **ರಜ್ಜು ವಿಯ ತಣ್ಹಾ** ಬನ್ಧನತೋ ಚ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗಮನವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಬದ್ಧಭಾವತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ದಿಟ್ಠಿದಣ್ಡಕೇ ಪವೇಸಿತಾಯ ತಣ್ಹಾರಜ್ಜುಯಾ"**ತಿ।

೯೬. ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ (ಚತುಚತ್ತಾರೀಸ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕವಾದಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ) ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ಪಞ್ಚೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥುದ್ದೇಸಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ, **"ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚಾಯತನಾನೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಆಯತನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ। ಸಞ್ಞೀಆದಿವಸೇನ ತೀಣಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋತಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಭಾಜಿತಾನಿ**। ಇತರಂ ಪನ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ಕುಹಿಂ ಪವಿಟ್ಠಂ**? ಸರೂಪತೋ ಅಭಾಜಿತತ್ತಾ ಯಥಾಭಾಜಿತೇಸು ವಾದೇಸು ಕತ್ಥ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಉದ್ದೇಸೇ ಪನ ಸರೂಪತೋ ಗಹಿತಮೇವ, "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಪನೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿ। ಇತರೋ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀವಾದೇ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ

“ಏಕತ್ತ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಆಹ ಯಥಾಸುಖಞ್ಞೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮೋ ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದೋ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ, ಇತರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀವಾದೇ।

೨೭. **ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತ**ನ್ತಿ ಅತೀತಂ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ। ಪುಬ್ಬೇ ನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮವಿಸಯಾ ಕಪ್ಪನಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅತೀತಕಾಲವಾಚಕೋ ಇಧ ಪುಬ್ಬಸದ್ದೋ, ರೂಪಾದಿಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಕಪ್ಪನಾವತ್ಥು ನತ್ಥಿ, ಅನ್ತಸದ್ದೋ ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ”**ತಿ। “ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ”ತಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ತಣ್ಹಾಯನಾಭಿನಿವಿಸಾನಂ ಸಮತ್ಥನಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಂ ವದತಿ। **ಸೇಸಮ್ಪೀ**ತಿ “ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ “ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿನೋ”ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚ **ಅತ್ತಾ**ತಿ ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ, **ಲೋಕೋ**ತಿ ಲೋಕಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಿ ತಬ್ಬಿಪಾಕಾ ಚಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತಂ ತಂ ಗಹಣವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞಾಪನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **“ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ। ಸಬ್ಬದಾಭಾವೇನ **ಸಸ್ಸತೋ। ಅಮರೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। ಮರಣಾಭಾವೇನ **ಅಮರೋ,** ಉಪ್ಪಾದಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ವತ್ತನತೋ **ನಿಚ್ಚೋ,** ಥಿರಟ್ಠೇನ ವಿಕಾರಾಭಾವೇನ **ಧುವೋ, ಯಥಾಹಾ**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳೀಹಿ ವಿಭಾವೇತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ… ಸಞ್ಞಂ… ಸಙ್ಖಾರೇ… ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦-೧೩೧) ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ। “ರೂಪವನ್ತ”ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦-೧೩೧) ಪನ ಪಞ್ಚದಸವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ, “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಂ - “ಲೋಕೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ, “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇ “ಲೋಕೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ “ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಸ್ಸತೋ…ಪೇ॰… ಧುವೋ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ; ಏವಂ ಅಸಸ್ಸತೋ ಅನಿಚ್ಚೋ ಅಧುವೋ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ನ ಹೋತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ; ನಿಚ್ಚೋ ಚ ಅನಿಚ್ಚೋ ಚ ನೇವನಿಚ್ಚೋ ನಾನಿಚ್ಚೋತಿ ಏವಮಾದಿಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾತಿ ಲಾಭೀವಸೇನ ತಯೋ, ತಕ್ಕೀವಸೇನ ಏಕೋತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ। ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀ ತಿತ್ಥಿಯೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಪಞ್ಞೋ ದಸ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನಿ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಚತ್ತಾರೀಸ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ। ಸೋ ಏವಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಅಭಿವದತಿ। ತಕ್ಕೀ ಪನ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತಂ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಅಭಿವದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ಲಾಭೀವಸೇನ ತಯೋ, ತಕ್ಕೀವಸೇನ ಏಕೋತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ”ತಿ। ಏತೇನೇವ ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಕವಾದೋ ವಿಯ ಸಸ್ಸತವಾದೋ ಕಸ್ಮಾ ದುವಿಧೇನ ನ ವಿಭತ್ತೋತಿ ಚೇ? ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ, “ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ”ತಿ ವಾದೇ ಅಯಮಯುತ್ತತಾವಿಭಾವನಾ - ಯದಿ ಹಿ ಪರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ ವಾ ಸಸ್ಸತೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸಾಧಾನಸ್ಸ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಹಿತತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಹಿತೇ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಉಪದೇಸೋ ಏವ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಸಿಯಾ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ। ಕಥಂ ವಾ ಸೋ ಉಪದೇಸೋ ಪವತ್ತೀಯತಿ ವಿಕಾರಾಭಾವತೋ; ಏವಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಅಜಟಾಕಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾ ಹಿಂಸಾದಿಕಿರಿಯಾ ಚ ನ ಸಮ್ಭವತಿ; ತಥಾ ಸುಖಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನುಭವನನಿಬನ್ಧೋ ಏವ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧಾಭಾವತೋ, ಜಾತಿಆದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಕುತೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ। ಅಥ ಪನ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ ಚ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನಾಯಂ ಕಿರಿಯಾದಿವೋಹಾರೋತಿ ವದೇಯ್ಯ। ಏವಮ್ಪಿ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಮತ್ತನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ; ತೇ ವಾ ಪನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ಅವತ್ಥಾಭೂತಾ ತತೋ ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಸಿಯುಂ ಅನಞ್ಞೇ ವಾ, ಯದಿ ಅಞ್ಞೇ, ನ ತಾಹಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಹಿಪಿ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ। ಯೋ ಹಿ ಕರೋತಿ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ ಚವತಿ ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಚಾತಿ ಇಚ್ಛಿತಂ। ತಸ್ಮಾ ತದವತ್ಥೋ ಏವ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸೋ, ಕಿಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕಪ್ಪನಾಪಿ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಿಯಾ। ಅಥ ಅನಞ್ಞೇ,

ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸವನ್ತೀಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ಅನಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ತಾಸಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸಸಮ್ಭವಾಪತ್ತಿತೋ ಕುತೋ ನಿಚ್ಚತಾವಕಾಸೋ। ತಾಸಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚತಾತಿ ಬನ್ಧನವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಏವ ಸಸ್ಸತವಾದೋ; ನ ಚೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ವಾದೀ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವೇ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಯುತ್ತಿಂ ವತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ; ಯುತ್ತಿರಹಿತಞ್ಚ ವಚನಂ ನ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಮಾರಾಧೇತೀತಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಛಡ್ಡಿತೋ ಏವಾಯಂ ಸಸ್ಸತವಾದೋತಿ।

ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾತಿ ಏತ್ಥ ತೇ ಸರೂಪಮತ್ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ, ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಜನಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಲಾಭೀ ಚ ಅಲಾಭೀ ಚ। ತತ್ಥ ಲಾಭೀ ನಾಮ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಲಾಭೀ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಅರಹತೋ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ। ಯೋ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ಚುತಿಮತ್ತಮೇವ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಪುಬ್ಬಯೋಗಾಭಾವೇನ ಪರಿಕಮ್ಮಾಕರಣೇನ ವಾ ಉಪಪಾತಂ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸೋ "ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಲಾಭೀ - "ಕೋ ಪರಲೋಕಂ ಜಾನಾತಿ, ಏತ್ತಕೋ ಜೀವವಿಸಯೋ, ಯಾವ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಧೀತುಯಾ ಹತ್ಥಗ್ಗಣ್ಹನಕರಾಜಾ ವಿಯ ಕಾಮಸುಖಗಿದ್ಧತಾಯ ವಾ, "ಯಥಾ ರುಕ್ಖಪಣ್ಣಾನಿ ರುಕ್ಖತೋ ಪತಿತಾನಿ ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಮರಣಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಜಲಬುಬ್ಬುಳಕೂಪಮಾ ಸತ್ತಾ"ತಿ ತಕ್ಕಮತ್ತವಸೇನ ವಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ - "ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವೇ ರೂಪಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಅರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಚವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಕಥಿತಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮೇಸು ತೀಸು ವಾದೇಸು "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ; ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ, ನ ಯುತ್ತಂ ಚತುವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೇಸು ಚತುತ್ಥಾದೀಸು ಚತೂಸು ವಾದೇಸು, "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅರೂಪೀನಂ ಕಾಯೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ರೂಪಭವೇ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅರೂಪಭವೇಪಿ ಕಾಯವೋಹಾರಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ಆಹ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ। ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥೇವ ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ। ಅರೂಪಕಾಯಭಾವತೋ ವಾ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಸಮೂಹಭೂತೇ ಅರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಕಾಯನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಾಮಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವಾದಿನಿರವಸೇಸವಿಭವಪತಿಟ್ಠಾಪಕಾನಂ ದುತಿಯವಾದಾದೀನಂ ಯುತ್ತೋ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಭಾವೋ ಅನಾಗತದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ; ನ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕ-ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತ-ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವ-ಸಮುಚ್ಛೇದಪತಿಟ್ಠಾಪಕಸ್ಸ ಪಠಮವಾದಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ"ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಯಥಾ ಹಿ ದುತಿಯಾದಿವಾದಾನಂ, ಪುರಿಮಪುರಿಮವಾದಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸೇವ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಭವೋಪಪತ್ತಿಯಾ ಸಮುಚ್ಛೇದನತೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾ, ತಥಾ ಚ "ನೋ ಚ ಖೋ, ಭೋ, ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಅನಾಗತಸ್ಸೇವ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಪಠಮವಾದಸ್ಸಪಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ಆಗತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಇಧ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ದೇಸನಾ ಗತಾ। ಏತೇ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ದೇಸನಾ ಗತಾ। ಏತೇ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾ। ಜಲಬುಬ್ಬುಳಕೂಪಮಾ ಹಿ ಸತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ।

ಇಧಾತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು। **ಇಧೇವ** ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾದಿಕೇ **ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ** ವಿನಟ್ಠವಿನಾಸವಸೇನ। ಏವಂ ಅನಾಗತೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಪರಾನಂ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾನಂ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಗಹಣಂ; ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ಪನ ಆಗತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಇಧೇವ ಉಚ್ಛೇದದಸ್ಸನಪರಾನಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಗಹಣಂ। **ಇತೋ ಪರಂ ನ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಪನ ಇದಂ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ। ಸತ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಚ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತನ್ತಿ ಪವತ್ತೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ । ಸೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕ-ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕ-ಮನೋಪದೋಸಿಕತ್ತಭಾವತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧಾಗತಾನಂ ತಕ್ಕಿನೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ**"ತಿ। "ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ"ತಿ ಇದಂ ತೇಹಿ ಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಮತದಸ್ಸನವಸೇನ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಸ್ಸತಾಭಿಮತಂ ಅಸಙ್ಖತಮೇವಾತಿ ಲದ್ಧಿ।

ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** – “ಚಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಮನೋತಿ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸತೀ”ತಿ। ನ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ; ತಸ್ಸೇವ ನಿಚ್ಚಧುವಾದಿಭಾವೋ ಅನುಮ್ಮತ್ತಕೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತುಂ। ಏತೇನ, “ಉಪ್ಪಾದವಯಧುವತಾಯುತ್ತಭಾವಾ ಸಿಯಾ ನಿಚ್ಚಾ, ಸಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೮) ಅಯುತ್ತತಾವಿಭಾವನಾ – ಯದಿ, “ಯೇನ ಸಭಾವೇನ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನೇವ ಸಭಾವೇನ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಸಿಯಾ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ; ಅಥ ಅಞ್ಞೇನ, ಸಿಯಾ ನ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ; ನ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನ್ತರಾದಿಸಮ್ಬದ್ಧಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ವತ್ತುಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವಿವಾದಾಭಾವತೋ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ – “ಯಥಾ ಸುವಣ್ಣಘಟೇ ಮಕುಟೇ ಕತೇ ಘಟಭಾವೋ ನಸ್ಸತಿ, ಮಕುಟಭಾವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸುವಣ್ಣಭಾವೋ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಭಾವಾನಂ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನಸ್ಸತಿ, ಕೋಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಭಾವೋ ಪನ ತಿಟ್ಠತೀ”ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ – ಕಿಂ ತಂ ಸುವಣ್ಣಂ, ಯಂ ಘಟೇ ಮಕುಟೇ ಚ ಅವಟ್ಠಿತಂ? ಯದಿ ರೂಪಾದಿ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚೋ, ಅಥ ರೂಪಾದಿಸಮೂಹೋ, ಸಮೂಹೋ ನಾಮ ಸಮ್ಮುತಿಮತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ವೋಹಾರಮತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾ ನತ್ಥಿತಾ ನಿಚ್ಚತಾ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥಸಭಾವೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋತಿ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ ನ ಸಿಯಾ। ಧಮ್ಮಾ ಚ ಧಮ್ಮಿತೋ ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಸಿಯುಂ ಅನಞ್ಞೇ ವಾ। ಯದಿ ಅಞ್ಞೇ, ನ ತೇಸಂ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಧಮ್ಮೀ ಅನಿಚ್ಚೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ। ನ ಹಿ ರೂಪಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಞ್ಞತ್ತಾ, ನ ಚ ರೂಪೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದ್ದೋ ಹೋತಿ; ಕಿಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕಪ್ಪನಾಪಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾ ಸಿಯಾ ಧಮ್ಮಿನೋ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚತಾಯ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ ಅಥ ಅನಞ್ಞೇ; ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸವನ್ತೇಹಿ ಅನಞ್ಞಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿನೋ ತೇಸಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸಸಬ್ಭಾವತೋ ಕುತೋ ನಿಚ್ಚತಾವಕಾಸೋ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಾ ಧಮ್ಮಿನೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚತಾಪತ್ತಿ ಸಿಯಾ। ಅಪಿಚ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬರೂಪೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಪಟಿಜಾನನತೋ ಯಥಾ ನಿಚ್ಚಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ, ಯಥಾ ವಾ ದೀಪಾದಯೋ। ನ ಹಿ ದೀಪಾದೀನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಸಭಾವಾನಂ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬಸಭಾವತಾ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಜೀವಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ ವಿಯಾತಿ ಏವಂ ಸತ್ತಭಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಸಭಙ್ಗಾನಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವಾತಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ, “ಇಸ್ಸರೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ; ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಇಸ್ಸರವಾದಾದಯೋ। “ಪರಮಾಣವೋ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ, ದ್ವಿಅಣುಕಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ; ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಣಾದವಾದಾದಯೋ। ನನು ಚ “ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ”ತಿ; ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತತಾಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಏವ, ತಯಿದಂ ಕಥಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನನ್ತಿ, ಕೋ ಏವಮಾಹ – “ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ? ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವಾಭಿನಿವೇಸೋ ಇಧ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ; ತೇನ ಪನ ಏಕವಾರೇ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಾವಬೋಧೋ ವಿದೂಸಿತೋ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ; ವಿಸಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಯ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ಸಕಿಚ್ಚಕಾರಣಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಪಕ್ಖೇ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾರಹತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾಪಿ ಚಕ್ಖುಆದಯೋ ಸಮಾರೋಪಿತಜೀವಸಭಾವಾ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿ ಕೇಹಿ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ತದವಬೋಧಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) – “ಚಕ್ಖುನ್ತಿ ವಾ…ಪೇ॰… ಕಾಯೋತಿ ವಾ ಅಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿಆದಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಸಙ್ಖತಾಯ ಚ ಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ; ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೋಪಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಚೋದನಾ ಅನೋಕಾಸಾ ಹೋತಿ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮಸಭಾವಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ।

ನ ಮರತೀತಿ ಅಮರಾ। ಕಾ ಸಾ? “ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨) ನಯೇನ ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚ ವಾಚಾ ಚ, ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾಚಾಯ ವಿವಿಧೋ ಖೇಪೋತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ। ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಅಥ ವಾ ಅಮರಾತಿ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ಸಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮ್ಮುಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಉದಕೇ ಸನ್ಧಾವಮಾನಾ ಗಾಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ; ಏವಮೇವಂ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ, ಗಾಹಂ ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸೋ ಏವ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ**। ಸ್ವಾಯಂ ವಾದೋ ಮುಸಾವಾದಅನುಯೋಗಛನ್ದರಾಗಮೋಹಹೇತುಕತಾಯ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ - “**ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ ವುತ್ತಾ**”ತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೬೫-೬೬) ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಕುಸಲಾದಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಲೋಕತ್ತಿಕಾದೀನಿ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಅನವಬುಜ್ಝಮಾನೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪನಮತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ತಸ್ಸ ಕಥಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಭಾವೋ। ನ ಹಿ ಅವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ ಯುತ್ತಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ। ಸಸ್ಸತವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಟ್ಠೋಯೇವ ಹಿ ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ ಪರಲೋಕತ್ತಿಕಾದೀನಿ ಚ, ಯಾಥಾವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಅವಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಮುಸಾವಾದಾದಿಭಯೇನ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕಾನಞ್ಚ ಅನವಬೋಧೇನ, ಅಸದ್ದಹನೇನ ಚ, “ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಂಯೇವ ಯುತ್ತಂ ಸುನ್ದರಞ್ಚಾ”ತಿ, ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಸುಂಯೇವೇಕಾ ಏಸಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗದಿಟ್ಠಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ - “ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೧)। ಕಥಂ ಪನಸ್ಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ? ಉಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅನಭಿನಿವೇಸತೋ। “ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತವೇದೀ ವಿವಾದಬಹುಲತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ; ‘ಏವಮೇವ’ನ್ತಿ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರೇನ ಧಮ್ಮೇ ನಿಜ್ಝಾನನಾ ಅನಾದಿಕಾಲಿಕಾ ಲೋಕೇ”ತಿ ಗಾಹವಸೇನ ಸಸ್ಸತಲೇಸೋಪೇತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ಸಭಾವೋ ಓಸಾನನ್ತಿ ಅನ್ತೋ, ಮರಿಯಾದೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ತವಾ**। ತೇನಾಹ “**ಸಪರಿಯನ್ತೋ**”ತಿ। ಅವಡ್ಢಿತಕಸಿಣಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ದುತಿಯವಾದೋ** “ಅನನ್ತವಾ ಲೋಕೋ”ತಿ ವಾದೋ। **ತತಿಯವಾದೋ** “ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚಾ”ತಿ ವಾದೋ। **ಚತುತ್ಥವಾದೋ** “ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ”ತಿ ವಾದೋ। ಏತೇ ಏವ ಚತ್ತಾರೋ ವಾದಿನೋ ಸನ್ಧಾಯ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೩) - “ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೫೩) ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾದೀನಂ ಅನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಅನನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ। ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಕಥಮನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಏವ। ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಸೇಧವಾದೋಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಿಸಯೋ ಏವ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಪರೇ ಆಹು - “ಯಥಾ ತತಿಯವಾದೇ ಸಮ್ಭೇದವಸೇನ ಏತಸ್ಸೇವ ಅನ್ತವನ್ತತಾ ಅನನ್ತತಾ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಂ ತಕ್ಕೀವಾದೇಪಿ ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಉಭಯಸಮ್ಭವತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಸೇಧೇನ ಉಭಯಞ್ಞೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಂ? ಅನ್ತವನ್ತತಾಪಟಿಸೇಧೇನ ಹಿ ಅನನ್ತತಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಅನನ್ತತಾಪಟಿಸೇಧೇನ ಚ ಅನ್ತವನ್ತತಾ, ಅನ್ತಾನನ್ತಾನಞ್ಚ ತತಿಯವಾದಭಾವೋ ಕಾಲಭೇದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಲೋಕಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ತಾ ಝಾಯೀಹಿ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸೇಹಿ ಅನನ್ತೋ ಕದಾಚಿ ಸಕ್ಖಿ ದಿಟ್ಠೋ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ; ತಸ್ಮಾ ನೇವನ್ತವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಹಿ ಏವ ಕದಾಚಿ ಅನ್ತವಾ ಸಕ್ಖಿ ದಿಟ್ಠೋ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪನ ಅನನ್ತವಾ”ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕೀವಸೇನ, ಏವಂ ಜಾತಿಸ್ಸರತಕ್ಕಿಆದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ತಕ್ಕಿಕೋ ಅವಡ್ಢಿತಭಾವಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ ವಡ್ಢಿತಭಾವಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿತಾಯ ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತೇ ಠತ್ವಾ - “ನೇವನ್ತವಾ”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ಪನ “ನಾನನ್ತೋ”ತಿ। ನ ಪನ ಅನ್ತವನ್ತತಾನನ್ತತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮಭಾವೇನ ಯಥಾ ತಂ “ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ”ತಿ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ಏತಂ ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಂಯೇವ ಭಜೇಯ್ಯ ಚತುತ್ಥವಾದೋ। ನ ಹಿ ಅನ್ತವನ್ತತಾನನ್ತತಾತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತೋ

ಅತ್ತನೋ ಪಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ತಕ್ಕೀವಾದೀ ಚ ಯುತ್ತಿಮಗ್ಗಕೋ, ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಚ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ನ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ। **ಅನನ್ತರಚತುಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀತಿ ಆಗತಸಞ್ಞೀಚತುಕ್ಕಂ।

ಏಕನ್ತಸುಖೀತಿ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸುಖೀ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಅವೋಮಿಸ್ಸಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನಿರನ್ತರಸುಖೀ"**ತಿ। **ಏಕನ್ತಸುಖಮೇವಾ**ತಿ ಇದಂ ಸುಖಬಹುಲತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅತೀತಾಸು ಸತ್ತಸು ಜಾತೀಸೂ**ತಿ ಇದಂ ತತೋ ಪರಂ ಜಾತಿಸ್ಸರಞಾಣೇನ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತಾದಿಸಮೇವಾ**ತಿ ಸುಖಸಮಙ್ಗಿಮೇವ ಅತ್ತಭಾವಂ। "ಏವಂ ಸುಖಸಮಙ್ಗೀ"ತಿ ತಂ **ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಜಾತಿಸ್ಸರಸ್ಸ** ಅತೀತಜಾತಿಯಮ್ಪಿ ಇಧ ವಿಯ ದುಕ್ಖಫುಟ್ಠಸ್ಸ ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ।

ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪೀತಿ ಲಾಭೀನಂ ತಕ್ಕೀನಮ್ಪಿ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪೀ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। ಕಾಮಾವಚರಂ ನಾಮ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಅನುಳಾರಂ ಅವಿಭೂತನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನಾ"**ತಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಕಾರಣಭೂತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಂ। ಮಜ್ಝತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಮಜ್ಝತ್ತವೇದನಾಬಹುಲಸ್ಸ। **ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಟ್ಠಾನಮೇವ** ಅತ್ತನೋ ಮಜ್ಝತ್ತತಾಪತ್ತಮೇವ ಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ। **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ**ತಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ವುತ್ತಾ। ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದೋ ಸಸ್ಸತವಾದಸಮುದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ।

೨೮. **ದಿಟ್ಠುದ್ಧಾರ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ಪದುದ್ಧರಣಂ। **ಪಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಅತ್ತನಿಯೇವ ಞಾಣಂ। ತಂ ಪನ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣ"**ನ್ತಿ। ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ವಿಯ ದೋಸಾಪಗಮೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸ"**ನ್ತಿ। ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಗಮತೋ ಸಪ್ಪಭಾಸಮುಜ್ಜಲಮೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಪಭಸ್ಸರ"**ನ್ತಿ **ಬಾಹಿರಸಮಯಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಹೋನ್ತಿ** ಝಾನಸ್ಸ ಸಮಿಜ್ಝನತೋ। **ಮಯಮಿದಂ ಜಾನಾಮಾ**ತಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಚ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ ಅಞ್ಞಾಣಭಾಗಮೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಏವ ಯಥಾಗಹಿತಂ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯ - "ಮಯಮಿದಂ ಅತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಜಾನಾಮಾ"ತಿ **ಏವಂ ತತ್ಥ** ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ **ಞಾಣಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಓತಾರೇನ್ತಿಯೇವ** ಅನುಪ್ಪವೇಸೇನ್ತಿಯೇವ। **ನ ತಂ ಞಾಣಂ, ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ನಾಮೇತಂ,** ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ನಾಮ? ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿಆದಿನಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ತದಪಿ...ಪೇ... ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಯಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಞಾಣಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ಜಾನನಮತ್ತಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಞಾಣಭಾಗಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ। ಞಾಣಮ್ಪಿ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿಯೇವ ಲಾಭಿನೋ ಇತರಸ್ಸ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸತೋ। **ಅನುಪಾತಿವತ್ತನತೋ** ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋ। ಅಸಾಧಾರಣತೋ ನ ಉಪಾತಿವತ್ತನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅನುಪಾತಿವತ್ತನಂ, ತತೋ। **ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯತೋ**ತಿ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ಏತೇನ ಫಲೂಪಚಾರೇನೇವ ಉಪಾದಾನಮಾಹ। ಯದಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಇಧ ಕಥಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತೇನ ಏಕಸದಿಸನ್ತಿ ಆಹ - **"ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। "ಅಞ್ಞತ್ರ ರೂಪಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ವೇದನಾ ಸಕ್ಕಾಯಂಯೇವ ಅನುಪರಿಧಾವನ್ತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಇಧ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಆಗತಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಕಥಿತಮೇವ ಹೋತಿ** ತತ್ಥ ಆಗತಾನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾಪಿ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಇಧಾಗತತ್ತಾ। ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸೋ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಪುಬ್ಬಕೋ, "ಅತ್ತಾ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛೇದೋ"ತಿ ಪವತ್ತನತೋ।

೩೦. **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ...ಪೇ... ದಸ್ಸೇತು**ನ್ತಿ ಕಥಂ ಪನಾಯಮತ್ಥೋ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ? ಅಪ್ಪಹೀನಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತದಿಟ್ಠಿಉಪಾದಿಯನಜೋತನತೋ। **ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ। **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನಿರೋಧಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಪರಿಹೀನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಭವತಿ, ತತಿಯಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಪನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಚ ತತಿಯಂ ಪಟಿಲೋಮನಯೇನ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ**

ಪನೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿ। **ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ "ಪವಿವೇಕಾ ಪೀತಿ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಇದಂ, "ನಿರಾಮಿಸಸುಖಸ್ಸನಿರೋಧಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ವುಟ್ಠಾನನಿರೋಧವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೀನಜ್ಝಾನಪರಿಯಾದಾನಕದೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ನೀವರಣಸಹಗತದೋಮನಸ್ಸಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಝಾನಪರಿಯಾದಾನಕರಂ। **ಕಮ್ಮನೀಯಭಾವೋ**ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಭಾವೇ ಕಮ್ಮಕ್ಖಮಭಾವೋ। ಸೋಮನಸ್ಸವಿಧುರತ್ತಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವಿಯಾತಿ ದೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವಿವೇಕಾ ಪೀತೀ"ತಿ ಪುನ ವುತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಝಾನದ್ವಯಪೀತಿ। ಯಂ ಠಾನಂ ಛಾಯಾ ಜಹತೀ**ತಿ ಯಂ ಪದೇಸಂ ಆತಪೇನ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಂ ಛಾಯಾ ಜಹತಿ। ತತ್ಥ ಆತಪೇ ಛಾಯಾತಿ ಪದೇಸೇನ ಆತಪಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಭೂತಸಙ್ಘಾತಾನಂ ಪಹಾನಟ್ಠಾನಮಾಹ। ತೇನಾಹ "**ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**"ತಿಆದಿ।

೩೧. **ನಿರಾಮಿಸಂ ಸುಖನ್ತಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ** ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಕಾಮಾಮಿಸತ್ತಾ।

೩೨. **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವೇದನಂ,** ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ।

೩೩. **ನಿಗ್ಗಹಣೋ**ತಿ ಮಮಂಕಾರಭಾವೇನ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ವಾ ಅವಿಲೋಮವಸೇನ ಏಕನ್ತಿಕುಪಾಯತಾಯ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ತೇನಾಹ "**ಉಪಕಾರಭೂತ**"ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು। **ಏತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಯಥಾವುತ್ತಸಮಥಭಾವನಾಯ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಅಸುಕ್ಖಾಪಿತತ್ತಾ ಕಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ **ಉಪಕಾರಪಟಿಪದಾ ನಾಮ ಜಾತಂ**? ನ ಜಾಯತೇ ವಾತ್ಯಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಆದಿಕೇ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। **ಅಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹೇನ ಅಗ್ಗಹಣವಸೇನ। ಯತ್ಥ ಹಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹೋ ವಿಮೋಚಿತೋ, ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಗ್ಗಾಹಾ ಸುಕ್ಖಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ ತದೇಕಟ್ಠಭಾವತೋ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಏವ ಆಸನ್ನೇ, ನ ದೂರೇ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "**ಉಪಕಾರಪಟಿಪದಾ ನಾಮ ಜಾತ**"ನ್ತಿ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಚ ಸನ್ತೋಹಮಸ್ಮೀತಿಆದಿಕಾ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಮಾನಪಕ್ಖೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ - "**ಅಭಿವದತೀತಿ ಅಭಿಮಾನೇನ ಉಪವದತೀ**"ತಿ। ಇದಮೇವ ಉಪಾದಿಯತೀತಿ ನಿಯಮಾಭಾವತೋ "**ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಮ್ಪಿ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನೇ ಸತಿ ಸೇಸಉಪಾದಾನಸಮ್ಭವೋ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋತಿ ತದೇವ ಉದ್ಧಟಂ।

ಸೇ ಆಯತನೇ ವೇದಿತಬ್ಬೇತಿ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಯತನಾನ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ। **ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ** ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ।

ನ ಗಾಧತೀತಿ ನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। **ಅತೋ**ತಿ ಅಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಾ। **ಸರಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾ। **ಸಞ್ಚಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಸಞ್ಚಾರೇಕದೇಸಭೂತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ।

ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಏವ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ** ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರಂ। **ಅನನ್ತ**ನ್ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಂ, ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬತೋ ಪಭ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಾಭಾವತೋ ಚ ಸಮನ್ತತೋ ಪಭಸ್ಸರಂ। "ಸಬ್ಬತೋ ಪಪ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸಬ್ಬತೋ ಪತತಿತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತ್ತಾರೀಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತಿತ್ಥೇಹಿ ಓತರಿತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ ಅಮತಸರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅನುಪಾದಾ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಅನುಪಾದಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖೋ,** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ। ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕತಾಯ ಪನ ಅರಹತ್ತಫಲಂ **ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖೋ**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಞ್ಚತ್ತಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಕಿನ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪. **ಭವೋ**ತಿ ಪರಿತ್ತೋ। **ಅಭವೋ**ತಿ ಮಹನ್ತೋ। ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಅ-ಕಾರೋ, "ಸಂವರಾಸಂವರೋ, ಫಲಾಫಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ **ಭವಾಭವಹೇತೂ**ತಿ ಖುದ್ದಕಸ್ಸ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಭವಸ್ಸ ಹೇತು, ತಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - **"ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಸುಖಂ ವೇದಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿಆದಿ।

೩೫. ಲೋಕುತ್ತರಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವಿವಾದೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ - **"ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾವ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಹಿ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣತ್ತಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣನ್ತಿ ಯಾವ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೋತಿ ಕತ್ವಾ, **"ಇಮೇಸು ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸೂ"**ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥತೋ ನಾನಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ ಹೋತಿ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಧಿಗತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಕಾಯಾದಯೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಸತಿಯೇವ ಪನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ನಾನಂ** ಭೇದಂ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಇಮಾಯಪಿ ಯುತ್ತಿಯಾ। ಇದಾನಿ ತಂ ಯುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - **"ಅತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಸಮಾನೇತ್ವಾ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತರತೋ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ಸುತ್ತನ್ತರಪದೇಹಿ ಚ ಸಮಾನೇತ್ವಾ। **ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಅಞ್ಞತೋ, ಭೂತತೋ ಅಪಗತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಿಚ್ಛಾ ರೋಪಿತಭಾವೋ**ತಿ ಅಯಾಥಾವತೋ ಠಪಿತಭಾವೋ। **ಅತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಪನಕಾರಣಮೇವಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತತ್ಥಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಬುಜ್ಝನಹೇತುತಾಯ।

೩೬. ಇಧ ಧಮ್ಮವಿನಯಟ್ಠಾನೇ **ಸತಿಯೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಗಹಿತಾ,** ಅತ್ಥತೋ ಸಮೇತಿ ನಾಮ ಯಾಥಾವತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ನಾನತ್ತನ್ತಿ ತಂ ಲಿಙ್ಗಭೇದೇನ ವಚನಭೇದೇನ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋತಿ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾ ರೋಪೇಥಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಅಣುಮತ್ತಂ ಸಲ್ಲಹುಕಂ, ನ ಗರುತರಂ ಅಧನಿತಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಮ್ಪಿ **ಧನಿತಂ** ಘೋಸವನ್ತಂ **ಕತ್ವಾ ರೋಪಿತೇ** ವುತ್ತದೋಸಾಭಾವತೋತಿ ತೇನಾಹ - **"ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಪತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾರೋಪನಂ ನ ವಿಸೇಸನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತೀತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ, **ಚತುಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಪಞ್ಹಂ ಕಥೇತ್ವಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ। ಸುತ್ತನ್ತಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ** - "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನಾ"ತಿ।

೩೮. **ಅಥ ಚತುತ್ಥವಾರೇ ವಿವಾದೋ ಕಸ್ಮಾ** ಜಾತೋ? ಯಾವತಾ ನೇಸಂ ವಚನಂ ಅತ್ಥತೋ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಞ್ಞಾಯ ವಿವಾದೋ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಮೇತಿ ಅತ್ಥತೋ ಚೇವ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ, ಸಞ್ಞಾ ಪನ ನೇಸಂ ಅವಿಸುದ್ಧಾ, ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ವಿವಾದೋ ಜಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಹ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಹಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವದಾಮಿ, ಅಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋತಿ ವದತೀತಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಞಾಣಂ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ, **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ।

೩೯. **ನ ಚೋದನತ್ಥಾಯ ವೇಗಾಯಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ನ ಚೋದನಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏಕಚ್ಚೋ ಕೋಧನಭಾವೇನ ಏವಂ ಪಟಿಪ್ಫರಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಅನಾದಾನದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಆದಿಯಿತ್ವಾ ಅನಭಿನಿವಿಸನತೋ ಅನಾದಾನದಿಟ್ಠೀ ಅದಳ್ಹಗ್ಗಾಹೀ। **ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ।

ಉಪಘಾತೋತಿ ಚಿತ್ತಪ್ಪಘಾತೋ ಫರುಸುಪಘಾತೋ ವಿಯ। **ವಣಘಟ್ಟಿತಸ್ಸ ವಿಯಾ**ತಿ ವಣೇ ಘಟ್ಟಿತಸ್ಸ ವಿಯ **ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿ** ಚಿತ್ತದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿ। **ದ್ವೇ ವಾರೇ ವತ್ವಾಪಿ ವಿಸಜ್ಜೇತೀ**ತಿ ಸುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೀ ಏವಂ ಪಗೇವ ಚೋದಿತಮತ್ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ ಚೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । ಕಥನವಸೇನ ಚ **ಕಾಯಚಿತ್ತಕಿಲಮಥೋ। ಏವರೂಪೋ**ತಿ ಸಹಸಾ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೇನ ಚೋದಕಸ್ಸ ವಿಹೇಸಾವಾದೋ ಹುತ್ವಾಪಿ ಅಕ್ಕೋಧನಾದಿಸಭಾವೋ।

ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಸಕೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಪಞ್ಞಾಯಿಸ್ಸತೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣಾ। **ಉಪೇಕ್ಖಂ ಅತಿಮಞ್ಞತಿ ನಾಮ** ತಸ್ಸ ಅನಾಚಾರಸ್ಸ ಅನಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣತೋ।

೪೦. **ವಚನಸಞ್ಚಾರೋತಿ** ಪೇಸುಞ್ಞವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾವಚನುಪಸಂಹಾರೋ। **ದಿಟ್ಠಿಪಳಾಸೋತಿ** ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಲದ್ಧಿ। ಸಾ ಪನ **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಾರಾಧನಿಯಭಾವೋ** ಸತ್ಥುಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಾರಾಧಕಭಾವೋ। **ಕಲಹೋತಿ** ಅಧಿಕರಣುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿಗ್ಗಹೋ ಭಣ್ಡನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ।

ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇನ। ತಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ - **"ಧಮ್ಮೋತಿ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಾನುಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಥಾ ಪವತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಯಥಾ ವಿವಾದಾಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - **"ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಞ್ಞತ್ತಿಕರಣ"**ನ್ತಿ। ತದೇವ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅನುಧಮ್ಮೋತಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅನುಪವತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ। ತೇನಾಹ - **"ತದೇವ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ ನಾಮಾ"**ತಿ। **ಕೋಚೀತಿ** ಯೋ ಕೋಚಿ। **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ** ಸಕಾರಣೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಅಯಂ ಕಿಂ ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞೋ"**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಪನ್ನಭಿಕ್ಖುನೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ ನ ಕೇನಚಿ ಗರಹಣೀಯಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕಿನ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಸಾಮಗಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧. **ದ್ವೇಧಿಕಜಾತಾತಿ** ಜಾತದ್ವೇಧಿಕಾ ಸಞ್ಜಾತಭೇದಾ। **ದ್ವೇಜ್ಝಜಾತಾತಿ** ದುವಿಧಭಾವಂ ಪತ್ತಾ। ಭಣ್ಡನ್ತಿ ಪರಿಭಾಸನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಭಣ್ಡನಂ,** ವಿರುದ್ಧಚಿತ್ತತಾ। ತನ್ತಿ ಭಣ್ಡನಂ। **ಧಮ್ಮವಿನಯನ್ತಿ** ಪಾವಚನಂ। **ವಿತುಜ್ಜನ್ತಾ** ಮುಖಸತ್ತೀಹಿ। **ಸಹಿತಂ ಮೇತಿ** ಮಯ್ಹಂ ವಚನಂ ಸಹಿತಂ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಅತ್ಥಯುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥಸಂಹಿತ"**ನ್ತಿ। **ಅಧಿಚಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಆಚಿಣ್ಣಂ। **ವಿಪರಾವತ್ತನ್ತಿ** ವಿರೋಧದಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಾವತ್ತಿತಂ, ಪರಾವತ್ತಂ ದೂಸಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - **"ಚಿರಕಾಲವಸೇನ...ಪೇ॰... ನಿವತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಪರಿಯೇಸಮಾನೋ ಚರ,** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚೇ ಸಕ್ಕೋಸಿ,** ಇದಾನಿಮೇವ ಮಯಾ ವೇಠಿತದೋಸಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇಹಿ। **ಮರಣಮೇವಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಘಾತವಸೇನ ಮರಣಮೇವ।

ನಾಟಪುತ್ತಸ್ಸ ಇಮೇತಿ **ನಾಟಪುತ್ತಿಯಾ।** ತೇ ಪನ ತಸ್ಸ ಸಿಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸೂ"**ತಿ। ಪುರಿಮಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತನಂ ಪಟಿವಾನಂ, ತಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪಟಿವಾನರೂಪಾ।** ತೇನಾಹ **"ನಿವತ್ತನಸಭಾವಾ"**ತಿ। **ಕಥನಂ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖನಂ। **ಪವೇದನಂ** ತಸ್ಸ ಹೇತುದಾಹರಣಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಬೋಧನಂ। ನ ಉಪಸಮಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಂ, ತದೇವ **ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕಂ,** ತಸ್ಮಿಂ। ಸಮುಸ್ಸಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಹೇತುಭಾವತೋ **ಥೂಪಂ** ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಆಹ - **"ಭಿನ್ನಥೂಪೇತಿ ಭಿನ್ನಪತಿಟ್ಠೇ"**ತಿ। **ಥೂಪೋತಿ** ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಸಮುಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ। **ಸೋ** ನಿಗಣ್ಠಸ್ಸ ಸಮಯೇ ಕೇಹಿಚಿ ಅಭಿನ್ನಸಮ್ಮತೋಪಿ **ಭಿನ್ನೋ** ವಿನಟ್ಠೋಯೇವ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಾವತೋತಿ ಭಿನ್ನಥೂಪೋ। ಸೋ ಏವ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ, ತಂ ಏತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ಅಪ್ಪಟಿಸರಣೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಭಿನ್ನಥೂಪೇ ಅಪ್ಪಟಿಸರಣೇತಿ** ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಚರಿಯಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿ ಹುತ್ವಾ ಪಮಾಣಭೂತಂ। **ನಾನಾನೀಹಾರೇನಾತಿ** ನಾನಾಕಾರೇನ। "ವಿವಾದೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸತ್ಥಾ ಹಿ...ಪೇ॰... ಅವಿವಾದಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಭಗವತಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾ ಚ ಅವಸ್ಸಯೋ ಚ,** "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಅಯಂ ವಿನಯೋ ಇದಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ"ನ್ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯನೇ ಮಹಾಪದೇಸಾ, ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಾನಿ ಚ, ಯಸ್ಮಾ ತೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ತೇ ಅವಸ್ಸಾಯ

ಧಮ್ಮವಿನಯಧರಾ ಚ ನಿಟ್ಠಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಮಹಾಪದೇಸತೋ ವಿನಯೇ ಕೇನಚಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಚತುನ್ನಂ ಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣಾನಂ ವಸೇನ ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತರೂಪೋ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಇಧ ಸತ್ಥು ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಆಹ - **"ತೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಳಾರಾಯ ದೇಸನಾಯ ಭಾಜನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೪೨. ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಆಹರಿತಬ್ಬತೋ, ಸಚ್ಚಂ ಕಾರಿತಬ್ಬತೋ ಪಾಭತಂ ಮೂಲನ್ತಿ ಆಹ - **"ಕಥಾಪಾಭತ"**ನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಸಂ ವಸೇನ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತೇಯೇವ ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ, ತೇಸಂ ತಾವ ಸೋ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತತು, ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕಥನ್ತಿ, ಚೋದನಾ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭಾವತೋತಿ ಪರಿಹಾರೋ। ತೇನಾಹ - **"ಕೋಸಮ್ಬಕಕ್ಖನ್ಧಕೇ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ।

೪೩. **ಅಭಿಞ್ಞಾ ದೇಸಿತಾತಿ** ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ ಬೋಧಿತಾ। **ಪತಿಸ್ಸಯಮಾನರೂಪಾತಿ** ಅಪದಿಸ್ಸ ಪತಿಸ್ಸಯಮಾನಾ ಗರುಕವಸೇನ ನಿಸ್ಸಯಮಾನಸಭಾವಾ। ತೇನಾಹ - **"ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರನ್ತೀ"**ತಿ, ಗರುತರಂ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿವಾರೇ ಪಞ್ಞತ್ತಾನೀತಿ**, "ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ"ತಿ, ಏವಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ **ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಂ** (ಪರಿ॰ ೩೩೮) ಆಸಙ್ಕರವಸೇನ ಠಪಿತಾನಿ। "ಏವಞ್ಚ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೩೯, ೪೨, ೪೩) ವಿಭಙ್ಗಪಾಠವಸೇನೇವ ಹಿ ತಾನಿ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ। **ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ ಸಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಅಧಿಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ನಾಮಾತಿ**, ಇದಂ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ಅಧಿಪಾತಿಮೋಕ್ಖಭಾವತೋ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುಪ್ಪಜಹನಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಭಾವೇ ಅಯಂ ವಕ್ಖಮಾನೋ। **ತಾನೀತಿ** ಪಣೀತಭೋಜನಾನಿ। **ಯೋ ಕೋಚೀತಿ** ಭಿಕ್ಖು ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ವಾ। **ದುಕ್ಕಟವತ್ಥುಕನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ದುಕ್ಕಟಾಪತ್ತಿವತ್ಥುಕಂ। **ತೇನಾತಿ** ಸುಪ್ಪಜಹನಭಾವೇನ ಮೂಲಾಪತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅಣುಮತ್ತತಾಯ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗಂ। **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿವಾದುಪ್ಪಾದೇ। **ಓಭಾಸಞಾಣನ್ತಿ** ಓಭಾಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಞಾಣಂ। ತತ್ಥ ಪನ ಸೋ ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಿಭಾವೇನ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧೋತಿ ಸುತತ್ತಾ, **"ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಂ ಅಸನ್ದಿದ್ಧಂ ಅಪರಿಸಙ್ಕಿತಂ ಪರಿಚ್ಛತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ।

ಚೇತಿಯಂ ನ ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಕತಂ ಥೂಪಂ ವದತಿ। ನಿನ್ದಿಯೇ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೇ ಠಿತಂ ಪಾಸಂಸಂ ಅರಿಯಭಾವಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಲದ್ಧಿಂ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ವೋಹರಣತೋ **ಸಗ್ಗೋಪಿ ಮಗ್ಗೋಪಿ ವಾರಿತೋಯೇವಾತಿ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಯೋ ನಿನ್ದಿಯಂ ಪಸಂಸತಿ, ತಂ ವಾ ನಿನ್ದತಿ ಯೋ ಪಸಂಸಿಯೋ।
> ವಿಚಿನಾತಿ ಮುಖೇನ ಸೋ ಕಲಿಂ, ಕಲಿನಾ ತೇನ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತೀ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೬೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೦-೧೮೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೨)।

"ಖಣೇನೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಮತ್ಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಂ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ತತ್ಥ ಕೋಹಞ್ಞಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ; ಇತರೇಸು ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾತಿ** ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। "ಅಥ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿ **ಸೇಸಂ** ನಾಮ। "ಅಮತಂ ತೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೬೦೦) ವಚನಂ ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ, **"ಏತ್ತಾವತಾ ವೋ ಅಮತಂ ಪರಿಭುತ್ತಂ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಆಹ।

೪೪. ಏವನ್ತಿ ಆಕಾರಲಕ್ಖಣಮೇತಂ, ನ ಆಕಾರನಿಯಮನಂ। ತೇನ ಇಮಿನಾವ ಕಾರಣೇನ ಚ ಯೋ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಗರುಸ್ಮಿಂ ಗರೂತಿ ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಗರುವಿಸಯತ್ತಾ ತಂಸಹಚರಿತತ್ತಾ ಗರು, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಗಾರವಂ, ಗರುಕರಣಂ, ತಂ ಏತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಗಾರವೋ**। ತೇನಾಹ "**ಗಾರವವಿರಹಿತೋ**"ತಿ। ಗರುಸ್ಸ ಗಾರವವಸೇನ ಪತಿಸ್ಸಯನಂ ಪತಿಸ್ಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ನೀಚವುತ್ತಿತಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ**ತಿ ಆಹ - "**ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸಯೋ ಅನೀಚವುತ್ತೀ**"ತಿ। ಏತ್ಥ ಯಥಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತ್ಥರಿ ಅಗಾರವೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಏತ್ಥ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತೀಸುಕಾಲೇಸು ಉಪಟ್ಠಾನಂ ನ ಯಾತೀ**ತಿಆದಿ ಸಮುದಾಯಕಿತ್ತನಅನವಸೇಸದಸ್ಸನಂ, ಅವಯವತೋ ಪನ ಅಗಾರವಸಿದ್ಧಿ ಯಥಾ ತಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನಂ ತಬ್ಬಿಸೇಸೋ ಭೇದೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಆದರವಸೇನ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಸಙ್ಘೇ ಕತೋಯೇವ ಹೋತಿ** ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ತಸ್ಸ, ಯಥಾ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಏಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। **ಅಪರಿಪೂರಯಮಾನೋವ** ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಗಾರವೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "**ಸಿಕ್ಖಾಯ ನ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೫)। ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಿವಾದಮೂಲಂ ವಿಸೇಸತೋ ಅತ್ತನಾ ವೂಪಸಮೇತಬ್ಬತೋ ಅತ್ತನೋ ಚ ಅನತ್ಥಾವಹತೋ "**ಅಜ್ಝತ್ತ**"ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ।

೪೬. **ಛಠಾನಾನೀ**ತಿ ಛಮೂಲಾನಿ। ಯಥಾ ಸಮನವಸೇನ ಸಮಥಾನಂ ವಿವಾದಾದೀಸು ಅಧಿಕತ್ತುಭಾವೋ, ಏವಂ ವಿವಾದಾದೀನಂ ತೇಹಿ ಅಧಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಪೀತಿ ಆಹ - "**ವೂಪಸಮನತ್ಥಾಯ...ಪೇ॰... ಅಧಿಕರಣಾನೀ**"ತಿ। ತೇನ ಅಧಿಕರಣಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮತ್ಥತಂ ಆಹ। ಸಮಥಾ ವಾ ಸಮನವಸೇನ ಅಧಿಕರೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಧಿಕರಣಾನಿ,** ವಿವಾದಾದಯೋ।

ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೋವ ಹುತ್ವಾ ಪರತೋ ಕಕ್ಖಳತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನತೋ ಯಂ ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿವಾದಾನುಸಾರೇನ ಮೂಲಕಂ ವಿಯ ಅನುಬನ್ಧರೋಗೋ ತಮೇವ ತದಞ್ಞಂ ವಾ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಪವಡ್ಢನ್ತೋ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ ಪತ್ವಾ ಉಪರಿ ವಡ್ಢತಿ ನಾಮ, ಅನುವಾದಾಪತ್ತಿಕಿಚ್ಚಾಧಿಕರಣಂ ಪತ್ವಾ ವಿವಾದಸ್ಸ ಚ ವಡ್ಢನಂ ಪಾಕಟಮೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "**ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಕರಣಾನಿ ಪತ್ವಾ ಉಪರಿ ವಡ್ಢನ್ತೋ ಸೋ ವಿವಾದೋ**"ತಿ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೩೩೧) ಉಟ್ಠಿತಾನಂ ಉಟ್ಠಿತಾನಂ। **ಸಮಥತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಮನತ್ಥಂ।

ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹೀತಿ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ ಯಥಾ "ಯದಿ ಮೇ ಬ್ಯಾಧೀ ದಾಹೇಯ್ಯುಂ। ದಾತಬ್ಬಮಿದಮೋಸಧ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨.೩೬-೪೨; ಕಙ್ಖಾ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ಅಧಿಕರಣಸಮಥವಣ್ಣನಾ), ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನ ವಿವದನ್ತಾ, "ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ ವಿವದನ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಉಪವದನಾ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸೋ। **ಚೋದನಾ**ತಿ ಅನುಯೋಗೋ।

ಅಧಿಕರಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾವ ವಿನಯನತೋ **ಸಮ್ಮುಖಾವಿನಯೋ**। ಸನ್ನಿಪತಿತಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮವಾದೀನಂ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯಸಿಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕರಣಂ **ಯೇಭುಯ್ಯಸಿಕಾ**। **ಕಾರಕಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಾಮಗ್ಗಿವಸೇನ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ,** ನ ಯಥಾ ತಥಾ ಕಾರಕಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸಮ್ಮುಖತಾಮತ್ತಂ। **ಭೂತತಾ**ತಿ ತಚ್ಛತಾ। ಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ "ಧಮ್ಮವಾದೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯) ವಿಯ। ವಿನೇತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿನಯೋ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣಸ್ಸ ವೂಪಸಮಾಯ ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಿಧಿ, ತಸ್ಸ ವಿನಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖತಾ **ವಿನಯಸಮ್ಮುಖತಾ**। ವಿವಾದವತ್ಥುಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅತ್ಥಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ತೇಸಂ **ಅತ್ಥಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ। ಸಙ್ಘಸಮ್ಮುಖತಾ ಪರಿಹಾಯತಿ** ಸಮ್ಮತಪುಗ್ಗಲೇಹೇವ ವೂಪಸಮನತೋ।

ನನ್ತಿ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ। "ನ ಛನ್ದಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೩೮೩) ವುತ್ತಂ **ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ**। ಗುಳ್ಹಕಾದೀಸು ಅಲಜ್ಜುಸ್ಸನ್ನಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಗುಳ್ಹಕೋ **ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೋ** ಕಾತಬ್ಬೋ; ಲಜ್ಜುಸ್ಸನ್ನಾಯ **ವಿವಟಕೋ,** ಬಾಲುಸ್ಸನ್ನಾಯ

ಸಕಣ್ಣಜಪ್ಪಕೋ। ಯಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಬಹುತರಾ, ಸಾ ಯೇಭುಯ್ಯಸಿಕಾತಿ ಆಹ - "**ಧಮ್ಮವಾದೀನಂ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯಾ**"ತಿಆದಿ।

ಏವಂ ವಿನಿಚ್ಛಿತನ್ತಿ ಆಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ರೋಪನವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಿತಂ, ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಪನ ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಸಮಥೇ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ನ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಂ **ಅಸ್ಸಾಮಣಕಂ,** ಸಮಣೇಹಿ ಅಕಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ। **ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ** ವೀತಿಕ್ಕಮೇಸತಿ। **ಪಟಿಚರತೋ**ತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಸ್ಸ। ಪಾಪುಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಪಾಪಿಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ **ತಸ್ಸಪಾಪಿಯಸಿಕಂ**।

ಸಮ್ಮುಖಾವಿನಯೇನೇವ ವೂಪಸಮೋ ನತ್ಥಿ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ಖನ್ತಿಯಾ ವಾ ವಿನಾ ಅವೂಪಸಮನತೋ । **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಆಪತ್ತಿದೇಸನಾಯಂ। ಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಆಪನ್ನಭಾವಾದಿಕೇ ಕರಣಕಿರಿಯಾ, "ಆಯತಿಂ ಸಂವರೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ, ಪರಿವಾಸದಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ **ಪಟಿಞ್ಞಾತಕರಣಂ**।

ಯಥಾನುರೂಪನ್ತಿ "ದ್ವೀಹಿ ಚತೂಹಿ ತೀಹಿ ಏಕೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸಮಥವಿಚಾರೇ। **ವಿನಿಚ್ಛಯನಯೋ**ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ನಯಮತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ।

೪೭. ಸಙ್ಖೇಪತೋವ ವುತ್ತೋ, ನ ಸಮಥಕ್ಖನ್ಧಕೇ ವಿಯ ವಿತ್ಥಾರತೋ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪದಂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಏವಮಾದಿನಾ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನಾತಿ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕನ್ತಾನವಜ್ಜಭಾವತೋ ನತ್ಥಿ ಅಧಮ್ಮಭಾವೋ, ಭಗವತೋ ದೇಸಿತಾಕಾರಂ ಹಾಪೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವಾ ಕಥನಂ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಅಕತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಅಧಮ್ಮಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - "**ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**"ತಿಆದಿ।

ನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ ಸಪಾಟಿಹೀರಂ ಅಪ್ಪಟಿವಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಏವಂ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। **ಭೂತೇನ...ಪೇ॰... ಕಾತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ** ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಕರಣತೋ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಇತೋ ಪರಂ **ಅಧಮ್ಮೋ**। **ಅಯಂ ವಿನಯೋ ನಾಮ** ರಾಗಾದೀನಂ ಸಂವರಣತೋ ಪಹಾನತೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನತೋ ಚ। **ಅಯಂ ಅವಿನಯೋ ನಾಮ** ರಾಗಾದೀನಂ ಅವಿನಯನತೋ। **ಅಯಂ ವಿನಯೋ ನಾಮ** ಯಥಾವಿನಯಕರಣತೋ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಇತರೋ **ಅವಿನಯೋ**। ವತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿನಾ ಏವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಿನಯಕಮ್ಮಾನಂ ಅಕುಪ್ಪತಾತಿ ಆಹ - "**ವತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವಿನಯೋ ನಾಮಾ**"ತಿ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅವಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ವತ್ಥುವಿಪತ್ತೀ**"ತಿಆದಿ।

ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಯನಟ್ಠೇನ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏವ ನೇತ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ರಜ್ಜು ಅಸಿಥಿಲಪವತ್ತಿಹೇತುತಾಯ **ಧಮ್ಮರಜ್ಜೂ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ತಾವ ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಧಮ್ಮೋತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। ಸಾ ಏವ ವಾ ಹೋತು ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ, ಯೋ ಇಧ ಇಮಿಸ್ಸಾ ವಣ್ಣನಾಯ, "ಛತ್ತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮೇನ ಚ ವಿನಯೇನ ಚ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ವಾ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ ಹೋತೂತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। **ತಾಯ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಯಾ ಸಮೇತಿ** ತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಯಾ ಸಂಸನ್ದತಿ, ಏಕಲಕ್ಖಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ವಿವಾದವತ್ಥುಭೂತೋ ಧಮ್ಮೋ ಚೇ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ, ಅಧಮ್ಮೋ ಚೇ "ಅಧಮ್ಮೋ"ತಿ, ವಿನಯೋ ಚೇ "ವಿನಯೋ"ತಿ, ಅವಿನಯೋ ಚೇ "ಅವಿನಯೋ"ತಿ ನಿಚ್ಛಿನನ್ತೇನ **ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಮೇವ ದಸ್ಸಿತಂ** ತಸ್ಸ ವೂಪಸಮಧಮ್ಮಾನಂ ಅಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ।

೪೮. ತಂ ಪನೇತನ್ತಿ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ವಾರೇ** ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ **ಪತ್ತೇಪಿ**। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತತ್ಥ ವಾಸೀಹಿ **ದ್ವೀಹಿಪಿ** ಭಿಕ್ಖೂಹಿ **ಅತಿರೇಕತರಾ**।

೪೯. ಖನ್ಧಸಾಮನ್ತನ್ತಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಭಾವೇನ ಸಮೀಪಂ। **ಆಪತ್ತಿಸಾಮನ್ತಂ ನಾಮ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಆಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಆಪತ್ತಿ। ಮೇಥುನರಾಗವಸೇನ ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೇ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ಆಹ - **"ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದುಕ್ಕಟ"**ನ್ತಿ। **ಸೇಸಾನಂ** ತಿಣ್ಣಂ ಪಾರಾಜಿಕಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಥುಲ್ಲಚ್ಚಯಮೇವ।

೫೦. ಪರಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ** ತತ್ಥೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಕಾರೇತಬ್ಬತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ।

೫೧. ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸಿತಂ ನ ಸಮಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನನು ಚಾಯಂ ಸಮಥಾಧಿಕಾರೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸಮಥಸ್ಸ ಪನ ಕಾರಣೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಸಮಥೋ ದಸ್ಸಿತೋವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವರೂಪಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೫೩. ಇದಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ "ಇದಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಣ್ಡನಜಾತಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಕಮ್ಮಂ। **ತಿಣವತ್ಥಾರಕಸದಿಸತ್ತಾತಿ** ತಂಸದಿಸತಾಯ ತಬ್ಬೋಹಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಯಥಾ - "ಏಸ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ"ತಿ। **ಆಕಾರಮತ್ತಮೇವ** ತಿಣವತ್ಥಾರಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ, ನ ಪನ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಕರಣವಿಧಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧಕೇ"**ತಿಆದಿ। **ಗಿಹೀನಂ ಹೀನೇನ ಖುಂಸನವಮ್ಭನಂ** ಯಥಾ "ತಿಲಸಂಗುಳಿಕಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ। **ಧಮ್ಮಿಕಪಟಿಸ್ಸವೇಸು** ವಿಸಂವಾದನವಸೇನ **ಆಪನ್ನಾ ಆಪತ್ತಿ। ಅಸ್ಸಾತಿ** ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕರಣಸ್ಸ। **ಸಮ್ಮುಖಾವಿನಯೇನೇವ ವೂಪಸಮೋ** ಸಙ್ಘಸಮ್ಮುಖತಾದಿನಾವ ವೂಪಸಮನತೋ।

೫೪. ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯವಚನತೋ **ಕೋಸಮ್ಬಿಯಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೧) **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾ,** ಇಧ ಪನ "ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ, **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾ ಮಹನ್ತತಾ ಸಾವಜ್ಜಭಾವಸ್ಸ ಮುದುತಿಕ್ಖಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಅಣುನ್ತಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ। ಥೂಲನ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜ"**ನ್ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಾಮಗಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಸುನಕ್ಖತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೫. ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗೇಹಿ ಞಾತಮರಿಯಾದಾಯ ಪಜಾನನತೋ **ಅಞ್ಞಾ,** ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ। ತಸ್ಸ ಫಲಭಾವತೋ ಅಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾ, ತಂಸಹಗತಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಚ "ಅಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಾತಿ ಅರಹತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಥಿತಾ,** "ಪರಿಚಿಣ್ಣಾ ಮೇ ಭಗವಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ಏಕಪದೇನೇವ। "ಲೋಕುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಗತೋ ಮಯಾ"ತಿ ಮಞ್ಞನಾಮತ್ತಂ ಅಧಿಮಾನೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಅಪ್ಪತ್ತೇ ಪತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೫೬. ಇದಂ ಠಾನನ್ತಿ ಇದಂ ಓಭಾಸಾದಿಸಮ್ಮುತಿಹೇತುಭೂತಂ ಉಳಾರತರಂ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಂ। ಉಳಾರತರಭಾವೇನ ಹಿ ತಂ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ವಿಪಸ್ಸಕಂ ವಿಸಂವಾದೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅವಿಭೂತಂ ಅನ್ಧಕಾರ"**ನ್ತಿ। **ಇಮಂ ಪಞ್ಹನ್ತಿ** ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಲೋಕುತ್ತರಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಅತ್ತನಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಅತ್ಥಂ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಕೇವಲಂ ಪಿಟಕಸಮ್ಪಾದನವಸೇನೇವ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ವಿಸೇವಮಾನಾತಿ** ಕಿಲೇಸವಿಸೇ ಅವಮಾನೇನ್ತಾ, ಸಾಸನಸ್ಸ ವಾ ಅನುಪಕಾರವಿರೂಪಪಚ್ಚಯೇ ಸೇವಮಾನಾ। **ಏವಮಸ್ಸಾತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ ತೇಸಂ ಕರಣಹೇತು ಅಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ** ಅದೇಸೇತುಕಾಮತಾ **ಹೋತಿ। ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ **ಸನ್ಧಾಯ। ಏತನ್ತಿ** "ತಸ್ಸಪಿ ಹೋತಿ ಅಞ್ಞಥತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

೩೮. ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸೀಯತೀತಿ ಆಮಿಸಂ, ಲೋಕೇಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಆಮಿಸನ್ತಿ ಇಧ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ತೇಸು ವಟ್ಟಾಮಿಸಭಾವೇಪಿ ಲಭಿತೇ ಕಾಮಾಮಿಸಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಆಹ - **"ವಟ್ಟಾಮಿಸಕಾಮಾಮಿಸಲೋಕಾಮಿಸಭೂತೇಸೂ"**ತಿ। ಕಾಮಗುಣಾ ಹಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ವಡ್ಢನತೋ ವಟ್ಟಾಮಿಸಂ, ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಕಾಮಾಮಿಸಂ, ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಆಮಿಸಭಾವತೋ ಲೋಕಾಮಿಸಂ। **ಕಾಮಗುಣಸಭಾಗಾ**ತಿ ಕಾಮಗುಣಾನುಲೋಮಾ ಕಾಮಗುಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ। **ಆನೇಞ್ಜಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಿಞ್ಜನರಹಿತತಾಯ ಇಧ ಆನೇಞ್ಜಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಹಿ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯ। **ಏವರೂಪೋ**ತಿ ಲೋಕಾಮಿಸಭೂತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಧಿಮುತ್ತೋ ತನ್ನಿನ್ನೋ ತಗ್ಗರುಕೋ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೋ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಏವಂ ಸದ್ಧಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದಸ್ಸನೇನ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿತಾಸಯೇನ ಚ। **ಸೀಸಂ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಲಾಭಾಸಾಯ ಸೀಸಂ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಉದರಂ ಫಲಿತ**ನ್ತಿ ಅತಿಬಹುಭಣ್ಡಂ ಪಕ್ಖಿಪಿಯಮಾನಂ ಪಸಿಬ್ಬಕಂ ವಿಯ ಲದ್ಧಬ್ಬಸ್ಸ ಅತಿಪಹೂತಭಾವೇನ ಉದರಂ ಫೀತಂ ಹೋತಿ।

೩೯. ಯಥಾ ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನಿಞ್ಜನತೋ "ಅನಿಞ್ಜಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಇತರಾಪಿ। **ತಂ ಪವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಲೋಕಾಮಿಸಸಂಯೋಜನಂ ವಿಗತಂ।

೪೦. **ನಿಘಂಸ**ನ್ತಿ "ಏತ್ತಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿಲೇಸೇನಾ**ತಿ ಚಮ್ಮಕಾರಸಿಲೇಸಾದಿಸಿಲೇಸೇನ, ವಜಿರಲೇಪಸಿಲೇಸೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ತಂ ಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಆನೇಞ್ಜಸಂಯೋಜನಂ ಭಿನ್ನಂ ವಿಧಮಿತಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಂ ತಾಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಪೇಕ್ಖಾಭಾವತೋ। ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಅಸಮ್ಬದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ದ್ವೇಧಾಭಿನ್ನಾ ಸೇಲಾ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತೇನಾಹ - **"ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

೪೧. **ವನ್ತ**ನ್ತಿ ಛಡ್ಡಿತಂ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೨. **ಉಪರಿಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಉಪರಿಸಮಾಪತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅರಹತೋ ಚ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ, ಸೇಕ್ಖಾನಂ ವಿಸಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾ। ಲೋಕಿಯಾ ಪನ ನಿಕನ್ತಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾತಿ ಆಹ - **"ಹೇಟ್ಠಾ...ಪೇ॰... ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

೪೩. "ಪಞ್ಚ ಖೋ ಇಮೇ, ಸುನಕ್ಖತ್ತ, ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆರದ್ಧದೇಸನಾ, "ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಮುತ್ತೋ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಅರಹತ್ತಕಿತ್ತನೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ತತೋ ಪರಂ, "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ, **"ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಹೇಟ್ಠಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋತಿ ಯೋಜನಾ, ಏವಂ ವಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಅಧಿಮಾನಿಕೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮೋ ಅಪ್ಪತ್ತೇ ಪತ್ತಸಞ್ಞಿತಾಯ ಭೇದಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮೋ ಖೀಣಾಸವಭಾವೇನ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿಮ್ಹಿ ಕಥಿತೇ ಇತರೋಪಿ ಕಥಿತೋವ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಅಧಿಮಾನಿಕಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಯದಗ್ಗೇನಾತಿ ಯೇನ ಭಾಗೇನ। ಯದಿಪಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಾರಮ್ಮಣಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಸನ್ತವಿಹಾರಪರಿಪನ್ಥೋ ಪನ ಸಿಯಾ ವಿಸಭಾಗತೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಪಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಮೇವಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ - **"ವಿಸಂ ನಾಮ...ಪೇ॰... ವಿಸಮೇವಾ"**ತಿ। ಏತೇನ "ಯಥಾ ವಿಸಜಾನನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ವಿಕಾರುಪ್ಪಾದನತೋ ಪನ ತಂ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಪರಿಞ್ಞಾತಮ್ಪಿ ವತ್ಥು ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾಭಾವೇನ ಏಕರೂಪಮೇವಾತಿ ತಂ

ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಮೇವಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ನ ಹಿ ಅಸಂವುತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ** ಅಸಾರುಪ್ಪಭಾವತೋ। **ಯುತ್ತಪಯುತ್ತೇನೇವಾ**ತಿ ಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಆಲೋಕನಾದೀಸು ಯುತ್ತೇನೇವ **ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ।**

೬೪. ಯತ್ಥ ಸಯಂ ನಿಪತತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಸನ್ನವಸೇನ ರುಪ್ಪನತೋ, ವಿಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವತೋ ಚ **"ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಸದೋಸೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾದಿಮುಙ್ಖಾಪಾದನೇನ ವಿಕಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಅನುದ್ಧಂಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿಬಾಧೇಯ್ಯ। ರಾಗೋ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಕುಸಲಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ಅದೇನ್ತೋ ತಂ ವಿಬಾಧತಿ; ತಥಾಭೂತೋ ಸದ್ಧಾಸಿನೇಹಸ್ಸ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ವಮನೇನ ಚ ತಂ ವಿಸೋಸೇತಿ ಮಿಲಾಪೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೋಸೇಯ್ಯ ಮಿಲಾಪೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। **ಸಗಹಣಸೇಸ**ನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬವಿಸಂ ಸಾವಸೇಸಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಅಲಂ ನ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ **ಅನಲಂ**। ಸೂಕಪರಿಯಾಯೋ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋ **ಸುಕ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ - **"ವೀಹಿಸುಕಾದಿ ಚ ಸೂಕ"**ನ್ತಿ।

ಸಉಪಾದಾನಸಲ್ಲುದ್ಧಾರೋ ವಿಯ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ಅವಿಜ್ಜಾವಿಸದೋಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಮಹಾನತ್ಥುಪ್ಪಾದನತೋ। **ಅಸಪ್ಪಾಯ... ಪೇ॰... ಅಸಂವುತಕಾಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅಪರಿಹರಣಭಾವತೋ। **ಮರಣಂ ವಿಯ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನಂ** ಅಧಿಸೀಲಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಆಯುನೋ ಅಪೇತತ್ತಾ। **ಮರಣಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ವಿಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಆಪಜ್ಜನಂ** ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಆಯುನೋ ಉಪಪೀಳನಕಭಾವತೋ। **ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಸಲ್ಲುದ್ಧಾರೋ ವಿಯ ಪಹೀನೋ ಅವಿಜ್ಜಾವಿಸದೋಸೋ; ಸಪ್ಪಾಯ...ಪೇ॰... ಸುಸಂವುತಕಾಲೋ, ತದುಭಯೇನ ವಣೇ ಪುಥುತ್ತಂ ನ ಗತೇ ಮರಣಾಭಾವೋ ವಿಯ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಾನಂ, ಮರಣಮತ್ತದುಕ್ಖಾಭಾವೋ ವಿಯ ಅಞ್ಞತರಾಯ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಪಜ್ಜನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೬೫. **ಸತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ "ಅರಿಯಾಯಾ"ತಿ ನ ವಿಸೇಸಿತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸತಿ ಪಞ್ಞಾಗತಿಕಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಞ್ಞಾ ಚೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಆಹ - **"ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ।

ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಬಲನ್ತಿ ಉಳಾರತಮೇಸು ದಿಬ್ಬಸದಿಸೇಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅನುಪನಮನಹೇತುಭೂತಂ ಸುಸಂವುತಕಾರಿಸಙ್ಖಾತಂ ಖೀಣಾಸವಬಲಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸಂವುತಕಾರೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಕ್ಕಂಸಗತಸತಿವೇಪುಲ್ಲತ್ತಾ ಯಥಾ ಅಸಂವರಸ್ಸ ಅಸಂವರೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಚಕ್ಖಾದಿದ್ವಾರಾನಿ ಸಂವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನಾದಿಕಿಚ್ಚಕಾರೀ। **ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ "ಉಪಧಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ। ಉಪಧೀಯತಿ ದುಕ್ಖಂ ಏತೇಹೀತಿ ಉಪಧೀ, ಕಿಲೇಸಾತಿ ಆಹ - **"ಕಿಲೇಸುಪಧಿಪಹಾನಾ ನಿರುಪಧೀ"**ತಿ। ತತೋ ಏವ ಉಪಾದೀಯತಿ ದುಕ್ಖಂ ಏತೇಹೀತಿ ಕಿಲೇಸಾ "ಉಪಾದಾನಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ನಿರುಪಾದಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಉಪಧೀ ಸಮ್ಮದೇವ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಪಧಿಸಙ್ಖಯೋ,** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಉಪಧೀನಂ ಸಙ್ಖಯಭೂತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ"**ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ತದಾರಮ್ಮಣಾಯ ಫಲವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ವಿಮುತ್ತೋ। ಕಾಮುಪಧಿಸ್ಮಿಂ ಕಾಯಂ ಉಪಸಂಹರಿಸ್ಸತೀ**ತಿ "ಕಾಮೇಸೇವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತತ್ಥ ಕಾಯಂ ಉಪನಾಮೇಸ್ಸತಿ; ಕಾಯೂಪಸಂಹಾರೋ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತೀತಿ ಏತಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸುನಕ್ಖತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಆನೇಞ್ಜಸಪ್ಪಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೬. ಖಣಪಭಙ್ಗುತಾಯ ನ ನಿಚ್ಚಾ ನ ಧುವಾತಿ **ಅನಿಚ್ಚಾ**। ತತೋ ಏವ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ನ ಇಚ್ಛಾ ನ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾತಿಪಿ **ಅನಿಚ್ಚಾ**। ಸೋ ಚಾಯಂ ಅನಿಚ್ಚತ್ಥೋ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಾ"**ತಿ ಆಹ;

ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿನಸ್ಸನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಞ್ಚ ಅನಿಚ್ಚತಾ ವಕ್ಖಮಾನಾ ಚ ತುಚ್ಛಾದಿತಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋತಿ ಆಹ - **"ವತ್ಥುಕಾಮಾಪಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾಪೀ"**ತಿ। **ರಿತ್ತಾ** ವಿವಿತ್ತಾ, ತೇಸಂ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದೀನಂ ಅತ್ತನಿ ಅಭಾವತೋ ತೇಹಿ ವಿಸುಂಭೂತಾ। ಯಥಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಭಾವರಹಿತಮಾಕಾಸಂ "ತುಚ್ಛಂ ರಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಏವಮೇತೇ। ಏತೇ ಪನ ಕೇವಲಂ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹತೋ ಏವ ತುಚ್ಛಾ ರಿತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ನ ಹಿ ತುಚ್ಛಮುಟ್ಠಿ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಇದಂ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಕಥಾ ನ ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ।

ಮುಸಾತಿ ಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತಾಯ ನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಮುಸಾತಿ ನಾಸನಕಾ"**ತಿ। ವಿಸಂವಾದನಟ್ಠೇನ ವಾ **ಮುಸಾ**। ಏತೇ ಹಿ ಅಸುಭಾದಿಸಭಾವಾಪಿ ಬಾಲಾನಂ ಸುಭಾದಿಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಸುಭಾದಿಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ಸತ್ತೇ ವಿಸಂವಾದೇನ್ತಿ। **ನಸ್ಸನಸಭಾವಾತಿ** ಖಣಭಙ್ಗತ್ತಾ ಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತಾಯ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ವಿಯಪಿ ಹುತ್ವಾ ಅಪಞ್ಞಾಯನಕಪಕತಿಕಾ। ತೇನಾಹ **"ಖೇತ್ತಂ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೮) ವಿಯ ಪಕತಿಪರಿಯಾಯೋ, ತಥಾ ಸಭಾವಸದ್ದೋ ಚಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಮೋಸಧಮ್ಮಾತಿ** ಮೋಸನಪಕತಿಕಾ, ಕುಸಲಭಣ್ಡಹರಣಸಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಾಯಾಕತ**ನ್ತಿ ಮಾಯಾಯ ಕತಂ ಉದಕಾದಿಮಣಿಆದಿಆಕಾರೇನ ಮಾಯಾದಿನಾ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತಂ; ಮಾಯಾಕತಂ ವಿಯ ಮಾಯಾಕತಂ ಅಞ್ಞಸಭಾವಾ ಹುತ್ವಾ ಅತಥಾ ಉಪಟ್ಠಹನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಚಕ್ಖುಪಥೇ ಏವ ಕತವಿಜ್ಜಾಯ, ನ ತತೋ ಪರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ದಸ್ಸನೂಪಚಾರೇ ರಿತಸ್ಸೇವ ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"**ತಿ। ತಯಿದಂ ಸಮ್ಬರವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ತಾವಕಾಲಿಕಭಾವೇನ ಕಾಮಾನಂ ಮಾಯಾಕತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಪಕಾರೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವಾನಂ ಕಾಮಾನಂ ನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವದಸ್ಸನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸಹಗತತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಬಾಲಾನಂ ಲಾಪನತೋತಿ** ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಂ ಅನ್ಧಬಾಲಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಹೇತುತೋ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ರತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಾ ವಸೇನ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಕಾಮಾತಿ ಮಾನುಸಕಾ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ"**ತಿ । ತತೋ ಏವ ಚ **"ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾತಿ ತೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಭಾವಾ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಏತಾಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ**। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇ ಕಾಮೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ**। ತೇ ಸಮೇಚ್ಚ ಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ಆಣಾತಿ ಧೇಯ್ಯಂ, ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಮಾರಸ್ಸ ಧೇಯ್ಯನ್ತಿ **ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ** ತಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಿಯಪವತ್ತನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ವಿಸಯವಿಸಯೀಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ, ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಚ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಗಹಣಂ ನಾಮ "ಇದಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಅವಿಭಾಗೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣಂ; ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪನ ಗಹಣಂ ಭಾಗಸೋ ಆರಮ್ಮಣಾನುಭವನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಉಭಯಸ್ಸಪಿ ಪನ ತಣ್ಹಾರಾಗವಸೇನ ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ, **"ಉಭಯಮೇತಂ ಗಹಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಾರೋತಿ** ಕಿಲೇಸಮಾರೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಮಾರೋ, ತದಗ್ಗೇನ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋಪಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ವಸಂ ವತ್ತೇತಿ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಧಮ್ಮಮುಖೇನ ಪುಗ್ಗಲಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ।

ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಾ ಕಾಮಾಧಿಮುತ್ತಾ ಮಾರಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಿಯವತ್ತನಟ್ಠಾನತಾಯ "ಮಾರಧೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಥಾ ಮಾರಸ್ಸ ನಿವಾಪಗೋಚರಪರಿಯಾಯೇಹಿಪಿ ತೇ ಏವಂ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಯಥಾ ಚೋಳಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಿವಪತೀತಿ ನಿವಾಪೋ, ಸೋ ಏವ ಬೀಜನ್ತಿ **ನಿವಾಪಬೀಜಂ**। **ತೇತಿ** ಕಾಮಗುಣಾ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ।

ಮನಸಿ ಭವಾತಿ **ಮಾನಸಾತಿ** ಆಹ **"ಚಿತ್ತಸಮ್ಭೂತಾ"**ತಿ। ತೇ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಲೋಹಿತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುರೋಧೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿರೋಧೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಮಮಾಯಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇಧಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇಧಾತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ "ಇಧಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭುತ್ತಾವೀ ಅಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ವಿಯ। **ಕಾಮಲೋಕ**ನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಂ, ಯತ್ಥ ವಾ ಲೋಕೇ ಕಾಮಗುಣವನ್ತಂ ಲೋಕಂ। **ಚಿತ್ತೇನ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ** ಝಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಪರಿತ್ತಂ ನಾಮ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಅಸಮತ್ಥತ್ತಾ

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪರಿತೋ ಖಣ್ಡಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ಪರಿತ್ತಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ। **ಪಮಾಣನ್ತಿಪಿ ಕಾಮಾವಚರಮೇವ** ಪಾಪಕಾನಂ ಪಮಾಣಕರಣಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಅಪ್ಪಜಹನತೋ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ** ನಾಮ ಮಹಗ್ಗತನ್ತಿ ಆಹ - **"ರೂಪಾವಚರಂ ಅರೂಪಾವಚರ"**ನ್ತಿ। ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹಾನೇನ ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸುಭಾವಿತಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ಪರಿತ್ತಜ್ಝಾನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸುಭಾವಿತನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸೇವೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ಏತಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ** "ಸುಭಾವಿತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಸೇನ।

ತಮೇವ ಪಟಿಪದನ್ತಿ ತಮೇವ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪಹಾನಾವಹಂ ಝಾನಪಟಿಪದಂ। ಅರಹತ್ತೇ ತಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ತಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತೇ ಉಪಚಾರೇ ವಾ ಸತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಸನ್ನಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಅರಹತ್ತಂ ವಾ...ಪೇ॰... ಉಪಚಾರಂ ವಾ"**ತಿ। **ಅಧಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪಸಾದೋತಿ** "ಅಜ್ಜೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ; "ಅಜ್ಜೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತತ್ತಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಭೂತೋ ಸಮ್ಪಸಾದೋ। **ಪಟಿಲಾಭಸಮ್ಪಸಾದೋತಿ** ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಾ ಅಧಿಗಮಸಞ್ಞಾತೋ ಸಮ್ಪಸಾದೋ। ಪಟಿಲಾಭೋಪಿ ಹಿ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸಿಯಾಭಿಭವನತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಸನ್ನಭಾವಾವಹತ್ತಾ "ಸಮ್ಪಸಾದೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಸಬ್ಬಥಾತಿ** ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಆದೀನವತೋ ನಿಸ್ಸರಣತೋತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಆಸಾತಿ** ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಆಸೀಸನಾ। ತೇನಾಹ - **"ಆಸಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"**ತಿ।

ಪಾದಕನ್ತಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। **ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸೀದನ್ತೀತಿ** ನೀವರಣಸಹಗತಾ ಏವ ಕಿಲೇಸಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವೂಪಸಮನ್ತಿ। **ಸತೀತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾವಹಾ ಸತಿ **ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ**। **ಸಙ್ಖಾರಗತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಯ ಸಮತಾಯ ಪವತ್ತಮಾನತ್ತಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಏಕರಸಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ, ಭಾವನಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ **ವಿಭೂತಂ ಪಾಕಟಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋತಿ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। **ಲೇಪಪಿಣ್ಡೇತಿ** ಸಿಲೇಸಪಿಣ್ಡೇ **ಲಗ್ಗಮಾನೋ ವಿಯ** ಅಪ್ಪಿತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಉಪಚಾರೇನ ಸಮಾಧಿಯತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ ಸಮಾಧಿಯತಿ। **ಅಯನ್ತಿ** ಅಯಂ ದುವಿಧೋಪಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಾಕಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪಸಾದೋ ನಾಮ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪಸಾದೇ ಸತೀತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣೇ, ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ವಾ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪಸಾದೇ ಸತಿ। **ಯೋ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ವಾ ಪಟಿಲಭತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ವಾ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಹೋತಿಯೇವ,** ಅಯಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ **ಪಟಿಲಾಭಸಮ್ಪಸಾದೋ,** ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಇಧಾಮಿಪ್ಪೇತಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ , **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹೀ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಅರಹತ್ತಪಞ್ಞಾಯ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸಾತಿ** ಸದ್ದಹನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ। **ಉಪಚಾರ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ। ಆನೇಞ್ಜಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಏತರಹಿ ವಾತಿ ಇದಾನಿಮೇವ। **ಆನೇಞ್ಜಂ ವಾತಿ** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ವಾ। **ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। **ಇದಂ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। ಅರಹತ್ತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಸತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಾ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಏವ ತದತ್ಥಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಅಥ ವಾ"**ತಿ ವಿಕಪ್ಪನ್ತರಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ನಾಮ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಸಮಾನೀತದಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಾವಯವೇ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ ಕೂಟಾಗಾರಂ ಕಾತುಂ ನ ಪಹೋನ್ತಿಯೇವ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ತಂ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ ಆನೇಞ್ಜಂ ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಚತುಸಚ್ಚಂ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮನವಸೇನ ಆನೇಞ್ಜಂ ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ಉಭಯಸ್ಸಪಿ ಹೇತುಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ "ಪಞ್ಞಾಯ ವಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚತಿ, ಆನೇಞ್ಜಂ ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇ ಅಯಂ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಯೋಜನಾನಯೋ। **ಏವಂ ಹೋತೀತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಾಭಿನೀಹಾರೋ **ಹೋತಿ। ಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಕಿಚ್ಚಂ। **ತತೋತಿ** ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮನತೋ। **ಓಸಕ್ಕಿತಮಾನಸೋತಿ** ಸಂಕುಚಿತಚಿತ್ತೋ। **ಅನ್ತರಾ ನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಅಸಮಾಹಿತಭೂಮಿಯಂ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ

ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವನಮಹಿಂಸಂ ಗಹೇತುಂ ಉಸ್ಸಾಹವತೋ ಓಸಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಸಸಗೋಧಾದಿಗ್ಗಹಣೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಸಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಹತ್ತಂ ಗಹೇತುಂ ಉಸ್ಸಾಹವತೋ ತತೋ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಉಪಮಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯೋಜನಾಯಂ ಚತುಸಚ್ಚಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯೋಜನಾಯಞ್ಚ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಹೇತುಅತ್ಥಜೋತನೋ **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತೋ, ಕರಣೇ ವಾ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಂವತ್ತನಂ ಅರಹತಿ, ತಂ ವಾ ಪಯೋಜನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಂಸಂವತ್ತನಿಕಂ। ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಂ। ಆನೇಞ್ಜಸಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ **ಆನೇಞ್ಜೂಪಗಂ।** ಯಥಾ ಕುಸಲಂ ಆನೇಞ್ಜಸಭಾವಂ, ಏವಂ ತಂ ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಆನೇಞ್ಜಸಭಾವಂ ಉಪಗತಂ ಅಸ್ಸ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ - **"ಕಾದಿಸಮೇವ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಕೇಚೀತಿ** ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। **ಕುಸಲವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ತಂ ಕುಸಲಂ ವಿಯ ವದನ್ತಿ। **ತನ್ನಾಮಕಮೇವಾತಿ** ಕುಸಲಂ ವಿಯ ಆನೇಞ್ಜನಾಮಕಮೇವ ಸಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ "ಆನೇಞ್ಜೂಪಗ"ನ್ತಿ ತಂಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ತತೋ ಏವ ತಂಸಮಞ್ಞತಾ। **ಸೋ ಪನಾಯಮತ್ಥೋತಿ** ಆನೇಞ್ಜಸದಿಸತಾಯ ವಿಪಾಕಕಾಲೇಪಿ ತಂನಾಮಕಮೇವ ಅಸ್ಸಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಹೇತುವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಂ "ಆನೇಞ್ಜೂಪಗಂ ಹೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಂನಾಮಕಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೀಪಿತಂ। **ಅರಹತ್ತಸ್ಸಾಪೀತಿ ಅಪಿ**ಸದ್ದೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾತಿ** "ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಸಮಥನಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಕಥಿತಾ।

೬೭. ಅಯಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಯಂ ದುತಿಯಾನೇಞ್ಜಸಪ್ಪಾಯದೇಸನಾಯ ಭಿಕ್ಖು ವುತ್ತೋ। **ಪಞ್ಞವನ್ತತರೋತಿ** ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಹಿ "ಯೇ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಕಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನೇವ ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕತೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪನ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಕಲರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ। ಭಗವಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಾರಣಬಲಾನುರೂಪಮೇವ ಪಠಮಂ ಭಾವನಾಭಿನಿವೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ; ಸೋ ಪಚ್ಛಾ ಞಾಣೇ ವಿಪುಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ರೂಪಪಟಿಬಾಹನೇನಾತಿ** ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಸು ತತಿಯಾನೇಞ್ಜಾದೀಸು।

ಪಞ್ಞವನ್ತತರೋತಿ ಪಞ್ಞುತ್ತರೋ। **ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾತಿ** ಕಾಮಗುಣಾ ಸಬ್ಬರೂಪಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ತಿಧಾ ವುತ್ತೇ ಸಮ್ಮಸನೂಪಗಧಮ್ಮೇ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ, "ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ಸಮ್ಮಸತಿ ಯಥಾ - "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೬; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ४, ८, ८; ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೧೦, ೧೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦)। ತೇನಾಹ - **"ಉಭಯಮೇತಂ ಅನಿಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಕಾಮರೂಪಸಞ್ಞಾವಸೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಭೇದತೋ ಅಟ್ಠ ಏಕೇಕಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಏವಂ ಕತಂ ಉಭಯನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕ...ಪೇ॰... ವಸೇನ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉಭಯನ್ತಿ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾವಸೇನ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ, ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾವಸೇನ "ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ **ಅಭಿನನ್ದಿತುಂ। ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಭಿನನ್ದಿತುಂ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಠಾತುನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಕಾಮಪಟಿಬಾಹನೇನಾತಿ** ಇದಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। **ರೂಪಪಟಿಬಾಹನಂ** ಹಿಸ್ಸ ಆಸನ್ನಂ, ತತೋಪಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಸಹೇವ ಸಬ್ಬೇ ತಾ **ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾ** "ಉಭಯಮೇತಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ।

೭೮. ಇಧ **ಅತ್ತನೋ ಚಾತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ** ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗನಿರೋಧೇನ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನಪಿ। ತೇನಾಹ **"ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಪತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅತಪ್ಪಕಟ್ಠೇನಾತಿ** ಉಳಾರತರಭಾವೇನ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅತಿತ್ತಿಕರಭಾವೇನ। **ತಮೇವ ಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಭಾವನಮಾಹ। **ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾ** ತತಿಯಾರುಪ್ಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಯತ್ಥೇತಾ"ತಿಆದಿನಾ।

ಇಧ **ಅತ್ತನೋತಿ** ದ್ವಿಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಸತಿ ಸಮಥಭಾವನಾಯಂ ಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಇಧ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **"ದುತಿಯಾಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನೇ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ।

೭೦. ತತಿಯಾಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನೇ **ಅತ್ತನೋತಿ** ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಧಿಕಾರೇ। **ಕ್ವಚೇತಿ** ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ, ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮೇ ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಕ್ವಚೇತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ। **ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಾನನ್ತಿ** ಸಕತ್ತಾನಂ। "ಅಯಂ ಖೋ, ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ...ಪೇ॰... ವಸೀ ಪಿತಾ ಭೂತಭಬ್ಯಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨) ಪರಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನಭೂತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಸ್ಸಚೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪರಸ್ಸಾತಿ** "ಪರಾ ಪಜಾ"ತಿ "ಪರೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಗಹಿತಸ್ಸ। **ನ ಚ ಮಮ ಕ್ವಚನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಮಮ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಮಮಸದ್ದಂ ತಾವ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಪರಸ್ಸ ಚಾತಿ** ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ, "ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ಮಮತ್ಥಾಯ ಸಜಿತೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಮಯ್ಹಂ ಸಬ್ಬಂ ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏವಂ ಏಕಚ್ಚದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪರಿಕಪ್ಪಿತವಸೇನ ಪರಂ ಅತ್ತಾನಂ, ತಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಕಿಞ್ಚನಭೂತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ನ ಚ ಕ್ವಚನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ನಾಹಂ ಕ್ವಚನೀತಿ** ಸಕಅತ್ತನೋ ಅಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಸಕಅತ್ತನೋ ಏವ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನತ್ತನಿಯತಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ನ ಚ, ಮಮಾತಿ** ಏತಂ ದ್ವಯಂ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, **ಅತ್ಥೀತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ। "ನ ಚ ಕ್ವಚನಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, "ತಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಮಮ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚನತಾ ನ ಚತ್ಥೀ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅನತ್ತನಿಯತಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಖನ್ಧಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಾ ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜತಾ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಇಧಾಪಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ವದತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನೇವ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾ** ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನವಿಸೇಸಭಾವತೋ, ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಚಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ।

ಇಧ **ಅತ್ತನೋತಿ** ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮಾಹ। **ಸಬ್ಬಸಞ್ಞಾತಿ** ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಸಞ್ಞಾ ಅನವಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **"ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ"**ತಿ ಪನ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಆಗತಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಾದಯೋ ಅಪಿ ಸಞ್ಞಾತಿ ಅಪರೇ। **ತನ್ತಿ** ಸಮ್ಮುತಿಮತ್ತಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಪಟಿಬಾಹನವಸೇನೇವ ತೇಸಂ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾದಿನಿರೋಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ। **ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಓಸಕ್ಕನಾ ಕಥಿತಾ** ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭಾವನಾಯ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವತೋ।

೭೧. **ಪುಬ್ಬೇ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಕಮ್ಮವಟ್ಟನ್ತಿ** ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿಂ ಮೋಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾ ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಕನ್ತಿತಣ್ಹಾ ಉಪಗಮನಂ ಉಪಾದಾನಂ ಚೇತನಾ ಭವೋತಿ ಏವಮಾಗತೋ ಸಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಕಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೋ। **ನ ಆಯೂಹಿತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ** ನ ಚೇತಿತಂ ಪಕಪ್ಪಿತಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ಏತರಹಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟನ್ತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ವಿಪಾಕಪ್ಪಬನ್ಧೋ **ನಪ್ಪವತ್ತೇಯ್ಯ** ಕಾರಣಸ್ಸ ಅನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ। **ಸಚೇ ಆಯೂಹಿತಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ಯದಿ ಚೇತಿತಂ ಪಕಪ್ಪಿತಂ ನ ಸಿಯಾ। **ಯಂ ಅತ್ಥೀತಿ** ಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಕಂ। ತೇನಾಹ **"ಭೂತ"**ನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತತಾಯ "ಭೂತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಂ ಪಜಹಾಮೀತಿ** ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ತತೋ ಏವ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನವಸೇನ ಪಜಹಾಮಿ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ।

ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ಸಹ ಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ಅತೀತತ್ಥೇತಿ ಆಹ “**ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯಾ**”ತಿ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯ ನು ಖೋತಿ** ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸೇವ ವಿಸಯಭಾವತೋ ಸರೂಪತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥಿತಂ, ನಯೇನ ಪನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮತ್ತಾ। ಭಗವತೋ ಕಿರ ಏತದಹೋಸಿ - “ಇಮಿಸ್ಸಂಯೇವ ಪರಿಸತಿ ನಿಸಿನ್ನೋ ಆನನ್ದೋ ಅನುಸನ್ಧಿಕುಸಲತಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ಇಮಿನಾ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ಓಸಕ್ಕನಾಯ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಭಿನ್ನರಸದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಸತಿ ಅನುಸನ್ಧಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸಾ ದೇಸನಾ, ನ ಚ ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಾ ಭಿನ್ನರಸದೇಸನಾತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ। **ತಸ್ಸ** ಭಿಕ್ಖುನೋ। ಉಪಾದಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಚ **ಉಪಾದಾನಂ। ನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ** ಪಹಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಪ್ಪಜಹನತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಧಮ್ಮಾಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)। **ಉಪಾದಾನಸೇಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಇದಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭವಸ್ಸ ಸಬ್ಬಭವಗ್ಗತಾದಸ್ಸನಪರಂ, ನ ಪನ ಅರಿಯಭವಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸೇಟ್ಠತಾಪಟಿಸೇಧಪರಂ।

೬೩. **ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ನಾಮ ಧಮ್ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ನಾಮ ನಿಸ್ಸಾಯ ಓಘನಿತ್ಥರಣಾ ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಾ; ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಮೇತಂ, ಅಹೋ ಅಬ್ಭುತಮೇತನ್ತಿ।

ನವಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ, ಇಧ ಚ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - “**ಅರಿಯಸಾವಕೋತಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ**”ತಿ। **ನವನ್ನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸತೀತಿ** ಇದಂ ಝಾನಧಮ್ಮೇಪಿ ಅನುಸ್ಸವಲದ್ಧೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ; ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಇಧ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - “**ಯಾವತಾ ಸಕ್ಕಾಯೋ**”ತಿ।

ಏತಂ ಅಮತನ್ತಿ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಾ ಏತಂ ಅರಹತ್ತಂ ಅಮತರಸಂ। ತೇನಾಹ - “**ಏತಂ ಅಮತಂ ಸನ್ತಂ, ಏತಂ ಪಣೀತ**”ನ್ತಿ। “ಅನುಪಾದಾಯ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚೇ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾಪಿ **ಅನುಪಾದಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸುತ್ತೇ ವುಚ್ಚತಿ।

ತಿಣ್ಣಂ ಭಿಕ್ಖೂನನ್ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭೇದೇನ ತಿವಿಧಾನಂ। ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಓಸಕ್ಕನಾಯ ಅಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಓದಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ। **ಸುಕಥಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಕಥಿತತ್ತಾ।

ಆನೇಞ್ಜಸಪ್ಪಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಗಣಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೪. ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಸೋಪಾನಫಲಕಂ ಓರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ - “**ಯಾವ ಪಚ್ಛಿಮಸೋಪಾನಕಳೇವರಾತಿ ಯಾವ ಪಠಮಸೋಪಾನಫಲಕಾ**”ತಿ। **ವತ್ಥುಂ ಸೋಧೇತ್ವಾತಿ** ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೇನ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಪಾಸಾದವತ್ಥುನೋ ಸೋಧನವಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಪಾಸಾದಕರಣೇ। ಸತ್ತಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಗ್ಗಸ್ಸ ಅಂಸುಕೋಟಿವೇಧಕೋ **ವಾಲವೇಧಿ** ನಾಮ। **ಠಾನಸಮ್ಪಾದನ**ನ್ತಿ ವೇಸಾಖಮಣ್ಡಲಾದೀನಂ ಸಮ್ಪಾದನಂ। **ಮುಟ್ಠಿಕರಣಾದೀಹೀತಿ** ಉಸುಮುಟ್ಠಿಕರಣಜಿಯಾಗಾಹಜಿಯಾವಿಜ್ಝಾದೀಹಿ। **ಏವಂ ಗಣಾಪೇಮಾತಿ** ಏಕಂ ನಾಮ ಏಕಮೇವ, ದ್ವೇ ದುಕಾ ಚತ್ತಾರಿ, ತೀಣಿ ತಿಕಾನಿ ನವ, ಚತ್ತಾರಿ ಚತುಕ್ಕಾನಿ ಸೋಳಸಾತಿಆದಿನಾ ಏವಂ ಗಣನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಮ।

೭೫. **ಕೇರಾಟಿಕಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಮಯಸ್ಸ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಕರಣಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತಂ** ದಮನಂ **ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ,** ಅಯಮಸ್ಸ ಜಾತಿದೋಸಾಭಾವೋ।

೭೬. **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸತತವಿಹಾರಿಭಾವಸಾಧನೇಹಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮತ್ಥಾಯ। ನನು ಚ ಖೀಣಾಸವಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಚ, ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಪಯೋಗಸಾಧನೀಯಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸತತವಿಹಾರೀ**ತಿ ಸತತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಿಬಹುಲಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ನೋಸತತವಿಹಾರಿನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**ತಿ ಅನಾಚಿಣ್ಣಭಾವತೋ।

ತಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋತಿ "ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ನತ್ಥಿ, ಅರಞ್ಞಞ್ಚ ಸೀಹಾದೀಹಿ ಸಪರಿಸ್ಸಯಂ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ತಸ್ಸ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ। **ಏವರೂಪೋ**ತಿ ಏದಿಸೋ ಯಥಾವುತ್ತಸಾಮಣೇರಸದಿಸೋ ಖೀಣಾಸವೋ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತೇ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮೇ। **ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲತಾದಿಆವಜ್ಜನಹೇತು ಏವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ।

೭೮. **"ಯೇಮೇ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"**ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತಥಾಗತೇ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವನ್ತಿ** "ಯೇಮೇ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಆಕಾರೇಹಿ **ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ**।

ಅಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅಪುರಾತನಧಮ್ಮೇಸು। ತಕ್ಕನಮತ್ತಾನಿ ಹಿ ತೇಹಿ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ ವಿರಚಿತಾನಿ। ಪುರಾತನತಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಚ ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ। ತೇನಾಹ - "ತೇಸು…ಪೇ॰… ಉತ್ತಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಗಣಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೯. ಕಮ್ಮಂಯೇವ ಕಮ್ಮನ್ತೋ, ಸೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ ಕಮ್ಮಕರಣಟ್ಠಾನಂ **"ಕಮ್ಮನ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಕಮ್ಮನ್ತಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ। **ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ। ತೇ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಮುಖಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮೇಹೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಅನವಸೇಸಂ, ಏತ್ತಕೋ ಗುಣಾನಂ ಪಕಾರಭೇದೋ, ತೇಸು ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪಕಾರಂ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ। **ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯತ್ತಕಾ ಗುಣಭಾಗಾ, ತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಅನವಸೇಸಂ ನಿಸ್ಸೇಸಮೇವ ಕತ್ವಾ। **ಯೋಪಿ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಯೋಪಿ ಕೋಸಮ್ಬಿವಾಸೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಸೇನ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಕಲಹೋ ಅಹೋಸಿ। **ಸೋಪಿ ತತ್ಥೇವ** ಉಪ್ಪನ್ನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೋ ವೂಪಸಮಿತೋ। **ಪರಿನಿಬ್ಬುತಕಾಲೇ ಪನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಕಾಲೇ ಪನ। ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮಗ್ಗಾ ಜಾತಾ, ಕಥಞ್ಚ ಸಂವೇಗೋ ಜಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಟ್ಠಸಟ್ಠೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾತಿಸಯಂ ಅಭಿಣ್ಹಞ್ಚ ಉಪಸಮಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅತಿವಿಯ ಉಪಸನ್ತುಪಸನ್ತಾ। ಅನುಸಂಯಾಯಮಾನೋ**ತಿ ಅನು ಅನು ಸಮ್ಮದೇವ ಜಾನನ್ತೋ ವಿಚಾರೇನ್ತೋ ವೋಸಾಸಮಾನೋ। "ಅನುಸಞ್ಞಾಯಮಾನೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಞ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಅನುವಿಚರಮಾನೋ"**ತಿ।

೮೦. **ಹೇಟ್ಠಿಮಪುಚ್ಛಮೇವಾ**ತಿ ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ಪುಚ್ಛಿತಪುಚ್ಛಮೇವ। ಸೋ ಹಿ "ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ಸಾರಭೂತೋ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಯಞ್ಚ ತಮೇವ "ಪಟಿಸರಣೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಪುಚ್ಛಿ।

ಅಪ್ಪಟಿಸರಣೇತಿ ಯಂ ತುಮ್ಹೇ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಟಿಬೋಧೇಯ್ಯಾಥ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅಪ್ಪಟಿಸರಣೇ। ತಥಾಗತೇನ ಪವೇದಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಪಟಿಸರಣಾ**। ತೇನಾಹ **"ಧಮ್ಮೋ ಅವಸ್ಸಯೋ"**ತಿ।

೮೧. ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾಚುಗ್ಗತಭಾವೇನ ಆಗಚ್ಛತಿ। ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇ ಗರುಗರುತರಲಹುಲಹುತರಾದಿಭೇದೇ ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ ಆಪತ್ತಿಸಮಞ್ಞಾತಿ ಆಹ - **"ಆಪತ್ತಿ...ಪೇ॰... ಆಣಾತಿಕ್ಕಮನಮೇವಾ"**ತಿ। **ಯಥಾಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ। **ಯಥಾಸಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ। **ಧಮ್ಮೋ ನೋತಿ** ಏತ್ಥ **ನೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ "ನ ನೋ ಸಮಂ ಅತ್ಥಿ ತಥಾಗತೇನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೪) ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ **"ಧಮ್ಮೋವ ಕಾರೇತೀ"**ತಿ।

೮೩. "ಯಥಾ ತಂ ತುಮ್ಹಾದಿಸೇಹಿ ರಕ್ಖಕೇಹಿ ಗೋಪಕೇಹೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಸನ್ನವೇಸೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಪೇತುಕಾಮೋ । ಅರಿಯೂಪವಾದಪಾಪಂ ಖಮಾಪನೇ ಸತಿ ಅನ್ತರಾಯಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲ"**ನ್ತಿ। **ಗೋನಙ್ಗಲಮಕ್ಕಟೋತಿ** ಗೋನಙ್ಗುಟ್ಠಮಕ್ಕಟೋ।

೮೪. ಅಯಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಪೇತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಯಥಾರದ್ಧಮತ್ಥಂ ವಿಸಂವಾದೇತಿ ಅವಣ್ಣಿತಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಿತಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ; ಇಮಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಇಮಿನಾ ದಾತಬ್ಬಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ ಮಾ ಹೋತೂತಿ ಏವಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಖೋ ಪನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇದನ್ತಿ** "ನ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿದೇಸನಂ। **ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ, ಅನ್ತರಂ ವಾ ತಸ್ಸ ನಿಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ। ಕಾಮರಾಗವಸೇನ ಹಿ ತಂ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಹೋತೀತಿ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಜ್ಝಾನನ್ತಿ** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ ಮಾ ಹೋತೂತಿ ಏವಂ ಕತ್ವಾಪಿ ರೂಪಾವಚರಸ್ಸ ಮಗ್ಗಝಾನಸ್ಸ ಫಲಝಾನಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕಜ್ಝಾನಂ ನಾಮ ಕಥಿತಂ।

ಯಂ ನೋ ಮಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನೋತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ತಂ ನೋತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ **ನೋತಿ** ಅಮ್ಹಾಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಸೂಯತಿ** ರಾಜಕಿಚ್ಚಪಸುತತಾಧೀನತಾಯ ಏಕತ್ಥಾಭಿನಿವೇಸಭಾವತೋ । ಮನ್ದಪಞ್ಞತಾಯ ವಸ್ಸಕಾರಗತಇಸ್ಸಾಭಿಭೂತಚಿತ್ತತಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಅನುಪಧಾರೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಏಕದೇಸಮೇವ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೫. ತಸ್ಮಿಂ ಅಹೂತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಹನೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ"**ತಿ। **ಅನಸನೇನಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಆಹಾರಸ್ಸ ಅಭುಞ್ಜನೇನ ಸಾಸನಿಕಸೀಲೇನ ಬಾಹಿರಕಅನಸನೇನ ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಖೀರಪಾನಮಧುಸಾಯನಾದಿವಿಧಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಉಪೇಚ್ಚ ವಸಿತಬ್ಬತೋ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ। ಉಪೇತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಹುತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬತೋ ಸನ್ತಾನೇ ವಾಸೇತಬ್ಬತೋ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಸೀಲಂ। ಅನಸನಾದಿಧಮ್ಮಾದಿಂ ವಾ ಉಪೇಚ್ಚ ವಸನಂ ಉಪವಾಸೋ **ಉಪೋಸಥೋ**। ತಥಾರೂಪೇ ಹತ್ಥಿಜಾತಿವಿಸೇಸೇ ಉಪೋಸಥೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಉಪೋಸಥೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಞತ್ತೀ"**ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ಉಪವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ದಿವಸೋ। **ಸೋ ಪನೇಸ** ಉಪೋಸಥೋ। **ಮಾಸಪುಣ್ಣತಾಯಾತಿ** ಮಾಸಸ್ಸ ಪೂರಿತಭಾವೇನ। **ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಾ। ತಾಯ ಹಿ ರತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಮಾಸೋ ಅನವಸೇಸತೋ ಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಮಾಸದ್ಧಮಾಸಾದಿಭೇದಂ ಕಾಲಂ ಮಾತಿ ಮಿನನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಚ **"ಮಾ"ಇತಿ ಚನ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಿಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ। ಪುಣ್ಣೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಲೋ ಜಾತೋತಿ **ಪುಣ್ಣಮಾ**। ತಞ್ಚ ಚನ್ದಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಮಾಸಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಏವಮಾಹ। ಏತೇನ ತಸ್ಸ ಉಪೋಸಥಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದಿಸ್ಸತಿ ಫಲಂ ಸನ್ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ದೇಸೋ, ಹೇತೂತಿ** ಆಹ **"ದೇಸನ್ತಿ ಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಂ ಕಥೇನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಪ್ಪಕಾರಂ ಕಥೇನ್ತಿ। **ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ** ಅವಿಸಯತ್ತಾ। **ಪಾಸಾದಪರಿವೇಣೇತಿ** ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪುರತೋ ವಿವಟಙ್ಗಣೇ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** ಸೇಖಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೨) ವುತ್ತನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

೮೬. ಇಮೇ ನು ಖೋತಿ ಏತ್ಥ ನೂತಿ ಸಂಸಯಜೋತನೋತಿ ಆಹ - **"ವಿಮತಿಪುಚ್ಛಾ ವಿಯ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। **ಜಾನನ್ತೇನಾತಿಆದಿ** ಪುಚ್ಛಾವತ್ತದಸ್ಸನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಪುಚ್ಛಕಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಅತ್ತನೋ ಅಜಾನನಭಾವದೀಪನಪರಂ। ಜಾನಾತಿ ಹಿ ಭಗವಾ। **ಅಜಾನನ್ತೇನ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ** ಪುಚ್ಛಿತೇ। ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಂ **ಜಾನನ್ತೋ ವಿಯ ಪುಚ್ಛತಿ** ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ। ತೇನಾಹ - **"ಥೇರೋ ಏವರೂಪಂ ವಚನಂ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಛನ್ದಮೂಲಕಾತಿ ತಣ್ಹಾಛನ್ದಮೂಲಕಾ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ। ಕುಸಲಸಞ್ಞೋ ವಾ ಥಿರವಿಸದನಿಪುಣಸಞ್ಞೋ ವಾ, ಕುಸಲಸಙ್ಖಾರೋ ವಾ ತಿಖಿಣಥಿರವಿಸದಸಙ್ಖಾರೋ ವಾ; ಸುವಿಸುದ್ಧವಿಪುಲೋದಾರವಿಞ್ಞಾಣೋ ವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ **"ಸಞ್ಞಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅನಾಗತಕಾಲವಸೇನೇವ ದೇಸನಾ ಆಗತಾತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಖನ್ಧಾನಂ ಖನ್ಧಪಣ್ಣತ್ತೀತಿ ಖನ್ಧಸದ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯಾನಂ ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಸಞ್ಜಾನನಾಭಿಸಙ್ಖರವಿಜಾನನಸಭಾವಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ "ಖನ್ಧೋ"ತಿ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ। **ಕಿತ್ತಕೇನಾತಿ** ಕಿಂಪರಿಮಾಣೇನ ಅತ್ಥೇನ, ರಾಸತ್ಥಭಾಗತ್ಥಾದೀಸು ಕೀದಿಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಹೇತುಹೇತೂತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ಹೇತು। ಯೋ ಹಿ ಲೋಭಾದೀನಂ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಮೂಲಟ್ಠೇನುಪಕಾರಕಭಾವೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಹೇತುತ್ಥೋ; ಸೋ ಪಥವೀಆದೀಸುಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮತ್ತೇನ ಹೇತುಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನತೋ ದುತಿಯೇನ ಹೇತು-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ **"ಹೇತುಹೇತೂ"**ತಿ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಸಾಧಾರಣಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಸಾಧಾರಣಹೇತು, "ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಂ ಠಾನಸೋ ಹೇತುಸೋ ವಿಪಾಕ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪಾಕನಿಯಾಮಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಸ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕದಾನೇ ಉತ್ತಮಹೇತೂ"**ತಿ। "ಮಹಾಭೂತಾ ಹೇತೂ"ತಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ "ಮಹಾಭೂತಾ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ವುತ್ತೋತಿ ಹೇತುಸದ್ದಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾನಂ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಏವ ಹೇತು **ಪಚ್ಚಯಹೇತು,** ಯೋ ಚ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಹೇತು, ಸೋ ಏವ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ಇಧ ಪಚ್ಚಯಹೇತು ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಠಿತಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ, ತದಗ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ಭಾವತೋ ಸಮಞ್ಞಾತೋ ಪಞ್ಞಾಪನಾಯಪಿ ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಅವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತತ್ಥ ಪಥವೀಧಾತೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಞಾಪನಾಯಾತಿ** ಸಹೇತುಅಹೇತುಕನ್ತಿಆದಿಆಕಾರೇಹಿ ಬೋಧನಾಯ । ತಂ ಪನ ಸಮ್ಬೋಧನಂ ಞಾಣೇನ ದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ।

ಫಸ್ಸೋತಿ ಫಸ್ಸಸಮಙ್ಗೀಭಾವೋ। ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಸಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಹಿ ಫಸ್ಸೋ ತಥಾರೂಪಾಯ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಏತದತ್ಥಮೇವೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತೀತಕಾಲವಸೇನ ದ್ವಿಕಾಲಿಕೋ ಫಸ್ಸಸದ್ದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಫಸ್ಸೇ ಸತಿ ವೇದೇತಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ವೇದನಾಯ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಮ್ಪಿ ಫಸ್ಸೋ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಅಭಾವತೋ। ಚೇತನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಆಯೂಹನಾನುರೂಪತಾಯ ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಭಾಜನೀಯೇ (ವಿಭ॰ ೨೦, ೨೨) ಚ "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ

ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೇತನಾವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಆದಿಭೂತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣೇನ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಸ್ಸ ಸಭಾವಕಸ್ಸ ರೂಪಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಉಪರಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಮತಿಂಸತೋ ಉಪರಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ತಸ್ಸ ರೂಪಾನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಇದಾನಿ ಪವತ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಂ ದ್ವಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಕಸ್ಮಾ ತಯೋ ಏವ ಖನ್ಧಾ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಯಥಾ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಸಹಿತೋ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೪, ೪೫; ೨.೪.೬೦) ಫಸ್ಸೋ ವಿಯ ನಾಮರೂಪಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಯಥಾ ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ನಾಮರೂಪಸ್ಸೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಫಸ್ಸಸ್ಸ।

೮೭. ಯಾವ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತೋ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಕೋ ವಟ್ಟೇ ಪರಿಬ್ಭಮತೀತಿ ಆಹ - **"ಕಥಂ ಪನ, ಭನ್ತೇತಿ ವಟ್ಟಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಜೋತನಾ ವಟ್ಟಪುಚ್ಛಾ, ಏವಂ ತಬ್ಭೇದನಜೋತನಾ ವಿವಟ್ಟಪುಚ್ಛಾತಿ ಆಹ - **"ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವಿವಟ್ಟಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ।

೮೮. **ಅಯಂ ರೂಪೇ ಅಸ್ಸಾದೋ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸನಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೋ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಪನ್ನಞ್ಚ ರೂಪನ್ತಿ ಆಹ - **"ಇಮಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ ಚೇವ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಞ್ಚ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ। "ಯಂ ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೋ ತತ್ಥ ಆದೀನವೋ, ಸೋ ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚನ್ತಿ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನೇನ ಆದೀನವಸಮತಿಕ್ಕಮೋತಿ ಆದೀನವಗ್ಗಹಣೇನ ಸಿದ್ಧಮತ್ಥಮಾಹ - **"ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೋ ಚೇವ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಞ್ಚಾ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತನಿಸ್ಸರಣಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **"ಇಮಿನಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧೋ ಚೇವ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಞ್ಚಾ"**ತಿ। **ಇಮೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ದುಕ್ಖಾದೀಸು ತೀಸು ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠಾನೇಸು। **ಯೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಯೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಞ್ಞಿತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ, ಸತ್ತ ವಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। **ಸೇಸಪದೇಸುಪೀ**ತಿ, "ಅಯಂ ವೇದನಾಯ ಅಸ್ಸಾದೋ"ತಿಆದಿಪದೇಸುಪಿ।

೮೯. **ಇಮಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಸಕಲಅತ್ತಭಾವೋ ಗಹಿತೋ, ತದೇವ ಅಜ್ಝತ್ತಾ ಖನ್ಧಾತಿ ತಪ್ಪಟಿಯೋಗಿತಾಯ, **"ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ಪರಸ್ಸ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೇ ಕಾಯೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾದೀಸುಪಿ । ತಾನಿ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಿಪಿ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಿಪಿ ತಂಸಭಾವಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ವೇದನಾದಯೋಪಿ ಗಹಿತಾ ಅವಿನಾಭಾವತೋತಿ, **"ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೇ ಕಾಯೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಕಾಯೋ"**ತಿ ವಾ ಖನ್ಧಸಮೂಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯೦. **ಅನತ್ತನಿ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತರಹಿತೇ ಅನತ್ತಸಭಾವೇ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಠತ್ವಾ ತಂ ಆಧಾರಂ ಕತ್ವಾ **ಕತಾನಿ** ಕಮ್ಮಾನಿ। **ಕತರಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನಿ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಕೀದಿಸೇ ಅತ್ತನಿ ನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಪಚ್ಚಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏತೇನ ಕಾರಕವೇದಕರಹಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಪಕ್ಖಕಮ್ಮಕಾನಿ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಚ ಕತನಾಸಅಕತಬ್ಭಾಗಮದೋಸೋ ಚ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೪; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೫) ಚೋದನಾಸೋಧನಾವಿಧಿ - ಪಾಣಾತಿಪಾತವಸೇನ ತಾವ ಕಮ್ಮಪಥಸಮ್ಬನ್ಧವಿಭಾವನಾ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಹಿ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕೋ ಹನ್ತಿ, ಕೋ ವಾ ಹಞ್ಞತಿ, ಯದಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅರೂಪತ್ತಾ ನ ಛೇದನಭೇದನಾದಿವಸೇನ ವಿಕೋಪನಸಮತ್ಥೋ, ನಪಿ ವಿಕೋಪನೀಯೋ। ಅಥ

ರೂಪಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅಚೇತನತ್ತಾ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮೋತಿ ನ ತತ್ಥ ಛೇದನಾದಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ ಯಥಾ ಮತಸರೀರೇ। ಪಯೋಗೋಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹರಣಪ್ಪಹಾರಾದಿಕೋ ಅತೀತೇಸು ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಭವೇಯ್ಯ, ಅನಾಗತೇಸು, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ವಾ, ತತ್ಥ ನ ತಾವ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ಸಮ್ಭವತಿ ತೇಸಂ ಅಭಾವತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಸರಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವತಾಯ ವಿನಾಸಾಭಿಮುಖೇಸು ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಯೋಗೋ ಸಿಯಾ, ವಿನಾಸಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣರಹಿತತ್ತಾ ನ ಪಹರಣಪ್ಪಹಾರಾದಿಪ್ಪಯೋಗಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನಿರೀಹಕತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಪಯೋಗೋ? ಖಣಿಕತ್ತಾ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಕಾಲಭಿಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪರಿಯೋಸಾನಕಾಲಾನವಟ್ಠಾನತೋ ಕಸ್ಸ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಬದ್ಧೋತಿ?

ವುಚ್ಚತೇಯಥಾವುತ್ತವಧಕಚೇತನಾಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜೋ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಹನ್ತಿ। ತೇನ ಪವತ್ತಿತವಧಪ್ಪಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಗತಉಸ್ಮಾವಿಞ್ಞಾಣಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಮತವೋಹಾರಪವತ್ತಿನಿಬನ್ಧನೋ ಯಥಾವುತ್ತವಪ್ಪಯೋಗಕರಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಹಞ್ಞತಿ, ಕೇವಲೋ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ। ವಧಪ್ಪಯೋಗಾವಿಸಯಭಾವೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸನ್ತಾನಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ರೂಪಸನ್ತಾನೇ ಪರೇನ ಪಯೋಜಿತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗವಸೇನ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿತವಿಬನ್ಧಕವಿಸದಿರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಗತೇ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಹೋತೀತಿ ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ; ನಾಪಿ ಅಹೇತುಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ನ ಚ ಪಯೋಗೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕತಪ್ಪಯೋಗವಸೇನ ತದನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಕಲಾಪಸ್ಸ ತಥಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಖಣಿಕಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಮರಣಸ್ಸ ಇಧ ಮರಣಭಾವೇನ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸನ್ತತಿಮರಣಸ್ಸ ಚ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಹೇತುಕಭಾವತೋ ನ ಅಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ ; ನ ಚ ಕತ್ತುರಹಿತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಯೋಗೋ ನಿರೀಹಕೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸನ್ನಿಹಿತತಾಮತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಫಲುಪ್ಪಾದನೇ ನಿಯತೇಸು ಕಾರಣೇಸು ಕತ್ತುವೋಹಾರಸಿದ್ಧಿತೋ ಯಥಾ - "ಪದೀಪೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ನಿಸಾಕರೋ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ। ನ ಚ ಕೇವಲಸ್ಸ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭುನೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಕಲಾಪಸ್ಸ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಇಚ್ಛಿತೋ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಜಾನನತೋ; ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಞ್ಚ ಪದೀಪಾದೀನಂ ಅತ್ಥಕಿರಿಯಸಿದ್ಧಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಬದ್ಧೋ; ತತೋ ಏವ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾ ಪವತ್ತಾ; ತತ್ಥೇವ ಸನ್ತಾನೇ ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇನ ಭವನ್ತರೇ ನಿರಯಾದೀಸು ತಸ್ಸಾ ಫಲಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ನತ್ಥೇವ ಕತವಿನಾಸೋ ಅಕತಬ್ಭಾಗಮೋ ಚ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಕಮ್ಮಪಥಸಮ್ಬನ್ಧವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಸಬ್ಬೋ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋ ತಣ್ಹಾವಸಗತಸ್ಸೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನಾ**"ತಿ। **ತೇಸು ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಮಯಾ ದೇಸಿಯಮಾನದಸ್ಸನಧಮ್ಮೇಸು। **ಪಕತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಅಞ್ಞಂ ನವಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ಗಹಿತಂ ಅಞ್ಞಂ ನವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಚೂಳಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೧. **ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತ**ನ್ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - "ಯಂ ಯಂ ದಿಸ"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನು**ಸದ್ದೋಪಿ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯಮೇವಾತಿ ಅನು ಅನು ವಿಲೋಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ - "**ತತೋ ತತೋ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ**"ತಿ। ಅಸನ್ತೋ ನೀಚೋ ಪುರಿಸೋತಿ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಆಹ - "**ಪಾಪಪುರಿಸೋ ಲಾಮಕಪುರಿಸೋ**"ತಿ। **ಸೋತಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ। **ತ**ನ್ತಿ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಂ **ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಜಾನನತೋ। **ಪಾಪಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾದಿಲಾಮಕಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಅಸಪ್ಪುರಿಸೇ ಭತ್ತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭತ್ತಿ**। ತೇನಾಹ - "**ಅಸಪ್ಪುರಿಸಸೇವನೋ**"ತಿ। ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತೇಸಂ

ಚಿನ್ತನಸೀಲೋತಿ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಚಿನ್ತೀ**। ತೇನಾಹ **“ಅಸಪ್ಪುರಿಸಚಿನ್ತಾಯ ಚಿನ್ತಕೋ”**ತಿ, ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಮನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಸಾಧುಜನವಿಚಾರಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸವೀಮಂಸಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸವಾಚ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಕಮ್ಮಂ** ನಾಮ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ ವಿಸೇಸತೋ ದಸವತ್ಥುಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಅಸಪ್ಪುರಿಸದಾನಂ** ನಾಮ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚದಾನಾದಿ। ಸಬ್ಬೋಪಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಳಿತೋ ಏವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

“ಪಾಣಂ ಹನಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿಆದಿಕಾ ಚೇತನಾ ಕಾಮಂ ಪರಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಹೋತಿಯೇವ, ಯಥಾ ಪನ ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಬಲವತರದುಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನ ಪರಸ್ಸಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಚಿನ್ತೇತಿ”**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತೋ। **ಯಥಾ ಅಸುಕೋ ಅಸುಕ**ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಪಾಪಕೋ ಪಾಪವಿಪಾಕೇಕದೇಸಂ ಬಲವಂ ಗರುತರಂ ವಾ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋಪಿ ಯಥಾ ಪರೋ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ನ ತಥಾ ಸಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಪರಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಾ”**ತಿ। **ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಸಹಾಯಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ।

ಅಸಕ್ಕಚ್ಚನ್ತಿ ಅನಾದರಂ ಕತ್ವಾ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸಕ್ಕರಣಂ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾಕಾರೋ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಸಕ್ಕರಣಂ ಅಗರುಕರಣನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **“ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ನ ಸಕ್ಕರೋತಿ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಚಿತ್ತೀಕತ್ವಾ**ತಿ ನ ಚಿತ್ತೇ ಕತ್ವಾ, ನ ಪೂಜೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೂಜೇನ್ತೋ ಹಿ ಪೂಜೇತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತಿ, ತತೋ ನ ಬಹಿ ಕರೋತಿ। ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಚಿತ್ತೀಕರಣಂ,** ಸಮ್ಭಾವನಕಿರಿಯಾ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ **ಅಚಿತ್ತೀಕರಣಂ,** ಅಸಮ್ಭಾವನಕಿರಿಯಾ। **ಅಪವಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛಿಟ್ಠಾದಿಛಡ್ಡನೀಯಧಮ್ಮಂ ವಿಯ ಅವಖಿತ್ತಕಂ। ತೇನಾಹ - **“ಛಡ್ಡೇತುಕಾಮೋ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ರೋಗಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ರೋಗಿಕಸರೀರಂ ಓದನಾದೀಹಿ ಪಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಮ್ಮಿಕೇ ರೋಗಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ। ಅದ್ಧಾ ಇಮಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಫಲಂ ಮಮೇವ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಏವಂ ಯಸ್ಸ ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಆಗಮನದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋತಿ ಆಹ **“ಅನಾಗಮನದಿಟ್ಠಿಕೋ”**ತಿ। ತೇನಾಹ - **“ನೋ ಫಲಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ ಹುತ್ವಾ ದೇತೀ”**ತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇಹಿ ಪನ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಿರಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನಾ**ತಿ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। “ಸದೇವಕಂ ಲೋಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ದೇವಸದ್ದೋ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವೇಸು, ಏವಮಿಧಾತಿ ಆಹ **“ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಾ”**ತಿ। ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಚೇ? ಇಧ ದಾನಫಲಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ , ತತ್ಥಾಪಿ ಛಕಾಮಾವಚರಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ದೇವಮಹತ್ತತಾದಿವಚನತೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ಕುಲಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಮಹತ್ತಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಕುಲಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ನ ಕೇವಲಂ ಕುಲಸಮ್ಪದಾ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅಥ ಖೋ ತತ್ಥ ಆಯುವಣ್ಣಯಸಭೋಗಇಸ್ಸರಿಯಾದಿಸಮ್ಪದಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಉಳಾರಸ್ಸ ದಾನಮಯಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವಸೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಿಜ್ಝನತೋ। **ಸುದ್ಧವಟ್ಟವಸೇನೇವ ಕಥಿತಂ** ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ। ಸದ್ಧಾದಯೋ ಹಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಸಮ್ಭಾರಾ ಏವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ದೇವದಹವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೨. ಅನುಪದವಗ್ಗೋ

೧. ಅನುಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೩. **ಇದ್ಧಿಮಾತಿ ಗುಣೋ ಪಾಕಟೋ** ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾ ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನದೇವಚಾರಿಕಾದೀಹಿ ಸಯಮೇವ ಪಕಾಸಭಾವತೋ; ಧುತವಾದಾದಿಗುಣಾನಮ್ಪಿ ತಥಾಭಾವೇ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಪಾಕಟಯೋಗತೋ ಚ ಪರೇಸಂ ನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ಚ। **ಪಞ್ಞವತೋ ಗುಣಾತಿ** ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಪಭಾವಿತೇ ಗುಣವಿಸೇಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ತೇ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪರೇಸಂ ಅವಿಸಯಾ। ತೇನಾಹ - "**ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಕಥಿತಾ ಜಾನಿತು**"ನ್ತಿ। ವಿಸಭಾಗಾ ಸಭಾಗಾ ನಾಮ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೇಸು ಪುಥುಜ್ಜನೇಸು, ತೇ ಪನ ಅಪ್ಪಹೀನರಾಗದೋಸತಾಯ ಪರಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಗುಣಂ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಅವಣ್ಣಮೇವ ಘೋಸೇನ್ತೀತಿ ಆಹ - "**ವಿಸಭಾಗ...ಪೇ॰... ಕಥೇನ್ತೀ**"ತಿ।

ಯಾ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಆದೀನವತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನಾ, ಅಯಂ **ಧಾತುಕುಸಲತಾ**। **ಆಯತನಕುಸಲತಾಯ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅವಿಜ್ಜಾದೀಸು ದ್ವಾದಸಸು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು ಕೋಸಲ್ಲಂ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲತಾ**। ಇದಂ ಇಮಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಾರಣಂ, ಇದಂ ಅಟ್ಠಾನಂ ಅಕಾರಣನ್ತಿ ಏವಂ ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ, ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನಾ, ಅಯಂ **ಠಾನಾಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ**। ಯೋ ಪನ ಇಮೇಸು ಧಾತುಆದೀಸು ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಗತಿಯಾ ಪಣ್ಡಾತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಞಾಣೇನ ಇತೋ ಗತೋ ಪವತ್ತೋ, ಅಯಂ **ಪಣ್ಡಿತೋ** ನಾಮಾತಿ ಆಹ - "**ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೋ**"ತಿ। ಮಹನ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತೋ ಮಹತೀ ಪಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಪಞ್ಞೋ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಆಹ - "**ಮಹಾಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

ನಾನತ್ತನ್ತಿ ಯಾಹಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರೋ "ಮಹಾಪಞ್ಞೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿತ್ತೀಯತಿ, ತಾಸಂ ಮಹಾಪಞ್ಞಾದೀನಂ ಇದಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಯಂ ವೇಮತ್ತತಾ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೨೧೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೫೮೪) ವಿಸೇಸತೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮಹತ್ತಂ ನಾಮ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ತದಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಮಹನ್ತೇ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹೇತುಮಹನ್ತತಾಯ ಪಚ್ಚಯಮಹನ್ತತಾಯ ನಿಸ್ಸಯಮಹನ್ತತಾಯ ಪಭೇದಮಹನ್ತತಾಯ ಕಿಚ್ಚಮಹನ್ತತಾಯ ಫಲಮಹನ್ತತಾಯ ಆನಿಸಂಸಮಹನ್ತತಾಯ ಚ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಹೇತೂ** ಅಲೋಭಾದಯೋ, **ಪಚ್ಚಯಾ** ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸದ್ಧಾಸತಿವೀರಿಯಾದಯೋ। **ನಿಸ್ಸಯಾ** ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿನಿಯತತಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಾ। **ಪಭೇದೋ** ಚಾರಿತ್ತಾದಿವಿಭಾಗೋ। **ಕಿಚ್ಚಂ** ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಧಮನಂ। **ಫಲಂ** ಸಗ್ಗಸಮ್ಪದಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪದಾ ಚ। **ಆನಿಸಂಸೋ** ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೯) ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪ ಆದಯೋ) ಚ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಮ್ಪಿ** ಮಹನ್ತತಾ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, **ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀನಂ** ಪನ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾನಂ ಮಹಾವಿಸಯತಾ ಬಹುಧಾತುಕಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪ ಆದಯೋ) ಸಯಮೇವ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ** ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ನಿದ್ಧಾರಿತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ** ಸಕಲಸಾಸನಸಙ್ಗಹಣತೋ ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೧೮೯ ಆದಯೋ) ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯ ಆದಯೋ) ಆಗತನಯೇನ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂ** ವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೩೫೫ ಆದಯೋ) ತಂಸಂವಣ್ಣನಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೫ ಆದಯೋ) ಚ ಆಗತನಯೇನ। **ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಂ** ಮಹತೋ ಹಿತಸ್ಸ ಮಹತೋ ಸುಖಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಮಹತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಭಾವತೋ ಸನ್ತಪಣೀತನಿಪುಣಅತಕ್ಕಾವಚರಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಭಾವತೋ

ಚ। **ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ** ಮಹಾಸಮ್ಭಾರತೋ ಮಹಾವಿಸಯತೋ ಮಹಾಕಿಚ್ಚತೋ ಮಹಾನುಭಾವತೋ ಮಹಾನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ ಚ। **ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ** ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿಮಹತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಮಹನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪುಥುಪಞ್ಞಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ನಾನಾಖನ್ಧೇಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀ**ತಿ, "ಅಯಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮಾ"ತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತೇಸುಪಿ "ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಏಕವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ಏವಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕವಿಧಾದಿವಸೇನ ಅತೀತಾದಿಭೇದವಸೇನಪಿ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ "ಇದಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಇದಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ದಸಾಯತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚತುಭೂಮಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಆಯತನನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

ನಾನಾಧಾತೂಸೂತಿ "ಅಯಂ ಚಕ್ಖುಧಾತು ನಾಮ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚತುಭೂಮಕಾ"ತಿ ಏವಂ ನಾನಾಧಾತೂಸು ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಯಿದಂ ಉಪಾದಿಣ್ಣಕಧಾತುವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಉಪಾದಿಣ್ಣಕಧಾತೂಸುಯೇವ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಏಕದೇಸತೋವ, ನೋ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಕಧಾತೂನಂ ಪನ ನಾನಾಕರಣಂ ನ ಜಾನನ್ತಿಯೇವ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಪನ, "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಖನ್ಧೋ ಸೇತೋ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಕಣ್ಹೋ, ಇಮಸ್ಸ ಬಹಲತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ತನುತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಏವರೂಪಂ, ಇಮಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಂ ನೀಲಂ ಪೀತಂ ಲೋಹಿತಂ ಓದಾತಂ ಸುಗನ್ಧಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಫಲಂ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಂ ದೀಘಂ ವಟ್ಟಂ ಸುಸಣ್ಠಾನಂ ಮಟ್ಠಂ ಫರುಸಂ ಸುಗನ್ಧಂ ಮಧುರಂ ತಿತ್ತಕಂ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಕಟುಕಂ ಕಸಾವಂ, ಕಣ್ಟಕೋ ತಿಖಿಣೋ ಅತಿಖಿಣೋ ಉಜುಕೋ ಕುಟಿಲೋ ಲೋಹಿತೋ ಓದಾತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಧಾತುನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಅತ್ಥೇಸೂತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು। **ನಾನಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇಸೂ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಭೇದತೋ ಸನ್ತಾನಭೇದತೋ ಚ ನಾನಪ್ಪಭೇದೇಸು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು। ಅವಿಜ್ಜಾದಿಅಙ್ಗಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸಞ್ಞಿತಾತಿ। ತೇನಾಹ - ಸಙ್ಖಾರಪಿಟಕೇ "ದ್ವಾದಸ ಪಚ್ಚಯಾ ದ್ವಾದಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ। **ನಾನಾಸುಞ್ಞತಮನುಪಲಬ್ಭೇಸೂ**ತಿ ನಾನಾಸಭಾವೇಸು ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹತೋ ಸುಞ್ಞಸಭಾವೇಸು, ತತೋ ಏವ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಅತ್ತಅತ್ತನಿಯಾದಿವಸೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭೇಸು ಸಭಾವೇಸು। ಮ-ಕಾರೋ ಹೇತ್ಥ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ನಾನಾಅತ್ಥೇಸೂ**ತಿ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇಸು ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾದಿನಾನಾಅತ್ಥೇಸು। **ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇಸು ಪಚ್ಚಯಾದಿನಾನಾಧಮ್ಮೇಸು। **ನಿರುತ್ತೀಸೂ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ನಿದ್ಧಾರಣವಚನಸಙ್ಖಾತಾಸು ನಾನಾನಿರುತ್ತೀಸು। **ಪಟಿಭಾನೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀಸು ವಿಸಯಭೂತೇಸು, "ಇಮಾನಿ ಇದಮತ್ಥಜೋತಕಾನೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೨೫-೭೪೫) ತಥಾ ತಥಾ ಪಟಿಭಾನತೋ ಪಟಿಭಾನಾನೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇಸು ಞಾಣೇಸು। **ಪುಥು ನಾನಾಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇಸೂ**ತಿಆದೀಸು ಸೀಲಸ್ಸ ಪುಥುತ್ತಂ ನಾನತ್ತಞ್ಚ ವುತ್ತಮೇವ। ಇತರೇಸಂ ಪನ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಪಾಕಟಮೇವ। ಯಂ ಪನ ಅಭಿನ್ನಂ ಏಕಮೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ಉಪಚಾರವಸೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **"ಪುಥು ನಾನಾಜನಸಾಧಾರಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ"**ತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ಪರಿದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ವಿಸಯವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಮಹತ್ತಂ ಪುಥುತ್ತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮವಸೇನ ಹಾಸಭಾವಂ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಜವನಭಾವಂ, ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ತಿಕ್ಖಾದಿಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಕತಮಾ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಹಾಸಬಹುಲೋ**ತಿ ಪೀತಿಬಹುಲೋ। ಸೇಸಪದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। **ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರೇತೀ**ತಿ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋ

ಹುತ್ವಾ ಪೀತಿಸಹಗತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ। ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಲ್ಲಾ ವಿಕಸಿತಾ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ; ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಹಾಸನೀಯಂ ಪರಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಸುಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪುನ **ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧ**ಮಾಹ। **ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಸೀಘಂ ವೇಗೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವೇನ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಇನ್ದೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠವಜಿರಂ ವಿಯ ಲಕ್ಖಣಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀ ಅದನ್ಧಾಯನ್ತೀ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ವೇಗಸಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ **ಜವನಪಞ್ಞಾ** ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಜವನಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ರೂಪ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಖಯಟ್ಠೇನಾತಿ** ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜನತೋ ಖಯಸಭಾವತ್ತಾ। **ಭಯಟ್ಠೇನಾತಿ** ಭಯಾನಕಭಾವತೋ। **ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅತ್ತಸಾರವಿರಹತೋ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹತೋ ಚ। **ತುಲಯಿತ್ವಾತಿ** ತುಲಾಭೂತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ತುಲೇತ್ವಾ। **ತೀರಯಿತ್ವಾತಿ** ತಾಯ ಏವ ತೀರಣಭೂತಾಯ ತೀರೇತ್ವಾ। **ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಂ **ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ। ರೂಪನಿರೋಧೇತಿ** ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ನಿರೋಧಭೂತೇ **ನಿಬ್ಬಾನೇ** ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರವಸೇನ। ಇದಾನಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಜವನಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಪುನ "**ರೂಪ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾತಿ ಕೇಚಿ।

ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಭಾವೋ ನಾಮ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ, "**ಖಿಪ್ಪಂ ಕಿಲೇಸೇ ಛಿನ್ದತೀತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ, ತೇ ಪನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಹಿ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪದಾ ಚಸ್ಸ ನ ಚಲತೀತಿ ಆಹ - "**ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆಸನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ ಅಧಿಗತಾ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ।

"ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಖಯಧಮ್ಮಾ ವಯಧಮ್ಮಾ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸನೇನ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಕಾರಣಮುಖೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಬ್ಬೇಗಬಹುಲೋ ಹೋತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಬ್ಬೇಗಬಹುಲೋತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತಸಂವೇಗೋ। **ಉತ್ತಾಸಬಹುಲೋತಿ** ಞಾಣುತ್ರಾಸವಸೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಬಹುಸೋ ಉತ್ರಸ್ತಮಾನಸೋ। ತೇನ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠನಬಹುಲೋತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಂ ಆಹ - **ಅರತಿಬಹುಲೋತಿ**ಆದಿನಾ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಬಹಿಮುಖೋತಿ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರತೋ ಬಹಿಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಞಾಣಮುಖೋ, ತಥಾ ವಾ ಪವತ್ತಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖೋ। ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಂ ನಿಬ್ಬೇಧೋ, ಸೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಿ, ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝತೀತಿ ವಾ ನಿಬ್ಬೇಧಾ, ಸಾವ ಪಞ್ಞಾ **ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಜ್ಜತಿ ಏತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾದಿಕೋತಿ **ಪದಂ,** ಸಮಾಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅನುಪದ**ನ್ತಿ ಅನುಸಮಾಪತ್ತಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪದಂ** ವಾ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ವಾ**"ತಿ । **ಝಾನಙ್ಗವಸೇನ ವಾತಿ** ಝಾನಙ್ಗವಸೇನಾತಿ ಚ ಅತ್ಥೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಕಮತ್ಥೋ ಇಧ ಪದಸದ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಪದಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ**"ತಿ। **ಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ತಂತಂಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ। **ವಿಪಸ್ಸತೀತಿ** ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಝಾನಮುಖೇನ ತೇ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ, "ಇತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಮಸತಿ। **ಅದ್ಧಮಾಸೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ** ಉಕ್ಕಂಸಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನತ್ತಾ, ಸಾವಕಪಾರಮೀಞಾಣಸ್ಸ ಚ ತಥಾ ಪಟಿಪಾದೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ** ಯದಿಪಿ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ; ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಪನ ತತೋ ಚಿರೇನ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋಪಿ ಮಹಾಪಞ್ಞೋವ, ತಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋವ ಮಹಾಪಞ್ಞತರೋತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ

ಕಾತುಂ, “**ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಮಸನಂ ಚರತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮಿ, ತಂ **ಸಮ್ಮಸನಚಾರಂ। ಏಕದೇಸಮೇವಾತಿ** ಸಕಲತ್ತಭಾವೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಞ್ಚ ಸಮ್ಮಸಿತುಞ್ಚ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮುದಾಗತಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಏಕದೇಸಮೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ। ನನು ಚ “ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೬) ವಚನತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಮೇವ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಸನ್ತಾನಗತೇ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ , ಪರಸನ್ತಾನಗತೇ ಚ ತೇಸಂ ಸನ್ತಾನವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ, ಅಯಂ ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋ। ಥೇರೋ ಪನ ಬಹಿದ್ಧಾಧಮ್ಮೇಪಿ ಸನ್ತಾನವಿಭಾಗೇನ ಕೇಚಿ ಕೇಚಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಞಾಣೇನ ಫುಟ್ಠಮತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “**ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತೋ ವಿಯ ಏಕದೇಸಮೇವ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**”ತಿ। ತತ್ಥ ಞಾಣೇನ ನಾಮ ಯಾವತಾ ನೇಯ್ಯಂ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಅಪವತ್ತನತೋ “**ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತೋ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಭಾವತೋ “**ಏಕದೇಸಮೇವ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಾ, ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸೂತಿ ಅಪರೇ। ತಥಾ ಹಿ ಅದ್ಧತ್ತಯವಸೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದನಯಂ ಓಸರಿತ್ವಾ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪವತ್ತಂ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಸಸನ್ತಾನಗತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸವಾಸಿಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಾ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ಚ ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸಿಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಾತಿ ಕೇಚಿ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮಿಯೇವ ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಥೇರೋ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಂ ಅನುಪದಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “**ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಂ ನಿಪ್ಪದೇಸಂ ಸಮ್ಮಸೀ**”ತಿ।

ತತ್ಥ “ಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಪ್ಪತ್ತಾ ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿ ಛಸು ಜನೇಸು ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾನಂ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅನಧಿಗತಪಞ್ಞಾನೇಪುಞ್ಞತ್ತಾ ಅನ್ಧಾನಂ ವಿಯ ಇಚ್ಛಿತಪದೇಸೋಕ್ಕಮನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ ಇಚ್ಛಿಕಿಚ್ಛಿತಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ ನತ್ಥಿ। ತೇ ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಧಮ್ಮಮತ್ತೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ। ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಪ್ಪತ್ತಾ ಪನ ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಯೇನ ಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭನ್ತಿ; ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ವಿಪುಲಞಾಣತ್ತಾ। ಮಹಾಸಾವಕಾ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ತತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಅಗ್ಗಸಾವಕೇಸು ದುತಿಯೋ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ತತೋಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕರೋತಿ। ಪಠಮೋ ಪನ ತತೋ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾಯ ಸಾವಕೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕರೋತಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ತೇಹಿಪಿ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ತತೋಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಕವಿಪಸ್ಸನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ, ಸಮ್ಮದೇವ, ಪರಿಪೂರಿತಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಪಭಾವಿತ-ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮನಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾಯಾತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಕತವಾಲವೇಧಪರಿಚಯೇನ ಸರಭಙ್ಗಸದಿಸೇನ ಧನುಗ್ಗಹೇನ ಖಿತ್ತೋ ಸರೋ ಅನ್ತರಾ ರುಕ್ಖಲತಾದೀಸು ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಲಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪತತಿ; ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ವಿರಜ್ಝತಿ, ಏವಂ ಅನ್ತರಾ ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ ಅವಿರಜ್ಝಮಾನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಮ್ಮಸನೀಯಧಮ್ಮೇಸು ಯಾಥಾವತೋ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪವತ್ತತಿ। ಯಂ ಮಹಾಞಾಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೋ ಗಣತೋ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಏತೇಸು ಚ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ ಖಜ್ಜೋತಪಭಾಸದಿಸೋ, ಅಭಿಞ್ಞಪ್ಪತ್ತಪಕತಿಸಾವಕಾನಂ ದೀಪಪಭಾಸದಿಸೋ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ ಓಕ್ಕಾಪಭಾಸದಿಸೋ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಓಸಧಿತಾರಕಾಪಭಾಸದಿಸೋ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಚನ್ದಪಭಾಸದಿಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ರಸ್ಮಿಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸರದಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಸದಿಸೋ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ತಥಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ ಅನ್ಧಾನಂ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಗಮನಸದಿಸೋ, ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಪ್ಪತ್ತಪಕತಿಸಾವಕಾನಂ

ದಣ್ಡಕಸೇತುಗಮನಸದಿಸೋ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ ಜಙ್ಘಸೇತುಗಮನಸದಿಸೋ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಸಕಟಸೇತುಗಮನಸದಿಸೋ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಜಙ್ಘಮಗ್ಗಗಮನಸದಿಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಸಕಮಗ್ಗಗಮನಸದಿಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಕಿರ ಪತ್ತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅನುಸ್ಸವಲದ್ಧೋಯಮತ್ಥೋತಿ ದೀಪೇತುಂ ವುತ್ತೋ। **ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸಿ** ಅತ್ತನೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಸ್ಸ ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ತಿಕ್ಖವಿಸದಸೂರಭಾವಸ್ಸ ಚ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಮಹಾಥೇರೋ ದನ್ಧಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋ ಸೀಘಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಆಹ - "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಮಹಾಜಟ**ನ್ತಿ ಮಹಾಜಾಲಸಾಖಂ ಅತಿವಿಯ ಸಿಬ್ಬಿತಜಾಲಂ। **ಯಟ್ಠಿಂ ಪನ ಸಾರಂ ವಾ ಉಜುಂ ವಾ ನ ಲಭತಿ** ವೇಣುಗ್ಗಹಣೇ ಅನುಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ ವೇಣುಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಏವಂಸಮ್ಪದ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತೇಸು ಪುರಿಸೇಸು ಏಕೋ ವೇಳುಗ್ಗಹಣೇ ಅನುಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ ವೇಳುಯಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏಕೋ ಉಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ, ಏವಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಂ। **ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾನುಯುಞ್ಜನಂ।

ಸತ್ತಸಟ್ಠಿ ಞಾಣಾನೀತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೭೩ ಮಾತಿಕಾ) ಆಗತೇಸು ತೇಸತ್ತತಿಯಾ ಞಾಣೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಸುತಮಯಞಾಣಾದೀನಿ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಸತ್ತಸಟ್ಠಿ ಞಾಣಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಸಾವಕೇಹಿ ಪವಿಚಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಇತರಾನಿ। **ಸೋಳಸವಿಧಂ ಪಞ್ಞ**ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೩೭೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೩೭೯) ಮಹಾಪಞ್ಞಾದಿಕಾ, ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಪಞ್ಞಾತಿ ಇದಂ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಪಞ್ಞಂ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಸ। **ಇದಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಅನುಪುಬ್ಬಸಮ್ಮಸನಂ ಹೋತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಕೋಟ್ಠಾಸ**ನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕಾದಿಸಮ್ಮಸಿತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ವಿಭತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಭಾಗಂ।

೯೪. ಪಠಮೇ ಝಾನೇತಿ ಉಪಸಿಲೇಸೇ ಭುಮ್ಮಂ, ತಸ್ಮಾ **ಯೇ ಪಠಮೇ ಝಾನೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಯೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಂಸಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಹಗತೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಞ್ಞಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವವತ್ಥಿತಾ**ತಿ ಕತವವತ್ಥನಾ ನಿಚ್ಛಿತಾ। **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಞಾತಾ। **ಓಲೋಕೇನ್ತೋ**ತಿ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ಅಭಿನಿರೋಪನಂ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರೋಪನಂ। **ಅನುಮಜ್ಜನಂ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುವಿಚಾರಣಂ। **ಫರಣಂ** ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನಂ, ವಿಪ್ಫಾರಿಕಭಾವೋ ವಾ। **ಸಾತ**ನ್ತಿ ಸಾತಮಧುರತಾ। **ಅಧಿಕ್ಖೇಪೋ** ವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ಸಮಾಧಾನಂ। **ಫುಸನಂ** ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ತತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಸನಾಕಾರೇನ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ। **ವೇದಯಿತಂ** ಆರಮ್ಮಣಾನುಭವನಂ। **ಸಞ್ಜಾನನಂ** ನೀಲಾದಿವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ। **ಚೇತಯಿತಂ** ಚೇತಸೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋ। **ವಿಜಾನನಂ** ಆರಮ್ಮಣೂಪಲದ್ಧಿ। **ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಅತ್ಥಿಕತಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ, ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ **ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಪಗ್ಗಾಹೋ,** ಅಧಿಗ್ಗಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ**। ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇಸು ಅಸ್ಸೇಸು ಸಾರಥಿ ವಿಯ ಸಕಿಚ್ಚಪಸುತೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ **ಮಜ್ಝತ್ತತಾ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುನಯನಂ ಸಂಚರಣಂ **ಅನುನಯೋ**। **ಸಭಾವತೋ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತೋ। ಸೋಳಸನ್ನಂ ಏವ ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣಂ ತೇಸಂಯೇವ ಥೇರೇನ ವವತ್ಥಾಪಿತಭಾವತೋ, ತೇ ಏವಸ್ಸ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು, ನ ಇತರೇತಿ ವದನ್ತಿ। ವೀರಿಯಸತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾ; ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಏಕನ್ತಾನವಜ್ಜಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಯೋ ಛ ಯುಗಳಾ; ಅಲೋಭಾದೋಸಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಝಾನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। ಥೇರೇನ ಚ ಧಮ್ಮಾ ವವತ್ಥಾನಸಾಮಞ್ಞತೋ ಆರದ್ಧಾ। ತೇ ನ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸೂತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ ಅಪರೇ।

ವಿದಿತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಉಪ್ಪಾದೇಪಿ ನೇಸಂ ವೇದನಾನಂ ಪಜಾನನಂ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ತಂಞಾಣೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಂಞಾಣತಾ,** ಞಾಣಸ್ಸ ಅತ್ತಸಂವೇದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಂಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮಾಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ. **ಞಾಣಬಹುತಾತಿ** ಞಾಣಸ್ಸ ಬಹುಭಾವೋ, ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಅನೇಕಞಾಣತಾತಿ ಅತ್ಥೋ. ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ, "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ. **ನ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ** ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ. ಅಸಮ್ಮೋಹಾವಬೋಧೋ ಚ ಈದಿಸಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ನತ್ಥಿ. **ಏಕೇಕಮೇವ** ಞಾಣಂ **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಏಕಸ್ಸೇವ ಆವಜ್ಜನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ನ ಚ ಆವಜ್ಜನೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಕಪ್ಪಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಯೇ ಮರೂ.
> ನ ತ್ವೇವ ತೇಪಿ ಜೀವನ್ತಿ, ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಂಯುತಾ"ತಿ. (ಮಹಾನಿ॰ ೧೦, ೩೯) ಚ,

> "ನತ್ಥಿ ಚಿತ್ತೇ ಯುಗಾ ಗಹೀ"ತಿ ಚ -

ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾಯಾತಿ ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣೇ ಯೇ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಪಗೇವ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತತ್ತಾ. ಯಥಾ ನಾಮ ಮಿಗಸೂಕರಾದೀನಂ ಆಸಯೇಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ತತ್ರ ಠಿತಾ ಮಿಗಾ ವಾ ಸೂಕರಾ ವಾ ತತೋ ಉಟ್ಠಾನತೋಪಿ ಆಗಮನತೋಪಿ ನೇಸಾದಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ. ತೇನಾಹ "**ಥೇರೇನ ಹೀ**"ತಿಆದಿ. **ತೇನಾತಿ** ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ. **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ. **ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಝಾನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ. **ಉಪ್ಪಾದಂ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾತಿ**ಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಸು ಯಂ ಯದೇವ ಆರಬ್ಭ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಚಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ. ನ ಹಿ ಆವಜ್ಜನೇನ ವಿನಾ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ. **ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋನ್ತೀತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ. **ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ** ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, "ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋನ್ತೀ"ತಿ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿಭಾವದಸ್ಸನತೋ. ಪುಬ್ಬೇ ಅಭಾವಬೋಧಕೋ ಹಿ ಅತ್ತಲಾಭೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉದಯೋ. **ಹುತ್ವಾತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ. **ಪಟಿವೇನ್ತೀತಿ** ಪಟಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ. **ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ,** "ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವೇನ್ತೀ"ತಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿಭಾವದಸ್ಸನತೋ. ವಿದ್ಧಂಸಭಾವಬೋಧಕೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತೋ ವಯೋ.

ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಉಪಯೋ ರಾಗವಸೇನ ಉಪಗಮನನ್ತಿ **ಅನುಪಯೋ,** ಅನನುರೋಧೋ. ಹುತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಯೋಜನಾ. ತಥಾ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಅಪಾಯೋ ಪಟಿಘವಸೇನ ಅಪಗಮನನ್ತಿ **ಅನಪಾಯೋ,** ಅವಿರೋಧೋ. "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಅಭಿನಿವೇಸಾಭಾವತೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯೇಹಿ **ಅನಿಸ್ಸಿತೋ. ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೋತಿ** ಅನುಪಯಾನಿಸ್ಸಿತಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪರಿಬನ್ಧವಸೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ನ ಪಟಿಬದ್ಧೋ ನ ವಿಬನ್ಧಿತೋ. **ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋತಿ** ತತೋ ಏವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಕಾಮರಾಗತೋ ವಿಮುತ್ತೋ. **ವಿಸಂಯುತ್ತೋ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ.

ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ತೇನ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತೇ ಸೋಳಸ ಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಚೇ ರಾಗಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ; ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಯಾ ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿನಾ ವಾ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯ. **ತೇಸೂತಿ** ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು. **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ. **ಏಕೋಪೀತಿ** ರಾಗಾದೀಸು ಏಕೋಪೀತಿ ಚ ವದನ್ತಿ. ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಅನಾಪಾಥಗಮನೇ ಸತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ನ ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಾತಿ **ಆರಮ್ಮಣಮರಿಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯ. ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿಪಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಬ್ಬಾ ಕಿಲೇಸಾ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ.

ಇತೋತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ. **ಅನನ್ತರೋತಿ** ಉಪರಿಮೋ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸೋ. **ತಸ್ಸ ಪಜಾನನಸ್ಸಾತಿ,** "ಅತ್ಥಿ ಉತ್ತರಿ ನಿಸ್ಸರಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಜಾನನಸ್ಸ. **ಬಹುಲೀಕರಣೇನಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಾದನೇನ.

ಸಮ್ಪಸಾದನಟ್ಠೇನಾತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸಿಯಾಪಗಮನೇನ, ತಸ್ಸ ವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವಿಗಮೇನ ವಾ ಚೇತಸೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಸಾದಿಕಭಾವೇನ।

ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾವೇದನಾತಿ ಏತ್ಥ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾತಿ, **"ಸುಖಟ್ಠಾನೇ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಖಟ್ಠಾನೇತಿ** ಚ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಸುಖಸ್ಸ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾತಿ** ಸಮಧುರಚೇತಯಿತಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ವಿಸಟವಿತ್ಥತಭಾವತೋ ಯೋ ಸೋ ಚೇತಸೋ ಆಭೋಗೋ ವುತ್ತೋ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದೀಸು ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಸಾ ಥನ ಅತ್ಥತೋ ಸತಿವಿನಿಮುತ್ತಾ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧಾಸತಿಯೇವಾ"**ತಿ। **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೇಕ್ಖಾ,** ನ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ।

೯೫. ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಸತಿಯಾ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಞಾಣವಿರಹೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಆಹ - **"ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ, "ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ । **ನ ಸಾವಕಾನಂ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ ಹೋತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಕಲಾಪವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾ"**ತಿ।

೯೬. **ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸದಿಸ್ವಾ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ದಸ್ಸನಸಮಕಾಲಂ ಖೀಯಮಾನಾ ಆಸವಾ, "ದಿಸ್ವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಮಾನಕಾಲೇಪಿ ಹಿ ಏದಿಸೋ ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ -

"ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪, ೪೦೦; ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೫; ೨.೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭)।

> "ನಿಹನ್ತ್ವಾ ತಿಮಿರಂ ಸಬ್ಬಂ, ಉಗ್ಗತೇಜೋ ಸಮುಗ್ಗತೋ।
> ವೇರೋಚನೋ ರಸ್ಮಿಮಾಲೀ, ಲೋಕಚಕ್ಖುಪಭಙ್ಕರೋ"ತಿ॥ (ಪಟ್ಠಾ॰ ಅನುಟೀ॰ ೧.೨೫-೩೪; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೫೮೦) ಚ -

ಏವಮಾದೀಸು। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ವಾ ಅಯಂ **ದಿಸ್ವಾ**ಸದ್ದೋ ಅಸಮಾನಕತ್ತುಕೋ ಯಥಾ - "ಘತಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಹೋತಿ, ಸೀಹಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಯಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೮೦೨)। ದಸ್ಸನಹೇತುಕೋ ಹಿ ಆಸವಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯೇ ಸತಿ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಯುಗನದ್ಧಂ ಆಹರಿತ್ವಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ಝಾನಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತಿ। ಏವಂ ಯಾವ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತವಾರೋ ಇಧ ಗಹಿತೋ"**ತಿ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। ದೀಘನಖಸುತ್ತದೇಸನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೫-೨೦೬) ಹಿ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ। ತದಾ ಚ ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ವಚನಅವಸರೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - "ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತವಾರೋ ಇಧ ಗಹಿತೋ"ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ - "ಸಬ್ಬಸೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಥೇರೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಪಣ್ಡಿತಗುಣೇ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ। ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಪನ ಥೇರಸ್ಸ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಂ। ತೇನಾಹ **"ನಿರೋಧಂ ಪನ...ಪೇ॰... ವದನ್ತೀ"**ತಿ। ತೇನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ಅನ್ತರಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವೋಮಿಸ್ಸಂ ವಿವರಿತುಂ **“ತತ್ಥಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ “ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಆಭೋಗೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ **ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಸೀಸಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಆಭೋಗವಸೇನ **ನಿರೋಧಸ್ಸ ವಾರೋ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಗೂಳ್ಹೋ ಹೋತಿ,** “ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಆಭೋಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಸೀಸಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತೇನ ಆಭೋಗಪಟಿಬದ್ಧಮೇತೇಸಂ ಆಗಮನನ್ತಿ ದೀಪಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ ಪನಾ**ತಿಆದಿ ಅಟ್ಠಕಥಾರುಳ್ಹಮೇವ ತಂ ವಚನಂ। **ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಕಾಲೇ। **ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಉತುಕಮ್ಮಾಹಾರವಸೇನ ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಧಮ್ಮೇ।

೯೭. **ಚಿಣ್ಣವಸಿತ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವೇನ ಸುಭಾವಿತವಸೀಭಾವಂ। **ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಪರಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ। ಉರೇ ವಾಯಾಮಜನಿತಾಯ **ಓರಸೋ। ಪಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇನ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅಧಿಗಮೇನ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಕತ್ವಾ, **“ಧಮ್ಮಜೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ”**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಧಮ್ಮದಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ನವವಿಧಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮದಾಯಸ್ಸ। **ಆದಿಯನತೋ**ತಿ ಗಣ್ಹನತೋ, ಸಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅನುಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಛಬ್ಬಿಸೋಧನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೮. **ಖೀಣಾ ಜಾತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಕ್ಖಯಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕತಂ ಹೋತಿ ಅರಹತೋ ತದಭಾವತೋ। ತಥಾ **ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ಮೇ ಪರಿಯೋಸಿತೋತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇನಪಿ। **ಕತಂ ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧಸ್ಸಪಿ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ತನಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇನಪಿ। **ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಾವಂ, ಆಯತಿಂ ವಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕರಣೀಯಾಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇನಪೀತಿ ಆಹ - **“ಏಕೇನಪಿ ಪದೇನ ಅಞ್ಞಾ ಬ್ಯಾಕತಾವ ಹೋತೀ”**ತಿ। ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬದ್ಧಂ ಪನ ಸುಬದ್ಧಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧ ಪನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಆಗತಂ,** ತಸ್ಮಾ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ಚೇತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚೇತನಾಯ ದಿಟ್ಠವಾದಿತಾ ನಾಮ** ಅರಿಯವೋಹಾರೋ। **ಸಭಾವೋ**ತಿ ಪಕತಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ, “ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಜರಾಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೪-೨೭೫) ವಿಯ ತಸ್ಮಾ, **ಅನುಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅರಿಯಭಾವಂ ಅನುಗತಾ ಪಕತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಅನಾವಿಕರೋನ್ತಾಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಪವೇದನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಞ್ಚ ತಾದಿಸಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇಯೇವ ಆವಿಕರೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ - **“ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಕಾತಬ್ಬೋ”**ತಿ।

೯೯. **ದುಬ್ಬಲ**ನ್ತಿ ಫೇಗ್ಗು ವಿಯ ಸುಭೇಜ್ಜನೀಯಂ ಬಲವಿರಹಿತಂ, ಅಸಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿರಾಗುತ**ನ್ತಿ ಪಲುಜ್ಜನಸಭಾವಂ। **ವಿಗಚ್ಛನಸಭಾವ**ನ್ತಿ ವಿನಾಸಗಮನಸಭಾವಂ। ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖವಿಪರಿಣಾಮತ್ತಾ ಅಸ್ಸಾಸಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ **ಅಸ್ಸಾಸವಿರಹಿತಂ।** ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗಮನವಸೇನ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಉಪೇನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಉಪಯಾ,** “ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಉಪಾದಿಯನ್ತಿ ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಉಪಾದಾನಾ।** ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ ಚೇತಸೋ ಅಭಿನನ್ದನಭೂತಾತಿ **ಚೇತಸೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಾಹೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ। **ತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿನಿವಿಸತೀ**ತಿ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ನಿವಿಸತಿ, ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿವಿಸತಿ “ಏತಂ ಮಮಂ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತಾಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸಾಹಿ, ತಥಾ ಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅನುಸೇತಿ ಏತಾಹೀತಿ **ಅನುಸಯಾ,** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ರಾಗಾದಯೋ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತಂಸಹಗತಧಮ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ, **“ತಂ ಅನುಸೇತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಖಯಾ ವಿರಾಗಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ **“ಖಯೇನ ವಿರಾಗೇನಾ”**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ವಿರಾಗೇನಾ**ತಿ ಚ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಆದಿ ಅತ್ಥೋ ।

ತೇನ "ನಿರೋಧೇನಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವೇವಚನಾನೇವ** ಉಪಯಾದೀನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸೇವ ಬೋಧನತೋ।

೧೦೦. ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಏತ್ಥ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ಉಪಾದಾರೂಪಞ್ಚಾತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಾ, ನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೇನ ಧಾತುಚಾತಿ **ಪತಿಟ್ಠಾನಧಾತು**। ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಂ ಬಾಹಿರಉದಕಂ ವಿಯ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ಆಬನ್ಧತೀತಿ **ಆಬನ್ಧನಂ**। ಪಚನೀಯಭತ್ತಂ ಬಾಹಿರತೇಜೋ ವಿಯ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ಪರಿಪಾಚೇತೀತಿ **ಪರಿಪಾಚನಂ**। ಬಾಹಿರವಾತೋ ವಿಯ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭೇತೀತಿ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ**। ಧಾತುಸದ್ದತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಧಾತೂತಿ** ಅಸಮ್ಫುಸಿತಭಾವೋ ತೇಸಂ ವಿಪರಿಮಟ್ಠತಾಭಾವತೋ। **ವಿಜಾನನಂ** ಆರಮ್ಮಣೂಪಲದ್ಧಿ। **ಅಹಂ ಅತ್ತಾತಿ** ಅಹಂ, "ರೂಪಧಮ್ಮೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ **ಅತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸೇನ** ಅತ್ತಭಾವೇನ **ನ ಉಪಗಮಿಂ** ನ ಗಣ್ಹಿಂ। ನಿಸ್ಸಿತನಿಸ್ಸಿತಾಪಿ ನಿಸ್ಸಿತಾ ಏವ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಪಥವೀಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಾವಾ"**ತಿ। ಅತ್ತನಾ ವಾ ಪನ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾತಿ **"ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನಾ"**ತಿ। ಉಪಾದಾರುಪಮ್ಪಿ ಕಾಮಂ ನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ಹೋತಿ। ತಥಾಪಿ ತಂ ನಿಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ತಂ ನ ಉದ್ಧಟಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದಕರತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಾಕಾಸಸ್ಸ **"ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಚ ತಥಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಭೂತುಪಾದಾರೂಪಂ ಆಕಾಸಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಂ ನಾಮ**। ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ವಿಯ ಭೂತರೂಪಾನಿ, ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ ವಿಯ ಚ ವತ್ಥುರೂಪಾನಿ, **"ತಂನಿಸ್ಸಿತರೂಪವತ್ಥುಕಾ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ"**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಆಕಾಸಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಚಕ್ಖಾದಿರೂಪಧಮ್ಮವತ್ಥುಕಾ ವೇದನಾದಯೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ ಆಕಾಸಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಾ ನಾಮಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೇನ ಉಪಸಂಹರತಿ। **ಇಧಾಪೀತಿ** ಆಕಾಸಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಪದೇಪಿ, ನ ಪಥವೀಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಪದಾದೀಸು ಏವ। **ರೂಪಾರೂಪ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ರೂಪಾರೂಪಂ **ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ,** ಅಗ್ಗಹಿತಂ ನತ್ಥಿ। **ಸಹಜಾತಾ...ಪೇ॰... ನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧಂ ನಿಸ್ಸಯತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧೇ ನಿಸ್ಸಯತ್ತೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ - "ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋತಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೧) ವಚನತೋ ಸಬ್ಬಂ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಂ, **"ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುನಿಸ್ಸಿತ"**ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಅನನ್ತರವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಪಚ್ಚಯಾ ಪವತ್ತನತೋ, "ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೧೦೧. ರುಪ್ಪತಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಗತೇ ರೂಪಾಯತನೇ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಆಪಾಥಮನಾಗತೇ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಭಾವೋ ಪನ ಆಪಾಥಮನಾಗತೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಲಬ್ಭತೇವ ತಂಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ। ರೂಪಾಯತನಂ **ದ್ವಿಧಾ** ವಿಭಜಿತ್ವಾ। ಥೇರೋ ಪನ ಆಪಾಥಂ ಅನಾಗತಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ರೂಪಭಾವಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾಕರಣಂ ನಾನುಜಾನನ್ತೋ ಛನ್ದೋವಾದಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, **"ಉಪರಿ ಛನ್ದೋವಾದೇ ಕಿನ್ತಿ ಕರಿಸ್ಸಥಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ "ಚಕ್ಖುಂ, ಆವುಸೋ ಛನ್ನ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೧) ಆಗತಂ, ನ ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗತಮೇವ ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಪದೇನ ಗಹಿತಂ, ನ ಆಪಾಥಂ ಅನಾಗತನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಅವಿಸೇಸೇನೇವ ರೂಪಾಯತನೇನ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗಾಹಾಭಾವಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ನ ಯಿದಂ ಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ। **ರೂಪಮೇವಾತಿ** ರೂಪಾಯತನಮೇವ। ಯದಿ ಏವಂ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ"ತಿ ಪದಂ ಕಥಂ ನೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **"ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸೂತಿ** ಯೇನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತೇನ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸು ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಣ್ಹಾಛನ್ದೋತಿ** ತಸ್ಸನಸಭಾವೋ ಛನ್ದೋ, ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾ ಛನ್ದೋಯೇವಾತಿ ತಣ್ಹಾಛನ್ದೋ। **ರಜ್ಜನವಸೇನಾತಿ** ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುರಞ್ಜನವಸೇನ। **ಅಭಿನನ್ದನವಸೇನಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿರಮಿತ್ವಾ ನನ್ದನವಸೇನ। ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾ ಹಿ **ನನ್ದೀತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ **ತಣ್ಹಾ**।

೧೦೨. **ಅಹಙ್ಕಾರೋತಿ** "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೨೧, ೧೨೩೯; ವಿಭ॰ ೮೩೨, ೮೬೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೧, ೧೭೮) ಅಹಂಕರಣಂ। ಯೇನ ಹಿ ಮಮಂ ಕರೋತಿ, ಏತಂ **ಮಮಙ್ಕಾರೋ**। **ಸ್ವೇವಾತಿ**

“ಅಹಙ್ಕಾರೋ”ತಿ ವುತ್ತಮಾನೋ। ಏವಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಸಬ್ಬಾಸು ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸು ವುಚ್ಚಮಾನಾಸು ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಜ್ಜಾದ್ವಯಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, **“ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ ಆಹ? ಇತರೋ ಇಧ ಸಬ್ಬವಾರೇಸುಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಪುಚ್ಛಾ ಅಧಿಕತಾ ತಸ್ಮಾ “ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ”ತಿಆದಿನಾ ತತಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾ ಕಥಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **“ಭಿಕ್ಖೂ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಂ ನ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏಕವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಸುತ್ತಂ ನಾಮೇತಂ** ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಯ ಏವ ಆಗತತ್ತಾ। ಅರಿಯಧಮ್ಮವಸೇನಪಿಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **“ಛಬ್ಬಿಸೋಧನನ್ತಿಪಿಸ್ಸ ನಾಮ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಏತ್ಥ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸುದ್ಧಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಚೋದನಾಯ ಸೋಧನವಸೇನ ವಿಸೋಧಿತಾ। **ಏಕಮೇವ ಕತ್ವಾತಿ** ಏಕವಾರವಸೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಆಗತತ್ತಾ ಏಕಮೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ವಾ ಛಬ್ಬಿಸೋಧನತಾತಿ ಆಹ - **“ಚತೂಹಿ ಆಹಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿ”**ನ್ತಿ ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು - “ಸಾಧೂತಿ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಿ ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ”ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಆಗತೇನ ನಯೇನ ಆಹಾರವಾರೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ। “ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತೇಸೂ”ತಿ ಏತ್ಥ ಆಹಾರಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಆಹಾರಾ ಅತ್ಥತೋ ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ಅಞ್ಞೇ। ಅಪರೇ ಪನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣೇನ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ , ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣೇನ ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ, ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಸರೂಪತೋಪಿ ಗಹಿತೋತಿ ವದನ್ತಿ।

“ಛಬ್ಬಿಸೋಧನ”ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಅನ್ವತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೇನ ಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, **“ಇಮೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ವಿನಯನಿದ್ದೇಸಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ವಿನಯನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತೇನ ಕಾರಣೇನ। **ವಿನಯೇ** ವಾ ಆಗತನಿದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮೇನ।

ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಅಧಿಗಮೋ,** ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮಪುಚ್ಛಾ। ತೇನಾಹ - **“ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಾದೀಸೂ”**ತಿಆದಿ। **ಉಪಾಯಪುಚ್ಛಾತಿ** ಅಧಿಗಮೋಪಾಯಪುಚ್ಛಾ। **ಕಿನ್ತಿತಿ** ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ವಿಧಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕತಮೇಸಂ ತ್ವಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಾಭೀತಿ ಇದಂ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ “ಕಿಂ ತೇ ಅಧಿಗತ”ನ್ತಿ ಅನಿದ್ಧಾರಿತಭೇದಾ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಾ ಪುಚ್ಛಿತಾತಿ ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಅಧಿಗಮಬ್ಯಾಕರಣಂ ಸೋಧೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಏತ್ತಾವತಾವಾತಿ** ಏತ್ತಕೇನ ಬ್ಯಾಕರಣಮತ್ತೇನೇವ ನ ಸಕ್ಕಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಬ್ಯಾಕರಣಞ್ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅಯಾಥಾವತೋಪಿ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ನಾಮ ಜಾತರೂಪಪತಿರೂಪಂ ಜಾತರೂಪಂ ವಿಯ ಖಾಯತೀತಿ ಜಾತರೂಪಂ ನಿಘಂಸನತಾಪನಭೇದನೇಹಿ ಸೋಧೇತಬ್ಬಂ ಏವಮೇವಂ **ಇಮೇಸು** ಇದಾನೇವ ವುತ್ತೇಸು **ಛಸು ಠಾನೇಸು** ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ಸೋಧನತ್ಥಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿ-ಸಮಾಪತ್ತಿ-ಞಾಣದಸ್ಸನ-ಮಗ್ಗಭಾವನಾ-ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸಾಭಾವತೋ। ಸೇಸಪುಚ್ಛಾಸುಪಿ “ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಪದೇ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾಕುಸಲಾತಿ** ಸಜ್ಝಾಯಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು ನಿಪುಣಾ। ಯಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಸಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿ **ಆಗಮನಪಟಿಪದಾ। ಸೋಧೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸುದ್ಧಾ ಉದಾಹು ಅಸುದ್ಧಾತಿ ವಿಚಾರಣವಸೇನ ಸೋಧೇತಬ್ಬಾ। **ನ ಸುಜ್ಝತೀತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ। **ಅಪನೇತಬ್ಬೋ** ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ। **“ಸುಜ್ಝತೀ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಸುಜ್ಝನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ದೀಘರತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ಏತ್ಥ “ಯದೀ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಯದಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಯದಿ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಖೀಣಾಸವಪಟಿಪತ್ತಿಸದಿಸಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ** ದೀಘರತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸತ್ತಾ।

ನದಿಯಾ ಸಮುದ್ದಂ ಪಕ್ಖನ್ದನಟ್ಠಾನಂ **ನದೀಮುಖದ್ವಾರಂ। ಮದ್ದಮಾನೋತಿ** ಬದರಸಾಳವಂ ಸರಸಂ ಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮದ್ದಮಾನೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಛಬ್ಬಿಸೋಧನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೫. **ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಭಾವಕರಂ ಧಮ್ಮಂ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಪವೇಣಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆಹ – "**ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಧಮ್ಮ**"ನ್ತಿ, ಏಸ ನಯೋ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಏವಂ ಪಧಾನಂ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಞ್ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಯಥಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ "**ಕತಮೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಪನ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ ಉದಾಹರಣಪುಬ್ಬಕಂ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಯಥಾ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಪರಿಚ್ಚಾಗಪುಬ್ಬಕಂ ಗಹೇತಬ್ಬಗ್ಗಹಣಂ ನಾಮ ಞಾಯಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಅಯಥಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ನಿದ್ಧಾರೇಯತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನಂ, ಪಣ್ಡಿತಾನಞ್ಚ ಸೇವನಾ"ತಿ। **ಏತದೇವ ಹಿ ಕುಲದ್ವಯಂ "ಉಚ್ಚಕುಲ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ। ತಥಾಹಿ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ತತ್ಥೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಸೋತಿ** ಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಅನ್ತರಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ತಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ। ಪಟಿಪದಾ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪೂಜಾಯ ಕಾರಣಂ, ನ ಉಚ್ಚಕುಲೀನತಾ। **ಮಹಾಕುಲಾತಿ** ವಿಪುಲಕುಲಾ ಉಪಾದಿತೋದಿತಕುಲಸಮ್ಭವತ್ತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೦೬. **ಯಸಸದ್ದೋ** ಪರಿವಾರವಾಚಕೋ। **ಯಸಸ್ಸೀತಿ** ಚ ಸಾತಿಸಯಪರಿವಾರವನ್ತತಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ಪರಿವಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ**"ತಿ। ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಾಭಾವತೋ ಪರೇಸಂ ಉಪರಿನತ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಈಸೋ ಈಸನಂ ಇಸ್ಸರಿಯನ್ತಿ ಅಕ್ಖಾತಬ್ಬಾತಿ **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ**। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪಪರಿವಾರಾ**"ತಿ। ಅಭಾವತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ।

೧೦೭. **ನವೇವ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಆಗತಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ತೇಚೀವರಿಕತಾ ಸುಕರಾ। ಏವಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಸ್ಸ ಸಪದಾನಚಾರಿಕತಾ ಸುಕರಾ। ಏಕಾಸನಿಕಸ್ಸ ಚ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕತಾ ಸುಕರಾ ಏವಾತಿ – "ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿವಚನೇನೇವ ಪಾಳಿಯಾ ಅನಾಗತಾನಮ್ಪಿ ಆಗತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಪರಿಹರಣಸುಕರತಾಯ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಾದಾನಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ "**ತೇರಸ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ।

೧೦೮. ಕಾಮತಣ್ಹಾದಿಕಾಯ ತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ತಮ್ಮಯಾ, ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪಕತಿಭಾವೂಪಗಮನೇನ ತೇಸಂ ಭಾವೋ ತಮ್ಮಯತಾ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ **ಅತಮ್ಮಯತಾ,** ನಿತ್ತಣ್ಹತಾ। **ತಂಯೇವ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ತಣ್ಹಾಪಹಾನಂಯೇವ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ** ಅತಮ್ಮಯತಾಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತೇ ತಣ್ಹಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ** ಮಞ್ಞನಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಓಕಾಸೇ ಕಾಮಭವಾದಿಕೇ ಕೇನಚಿ ವತ್ಥುನಾ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಖೇತ್ತವತ್ಥಾದಿನಾ ಪತ್ತಚೀವರವಿಹಾರಪರಿವೇಣಾದಿನಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯. **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಅಞ್ಞಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಞ್ಞಂ ಸೇವಿತಬ್ಬ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಸತ್ತಹಿ ಪದೇಹೀತಿ** ಸತ್ತಹಿ ವಾಕ್ಯೇಹಿ। ಪಜ್ಜತಿ ಏತೇನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋತಿ ಪದಂ, ವಾಕ್ಯಂ। **ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣಂ** ಧಮ್ಮದಾಯಾದೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೩. ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧತಾಯ **ದಿಟ್ಠಿಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೋ...ಪೇ॰... ನ ಗಹಿತಾ** ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಮನೋಸಮಾಚಾರಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ

ಕಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಾರೇ ನ ಗಹಿತಾತಿ? ಕಾಮಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅವಯವಿಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾಪಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಕಮ್ಮಪಥಕೋಟ್ಠಾಸೋ ನ ಉದ್ಧಟೋ।

೧೧೫. **ಕಾಮಸಞ್ಞಾದೀನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ಅನಭಿಜ್ಝಾಅಬ್ಯಾಪಾದಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಪರಮೇನ ಆದಿಸದ್ದೇನ "ಅನಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯಾ"ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ।

೧೧೭. ತಿ ಕಾಮಭವಾದೀನಂ ಅಪರಿಯೋಸಾನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಇಚ್ಛತೋಪಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಭವಾನಂ ಅಪರಿಯೋಸಾನಮೇವ ಹೋತಿ । **ಚತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತಿ** ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ವಡ್ಢನ್ತೀತಿ** ತೇಸಂ ಪಹಾನಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತತೋ ಏವ **ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ**। ತೇನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖೇನ ವಿಪಾಕದುಕ್ಖೇನ ಚ **ಸದುಕ್ಖಮೇವ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ**। ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪಹಾಯ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನಾರಹೋ **ಅನಾಗಾಮೀ ಕಥಂ...ಪೇ॰... ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತೀತಿ** ಆಹ **"ಅನಾಗಾಮೀಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸದುಕ್ಖಮೇವ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ,** ಯಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನಅಕುಸಲಾಭಿವುದ್ಧಿಂ ಕುಸಲಪರಿಹಾನಿಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಸಬ್ಯಾಬಜ್ಝಅತ್ತಭಾವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಯಥಾಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅಕುಸಲಪರಿಹಾನಿಂ ಕುಸಲಾಭಿವುದ್ಧಿಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಪಿ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಅತ್ತಭಾವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಕುಸಲಮೇವ ಹಾಯತಿ,**ನ ಕುಸಲಂ ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಪಕ್ಖೇ ಠಿತತ್ತಾ। ತತ್ಥಾಪಿ **ವಿಪಸ್ಸನಮೇವ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ,** ನ ವಟ್ಟಗಬ್ಭಂ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕತಾಯ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಪಾಕಗಮನತೋ।

೧೧೯. **ಏಕಚ್ಚಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಮಿವಚನಂ "ಅಭಿನನ್ದತೀ"ತಿಆದೀಸು ಪಚ್ಚತ್ತವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಂ, ತಥಾ "ನಿಬ್ಬಿನ್ದತೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ತಾವ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಸುಖತೋ ಪರಿಬಾಹಿರಾ ಹೋನ್ತು ಜಾನನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತೀತಿ ಅನೇಕಂಸಿಕತಂ ಚೋದೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇತರೋ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ, **"ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಂಸಿಕತಂ ಪರಿಹರತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಬಹುಧಾತುಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೪. **ಭಯನ್ತಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೧) ಚಿತ್ತಸಂಸಪ್ಪತಾತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ"**ತಿ। **ಉಪದ್ದವೋತಿ** ಅನ್ತರಾಯೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನೇಕಗ್ಗತಾಕಾರೋ"**ತಿ। **ಉಪಸಗ್ಗೋತಿ** ಉಪಸಜ್ಜನಂ। ತತೋ ಅಪ್ಪತೀಕಾರವಿಘಾತಾಪತ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪತೀಕಾರಾಭಾವೇನ ವಿಹಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಓಸೀದನಕಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಲಗ್ಗನಾಕಾರೋ"**ತಿ। ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಆಗನ್ತುಂ **ಯಥಾವುತ್ತೇ ದಿವಸೇ ಅನಾಗಚ್ಛನ್ತೇಸು**। ಬಹಿ ಅನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಾಯ **ದ್ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿಂ ದತ್ವಾ**।

ನಳೇಹೀತಿ ನಳಚ್ಛನ್ನಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉಪರಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ತೇಹಿಯೇವ ದಾರುಕಚ್ಛದನನಿಯಾಮೇನ ಪರಿತೋಪಿ ಛಾದಿತಾ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ತಿಣೇಹಿ ಛನ್ನತಂ, ಸೇಸಸಮ್ಭಾರಾನಂ ರುಕ್ಖಮಯತಞ್ಚ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವಿಧವಾಪುತ್ತೇತಿ** ಅದನ್ತಭಾವೋಪಲಕ್ಖಣಂ। ತೇ ಹಿ ನಿಪ್ಪಿತಿಕಾ ಅವಿನೀತಾ ಅಸಂಯತಾ ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಿನೋ ಹೋನ್ತಿ।

ಮತ್ಥಕಂ ಅಪಾಪೇತ್ವಾವ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಏವಮಕಾಸೀತಿ? ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾಕೋಸಲ್ಲದೀಪನತ್ಥಮೇವ, ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಭಿಕ್ಖೂನಂ ದೇಸನಾಯ ಜಾನನತ್ಥಞ್ಚ। ತೇ ಕಿರ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಾ ವಿಯ ಠಿತಾ। ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ।

೧೨೫. **ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋವ ಕಥಿತೋ,** ನ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ತತೋ ಸಚ್ಚಾನಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಸಬ್ಬಾಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಅದ್ಧೇಕಾದಸ ಧಾತುಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಅದ್ಧಟ್ಠಮಾ ಧಾತುಯೋ ಯಥಾರಹಂ ವೇದನಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧಾ** ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ। ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। **ನಿರೋಧಪಜಾನನಾತಿ** ಪಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಮಾಹ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಮುಖೋ ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। **ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕಥಿತಂ ಹೋತಿ** ಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ಭೂಮಿಯಾ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಥಿತತ್ತಾ। **ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಕಥಿತಂ ತಂ ಪನ ಲೋಕಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ದುವಿಧನ್ತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - "**ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗೋ ವುತ್ತೋ**"ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾಪಿ ಖೋತಿ ಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಸತ್ಥಾ ಧಾತುಕೋಸಲ್ಲಂ ದೇಸೇತುಕಾಮೋತಿ ಥೇರೋ , "ಸಿಯಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಭಗವಾ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿವಸೇನಪಿ ಧಾತುಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿಸದ್ದೇನ ದೇಸನಾಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ, "**ಪಥವೀಧಾತು...ಪೇ॰... ವುತ್ತಾ**"ತಿ ಆಹ। **ತಾಪಿ** ಹಿ ಆದಿತೋ ಛ ಧಾತುಯೋ। "**ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ಕಥಂ ರೂಪಧಾತುಯೋ ನೀಹರೀಯನ್ತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಂ ನಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಾತುಪಥವೀಧಾತು ಆದಿವಸೇನ ದೇಸನಾರುಳ್ಹಮೇವ, ಕಾಯಧಾತು ಪನ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾತಿ ಏಕಂಸಮೇವ ನೀಹರಣವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮವಸೇನ ಮನೋಧಾತೂತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗವಸೇನ ಕಿರಿಯಾಮನೋಧಾತು ಗಹೇತಬ್ಬಾ ತಸ್ಸಾನುರೂಪಭಾವತೋ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಮನೋಧಾತು ನಾಮಾಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಅಸಂಸಟ್ಠಾ, ವಿಸುಂಯೇವ ಚೇಸಾ ಧಾತೂತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಅಟ್ಠಾರಸಧಾತುದೇಸನಾಯ, ಚಿತ್ತವಿಭತ್ತಿನಿದ್ದೇಸೇ ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯದೇಸನಾಯಂ ಪನ ಸಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಸಙ್ಗಹಿತಾವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೫೧೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ **ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮವಸೇನಾತಿ** ಪುರೇಚರಾನುಚರವಸೇನ। **ಮನೋಧಾತೂತಿ** ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತು ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಪುರೇಚರಣತೋ, ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ, ಕಿರಿಯಾಮನೋಧಾತುಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಚ।

ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾವದೇವ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವವಿಭಾವನತ್ಥಾಯ ಸತ್ಥು ಧಾತುದೇಸನಾತಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಸಭಾವಧಾರಣಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನೇಸುಪಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಪಧಾನೋತಿ ಆಹ - "**ಏಸನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**"ತಿ। **ಸಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನಾತಿ** ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗವಸೇನ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ, ದುಕ್ಖಂ ಸುಖೇನ, ಏವಂ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾತಿ। ಯಥಾ ಸುಖಾದೀನಂಯೇವ ಸಮುದಾಚಾರೋ ವಿಭೂತೋ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ, ಏವಂ ರಾಗಾದೀನಂಯೇವ ಸಮುದಾಚಾರೋ ವಿಭೂತೋ, ನ ಮೋಹಸ್ಸ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅವಿಭೂತಭಾವೇನಾ**"ತಿ। **ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾವ ಹೋತಿ** ತದವಿನಾಭಾವತೋ। **ಸೇಸಾಸು** ಸೋಮನಸ್ಸಧಾತುಆದೀಸು, **ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾವ ಹೋತಿ** ಅವಿನಾಭಾವತೋ ಏವ। ನ ಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸಾದಯೋ ಮನೋಧಾತುಯಾ ವಿನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಆದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ ತಾಸಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಚಕ್ಖುಧಾತುಆದಯೋ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ರೂಪಧಾತುಯೋ, ಮನೋಧಾತು, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಏವ ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ ಏವಂ ಪನ್ನರಸ ಧಾತುಯೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾ। ಸೋಮನಸ್ಸಧಾತುಆದಯೋ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಧಮ್ಮಧಾತುಅನ್ತೋಗಧಾ , ಏವಂ ಸುಖಧಾತುತೋ

ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಭೂತಾನಂ ಕಾಯಧಾತುಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಾತೂನಞ್ಚ ನೀಹರಣಾ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತನಯಾತಿ, **"ಉಪೇಕ್ಖಾಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಇಧ ಕಾಮಧಾತುಆದಿಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾತಿ **"ಕಾಮಧಾತುಆದೀನಂ ದ್ವೇಧಾವಿತಕ್ಕೇ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಹಿ "ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋತಿ ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋತಿ ವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ, ಸೋ ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ವಟ್ಟತಿ। ಅಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ, ಸೋ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ವಟ್ಟತಿ। ಅವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಅವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ, ಸೋ ಕರುಣಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಅಭಿಧಮ್ಮೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಮಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಮ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ರೂಪಧಾತುಆದಯೋ ಛ, ತಂವಿಸಯಾ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ, ತತ್ಥ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ಚಕ್ಖುಧಾತುಆದಯೋ ಪಞ್ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಾರಸ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಧಾತುಆದಯೋ ಪನ ಧಮ್ಮಧಾತುಅನ್ತೋಗಧಾ ಏವ।

ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ವಿಸಯಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಧಾತೂತಿ ಆಹ - **"ಪಞ್ಚ ಕಾಮಾವಚರಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಾಮಧಾತೂ"**ತಿ। ತಥಾ ರೂಪತಣ್ಹಾಯ ವಿಸಯಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪಧಾತು, ಅರೂಪತಣ್ಹಾಯ ವಿಸಯಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪಧಾತೂತಿ ಆಹ - **"ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಾವಚರಕ್ಖನ್ಧಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಾಮತಣ್ಹಾ ಕಾಮೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಏವಂ ರೂಪಾರೂಪತಣ್ಹಾ ರೂಪಾರೂಪಂ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ತಾ ಯತ್ಥ ಅವಚರನ್ತಿ, ತೇ ಕಾಮಾವಚರಾದಯೋತಿ ಏವಂ ಕಾಮಾವಚರಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಕಾಮತಣ್ಹಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆದಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ "ಉಪರಿತೋ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಏತ್ಥಾವಚರಾ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಂ (ವಿಭ॰ ೧೦೨೦) ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏತ್ಥಾವಚರಾ**ತಿ ಅವೀಚಿಪರನಿಮ್ಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋಕಾಸಾಯ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ವಿಸಯಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತದೋಕಾಸತಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ತನ್ನಿನ್ನತ್ತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪರಿಪುಣ್ಣಅಟ್ಠಾರಸಧಾತುಕತ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾನಂ **"ಕಾಮಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತು ಏಕದೇಸಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮಾತಿ।

ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾತಿ ಸಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ। ಯತ್ತಕಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ತತ್ಥ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮಾಗತಾ ವಿಯ ಹೋತಿ ವೇಕಲ್ಲೇ ತದನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ। **ಸಙ್ಖತಧಾತುತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ** ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಏಕದೇಸಭಾವತೋ।

೧೨೮. ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಮಯಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹಣಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಾ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ತೇಸು ಭವಾ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾತಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ**। ತತೋ ಬಹಿಭೂತಾನಿ **ಬಾಹಿರಾನಿ**। ಆಯತನಕಥಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ಚ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೧೦, ೫೭೦, ೫೭೧) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ।

೧೨೯. ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಠಾನಂ **ಅಟ್ಠಾನಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೨೬೮; ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೮೦೯), ನತ್ಥಿ ಠಾನನ್ತಿ ವಾ **ಅಟ್ಠಾನಂ**। **ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತದತ್ಥನಿಗಮನಮೇವ ಹಿ "ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಭಯೇನಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಯನ್ತಿ** ಕಾರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಚ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ - **"ಯನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ। ಕುತೋ ಪನಾಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಲಿಙ್ಗತೋ। ಲಿಙ್ಗಞ್ಹೇತಂ, ಯದಿದಂ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಮನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಚತುಭೂಮಕೇಸೂ**ತಿ ಇದಂ ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾನಂ

ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ವುತ್ತಂ; ನ ಪನ ತೇ ಆರಬ್ಭ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಮನಸಬ್ಭಾವತೋ। ವಕ್ಖತಿ ಚ "ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಅಭಿಸಙ್ಖರಣಕಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ ನಿಪ್ಪದೇಸಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ **"ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಲೋಕುತ್ತರಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪನ ನಿವತ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ। **ಏತಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ** ಸೇತುಘಾತತ್ತಾ। **ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಧಮನತೇಜಸ್ಸ ಅಧಿಕಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ದುದ್ದಸಾ। **ಅಕುಸಲಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪಕರಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಚ ಇಧ ಸುಖತೋ ಉಪಗಮನಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಏಕನ್ತ...ಪೇ॰... ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ**ತಿ ಪಧಾನದಿಟ್ಠಿಮಾಹ । ದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ **"ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹತ್ಥ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಗಹಣಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಯೇಸಂ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಉಪಗಮನಂ ಭವತಿ ತೇಸಂಯೇವ ವಸೇನ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ**ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿಸಬ್ಬವಾರೇಸು। **ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಹೀತಿ ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಯಂ ಯಂ ಸಙ್ಖಾರಂ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೋ ತಂ ಗಾಹಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವಿನಿವೇಠೇತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ಗಾಹೋ ತತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾತಿ ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ ಇಧ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇನ ನ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೨೮. ಪುತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಮಾತಾಪಿತುಸಮಞ್ಞಾ, ದತ್ತಕಿತ್ತಿಮಾದಿವಸೇನಪಿ ಪುತ್ತವೋಹಾರೋ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಚ ಖೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಜನಿಕಾ ವ ಮಾತಾ ಜನಕೋ ಪಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಮನುಸ್ಸಭೂತೋವ ಖೀಣಾಸವೋ ಅರಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಟ್ಠಾನಮೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಮಾತುಆದೀನಂಯೇವ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನೇ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಭಬ್ಬಭಾವದಸ್ಸನತೋ ತದಞ್ಞಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ವದತಿ - **"ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾ"**ತಿ ? "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನತೋ, **"ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಚೇಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಬಲದೀಪನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾದಿಬಲಸಮನ್ನಾಗಮದೀಪನತ್ಥಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನಾಗತಸದ್ಧಾದಿಬಲವಸೇನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಾದಿಸಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ನ ಕರೋತಿ।

ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥನಿಪ್ಫಾದಕಾನಿ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಿ ಚ ಕಾರಣಾನಿ ಕಾರಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಹಯೋಗಕ್ಖಮತೋ। **ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಅನುಸ್ಸಾವನೇನಾ**ತಿ ಅನುರೂಪಂ ಸಾವನೇನ। ಭೇದಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಯಥಾ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅತ್ತನೋ ವಚನಸ್ಸ ಸಾವನೇನ ವಿಞ್ಞಾಪನೇನ। ತೇನಾಹ **"ನನು ತುಮ್ಹೇ"**ತಿಆದಿ। **ಕಣ್ಣಮೂಲೇ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ "ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಭೇದಕರವತ್ಥುದೀಪನಂ **ವೋಹಾರೋ,** ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ನಿಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ರಹಸ್ಸವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ **ಅನುಸ್ಸಾವನ**"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಮ್ಮಮೇವ ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಪಮಾಣನ್ತಿ ತೇಹಿ ಸಙ್ಘಭೇದಸಿದ್ಧಿತೋ ವುತ್ತಂ, ಇತರೇ ಪನ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಾ। ತೇನಾಹ **"ವೋಹಾರಾ"**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವೋಹಾರೇ। ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿಯುತ್ತಾನಿ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನನ್ತರಕರಣಸೀಲಾನಿ, ಅನನ್ತರಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ ಚಾತಿ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ, ತಾನಿ ಏವ **"ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಕಮ್ಮತೋತಿ “ಏವಂ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸದಿಸ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮವಿಭಾಗತೋ। **ದ್ವಾರತೋತಿ** ಕಾಯಾದಿದ್ವಾರತೋ। **ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯತೋತಿ** “ಇದಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಕವಿಪಾಕಂ, ಇದಂ ನ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಕವಿಪಾಕ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯವಿಭಾಗತೋ। **ಪಾಕಾತಿ** “ಇದಮೇತ್ಥ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಇದಂ ನ ವಿಪಚ್ಚತೀ”ತಿ ವಿಪಚ್ಚನವಿಭಾಗತೋ। **ಸಾಧಾರಣಾದೀಹೀತಿ** ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ, **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇದನಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಚ।

ಯಸ್ಮಾ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಸೂರಭಾವಾಪತ್ತಿ, ಯಥಾ ತಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಂ, ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಭಾವೇ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಸೂರಭಾವಾಪತ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸೇವಾ”**ತಿ। ಪಾಕತಿಕಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿ **ವಿಮಾನವತ್ಥುಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ವುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಸಮಾನಜಾತಿಯಸ್ಸ ವಿಕೋಪನೇ ಕಮ್ಮಂ ಗರುತರಂ, ನ ತಥಾ ವಿಜಾತಿಯಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ - **“ಮನುಸ್ಸಭೂತಂ ಮಾತರಂ ವಾ ಪಿತರಂ ವಾ”**ತಿ। ಲಿಙ್ಗೇ ಪರಿವತ್ತೇ ಚ ಸೋ ಏವ ಏಕಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಭವಙ್ಗಪ್ಪಬನ್ಧೋ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಚ, ನ ಅಞ್ಞೋತಿ ಆಹ **“ಅಪಿ ಪರಿವತ್ತಲಿಙ್ಗ”**ನ್ತಿ। ಅರಹನ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕನ್ತಿ**ಆದಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನನ್ತರಿಯಭಾವಸಮತ್ಥನಂ, ಚತುಕೋಟಿಕಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಭವತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಾ ಕೋಟಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇತರಾಸು ವಿಸಙ್ಕೇತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಯೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿಪಿ ತತ್ಥ ವಿಸಙ್ಕೇತೋ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಗರುತರಂ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸಂ ಭಾಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **“ಆನನ್ತರಿಯಂ ಆಹಚ್ಚೇವ ತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ। **ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋತಿ** ಞಾಪನಿಚ್ಛಾನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕಥಾ।

ಆನನ್ತರಿಯಂ ಫುಸತಿ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಆನನ್ತರಿಯವತ್ಥುನೋ ವಿಕೋಪಿತತ್ತಾ। **ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಫುಸತಿ** ಆನನ್ತರಿಯವತ್ಥುಅಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಂ ಅಭಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ವಧಕಚಿತ್ತಂ ಪನ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಆನನ್ತರಿಯನಾನನ್ತರಿಯಭಾವೇ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಗಾಮಚತುಕ್ಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತೇನೇವಾತಿ ತೇನೇವ ಪಯೋಗೇನ। **ಅರಹನ್ತಘಾತೋ ಹೋತಿಯೇವ** ಅರಹತೋ ಮಾರಿತತ್ತಾ। **ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ದಿನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾ ವಧಕಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಪಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಏವಂ ಚಾಗಚೇತನಾ, ಸಾ ಹಿ ಚಜಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಚಜನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಸನ್ತಕಭಾವಕರಣಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಚಜನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ತಂ ಸನ್ತಕಂ ಕತಂ। ತಸ್ಸೇವ ದಿನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ।

ಲೋಹಿತಂ ಸಮೋ ಸರತೀತಿ ಅಭಿಘಾತೇನ ಪಕುಪ್ಪಮಾನಂ ಸಞ್ಚಿತಂ ಹೋತಿ। **ಮಹನ್ತತರನ್ತಿ** ಗರುತರಂ। **ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ವಿಯಾತಿ** ಸತ್ಥುರೂಪಕಾಯಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ವಿಯ।

ಅಸನ್ನಿಪತಿತೇತಿ ಇದಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಯದೀಪನಂ। **ಭೇದೋ ಚ ಹೋತೀತಿ** ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭೇದೋ ಹೋತಿ। **ವಟ್ಟತೀತಿ ಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಈದಿಸಕರಣಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭೇದಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಞ್ಞಾಯ। **ನವತೋ ಊನಪರಿಸಾಯಂ** ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಥಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, **ತಥಾತಿ** ಇಮಿನಾ “ನ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮನ್ತಿ” ಇಮಂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ನ ಪನ “ಭೇದೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಇದಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಹಿ ನವನ್ನಮೇವ ವಸೇನ ಸಙ್ಘಭೇದೋ। **ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಅನವಜ್ಜಾ** ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಅವಟ್ಠಾನತೋ। ಸಙ್ಘಭೇದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ **ಸಙ್ಘರಾಜಿ।**

ಕಾಯದ್ವಾರಮೇವ ಪೂರೇನ್ತಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಭಾವೇನೇವ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ।

“ಸಣ್ಠಹನ್ತೇ ಹಿ…ಪೇ॰… ಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಇದಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕಪ್ಪಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೫೪-೬೫೭) ವುತ್ತಂ - “ಆಪಾಯಿಕೋತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಯಂ ಸೋ ಏಕಂ ಕಪ್ಪಂ ಅಸೀತಿಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಏಕಭಾಗಮತ್ತಂ ಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತಂ ಆಯುಕಪ್ಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ। **ಕಪ್ಪವಿನಾಸೇಯೇವಾತಿ** ಪನ ಆಯುಕಪ್ಪವಿನಾಸೇಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ

ನತ್ಥಿ ವಿರೋಧೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಣ್ಠಹನ್ತೇ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ಸ್ವೇವವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಿಯ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಏಕದಿವಸಮೇವ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚತಿ** ತತೋ ಪರಂ ಕಪ್ಪಾಭಾವೇ ಆಯುಕಪ್ಪಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋತಿ ಅವಿರೋಧತೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಸೇಸಾನೀ**ತಿ ಸಙ್ಘಭೇದತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನಿ।

ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಂ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಕಥಂ ನೇಸಂ ಆನನ್ತರಿಯತಾ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ವಿಪಾಕದಾನಾಭಾವತೋ। ಅಥ ಸತಿ ಫಲದಾನೇ ಚುತಿಅನನ್ತರೋ ಏವ ಏತೇಸಂ ಫಲಕಾಲೋ, ನ ಅಞ್ಞೋತಿ ಫಲಕಾಲನಿಯಮೇನ ನಿಯತತಾ ನಿಚ್ಛಿತಾ, ನ ಫಲದಾನನಿಯಮೇನ, ಏವಮ್ಪಿ ನಿಯತಫಲಕಾಲಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾನಞ್ಚ ನಿಯತತಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯನ್ತರವಿಕಲತಾದೀಹಿ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಾ ವಿಯ ಬಲವತಾ ಆನನ್ತರಿಯೇನ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಆನನ್ತರಿಯಾನಂ ಫಲದಾನೇ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ಚ ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ಫಲದಾನನಿಯಮೇನೇವ ನಿಯತತಾ ಆನನ್ತರಿಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ತತೋ ಏವ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಚ ತೇಸಂ ಪವತ್ತೀತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇತಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬಲವತೋ ಆನನ್ತರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಏಕನ್ತೇನ ಫಲದಾನತೋ।

ನನು ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾನಂ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಿಪಾಕದಾಯಕೇ ಅಸತಿ ಚುತಿಅನನ್ತರಮೇಕನ್ತೇನ ಫಲದಾನತೋ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಅನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ಚ ಪವತ್ತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಅಸಮಾನಜಾತಿಕೇನ ಚೇತೋಪಣಿಧಿವಸೇನ ಉಪಘಾತಕೇನ ಚ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅನನ್ತರೇ ಏಕನ್ತಫಲದಾಯಕತ್ತಾಭಾವಾ। ನ ಪನ ಆನನ್ತರಿಯಕಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಿಯ ಅಸಮಾನಜಾತಿಕಂ ಫಲನಿವತ್ತಕಂ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಾನನ್ತರಿಯಾನಂ ಅವೀಚಿಫಲತ್ತಾ। ನ ಚ ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛತೋ ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಯ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಜನಕಕಮ್ಮಫಲಂ ಆನನ್ತರಿಯಫಲಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ಅತ್ಥಿ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಸ್ಸೇವ ಅವೀಚಿಪಾತನತೋ, ನ ಚ ಆನನ್ತರಿಯೋಪಘಾತಕಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂಯೇವ ಅನನ್ತರೇ ಏಕನ್ತವಿಪಾಕಜನಕಸಭಾವಾ ಪವತ್ತೀತಿ। ಅನೇಕಾನಿ ಚ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ ಕತಾನಿ ಏಕನ್ತೇನೇವ ವಿಪಾಕೇ ನಿಯತಸಭಾವತ್ತಾ ಉಪರತಾವಿಪಚ್ಚನಸಭಾವಾಸಙ್ಕತ್ತಾ ನಿಚ್ಛಿತಾನಿ ಸಭಾವತೋ ನಿಯತಾನೇವ। ತೇಸು ಪನ ಸಮಾನಸಭಾವೇಸು ಏಕೇನ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಇತರಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ತೇನೇವ ಕತತ್ತಾ ನ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಂ ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। ನ ಸಮತ್ಥತಾವಿಘಾತತ್ತಾತಿ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಆನನ್ತರಿಯಕತಾ ನಿವತ್ತಿ; ಗರುತರಭಾವೋ ಪನ ತೇಸು ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಸಙ್ಘಭೇದಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಗರುತರಭಾವೋತಿ, **"ಯೇನ...ಪೇ॰... ವಿಪಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಏಕಸ್ಸ ಪನ ಅಞ್ಞಾನಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾನಿ **ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಿಪಚ್ಚತೀ**ತಿ ವಚನೇನ ಇತರೇಸಂ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿತಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ನೋ ವಾ ತಥಾ ಸೀಲವತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಪಿತಾ ಸೀಲವಾ, ತಥಾ ಸೀಲವತೀ ನೋ ವಾ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಸಚೇ ಮಾತಾ ಸೀಲವತೀ, ಮಾತುಘಾತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಿಪಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಕತತ್ತೋತಿ ಅನುಕ್ಖಿತ್ತೋ। **ಸಮಾನಸಂವಾಸಕೋ**ತಿ ಅಪಾರಾಜಿಕೋ। **ಸಮಾನಸೀಮಾಯ**ನ್ತಿ ಏಕಸೀಮಾಯಂ।

ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋತಿ ಯಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಅನುಸಾಸನಾದಿ, ತಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ। **ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ।

೧೨೯. ಅಭಿಜಾತಿಆದಿಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೨೭೭) ಪಕಪ್ಪನೇನ ದೇವತೂಪಸಙ್ಕಮನಾದಿನಾ ಜಾತಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ದಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಂ ಠಾನಂ **ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ,** ಸರಸೇನೇವ ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ **ಆಣಾಖೇತ್ತಂ,** ವಿಸಯಭೂತಂ ಠಾನಂ **ವಿಸಯಖೇತ್ತಂ**। **ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತೂ**ತಿ ಇಮಾಯ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಇಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ

ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು। ತತ್ತಕಾನಂಯೇವ ಜಾತಿಖೇತ್ತಭಾವೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। "ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ತತ್ತಕಂ ಏವ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂಯೇವ ಚ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಓಕ್ಕಮನಕಾಲಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಏವ ಗಹಣಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾದಿಕಾಲೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಕಮ್ಪನಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತೋ। **ಆಣಾಖೇತ್ತಂ ನಾಮ** ಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಂವಟ್ಟತಿ ಚ ವಿವಟ್ಟತಿ ಚ। **ಆಣಾ ವತ್ತತಿ** ಆಣಾಯ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂ ದೇವತಾನಂ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆನುಭಾವೇನೇವ, ನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಪನ "ಯಾವತಾ ವಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) ವಚನತೋ ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಆಣಾ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ।

ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪನ ಅತ್ಥೀತಿ, "ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೫.೧೧) ಇಮಿಸ್ಸಂ ಲೋಕಧಾತುಯಂ ಠತ್ವಾ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ, "ಕಿಂ ಪನಾವುಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅತ್ಥೇತರಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಭಗವತಾ ಸಮಸಮಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ನೋತಿ ವದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧), ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೧.೧) ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಭೂತಂ ಇಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕತೋತಿ ಸಹ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಕಾಲೋ ಕಥಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ಚರಿಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನಿಸಿನ್ನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಪಟಿಲೋಮಕ್ಕಮೇನ ವದತಿ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಏತ್ಥನ್ತರೇತಿ** ಚರಿಮಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಂ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಅನ್ತರೇ।

ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನ ನಿವಾರಿತಾ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೀಣಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನೇನ ಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಓಸಕ್ಕಿತತ್ತಾ ಅಪರಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಲದ್ಧಾವಸರಾ **ಹೋತಿ। ಪಟಿಪದಾತಿ** ಪಟಿವೇಧಾವಹಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ। **"ಪರಿಯತ್ತಿ ಪಮಾಣ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ತಯಿದಂ ಹೀನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಮಾತಿಕಾಯ ಅನ್ತರಹಿತಾಯಾತಿ, "ಯೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಾಳಿ ಮಾತಿಕಾ, ತಾಯ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ನಿದಾನುದ್ದೇಸಸಙ್ಖಾತೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯುಪಸಮ್ಪದಾಕಮ್ಮೇಸು ಚ ಸಾಸನಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಧರನ್ತೇಯೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಚ, ಏವಂ ಸತಿ ತದುಭಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಅನ್ತೋಗಧಂ ತದುಭಯಾಭಾವೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಯಿದಂ ತಯಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ಠಿತಿಹೇತೂತಿ ಆಹ - **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಪಬ್ಬಜ್ಜಾಉಪಸಮ್ಪದಾಸು ಠಿತಾಸು ಸಾಸನಂ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾಧೀನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಧೀನಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಸಿದ್ಧೇ, ಸಿದ್ಧಾಸು ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಉಪಸಮ್ಪದಾಸು ಚ ಸಾಸನಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಪಟಿವೇಧತೋ ಹಿ ಪರಂ ಪಟಿವೇಧಸಾಸನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಸೀಲತೋ ಚ ಪರಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾಸನಂ ವಿನಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಓಸಕ್ಕಿತಂ ನಾಮಾತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಕಪಟಿವೇಧಸೀಲಭೇದದ್ವಯಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ವಿನಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತೇನ ಕಾಮಂ "ಸಾಸನಟ್ಠಿತಿಯಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ಪಮಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಯತ್ತಿ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಕಾತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಸತಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಂ ಸಾಸನೋಸಕ್ಕನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಯಿದಂ ಸಾಸನೋಸಕ್ಕನಂ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನೋಸಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತೀಣಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಾರುಞ್ಞನ್ತಿ ಪರಿದೇವನಕಾರುಞ್ಞಂ। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ದೀಪನ್ತರೇಸು ದೇವನಾಗಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು ಚ ವಿಪ್ಪಕಿರಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಸನ್ನಿಪತನಂ, ರಸ್ಮಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ತತ್ಥ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಟ್ಠಾನಂ, ಏಕಜಾಲೀಭಾವೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸತ್ಥು ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಾತಿ ದ್ವೀಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅಚ್ಛರಿಯತ್ತಾಭಾವದೋಸತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಂ ಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಏಕಸದಿಸಾತಿ ತೇಸಂ ದೇಸನಾಪಿ ಏಕರಸಾ ಏವಾತಿ ಆಹ - "**ದೇಸನಾಯ ಚ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ**"ತಿ। ಏತೇನಪಿ ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಮೇವ ಸಾಧೇತಿ। **ವಿವಾದಭಾವತೋ**ತಿ ಏತೇನ ವಿವಾದಾಭಾವತ್ಥಂ ದ್ವೇ ಏಕತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ। ಏಕಂ ಬುದ್ಧಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಏಕಬುದ್ಧಧಾರಣೀ**। ಏತೇನ ಏವಂ ಸಭಾವಾ ಏತೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ಯೇನ ದುತಿಯಬುದ್ಧಗುಣೇ ಧಾರೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಅಯಂ ಲೋಕಧಾತೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸನಿಪ್ಫನ್ನಾನಞ್ಹಿ ಗುಣಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾರಿಯೋ ವಿಸೇಸೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಧಾರೇತುನ್ತಿ, "**ನ ಧಾರೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಅಧಾರಣಂ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನಪಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "**ಚಲೇಯ್ಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಲೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪರಿಪ್ಫನ್ದೇಯ್ಯ। **ಕಮ್ಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪವೇಧೇಯ್ಯ। **ನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಪಸ್ಸೇನ ನಮೇಯ್ಯ। **ಓನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಓಸೀದೇಯ್ಯ। **ವಿನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಿಧಂ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ನಮೇಯ್ಯ। **ವಿಕಿರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಾತೇನ ಥುಸಮುಟ್ಠಿ ವಿಯ ವಿಪ್ಪಕಿರೇಯ್ಯ। **ವಿಧಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ತಥಾಭೂತಾ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ "**ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಮುಪಾದಿಕಾ**ತಿ ಸಮಂ ಉದ್ಧಂ ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಮುಪಾದಿಕಾ, ಉದಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಮಂ ಗಾಮಿನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ಸಣ್ಠಾನೇನ। **ಪಮಾಣೇನಾ**ತಿ ಆರೋಹೇನ । **ಕಿಸಥೂಲೇನಾ**ತಿ ಕಿಸಥೂಲಭಾವೇನ, ಪರಿಣಾಹೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಛಾದೇನ್ತನ್ತಿ ರೋಚೇನ್ತಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಂ। **ತನ್ದೀಕತೋ**ತಿ ತೇನ ಭೋಜನೇನ ತನ್ದೀಭೂತೋ। **ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡಜಾತೋ**ತಿ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭೋಜನೇನ ಓನಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡೋ ವಿಯ ಜಾತೋ। **ಸಕಿಂ ಭುತ್ತೋ ವಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಆಲೋಪಂ ಅಜ್ಝೋಹರಿತ್ವಾ ವಮೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತಿಧಮ್ಮಭಾರೇನ ಪಥವೀ ಚಲತೀತಿ ಧಮ್ಮೇನ ನಾಮ ಪಥವೀ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಸಾ ಕಿಂ ತೇನೇವ ಚಲತಿ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪುನ ಥೇರೋ "ರತನಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸನ್ಧಾರೇನ್ತಂ ಅಭಿಮತಞ್ಚ ಲೋಕೇನ ಅತ್ತನೋ ಗರುಸಭಾವತಾಯ ಸಕಟಭಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅತಿಭಾರಭೂತಂ ದಿಟ್ಠಂ। ಏವಂಧಮ್ಮೋ ಚ ಹಿತಸುಖವಿಸೇಸೇಹಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ಅಭಿಮತೋ ಚ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಗಮ್ಭೀರಪ್ಪಮೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಗರುಸಭಾವತ್ತಾ ಅತಿಭಾರಭೂತೋ ಪಥವೀಚಲನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಕಟಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತೇನೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಓಕ್ಕಮನಾದಿಕಾಲೇ ಪಥವೀಕಮ್ಪನಕಾರಣಂ ಸಂವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏಕಸಕಟತೋ ರತನ**ನ್ತಿ ಏಕಸ್ಮಾ, ಏಕಸ್ಸ ವಾ ಸಕಟಸ್ಸ ರತನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಟತೋ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಓಸಾರಿತನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾರಿತಂ, ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಅಗ್ಗೋ।

ಸಭಾವಪಕತೀತಿ ಸಭಾವಭೂತಾ ಅಕಿತ್ತಿಮಾ ಪಕತಿ। **ಕಾರಣಮಹನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾರಮಿತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಥವಿಆದೀನಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ, ಮಹನ್ತಾ ಚ ಸಕ್ಕಭಾವಾದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಏಕೇಕಾ ಏವ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಪಿ ಮಹನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಏಕೋವ,

ಕೋ ಚ ತಸ್ಸ ವಿಸಯೋ? ಬುದ್ಧಭೂಮಿ, ಯಾವತಕಂ ವಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ "ಆಕಾಸೋ ವಿಯ ಅನನ್ತವಿಸಯೋ ಭಗವಾ ಏಕೋವ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಪರಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ದುತಿಯಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇಮಿನಾವ ಪದೇನಾತಿ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವ ಪದೇನ। **ದಸಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ** ಜಾತಿಖೇತ್ತತ್ತಾ। **ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇನೇವಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇನೇವ। ಯಥಾ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ, ತತ್ಥಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇ ಏವಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ; ಏವಂ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇಪಿ ಇಮಿನಾವ ಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ವಿವಾದೂಪಚ್ಛೇದತೋತಿ ವಿವಾದೂಪಚ್ಛೇದಕಾರಣಾ। ದ್ವೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಯೋ ವಿವಾದೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದೋಯೇವೇತ್ಥ ವಿವಾದುಪಚ್ಛೇದೋ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ**ತಿಆದಿನಾ ದೀಪನ್ತರೇಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಏಕದೀಪೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋ ಪರಿಹಾಯೇಥಾತಿ** ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಪದೇಸೇ ಏವ ವತ್ತಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಪರಿಹಾಯೇಯ್ಯ।

೧೩೦. **ಮನುಸ್ಸತ್ತನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಭಾವೋ ತಸ್ಸೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಆದೀನಂ ಯೋಗ್ಗಭಾವತೋ। **ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಪುರಿಸಭಾವೋ। **ಹೇತೂತಿ** ಮನೋವಚೀಪಣಿಧಾನಪುಬ್ಬಿಕಾ ಹೇತುಸಮ್ಪದಾ। **ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಸತ್ಥುಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತಿ** ಕಮ್ಮಕಿರಿಯವಾದೀಸು ತಾಪಸೇಸು, ಭಿಕ್ಖೂಸು ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ। **ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪದಾ। **ಅಧಿಕಾರೋತಿ** ಬುದ್ಧಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಧಿಕೋ ಸಕ್ಕಾರೋ। **ಛನ್ದತಾತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯೋ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋ। **ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಾತಿ** ಏತೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಯೋಗೇನ। **ಅಭಿನೀಹಾರೋತಿ** ಕಾಯಪಣಿಧಾನಂ। **ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ** ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯ** (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಮೇವಾತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣತಾಯ ಸತ್ತುಸ್ಸದಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ। ನ ಹಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಕೋಸೋಹಿತವತ್ಥಗುಯ್ಹತಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ದುತಿಯಪಕತಿ ಚ ನಾಮ ಪಠಮಪಕತಿತೋ ನಿಹೀನಾ ಏವ। ತೇನೇವಾಹ ಅನನ್ತರವಾರೇ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಇಧ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಪುರಿಸಭೂತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ। ತೇನ ಅಸತಿಪಿ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗೇ ಪುರಿಸಾಕಾರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂಯೇವ ಹಿ ಪುರಿಸಾಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ಯಂ ಪುರಿಸೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಂ ಕರೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಮಾನೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೧೩೧. **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸಾ**ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ನಾಮ ಕಥಿತೋ। ಸಮಙ್ಗನಂ ಸಮಙ್ಗೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಮಙ್ಗೀ,** ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಮಙ್ಗನಸೀಲೋ ವಾ **ಸಮಙ್ಗೀ।** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ **ಆಯೂಹನಸಮಙ್ಗಿತಾ,** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾವಸೇನ **ಚೇತನಾಸಮಙ್ಗಿತಾ।** ಚೇತನಾಸನ್ತತಿವಸೇನ ವಾ **ಆಯೂಹನಸಮಙ್ಗಿತಾ,** ತಂತಂಚೇತನಾಖಣವಸೇನ **ಚೇತನಾಸಮಙ್ಗಿತಾ।** ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ **ಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿತಾ,** ಕಮ್ಮೇ ಪನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಆರದ್ಧೇ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ **ವಿಪಾಕಸಮಙ್ಗಿತಾ।** ಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಕಾಲವಸೇನ **ಉಪಟ್ಠಾನಸಮಙ್ಗಿತಾ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇತಿ** ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸಮೀಹನಕ್ಖಣೇ। **ತಥಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪದಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। ಯಥಾ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ಫಲದಾನಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕತಂ **ಉಪಚಿತಂ। ವಿಪಾಕಾರಹನ್ತಿ** ದುತಿಯಭವಾದೀಸು ವಿಪಚ್ಚನಾರಹಂ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚಲತೀತಿ** ಪರಿವತ್ತತಿ।

ಏಕೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮುನಾ ತಜ್ಜೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತೇ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವತ್ತನಂ।

ಸುನಖಜೀವಿಕೋತಿ ಸುನಖೇಹಿ ಜೀವನಸೀಲೋ। **ತಲಸನ್ಥರಣಪೂಜ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿತಲಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸನ್ಥರಣಪೂಜಂ। **ಆಯೂಹನಚೇತನಾಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿತಾವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಂ ಆಯೂಹನೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ತಸ್ಸೇವ ಪಕಪ್ಪನೇ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಞಾಣೇನ ಅಖೇಪಿತತ್ತಾ ಯಥೂಪಚಿತಕಮ್ಮುನಾ ಚ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಸ್ಸ ವಸೇನ।

೧೩೧. **ಏವಂ ಸಸ್ಸಿರಿಕ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಅನೇಕಧಾತುವಿಭಜನಾದಿನಾ ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಪರಮನಿಪುಣಗಮ್ಭೀರತಾಯ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಸಸೋಭಂ ಕತ್ವಾ।

ನಂ ಧಾರೇಹೀತಿ ಏತ್ಥ ನನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಧಾತುಆದಿವಸೇನ ಪರಿವಟ್ಟೀಯನ್ತಿ ಅತ್ಥಾ ಏತೇಹೀತಿ ಪರಿವಟ್ಟಾ, ದೇಸನಾಭೇದಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಪರಿವಟ್ಟಾ ಏತಸ್ಸ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾತಿ **ಚತುಪರಿವಟ್ಟೋ,** ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೋ। ಧಮ್ಮೋ ಚ ಸೋ ಪರಿಯತ್ತಿಭಾವತೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಆದಾಸೋತಿ **ಧಮ್ಮಾದಾಸೋ।** ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಯಥಾಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಾಸೋತಿಪಿ **ಧಮ್ಮಾದಾಸೋ।** ಯಥಾ ಹಿ ಆದಾಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಮುಖೇ ಮಲದೋಸಹರಣಂ, ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಸುತ್ತೇನ ಯೋಗೀನಂ ಮುಖೇ ಮಲದೋಸಹರಣಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಸಮಥಾಧಿಗಮೇನ ಯೋಗಿನೋ ಜಯಪ್ಪತ್ತಾ; ತಸ್ಮಾ ಅಮತಪುರಪ್ಪವೇಸನೇ ಉಗ್ಘೋಸನಮಹಾಭೇರಿತಾಯ ಚ **ಅಮತದುನ್ದುಭಿ। ಇಧ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ। **ಅನುತ್ತರೋ ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ**ತಿ ಅನುತ್ತರಭಾವತೋ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ, ''ವಿಜೇತಿ ಏತೇನಾ''ತಿ ಕತ್ವಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬಹುಧಾತುಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಇಸಿಗಿಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೩. ಸಮಞ್ಞಾಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮಞ್ಞಾ,** ನಾಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮಯಂ ನಾಮಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತಿ ಏತಾಯ, ತಥಾಪಞ್ಞಾಪನಮತ್ತನ್ತಿ ವಾ **ಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ನಾಮಮೇವ। ತೇನಾಹ **''ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ''**ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ''ಪಣ್ಡವಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸಾ''ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ವಾರೇಸುಪಿ।

ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ತಾವ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಕಥೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಕಾತುಂ **''ತದಾ ಕಿರಾ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಬ್ಬತೇಹಿ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ನ ಭಗವತೋ ಪಬ್ಬತೇಹಿ ಕಥಿತೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ। **ಇಸಿಗಿಲಿಭಾವೋ**ತಿ ಇಸಿಗಿಲಿನಾಮತಾ। **ಇತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ, ಇಮಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚೇತಿಯಗಬ್ಭೇತಿ ಚೇತಿಯಘರೇ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ಯಮಕಮಹಾದ್ವಾರ**ನ್ತಿ ಯಮಕಕವಾಟಯುತ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ದ್ವಾರಂ। **ದ್ವೇಧಾ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಮಣ್ಡಪಸಙ್ಖೇಪೇನ ಲೇಣಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ದ್ವೇಧಾ ಕತ್ವಾ ತದಾ ತೇ ತತ್ಥ ವಸಿಂಸು।

ವಸಿತಕಾಲಞ್ಚ ಕಥೇನ್ತೋ ತೇಸಂ ಮಾತುಯಾ ಯಾವ ತತಿಯಭವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮುದಾಗಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **''ಅತೀತೇ ಕಿರಾ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ಥೇಸೀ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ಖೇತ್ತಕುಟಿಯಾ ವೀಹಯೋ ಭಜ್ಜನ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ಮಹಾಕರಞ್ಜಪುಪ್ಫಪ್ಪಮಾಣಾ ಮಹನ್ತಾ ಮನೋಹರಾ ಪಞ್ಚಸತಮತ್ತಾ ಲಾಜಾ ಜಾಯಿಂಸು। ಸಾ ತಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತೇ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ ಠಪೇಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಏಕೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಅವಿದೂರೇ ಖೇತ್ತಪಾಳಿಯಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಸಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸಾ ಸುಪುಪ್ಫಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಏಕಂ ಪದುಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಲಾಜೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ, ''ಇಮಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪಞ್ಚಸತಪುತ್ತೇ ಲಭೇಯ್ಯ''ನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಪುತ್ತಸತಾನಿ ಪತ್ಥೇಸಿ।

ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇತಿ ಯದಾ ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ; ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಮಿಗಲುದ್ದಕಾ ಸಮ್ಭತಸಮ್ಭಾರಾ ಪರಿಪಕ್ಕಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಾ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮಧುರಮಂಸಂ ದತ್ವಾ, "ಏತಿಸ್ಸಾ ಪುತ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ಪತ್ಥಯಿಂಸು। ಅತೀತಾಸು ಅನೇಕಜಾತೀಸು ತಸ್ಸಾ ಪುತ್ತಭಾವೇನ ಆಗತತ್ತಾ ತಥಾ ತೇಸಂ ಅಹೋಸೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾದುದ್ಧಾರೇತಿ** ಪಾದುದ್ಧಾರೇ ಪಾದುದ್ಧಾರೇ। ಪಾದುದ್ಧಾರಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ಆಹ।

ಗಬ್ಭಮಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಗಬ್ಭಮಲಂ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಂಸೇದಜಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ । ಓಪಪಾತಿಕಭಾವೇನಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಖಯವಯಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಿಕಾ ಚ, ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣೇ ದಿಟ್ಠೇ, "ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ"ತಿ ಸೇಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಯಿಂಸೂತಿ** ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಪಾರಮಿತಾಯ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕತ್ತಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಯಮೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂಸು। ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಂಯೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿಂಸೂತಿ ಆಹ - "**ಅಯಂ ತೇಸಂ ಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀ**"ತಿ।

ಸರೋರುಹನ್ತಿ ಸರಸಿ ಜಾತಂ। **ಪದುಮಪಲಾಸಪತ್ತಜ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಮಹನ್ತೇಹಿ ಕಮಲದಲೇಹಿ ಸಹಜಾತಂ। ಖುದ್ದಕಮಹನ್ತಕಮಲದಲಸಙ್ಖಾತಾನಿ ವಾ ಪದುಮಪಲಾಸಪತ್ತಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಪದುಮಪಲಾಸಪತ್ತಂ, ಪದುಮಗಚ್ಛಂ। ತತ್ಥ ಜಾತನ್ತಿ **ಪದುಮಪಲಾಸಪತ್ತಜಂ। ಸುಪುಪ್ಫಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪುಪ್ಫಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಕಸಿತಂ। **ಭಮರಗಣಾನುಚಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಭಮರಗಣೇಹಿ ಅನುಕುಲಞ್ಞೇವ ಅನುಪರಿಬ್ಭಮಿತಞ್ಚ। **ಅನಿಚ್ಚತಾಯುಪಗತ**ನ್ತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ವಣ್ಣಭೇದಾದಿವಸೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಉಪಗತಂ। **ವಿದಿತ್ವಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಏಕೋ ಚರೇತಿ** ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಮಾದಿಸೋ ಹೋತುಕಾಮೋ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋತಿ।

೧೩೫. ಸತಿಸಾರಸೀಲಸಾರಾದಿಸಮನ್ನಾಗಮನೇನ ಸತ್ತೇಸು **ಸಾರಭೂತಾ**। ಸಬ್ಬಸೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಗತತ್ತಾ **ನಿದ್ದುಕ್ಖಾ**। ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತಣ್ಹತಾಯ **ನಿತ್ತಣ್ಹಾ। ಮಾನಚ್ಛಿದೋತಿ** ಥುತಿವಚನಂ।

ಏತೇಸಂ ಏಕನಾಮಕಾಯೇವಾತಿ ಏತೇಸಂ ಆಗತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾ ಅಞ್ಞೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಮಾನನಾಮಕಾ ಏವ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟೀಕರಣತ್ಥಂ "**ಇಮೇಸು ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅವತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸರೂಪತೋ ಅವತ್ವಾ। **ಅಞ್ಞೇ ಚಾತಿ** ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಆಹ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇಸಿಗಿಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೬. ದೋಸೇಹಿ ಆರಕಾತಿ **ಅರಿಯಂ**। ತೇನಾಹ "**ನಿದ್ದೋಸ**"ನ್ತಿ। ಸಾ ಪನ ನಿದ್ದೋಸತಾ ಲೋಕುತ್ತರಭಾವೇನ ಸವಿಸೇಸಾತಿ ಆಹ "**ಲೋಕುತ್ತರ**"ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಸುನ್ದರೋ ಪಸತ್ಥೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ಸಮಾಧಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀತಿ** ಆಹ - "**ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ**"ನ್ತಿ। ಉಪನಿಸೀದತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಉಪನಿಸಂ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ - "**ಸಉಪನಿಸನ್ತಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯ**"ನ್ತಿ। ಪರಿಕರೋತಿ ಪರಿವಾರೇತೀತಿ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ** ಆಹ - "**ಸಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ಸಪರಿವಾರ**"ನ್ತಿ।

ಪರಿವಾರಿತಾತಿ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪರಿವಾರನ್ತೇಹಿ ವಿಯ ಉಪಗತಾ। **ಪುರೇಚಾರಿಕಾತಿ** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವನಾ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಪುರಸ್ಸರಾ। ತೇನಾಹ - "**ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಚಾ**"ತಿ। ಇದಾನಿ ತಾನಿ ಕಿಚ್ಚತೋ

ದಸ್ಸೇತುಂ, “**ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪರಿವೀಮಂಸಗ್ಗಹಣಂ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ವೀಮಂಸಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಸ್ಸ ನಾನಾಖಣಿಕಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವೀಮಂಸನಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ** ತಥಾಪವತ್ತಅನುಲೋಮಞಾಣಸ್ಸ ಓಸಾನೇ। **ಭೂಮಿಲದ್ಧಂ ವಟ್ಟಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟಯಮಾನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ದೀಘರತ್ತಂ ಅನುಸಯಿತಂ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ। **ವೂಪಸಮಯಮಾನಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ವೂಪಸಮಯಮಾನಾತಿ** ವಾ ತತೋ ಏವ ಅವಸಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ವಟ್ಟಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣವಸೇನ ವೂಪಸಮೇನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - “**ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**”ತಿ। **ಸಾತಿ** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। **ದುವಿಧಾಪೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ದುವಿಧಾಪಿ। **ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ।

ಲಕ್ಖಣೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝಮಾನೇ ಲಕ್ಖಣಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - “**ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ...ಪೇ॰... ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪಜಾನಾತೀ**”ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಮ್ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಭಾವನಾಕಿಚ್ಚತೋ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ತದಧಿಗತಅಸಮ್ಮೋಹತಾಯ **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಜಾನಾತಿ। ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಪಟಿವೇಧಕಿಚ್ಚತೋ। ತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ**”ತಿ। **ಏವಂ ಪಜಾನನಾತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬೋಧೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ।

ದ್ವಾಯನ್ತಿ -ಕಾರೋ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ “**ದ್ವಯಂ ವದಾಮೀ**”ತಿ। ದ್ವೇ ಅವಯವಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ದ್ವಯಂ। ತೇನಾಹ “**ದುವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವದಾಮೀ**”ತಿ। ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಏಕೋ ಭಾಗೋ ಸೋ ಏವ ಪುಞ್ಞಭಾಗಿಕೋ , ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ “**ಪುಞ್ಞಭಾಗಿಯಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾತಿ** ಖನ್ಧಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ।

ಅಮತದ್ವಾರನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ। **ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ** ನಿಯ್ಯಾನಾದಿಪಕಾರತೋ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ತೇನಾಹ “**ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇತಿ** ಅಮತದ್ವಾರಪಞ್ಞಾಪನೇ ಅತ್ಥೇ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಾತಿ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಭಾವೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಚ ಅವಯವೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಅಙ್ಗಿಕಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಙ್ಗ**”ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ “ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಜಾನನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಪಜಹನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಜಹನಾಯ। **ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯಾತಿ** ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಧಿಗಮಾಯ। **ಕುಸಲವಾಯಾಮೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೋವ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೋ ವಾಯಾಮೋ। ಸರತೀತಿ **ಸತೋ,** ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸರಣಂ ಸತಿಸಮಙ್ಗಿತಾಯಾತಿ ಆಹ “**ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಯಥಾಭೂತಾ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸತಿಯೋ ಸಹಜಾತಾ ಚ ಪುರೇಜಾತಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ, “ಇತಿಯಿಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಅನುಪರಿಧಾವನ್ತಿ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ಪನ ವಚನತೋ, “ಏತ್ಥ ಹೀ”ತಿಆದಿನಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಏವ ಸೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಹಚರಣಭಾವೇನ ಪರಿವಾರಣಂ ಯೋಜಿತಂ। **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾನಂ ಗಹಣಂ ಇತರೇಸಂ ಪರಿವಾರಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ । ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ತೇ ಏವ ಪರಿವಾರೇ ಪರಿವಾರವನ್ತೇ ಚ ಕತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ಸಙ್ಕರತೋ ಸಮ್ಮೋಹಜನನತೋ ಚ। **ತಯೋತಿ** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಾಯಾಮಸತಿಯೋ **ಸಹಜಾತಪರಿವಾರಾವ ಹೋನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಿಕಾನಂ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಖಣವಿರತೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ।

೧೩೭. **ತಕ್ಕನವಸೇನ** ಲೋಕಸಿದ್ಧೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಏವಞ್ಚೇವಞ್ಚ ಭವಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವಿವಿಧಂ ತಕ್ಕನಂ ಕೂಪೇ ವಿಯ ಉದಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢನಂ ವಿತಕ್ಕನಂ **ವಿತಕ್ಕೋ। ಸಙ್ಕಪ್ಪನವಸೇನಾತಿ** ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪನವಸೇನ। ತಕ್ಕನಂ ಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಚ ಅತಂಸಹಜಾತಾನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏಕಗ್ಗೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಮಾಧಿನಾ ಲದ್ಧುಪಕಾರಸ್ಸೇವ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾಪರಿಯಾಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಅಪ್ಪನಾ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿರೋಪೇತಿ,

ವಿತಕ್ಕೇ ಅಸತಿ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿತಕ್ಕೇ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತನೋಯೇವ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿರುಹತೀತಿ**, ಏತೇನ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣಂ ನಾಮ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ, ನ ಧಮ್ಮನ್ತರಮಪೇಕ್ಖತಿ, ವಿತಕ್ಕೋ ಪನ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸಭಾವಾವಿತಕ್ಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದತೋ ಸವಿತಕ್ಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣವಿಸೇಸೋ ವಿತಕ್ಕೇನ ಜಾತೋತಿ ಕತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣೇ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಯಥಾ ಕೋಚಿ ರಾಜವಲ್ಲಭಂ, ತಂಸಮ್ಬನ್ಧೀನಂ ಮಿತ್ತಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಾಜಗೇಹಂ ಆರೋಹತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಸಭಾವತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅವಿತಕ್ಕಸಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಚೇತಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೭)।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಅವಿತಕ್ಕಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತೀತಿ? ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿಚಯೇನ ತೇನ ವಿನಾಪಿ ನಿರಾಸಙ್ಕೋ ರಾಜಗೇಹಂ ಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ಪರಿಚಯೇನ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ। **ಪರಿಚಯೇನಾತಿ** ಚ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತವಿತಕ್ಕಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿಚಯೇನ। ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿರುಹನಂ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ; ತೇನ ತಂ ಕದಾಚಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತತೇವ; ಯಥಾ ಞಾಣಸಹಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ ಕದಾಚಿ ಞಾಣರಹಿತಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ; ಯಥಾ ವಾ ಕಿಲೇಸಸಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸರಹಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚಯೇನ ಕಿಲೇಸವಾಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ ವಾಚಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ವಚೀಘೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕಿಯವಿತಕ್ಕೋ** ದ್ವತ್ತಿಂಸಚಿತ್ತಸಹಗತೋ **ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋತಿ** ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನನತೋ। **ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋತ್ವೇವ ಪನಸ್ಸ ನಾಮಂ ಹೋತಿ** ರುಳ್ಹಿತೋ, ತಂಸಮತ್ಥತಾನಿರೋಧತೋ ವಾ ಸಮ್ಭವತೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರೋತಿ। “**ಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ಪರಿವಾರೇನ್ತೀ**”ತಿ ವತ್ವಾ ತಿವಿಧೇ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೇ ಕದಾಚಿ ಕತಮಂ ಪರಿವಾರೇನ್ತೀತಿ? ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಏತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿ। **ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ನಾನಾಸಮನ್ನಾಹಾರಹೇತುಕತ್ತಾ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಯೇವ ಚ ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। **ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀಸುಪಿ।

೧೩೮. ವಿರಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವೇರಮಣೀ** ವಿರತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಮುಸಾವಾದತೋ ವಿರಮಣಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಚೇತನಾಪಿ ವೇರಸ್ಸ ಮಣನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವಿರತಿಪೀತಿ ಆಹ - “**ವಿರತಿಪಿ ಚೇತನಾಪಿ ವಟ್ಟತೀ**”ತಿ। **ಆರಕಾ ರಮತೀತಿ** ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೇಹಿ ದೂರತೋ ಸಮುಸ್ಸಾರೇತಿ। **ವಿನಾ ತೇಹಿ ರಮತೀತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಭವತಿ। **ತತೋ ತತೋತಿ** ದಿಟ್ಠೇ ಅದಿಟ್ಠವಾದಾದಿತೋ ಮುಸಾವಾದಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತ್ತಾ **ಪಟಿನಿವತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ**।

೧೪೦. **ತಿವಿಧೇನ ಕುಹನವತ್ಥುನಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನ-ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನ-ಇರಿಯಾಪಥಪವತ್ತನಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ತಿವಿಧೇನ ಕುಹನವತ್ಥುನಾ। **ಏತಾಯ** ಕುಹನಾಯ ಕರಣಭೂತಾಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ **ನಿಮಿತ್ತಂ** ಸೀಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ಅತ್ತವಿಸಯಲಾಭಹೇತು ಅಕ್ಕೋಸನಖುಂಸನವಮ್ಭನಾದಿವಸೇನ ಪಿಸನಂ ಘಟ್ಟನಂ ವಿಹೇಠನಂ **ನಿಪ್ಪೇಸೋ**। ಇತೋ ಲದ್ಧಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ, ತತೋ ಲದ್ಧಂ ಪರಸ್ಸ ದತ್ವಾ ಏವಂ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಂಸತೀತಿ **ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಂಸನಾ**। **ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತೋ** ಕುಹನಾದಿವಸೇನ **ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೋ**। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ “**ಆಜೀವಹೇತೂ**”ತಿಆದಿ। **ತಾಸಂಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ, “ಆಜೀವೋ ಕುಪ್ಪಮಾನೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಏವ ಕುಪ್ಪತೀ”ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೧೪೧. ಸಮ್ಮಾ ಪಸತ್ಥಾ ಸೋಭನಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ,** ಪುಗ್ಗಲೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಅವಸ್ಸಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **“ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಪಹೋತಿ** ಭವತಿ ತಾಯ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಮಾಞಾಣನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಠಿತೇ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹ - **“ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾಞಾಣಂ ಪಹೋತೀ”**ತಿಆದಿ। ಇಮಿನಾ ಕಿಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ? ಯಥಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಿತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಮಗ್ಗಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇ ಠಿತೋ, “ಸಮ್ಮಾಞಾಣೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಪವತ್ತಿಯಾ ಪಹೋತಿ ಸಮ್ಮಾಞಾಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಫಲಸಮಾಧಿ ತಾವ ಪವತ್ತತು, ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ತಮ್ಪಿ ಅಕುಪ್ಪಭಾವತಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮಾಧಿಭಾವತೋ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತತೇವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। **ಠಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಫಲಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ಫಲಭೂತಾನಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ, “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಸಮ್ಮಾಞಾಣಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಾಞಾಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಫಲಂ ಕಾತು**ನ್ತಿ ಫಲಧಮ್ಮಸಹಚರಿತತಾಯ ವಿಪಾಕಸಭಾವತಾಯ ಚ “ಫಲ”ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೩) “ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ”ತಿ।

೧೪೨. **ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣಾ**ತಿ ನಿಜ್ಜೀರಿತಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಫಲಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣಾ ಹೋತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ನಿಜ್ಜೀರಣಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನಿಜ್ಜೀರಣಂ ಪನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ...ಪೇ॰... ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋತಿ ವದನ್ತಿ।** **ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ। **ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೇನ ಯಥಾದಿಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಪಾಕಟಕರಣಟ್ಠೇನ। **ತದಧಿಮುತ್ತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಸಚ್ಛಿಕತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಭಾವೇನ।

ಕುಸಲಪಕ್ಖಾತಿ ಅನವಜ್ಜಕೋಟ್ಠಾಸಾ। **ಮಹಾವಿಪಾಕದಾನೇನಾ**ತಿ ಮಹತೋ ವಿಪುಲಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಸುಖವಿಪಾಕಸ್ಸ ಚೇವ ಕಾಯಿಕಾದಿದುಕ್ಖವಿಪಾಕಸ್ಸ ಚ ದಾನೇನ।

ಯಥಾ ಮಹಾವಿಪಾಕಸ್ಸ ದಾನೇನ ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕಂ, ತಥಾ ಬಹುತಾಯಪಿ ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಥಿತಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಬಹುಅತ್ಥೋಪಿ ಹಿ **ಮಹಾ**-ಸದ್ದೋ ಹೋತಿ “ಮಹಾಜನೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೬೫)। ಏತ್ಥ ಚ “ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವತ್ಥುಭೇದೇನ ದಸ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ ಕಥಿತಾ, ವತ್ಥುಭೇದೇನೇವ, “ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಸ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾತಿ ವೀಸತಿ ಹೋತಿ। ಯಥಾ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಮಗ್ಗವಸೇನ ದಸ ಸಮ್ಮತ್ತಧಮ್ಮಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ “ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥತೋ ದಸ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾತಿ ವೀಸತಿ, ತಥಾ ಫಲವಸೇನ ತೇಸು ಏವಂ ವೀಸತಿ। ಕಥಂ ವಾರೇಪಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ? ಏವಮೇತೇ ದ್ವೇ ಚತ್ತಾರೀಸಕಾನಿ ಪುರಿಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಯೋ ಚತ್ತಾರೀಸಕಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೪೩. ಪಸಂಸಿಯಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಂ ನಿನ್ದಿಯಂ ಪಸಂಸನ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಸಂಸಿಯಂ ನಿನ್ದನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪಸಂಸಿಯಸ್ಸ ಗುಣಪರಿಧಂಸನಮುಖೇನೇವ ಹಿ ನಿನ್ದಿಯಸ್ಸ ಪಸಂಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋತಿ ಆಹ - **“ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನಾಮಾಯಂ ಸೋಭನಾತಿ ವದನ್ತೋಪಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಗರಹತಿ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏವಮಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ “ನತ್ಥಿ ಹೇತು ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೭) ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ; ತಸ್ಮಾ **ಏವಂವಾದಿನೋ**ತಿ ಏವಂ ಹೇತು ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಕ್ಕನ್ತನಿಯಾಮಾ**ತಿ ಓಗಾಳ್ಹಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮಾ। **ಏವರೂಪಂ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸು

ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಚೂಳಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯಮೇವ ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏದಿಸೋ ಹಿ "ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸದಿಸೋ।

ಅತ್ತನೋ ನಿನ್ದಾಭಯೇನಾತಿ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ನಾಮೇತೇ ಗರಹನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ವತ್ತಬ್ಬನಿನ್ದಾಭಯೇನ। **ಘಟ್ಟನಭಯೇನಾ**ತಿ ತಥಾ ಪರೇಸಂ ಆಸಾದನಾಭಯೇನ। ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಪರೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಕಾತಬ್ಬನಿಗ್ಗಹೋ ಉಪಾರಮ್ಭೋ, ಗರಹತೋ ಪರಿತ್ತಾಸೋ ಉಪಾರಮ್ಭಭಯಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಉಪವಾದಭಯಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪವಾದಭಯೇನಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪೪. **ಪುಬ್ಬೇನಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ। "ಅಪರಂ ವಿಸೇಸ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಿಸೇಸವಿಸಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬಸದ್ದೋತಿ ಆಹ - **"ಸೀಲಪರಿಪೂರಣಾದಿತೋ ಪುಬ್ಬವಿಸೇಸತೋ"**ತಿ।

೧೪೫. **ಆರದ್ಧೋ** ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆರಾಧಿತೋ। ಯದತ್ಥಾಯ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ ಚ, ತದೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಕೋಮುದೀ**ತಿ ಕುಮುದವತೀ। ತದಾ ಕಿರ ಕುಮುದಾನಿ ಸುಪುಪ್ಫಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಕುಮುದಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಕೋಮುದೀ"**ತಿ। ಕುಮುದಾನಂ ಸಮೂಹೋ, ಕುಮುದಾನಿ ಏವ ವಾ ಕೋಮುದಾ, ತೇ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕೋಮುದೀ**ತಿ। **ಪವಾರಣಸಙ್ಗಹ**ನ್ತಿ ಮಹಾಪವಾರಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಆಗಮನೀಯಸಙ್ಗಹಣಂ।

ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸಾತಿ ಆರಭಿತವಿಪಸ್ಸನಸ್ಸ, ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ। **ಭಿಕ್ಖೂ ಇಧ ಓಸರಿಸ್ಸನ್ತಿ** ವುತ್ಥವಸ್ಸಾ ಪವಾರಿತಪವಾರಣಾ "ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮ, ಯಥಾಲದ್ಧಂ ವಿಸೇಸಞ್ಚ ಪವೇದಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ। **ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಇಮೇ ತರುಣಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಭಿಕ್ಖೂ। **ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಸೇನಾಸನಸಪ್ಪಾಯಾದಿಅಲಾಭೇನ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತಂ। **ಸೇನಾಸನಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಲಭನ್ತಿ** ಅನ್ತೋವಸ್ಸಭಾವತೋ। **ಏಕಸ್ಸ ದಿನ್ನೋಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ದಿನ್ನೋಯೇವ ಹೋತಿ,** ತಸ್ಮಾ ಸುತಸುತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಏಕಮಾಸಂ ವಸಿತ್ವಾ ಓಸರಿಂಸು।

೧೪೬. **ಅಲನ್ತಿ ಯುತ್ತಂ,** ಓಪಾಯಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, "ಅಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೭೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪, ೧೨೮, ೧೩೪, ೧೪೩) ವಿಯ। ಪುಟಬದ್ಧಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಅಸಿತಂ **ಪುಟೋಸಂ** ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಓ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಾಥೇಯ್ಯ"**ನ್ತಿ।

೧೪೭. **ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಮುಖೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾ ಕಥಿತಾ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಿಚ್ಚಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ। **ಬಹೂ ಭಿಕ್ಖೂ** ತೇ ಚ ವಿತ್ಥಾರರುಚಿಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೪೯. **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು। "ತಸ್ಮಾ ತಿಹ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದಿತಾದಿವಸೇನೇವ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ, **"ಸುಖವೇದನಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರತಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿಕಾರ"**ನ್ತಿ। **ಸಞ್ಞಾನಾಮೇನ ಪಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ** ತೇಸಂ

ಪಯೋಗತ್ತಾ। **ಮನಸಿಕಾರನಾಮೇನ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ,** ಭಾವನಾಯ ಪರಿಚಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ವುತ್ತಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರತ್ತಾ ತೇಸಂ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ ಯದಿಪಿ ಮನಸಿಕಾರಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ "ಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಹಿಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ವತ್ಥು**ನ್ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ವೇದನಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ವತ್ಥುಂ **ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾವ ವೇದಿಯತಿ,** ವೇದನಾಯ ಏಕನ್ತಭಾವದಸ್ಸನೇನ ತಸ್ಸ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಏವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತಸ್ಸ** ಅನುಯೋಗಸ್ಸ।

ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಆರಮ್ಮಣತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ**ತಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾನಿ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನಕ್ಖಣೇ। **ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನಾ**ತಿ ಝಾನೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವೇನ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ** ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ **ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। ಯಥಾ ನಾಮ ಸಪ್ಪಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಆಸಯೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸೋಪಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೋವ ಹೋತಿ ಮನ್ತಾಗದಬಲೇನ ತಸ್ಸ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ; ಏವಂ ಪೀತಿಯಾ ಆಸಯಭೂತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋತಿ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ತಸ್ಸಾ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸನಕ್ಖಣೇ। **ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಾ**ತಿ ಪೀತಿಯಾ ಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಯಞ್ಹಿ ಪೀತಿಯಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿದಿತೇ ಸಾ ಯಾಥಾವತೋ ವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ - "**ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ, "**ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ**ತಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ**ತಿ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಜಾನತೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। **ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಝಾನೇಪಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನ **ತೇನ ಞಾಣೇನ** ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಾ **ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ಅವಸೇಸಪದಾನಿಪೀ**ತಿ "ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ"ತಿಆದಿಪದಾನಿಪಿ।

ಏವಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಇತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾಪಿ ಯೋಗಿನಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ ಪಟಿಲಾಭೋತಿ ವುತ್ತಂ - "**ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ವೇದನಾಸಙ್ಖಾತಮನಸಿಕಾರಪಟಿಲಾಭೇನಾ**"ತಿ।

ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕರೋತಿ; ಸತಿಞ್ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವ ನಾಮೇಸ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ನ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಪಜಹತಿ ಏತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಪಜಹತೀತಿ **ಪಹಾನಂ,** ಞಾಣಂ। **ದೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಬ್ಯಾಪಾದನೀವರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ** ತದೇಕಟ್ಠಭಾವತೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ನೀವರಣಪಬ್ಬಸ್ಸ। **ಪಹಾನಕರಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪಜಹನಞಾಣಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಮ್ಪರ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಮಜ್ಝಿಮಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪನ್ನಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। **ಏಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮೇನ ಏಕಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ।

ಸಹಜಾತಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಹೋತೀತಿ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅನಾಪಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ, "ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ ತಂ ಪಜಹತಿ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ, ಏವಂ ವುತ್ತಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಪಟಿಪನ್ನಾ। **ಕೇವಲಂ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮೇತಿ** ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮೇ ಏವ ಪಹೀನೇ ದಿಸ್ವಾ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ಪಜಹನಞಾಣಮ್ಪಿ ಯಾಥಾವತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಧಮ್ಮಾಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)।

೧೫೦. **ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪವಿಚಿನತೀತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ವಿಚಿನತಿ ಪಸ್ಸತಿ। **ನಿರಾಮಿಸಾತಿ** ಕಿಲೇಸಾಮಿಸರಹಿತಾ। **ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದರಥಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾತಿ** ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಸಾಧುಭಾವೂಪಗಮನೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಸಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಸಹಜಾತಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋತಿ।**

ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಪವತ್ತಾ ಕಾಯಾರಮ್ಮಣಾ **ಸತಿ,** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೋ **ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ।** ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಚೇತಂ ಓಕ್ಕಮನಂ ಓಲಿಯನಂ ಕೋಸಜ್ಜಂ, ತತೋ ಅತಿವತ್ತನಂ ಅತಿಧಾವನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ, ತದುಭಯವಿಧುರಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾಭೂತಾ ಅನೋಸಕ್ಕನಅನತಿವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಾ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರತಾ। ಇದಾನಿ **ಯಥೇವ** ಹೀತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತಿ। **ತುದನಂ ವಾ** ಪತೋದೇನ। **ಆಕಡ್ಢನಂ ವಾ** ರಸ್ಮಿನಾ। **ನತ್ಥಿ** ನ ಕಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ। **ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾತಿ** ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಸಹ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ। **ನಾನಾರಸಲಕ್ಖಣಾತಿ** ನಾನಾಕಿಚ್ಚಾ ಚೇವ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಚ।

೧೫೧. **ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ** ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೭) ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಸತಿಯೋ ಆರಮ್ಮಣಸೀಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ, ತಾ ಪನೇಕಸನ್ತಾನೇ ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ **ಲೋಕಿಯಾ,** ತಾ ವಡ್ಢಮಾನಾ **ಲೋಕಿಯಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ವಿಮುತ್ತೀನಂ ಫಲಭೂತಂ ತೇಹಿಯೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತೀನಂ ಅಧಿಗಮೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಪೂರಣಞ್ಚಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಅಮತಸ್ಸಾನುಭವನಮೇವ। ಇಧ ಸುತ್ತೇ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ ಲೋಕುತ್ತರಾಪೀತಿ ಏತ್ತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ, **"ಇತಿ ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕಿಯಂ ಕಥಿತ**"ನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಕಥಿತಂ। **ಥೇರೋತಿ** ಮಹಾಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ। **ಅಞ್ಞತ್ಥ ಏವಂ ಹೋತೀತಿ** ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೋಮಿಸ್ಸಕನಯೇನ ಆಗತಸುತ್ತೇ ಏವಂ ಲೋಕಿಯಂ ಆಗತಂ, ಇಧ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಆಗತನ್ತಿ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। **ಲೋಕುತ್ತರಂ ಉಪರಿ ಆಗತ**ನ್ತಿ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಉಪರಿ ದೇಸನಾಯಂ ಆಗತಂ; ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಾ ಏವ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿ ಪರಿಪೂರಿಕಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೇನ ವುತ್ತೋಯೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೩-೪. ತಪ್ಪಟಿಸರಣಾನಂ ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸರಣಟ್ಠೇನ ಗೇಹಾ ಕಾಮಗುಣಾ, ಗೇಹೇ ಸಿತಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಲ್ಲೀನಾತಿ **ಗೇಹಸ್ಸಿತಾ। ಸರನ್ತೀತಿ** ವೇಗಸಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ವೇಗೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಿ ಧಾವತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಙ್ಕಪ್ಪಾತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ, ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪಿ ಕಾಮಗುಣಸಿತಾ ಏವಾತಿ। **ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಏವ ವತ್ತನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಗೋಚರಭಾವತೋ "ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಕಾಯಗತಾ, ತಂ **ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ**। ಸತಿಸೀಸೇನ ತಂಸಹಗತೇ ಭಾವನಾಧಮ್ಮೇ ವದತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಾದಿಕೇ ತಂತಂಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸಮಥವತ್ಥುಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸತಿಯಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ; ತಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ವಾ ತೇ ಆರಬ್ಭ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಾಯಾರಮ್ಮಣಾ ಸತೀ ಸತಿಭಾವೇನ ವತ್ವಾ ಏಕಜ್ಝಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೧), **ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ,** ಚುಣ್ಣಕಜಾತಾನಿ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಕತ್ವಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಇಧ ಪನ ಕೇಸಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾ।

೧೫೭. **ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ**ತಿ ಯೋ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾಯ ವಸೀಭೂತೋ, ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವಿಜ್ಜಂ ಭಜನ್ತೀ**ತಿ ಸಹಜಾತ-ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ-ನಿಸ್ಸಯ-ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಅತ್ಥಿ-ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಂ ಭಜನ್ತಿ, ತಾಯ ಸಹ ಏಕೀಭಾವಮಿವ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೇ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ವಿಜ್ಜಾಸಭಾಗತಾಯ ತದೇಕದೇಸೇ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವತ್ತನ್ತಿ। **ತಾಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ** ಫಸ್ಸಾದಯೋ। ನನು ಚೇತ್ಥ ವಿಜ್ಜಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯತಾ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ನೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಾಯ ಹಿ ವಿಜ್ಜಾಯ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯತಾ, ಸಾ ತಂನಿಮಿತ್ತಾಯ ವಿಜ್ಜಾಯ ಉಪಚರೀಯತೀತಿ। **ಏಕಾ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಜ್ಜಾ, ಸೇಸಾ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸು ವಿಜ್ಜಾಸು ಏಕಂ "ವಿಜ್ಜಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರಾ ತಸ್ಸಾ ಭಾಗತಾಯ "ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸದ್ಧಿಂ ಪವತ್ತನಸಭಾವಾಸು ಅಯಮೇವ ವಿಜ್ಜಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ನಿಯಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೋ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾಪಿ ಪವತ್ತತಿ ಏವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಆಪೋಫರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ ಆಪೋಕಸಿಣೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದಫರಣಂ ಆಪೋಫರಣಂ ನಾಮ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಂ ಫರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಅತ್ಥಂ ವಾ ಆಲೋಕಫರಣಂ **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಫರಣ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉಭಯಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ಸಮುದ್ದಙ್ಗಮಾನಂ ಕುನ್ನದೀನಂ ಸಮುದ್ದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತೇಸಂ ಚೇತಸಾ ಫುಟತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕುನ್ನದಿಗ್ಗಹಣ**ಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಞ್ಚಿಮೇವ ಕಾಲಂ ಸನ್ದಿತ್ವಾ ತಾಸಂ ಉದಕಸ್ಸ ಸಮುದ್ದಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೂಪಗಮನತ್ತಾ, ನ ಬಹಿ ಮಹಾನದಿಯೋ ವಿಯ ಪರಿತ್ತಕಾಲಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ।

ಓತಾರನ್ತಿ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅವಸರಂ, ತಂ ಪನ ವಿವರಂ ಛಿದ್ದನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಆರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಲಮ್ಬನಂ। **ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ**ತಿ ಮತ್ತಿಕಾಪುಞ್ಜಸ್ಸ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ।

೧೫೮. **ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಅಭಿಞ್ಞಾಯ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಿಕುಬ್ಬನಾದಿಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಅಭಿಞ್ಞಾವ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಆಹ – "ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಾಯ, ಅಭಿಞ್ಞಾಕಾರಣಸ್ಸ ಪನ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಪಾಕಟಾ"ತಿ। **ಮರಿಯಾದಬದ್ಧಾ**ತಿ ಉದಕಮಾತಿಕಾಮುಖೇ ಕತಾ।

ಯುತ್ತಯಾನಂ ವಿಯ ಕತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತೇ ಕಾಲೇ ಸುಖೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾಕತಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವಂ ಪಾಪಿತಾಯ। **ಅನುಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯಾ**ತಿ ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಾರೇಹಿ ಅನುಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ। **ಪರಿಚಯಕತಾಯಾ**ತಿ ಆಸೇವನದಳ್ಹತಾಯ ಸುಚಿರಂ ಪರಿಚಯಾಯ। **ಸುಸಮ್ಪಗ್ಗಹಿತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪಿತಾಯ। **ಸುಸಮಾರದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕತಾಯ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಸಙ್ಖಾರುಪಪತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. **ಸಙ್ಖಾರುಪಪತ್ತಿನ್ತಿ** ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅವಧಾರಣಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ, **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂಯೇವ ಉಪಪತ್ತಿ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ನ ಸತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಸತ್ತೋ ಜೀವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಮಿಚ್ಛಾವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಧಮ್ಮವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಜನಕಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕಾಮೇಸು ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನಪಿ ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಸಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಗಹಿತಾತಿ। **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತತ್ಥಾಪೇಕ್ಖಣವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ, ಅವುತ್ತತ್ಥಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪನ ನ ಆಗತೋ "ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಉಪಪತ್ತಿ ಆಗತಾ, ಏವಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಆಗತಂ, ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಪನೇತ್ಥ ಸರೂಪೇನ ಅನಾಗತೋಪಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪುಞ್ಞಾನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನಾ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಭವೂಪಗಕ್ಖನ್ಧಾನನ್ತಿ** ಸುಗತಿಭವೂಪಗಾನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ।

೧೬೧. **ಲೋಕಿಕಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ** ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ಗಹಣತೋ। ಭವೂಪಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಓಕಪ್ಪನೀಯಸದ್ಧಾ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ತಾದಿಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಆಮಿಸಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಂ ಕಮ್ಮಫಲದಿಟ್ಠಿ ಚ ಇಮೇ **ಸದ್ಧಾದಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಠಪೇತೀತಿ** ಪಣಿದಹನವಸೇನ ಠಪೇತಿ। ಪಣಿದಹತೀತಿ ಹಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ** ತತ್ಥ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತಿ। **ಸಹಪತ್ಥನಾಯಾತಿ**, "ಅಹೋ ವತಾಹಂ…ಪೇ॰… ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಪತ್ಥನಾಯ ಸಹ। **ಸದ್ಧಾದಯೋವಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಏವ **ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ** ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಖರಣಟ್ಠೇನ ಸಙ್ಖಾರಾ, ತಸ್ಮಾ ಏವ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಭವೂಪಹರಣಟ್ಠೇನ ವಿಹಾರಾ ನಾಮಾತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ।

ಪಞ್ಚಧಮ್ಮಾವ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಮಗ್ಗತಿ ಗವೇಸತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮಗ್ಗೋ**। ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪಟಿಪದಾ**। ಚೇತನಾ ಪನೇತ್ಥ ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರತಾಯ ಸದ್ಧಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅವಧಾರಣಂ ಕತಂ। ಉಪಪತ್ತಿಪಕಪ್ಪನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪತ್ಥನಾಗಹಣೇನೇವ ತಸ್ಸಾ ಗಹಣನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಚಿತ್ತಕರಯುತ್ತಗತಿನಿಬ್ಬತ್ತನಧಮ್ಮವಸೇನ ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ಚೇತನಾ ಹಿ ನಾಮ ಕಮ್ಮಂ, ತಸ್ಸಾ ಉಪಪತ್ತಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಕಿಚ್ಚಕರಣಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪತ್ಥನಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಹಕಾರಿನೋ ಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ನಿಯಾಮಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತೇನ ಸದ್ಧಾ ಪತ್ಥನಾ ಚಾತಿ ಉಭಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಂ ವಿಸೇಸೇನ್ತಾ ಗತಿಂ ನಿಯಮೇನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಂ ಅನಿಯತಂ ಕೇವಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಮ್ಮಾಯೂಹನತೋ ಪನ ಪಗೇವ ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। **ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಚೇತ್ಥ "ತಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ಭುತ್ವಾ ಸಯತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ಕಾಲನಿಯಮೋ, ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಯದಾ ಕದಾಚಿ ಪತ್ಥನಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಚ ಇದಂ ಚಾರಿತ್ತದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಭವಪತ್ಥನಾ ಯಾವ ಮಗ್ಗೇನ ನ ಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಾವ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಭಿನವಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। ಪುನ ತಥಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಯಥಾ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಯಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ, ನ ಪತ್ಥನಾ ತಸ್ಸ ಗತಿ ಅನಿಬದ್ಧಾ"**ತಿ।

೧೬೫. **ಸಬ್ಬಸೋವಾತಿ** "ಇದಂ ಕಾಳಕಂ ಸಾಮಂ ಸೇತಂ ಹರಿತಂ ಮಣ್ಡಲಂ ಅಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಚತುರಂಸಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಸೋವ **ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ**।

೧೬೭. **ಸುನ್ದರೋತಿ** ಕಾಳಕಾದಿದೋಸರಹಿತತಾಯ ಸೋಭನೋ। **ಆಕರಸಮ್ಪನ್ನೋ** ಸಮ್ಪನ್ನಆಕರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಧೋವನಾದೀಹೀತಿ** ಧೋವನತಾಪನಮಜ್ಜನಾದೀಹಿ।

೧೬೮. ಲೋಕಧಾತೂನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ **ಸತಸಹಸ್ಸೋ**। ತಸ್ಸ ಪನ ತತ್ಥ ಓಭಾಸಕರಣಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಲೋಕಫರಣಬ್ರಹ್ಮಾ"**ತಿ। ಅಯಮೇವ ನಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ "ಸಹಸ್ಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ನಿಕ್ಖೇನ ಕತನ್ತಿ**

ನಿಕ್ಖಪರಿಮಾಣೇನ ಜಮ್ಬೋನದೇನ ಕತಂ। ನಿಕ್ಖಂ ಪನ ವೀಸತಿಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಪಞ್ಚವೀಸತಿಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಪರೇ। ಸುವಣ್ಣಂ ನಾಮ ಚತುಧರಣನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಘಟ್ಟನಮಜ್ಜನಕ್ಖಮಂ ನ ಹೋತಿ** ಪರಿತ್ತಭಾವತೋ। **ಅತಿರೇಕೇನಾತಿ** ಪಞ್ಚಸುವಣ್ಣಅತಿರೇಕೇನ ನಿಕ್ಖಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಸಮ್ಪುತ್ತೇನ। **ವಣ್ಣವನ್ತಂ ಪನ ನ ಹೋತಿ** ಅವಿಪುಲತಾಯ ಉಳಾರಂ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ। ಅವಣ್ಣವನ್ತತಾಯ ಏವ **ಫರುಸಧಾತುಕಂ ಖಾಯತಿ**। **ತಾಸೂತಿ** ತಾಸು ಭೂಮೀಸು, ಯತ್ಥ ಸಾಖಾ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ತೇತಿ** ಸುವಣ್ಣಙ್ಕುರಾ। **ಪಚಿತ್ವಾತಿ** ತಾಪೇತ್ವಾ। **ಸಮ್ಪಹಟ್ಠನ್ತಿ** ಸಮುಜ್ಜಲೀಕತನ್ತಿ ಆಹ - "**ಧೋತಘಟ್ಟಿತಪಮಜ್ಜಿತ**"ನ್ತಿ, ತಮ್ಬಮತ್ತಿಕಲೇಪಂ ಕತ್ವಾ ಧೋತಞ್ಚೇವ ಪಾಸಾಣಾದಿನಾ ಘಟ್ಟಿತಞ್ಚ ಏಳಕಲೋಮಾದಿನಾ ಪಮಜ್ಜಿತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತದೇವಾತಿ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಏತ್ಥ ಆಲೋಕಫರಣಮೇವ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಫರಣಂ, ಆಲೋಕಫರಣಮ್ಪಿ **ಏತದೇವ**। ಯತ್ತಕಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ಯೋಗೀ ಕಸಿಣಾಲೋಕೇನ ಫರತಿ; ತತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಫುಸತೀತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಫರಣೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಆಲೋಕಫರಣಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ "ಫರಿತ್ವಾ"ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ। **ಅವಿನಾಸೇನ್ತೇನಾತಿ** ಅಸಮ್ಭಿನ್ನೇನ।

ಕಸಿಣಫರಣಂ ವಿಯಾತಿ ಕಸಿಣೋಭಾಸೇನ ಫರಣಂ ವಿಯ **ದಿಸ್ಸತಿ** ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಮಣಿಪಭಾಫರಣಸ್ಸ ವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಧಾತುಫರಣಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸರೀರಪಭಾ ಪನ ನಿಕ್ಖಪಭಾಸದಿಸಾತಿ, "**ನಿಕ್ಖೋಪಮ್ಮೇ ಸರೀರಫರಣಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ** ಪಾಳಿಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ನಾಮ ನಿಚ್ಛಿತಾಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅವಿನಿಚ್ಛಿತಾಯ ಪನ ನತ್ಥಿ ವಿಯಾತಿ ಅಕಥನಂ ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಅನಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಾದಂ **ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**। ಯಥಾ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಅವತ್ವಾ "ವಿಯಾ"ತಿ ವಚನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪದೇಸೇ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ **ಸರೀರಫರಣಂ** ಸರೀರಾಭಾಯ ಪತ್ಥರಣಂ **ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ**। **ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ** ಇತರಾನಿ ಫರಣಾನಿ **ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮಭಿನ್ದಿತ್ವಾ **ಕಥೇತಬ್ಬಂ**। **ಫರಣಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ** "ಅಧಿಮುಚ್ಚನೇನೇವ ಫರಣ"ನ್ತಿ। **ಪತ್ಥರತೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಫರಣವಸೇನ ಪತ್ಥರತಿ। **ಜಾನಾತೀತಿ** ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಜಾನಾತಿ।

೧೬೯. **ಆದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸುಭೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಆಭಾತಿ** ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕೇ ದೇವೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತಂ। ತತೋ **ಸುಭಾತಿ** ತತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕೇ। ತೇನಾಹ - "**ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಾ ದೇವಾ ನತ್ಥೀ**"ತಿಆದಿ। ಸಾಧಾರಣತೋ ಕತಾಯಪಿ ಪತ್ಥನಾಯ ಝಾನಙ್ಗಂ ಪರಿತ್ತಂ ಭಾವಿತಞ್ಚೇ, ಪರಿತ್ತಾಭೇಸು ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಞ್ಚೇ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭೇಸು, ಪಣೀತಞ್ಚೇ, ಆಭಸ್ಸರೇಸು ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸುಭಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಆಹ - "**ವೇಹಪ್ಫಲಾದಿವಾರಾ ಪಾಕಟಾಯೇವಾ**"ತಿ।

ಕಾಮಾವಚರೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತೂತಿಆದಿನಾ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಅಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಕಥಂ ತದಧಿಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಸಙ್ಕತಿ। ಇತರೋ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಅಜ್ಝಾನಸಭಾವತ್ತೇಪಿ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಾದಿವಸೇನ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಆವಹನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಸೀಲನ್ತಿ** ಸಮ್ಭಾರಸೀಲಂ। ಅನಾಗಾಮೀ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನೋ ಸಮಾನೋ ಸಚೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಪತ್ತಿಯೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅರಿಯಭೂಮೀಸು ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ ಯಥೂಪಚಿತಝಾನಕಮ್ಮುನಾತಿ ಆಹ - "**ಅನಾಗಾಮಿ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬತ್ತತೀ**"ತಿ। **ಉಪರಿಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತ್ವಾ। **ಆಸವಕ್ಖಯನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ಪಹಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಙ್ಖಾರುಪಪತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಅನುಪದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೩. ಸುಞ್ಞತವಗ್ಗೋ

೧. ಚೂಳಸುಞ್ಞತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೬. **ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇಹಿ ನಾಮ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಥೇರೋ ಪನ ಭಗವತೋ ವತ್ತಕರಣತ್ಥಂ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕರೋತಿ, "ಏತ್ತಕೇ ಕಾಲೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಭಗವತೋ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಸೋ ತತ್ಥಕಂಯೇವ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ। **ಸುಞ್ಞತಾಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ ಇತರೇ, "ನ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮೀ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। **ಸುಞ್ಞತೋ**ತಿ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತೋ ಚ ನಿಚ್ಚಸುಞ್ಞತೋ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು। ಸೇಕ್ಖಾನಞ್ಹಿ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿವೇಧೋ ಪಾದೇಸಿಕೋ ಸುಭಸುಖಸಞ್ಞಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಥೇರೋ ಸುಞ್ಞತಾಕಥಂ ಸೋತುಕಾಮೋ ಜಾತೋ। **ಧುರೇನ ಧುರಂ ಪಹರನ್ತೇನ ವಿಯಾ**ತಿ ರಥಧುರೇನ ರಥಧುರಂ ಪಹರನ್ತೇನ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ಸುಞ್ಞತಾ...ಪೇ॰... ವತ್ಥುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಏಕಂ ಪದ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಸುಞ್ಞತಾಪದಂ।

ಪುಬ್ಬೇಪಾಹನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಗವಾ ಪಠಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸುಞ್ಞತಾವಿಹಾರಬಾಹುಲ್ಲಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮಬೋಧಿಯಮ್ಪೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಏಕೋ**ತಿಆದಿ ಥೇರಸ್ಸ ಸುಞ್ಞತಾಕಥಾಯ ಭಾಜನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಸೋತು**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಸೋತುಮ್ಪಿ। **ಉಗ್ಗಹೇತುಮ್ಪಿ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಧಮ್ಮಂ ಧಾರಣಪರಿಪುಚ್ಛಾಪರಿಚಯವಸೇನ ಹದಯೇನ ಉಗ್ಗಹಿತಂ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಾ ವಿಯ ಅವಿನಟ್ಠೇ ಕಾತುಮ್ಪಿ। **ಕಥೇತುಮ್ಪೀ**ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪರೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಮಿಗಾರಮಾತುಪಾಸಾದೇ। **ಕಟ್ಠರೂಪಪೋತ್ಥಕರೂಪಚಿತ್ತರೂಪವಸೇನ ಕತಾ**ತಿ ಥಮ್ಭಾದೀಸು ಉತ್ತಿರಿತ್ವಾ ಕತಾನಂ ಕಟ್ಠರೂಪಾನಂ, ನಿಯ್ಯೂಹಾದೀಸು ಪಟಿಮಾವಸೇನ ರಚಿತಾನಂ ಪೋತ್ಥಕರೂಪಾನಂ, ಸಿತ್ತಿಪಸ್ಸೇ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮವಸೇನ ವಿರಚಿತಾನಂ ಚಿತ್ತರೂಪಾನಞ್ಚ ಕತಾ ನಿಟ್ಠಪಿತಾ। **ವೇಸ್ಸವಣಮನ್ಧಾತಾದೀನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಮಾರೂಪೇನ ಕತಾನಂ ವೇಸ್ಸವಣಮನ್ಧಾತುಸಕ್ಕಾದೀನಂ। **ಚಿತ್ತಕಮ್ಮವಸೇನಾ**ತಿ ಆರಾಮಾದಿಚಿತ್ತಕಮ್ಮವಸೇನ। **ಸಣ್ಠಿತಮ್ಪೀ**ತಿ ಅವಯವಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಮ್ಪಿ। **ಜಿಣ್ಣಪಟಿಸಙ್ಖರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಜಿಣ್ಣಾನಂ ನಿಯ್ಯೂಹಕೂಟಾಗಾರಪಾಸಾದಾವಯವಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣತ್ಥಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ರಹಸ್ಸಸಞ್ಞಾಣೇನ ಠಪಿತಂ। "ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇ ವಿನಿಯುಞ್ಜನವಸೇನ **ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ**। **ಏತಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ, "ಅಯಂ ಮಿಗಾರಮಾತುಪಾಸಾದೋ ಸುಞ್ಞೋ"ತಿಆದಿಕಂ ವುತ್ತಂ।

ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ರತ್ತಿಞ್ಚ ದಿವಾ ಚ। **ಏಕಭಾವಂ ಏಕಂ ಅಸುಞ್ಞತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಏಕತ್ತಂ ಏಕೋ ಅಸುಞ್ಞತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಾಮೋತಿ ಪವತ್ತನವಸೇನಾ**ತಿ ಗೇಹಸನ್ನಿವೇಸವೀಥಿಚಚ್ಚರಸಿಙ್ಘಾಟಕಾದಿಕೇ ಉಪಾದಾಯ ಗಾಮೋತಿ ಲೋಕುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಕಿಲೇಸವಸೇನಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಅನುನಯಪಟಿಘವಸೇನ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಪವತ್ತವಸೇನ ವಾ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಗಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಘರಾದಿಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಯಸ್ಮಾ ರುಕ್ಖಾದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾ ತತ್ಥ ಪಬ್ಬತವನಸಣ್ಡಾದಯೋ ಅನ್ತೋಗಧಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ತಂ ವಿಭಾಗಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಅರಞ್ಞಂಯೇವ ಪಟಿಚ್ಚ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। **ಓತರತೀ**ತಿ ಅನುಪ್ಪವಿಸತಿ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ನಿಚ್ಛಿನೋತಿ। **ಪವತ್ತದರಥಾ**ತಿ ತಥಾರೂಪಾಯ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಓಳಾರಿಕಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಸಿದ್ಧಾ ದರಥಾ। **ಕಿಲೇಸದರಥಾ**ತಿ ಅನುನಯಪಟಿಘಸಮ್ಭವಾ ಕಿಲೇಸದರಥಾ। **ದುತಿಯಪದೇ**ತಿ "ಯೇ ಅಸ್ಸು ದರಥಾ ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। ಮನಸಿಕಾರಸನ್ತತಾಯ, - "ನಾಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಓಳಾರಿಕಾ, ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತೀ"ತಿ ಸಙ್ಖಾರದಸ್ಸನದರಥಾನಂ ಸುಖುಮತಾ ಸಲ್ಲಹುಕತಾ ಚ ಚರಿತತ್ಥಾತಿ ಆಹ **"ಪವತ್ತದರಥಮತ್ತಾ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ।

ಯಂ ಕಿಲೇಸದರಥಜಾತಂ, ತಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದರಥಸಞ್ಞಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಪವತ್ತದರಥಮತ್ತಂ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಅತ್ಥಿ ಇದನ್ತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸುಞ್ಞತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ** ಸುಞ್ಞತನ್ತಿ ಪವತ್ತಿ। ಸುಞ್ಞತಾ ಸಹಚರಿತಞ್ಹಿ ಸುಞ್ಞಂ, ಇಧ ಸುಞ್ಞತಾತಿ ವುತ್ತಾ।

೧೭೭. **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ **ಏವಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ಅಹೋಸಿ। **ಅಚ್ಚನ್ತಸುಞ್ಞತನ್ತಿ** "ಪರಮಾನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಅರಹತ್ತಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। **ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ವಿಸೇಸಾನಧಿಗಮನತೋತಿ**, "ಅರಞ್ಞಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಭಾವತೋ, "ಪಥವೀ"ತಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನತೋ। ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇತಿ** ಏವಂ ವಪಿತೇ ಸಾಲಿಆದಯೋ **ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಧುವಸೇವನನ್ತಿ** ನಿಯತಸೇವನಂ ಪಾರಿಹಾರಿಯಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ "ಸಮ್ಭೂತ"ನ್ತಿ ವಚನಸೇಸೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂತ"**ನ್ತಿ। ಪಥವಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂತಾ ಹಿ ಸಞ್ಞಾತಿ।

ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಸೋ ಪಥವೀಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ನ ಪಕತಿಪಥವಿಯಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಥವೀಕಸಿಣಸ್ಸ। **ತೇಹೀತಿ** ಗಣ್ಡಾದೀಹಿ। **ಸುಟ್ಠು ವಿಹತನ್ತಿ** ಯಥಾ ವಲೀನಂ ಲೇಸೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಕೋಟಿತಂ। ನದೀತಳಾಕಾದೀನಂ ತೀರಪ್ಪದೇಸೋ ಉದಕಸ್ಸ ಆಕರಟ್ಠೇನ ಕೂಲಂ, ಉನ್ನತಭಾವತೋ ಉಗ್ಗತಂ ಕೂಲಂ ವಿಯಾತಿ **ಉಕ್ಕೂಲಂ,** ಭೂಮಿಯಾ ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನಂ। ವಿಗತಂ ಕೂಲನ್ತಿ **ವಿಕ್ಕೂಲಂ,** ನೀಚಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಉಚ್ಚನೀಚ"**ನ್ತಿ। **ಏಕಂ ಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಏಕಂ ಪಥವೀತಿಸಞ್ಞಂಯೇವ।

೧೮೧. ಸತಿಪಿ ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತವಿರಹೇ ಯಾದಿಸಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಅಭಾವೇನ "ಅನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ನಿಚ್ಚನಿಮಿತ್ತಾದಿವಿರಹಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕಂ** ಚತುಮಹಾಭೂತನಿಸ್ಸಿತಂ। **ಸಳಾಯತನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ** ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿಸಳಾಯತನಸಹಿತಂ।

೧೮೩. **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಟಿವಿಪಸ್ಸನನ್ತಿ** ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಪುನ ವಿಪಸ್ಸನಂ। **ಇಧಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಯಥಾಧಿಗತಮಗ್ಗಫಲಂ ವದತೀತಿ ಆಹ - **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಚೇವ ಅರಿಯಫಲೇ ಚಾ"**ತಿ। **ಉಪಾದಿಸೇಸದರಥದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸುಪಧಿಯಾ ಪಹೀನಾಯ ಖನ್ಧೋಪಧಿ ಅವಿಸಿಟ್ಠಾ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ದರಥಾ ಉಪಾದಿಸೇಸದರಥಾ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಸಯತೋ ಗಾಮಸಞ್ಞಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞಾ ಸುಖುಮಾ, ತಸ್ಮಾ **ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞಾಯ ಗಾಮಸಞ್ಞಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ।** ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞಾಪಿ ಸಭಾಗವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಓಳಾರಿಕಾ, ಸಭಾಗವತ್ಥುತೋ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾ ಸುಖುಮಾ, ತಸ್ಮಾ **ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಮನುಸ್ಸಸಞ್ಞಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ**। ಪಥವೀಸಞ್ಞಾದಿನಿವತ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಸುತ್ತನ್ತರೇಸು ಚ ವುತ್ತಮೇವ। **ಅನುಪುಬ್ಬೇನಾತಿ** ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ। ನಿಚ್ಚಸಾರಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅವತ್ಥುತಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸುಞ್ಞತ್ತಾ **ಅಚ್ಚನ್ತಸುಞ್ಞತಾ।**

೧೮೪. **ಸುಞ್ಞತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಫಲಭೂತತ್ತಾ, ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ ಸುಞ್ಞತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅತೀತೇ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಹೇಸುಂ, ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇದಾನಿ ಪನ ಬುದ್ಧಸಾಸನಸ್ಸ ಧರಮಾನತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ನ ವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಗ್ಗಹಣಂ ಅಕತ್ವಾ, **"ಏತರಹಿಪಿ ಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಸಙ್ಖಾತಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಧರನ್ತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಭವನ್ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳಸುಞ್ಞತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಮಹಾಸುಞ್ಞತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೫. **ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸೋ ಕಾಳೋ,** ನ ನಾಮೇನ। **ಪಲಾಲಸನ್ಥಾರೋತಿ ಆದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕೋಟ್ಟಚಿಮಿಲಿಕಾಕಟಸಾರಾದೀನಂ ಗಹಣಂ। **ಗಣಭಿಕ್ಖೂನನ್ತಿ** ಗಣಬನ್ಧನವಸೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ।

ಯದಿ ಸಂಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, "ಸಮ್ಬಹುಲಾ ನು ಖೋ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗಾ, ಪುಚ್ಛಾ।** ಸಾ "ಸಮ್ಬಹುಲಾ ನೋ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ ವಚನಂ, ವಿತಕ್ಕೋ ಪನ "ಸಮ್ಬಹುಲಾ ನು ಖೋ ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ತದಾ ಭಗವತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ತಸ್ಸ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಜೋತನೋಯಂ ನು-ಕಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಚಾಯಂ ನು-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತೋ"**ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಿಸ್ವಾ, "ಸಮ್ಬಹುಲಾ ನೋ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ, ಅಥ ಖೋ "ನ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಸೋಭತಿ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೋ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೫) ಉಪರಿದೇಸನಾವಸೇನ ಮತ್ಥಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಅವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ವಿಸುಂ ವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ಏವ ಹೋತಿ, ದಿಸ್ವಾ ನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾವ ಕಥಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ತಥಾ ಪುಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ - "ಜಾನನ್ತಾಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೬)। ತೇನಾಹ **"ಇತೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ।

ಯಥಾ ನದೀಓತಿಣ್ಣಂ ಉದಕಂ ಯಥಾನಿನ್ನಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಾ ಧಾತುಸೋ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಗಣವಾಸೋ ನದೀಓತಿಣ್ಣಉದಕಸದಿಸೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಯೋನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕುರುವಿನ್ದಾದಿನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಾನಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವತೋ ನಾಳಿಯಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ನಿರನ್ತರಾನೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಚುಣ್ಣಭರಿತಾ ನಾಳಿ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಸತ್ತಪಣ್ಣಾಸ ಕುಲಸತಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ** ಸತ್ತಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಪಞ್ಞಾಸ ಕುಲಾನಂಯೇವ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪನ ವಸೇನ ಸತ್ತ ಕೋಟಿಯೋ ತದಾ ತತ್ಥ ವಸಿಂಸು।

ತತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಕಥಂ? ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಲೋಕಪಕತಿ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಸಾಸನೇ ಅಯುತ್ತೋವ ಸೋತಿ ಆಹ - **"ಮಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ। **ಸಂವೇಗೋತಿ** ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಸಕ್ಕಾ** ಗಿಲಾನುಪಟ್ಠಾನಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಆದಿವಸೇನ ಸಮಾಗಮಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಗಣಭೇದನನ್ತಿ** ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ವಿವೇಚನಂ।

೧೮೬. **ಕತಪರಿಭಣ್ಡನ್ತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಕತಸಂವಿಧಾನಸ್ಸ ಚೀವರಸ್ಸ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ। **ನೋತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಂ। **ಅನತ್ತಮನೋತಿ** ಅನಾರಾಧಿತಚಿತ್ತೋ।

ಸಕಗಣೇನ ಸಹಭಾವತೋ **ಸಙ್ಗಣಿಕಾತಿ** ಆಹ **"ಸಕಪರಿಸಸಮೋಧಾನ"**ನ್ತಿ। **ಗಣೋತಿ** ಪನ ಇಧ ಜನಸಮೂಹೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಾನಾಜನಸಮೋಧಾನ"**ನ್ತಿ। **ಸೋಭತಿ** ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನತೋ। ಕಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ **ನಿಕ್ಖಮೋ,** ಏವಂ ನಿಕ್ಖಮವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ **ಸುಖಂ।** ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾಹಿ ಪವಿವಿತ್ತಿ **ಪವಿವೇಕೋ।** ಪವಿವೇಕವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ **ಸುಖಂ।** ರಾಗಾದೀನಂ ಉಪಸಮಾವಹಂ ಸುಖಂ **ಉಪಸಮಸುಖಂ।** ಮಗ್ಗಸಮ್ಬೋಧಾವಹಂ ಸುಖಂ **ಸಮ್ಬೋಧಿಸುಖಂ।** ನಿಕಾಮೇತಬ್ಬಸ್ಸ, ನಿಕಾಮಂ ವಾ ಲಾಭೀ **ನಿಕಾಮಲಾಭೀ।** ನಿದುಕ್ಖಂ ಸುಖೇನೇವ ಲಭತೀತಿ **ಅದುಕ್ಖಲಾಭೀ।** ಕಸಿರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಪ್ಪಕನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅಕಸಿರಲಾಭೀತಿ ವಿಪುಲಲಾಭೀ"**ತಿ।

ಸಾಮಾಯಿಕನ್ತಿ ಸಮಯೇ ಕಿಲೇಸವಿಮುಚ್ಚನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವಾತಿ ಸಾಮಾಯಿಕಂ ಮ-ಕಾರೇ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ - **"ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಸಮಯೇ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಕನ್ತನ್ತಿ** ಅಙ್ಗಸನ್ತತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯ ಚ ಕಮನೀಯಂ ಮನೋರಮ್ಮಂ। **ಅಸಾಮಾಯಿಕಂ** ಅಚ್ಚನ್ತವಿಮುತ್ತಂ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಿಕಭಾವಂ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಸಹ ನಿದಸ್ಸನೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಸಾ ದುವಿಧಾ ಅನ್ತರಾಯಿಕತಾ ವೋದಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಕಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ

ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಕಾ ಚ।

ತೇ ಪಠಮಂ “ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೋ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಇತರಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, **“ಇದಾನಿ ದೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “ಅಟ್ಠಿಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ನ್ಹಾರುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಮ್ಮಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಂಸಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಕಾಸೋ ಪರಿವಾರಿತೋ ರೂಪನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ವಿಯ ಇಧ **ರೂಪ**ಸದ್ದೋ ಕರಜಕಾಯಪರಿಯಾಯೋತಿ **“ರೂಪನ್ತಿ ಸರೀರ”**ನ್ತಿ ಆಹ। “ನಾಹಂ, ಆನನ್ದ…ಪೇ॰… ದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಾನಂ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಾನಮ್ಪಿ ಅಸಪ್ಪಾಯವಜ್ಜನಸಪ್ಪಾಯಸೇವನವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಂ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಂ ಪನ ಯೋ ಕಲ್ಲಸರೀರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಧನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸಾಧನತಾವಸೇನ। ಧಮ್ಮಸಾಧನಭಾವಞ್ಹಿ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಹುತ್ವಾ ಅನುಯುಞ್ಜನತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಂ, ನ ಸೋ ಕಾಯೇ ಅಭಿರತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯತ್ತತ್ತಾ ಅಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿನೋದಿತಬ್ಬೋ ತಾದಿಸೋತಿ। **ಉಪಾಲಿಗಹಪತಿನೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ದಸಬಲಸಾವಕತ್ತುಪಗಮನಸಙ್ಖಾತೇನಾ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೧೮೭. ಮಹಾಕರುಣಾವಸೇನ ಪರಿವುತಾಯ **ಪರಿಸಾಯ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ** ಏಕನ್ತವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯತ್ತಾ **ಏಕಕೋವ**। ಏತೇನ ಸತ್ಥುನೋ ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ ಪವಿವೇಕತ್ತೇನ ವಿವಿತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ರೂಪಾರೂಪಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **“ರೂಪಾದೀನಂ ಸಙ್ಖತನಿಮಿತ್ತಾನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿವಿಯ ಸನ್ತತರಪಣೀತತಮಭಾವೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಸಿನೋತಿ ಬನ್ಧತೀತಿ **ವಿಸಯೋ,** ಸೋ ಏವ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ**। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ - **“ಸುಞ್ಞತನ್ತಿ ಸುಞ್ಞತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ”**ನ್ತಿ। ಉಪಧಿವಿವೇಕತಾಯ ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು ಇಧ ವಿವೇಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - **“ವಿವೇಕನಿನ್ನೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಆಸವಟ್ಠಾನಿಯಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ವಿಗತತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಸೇನ **ವಿಗತನ್ತೇನ,** ಏವಂಭೂತಂ ತೇಸಂ ಬ್ಯನ್ತಿಭಾವಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಬ್ಯನ್ತಿಭೂತೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಯ್ಯೋಜನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ ವಾ ಉಯ್ಯೋಜನಿಕಂ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಸಬ್ಬಕಥಾ ಉಯ್ಯೋಜನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಉಯ್ಯೋಜನಿಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತ”**ನ್ತಿ।

ತೇಲಪಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ ಯಥಾ ತೇಲಪಾಕೋ ನಾಮ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೋ ನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಕುಸಲೋ ವೇಜ್ಜೋ ತೇಲಂ ಪಚನ್ತೋ ತಂ ತಂ ತೇಲಕಿಚ್ಚಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಯದಿ ವಾ ಪತ್ಥಿನ್ನಪಾಕೋ, ಯದಿ ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಪಾಕೋ, ಯದಿ ವಾ ಖರಪಾಕೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಕಾಲಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಪಚತಿ, ಏವಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಉಯ್ಯೋಜೇನ್ತೋ ಚ **ವಿವೇಕನಿನ್ನೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ। ದ್ವೇ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿಪಿ** ತದಭಿನೀಹತಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವಸೇನ **ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನಾನೇವ**। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಞ್ಞಾತತಾಯ ಪಣೀತಾನಮ್ಪಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಆಪಾಥಗಮನೇ ಪಗೇವ ಇತರೇಸಂ ಪಟಿಕೂಲತಾವ ಸುಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಘಮ್ಮಾಭಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸೀತಜಲಟ್ಠಾನನಿನ್ನತಾ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವತೋ।

೧೮೮. **ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಇಧ ಝಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತಮೇವಾ”**ತಿ। **ಇಧ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ** ಸುಞ್ಞತಂ। ಅಪಗುಣಪಾದಕಜ್ಝಾನಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ “ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ** ನಿಜ್ಜೀವನಿಸ್ಸತ್ತತಂ, ಅನತ್ತತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಮ್ಪಜ್ಜನಭಾವಜಾನನೇನಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ನ ಹೋತಿ, ಉಪ್ಪಥಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಜಾನನೇನ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಏವ ಪಾದಕೇ ಝಾನೇ ಅವತ್ವಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ - **“ಅಪ್ಪಗುಣಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ”**ತಿಆದಿ। ನ **ಪಕ್ಖನ್ದತಿ** ಸಮ್ಮಾ ನ ಸಮಾಹಿತತ್ತಾ। ಸೋ ಪನ “ಅಜ್ಝತ್ತಧಮ್ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ನಿಜ್ಜಟಾ

ನಿಗುಮ್ಬಾ ಹುತ್ವಾ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ಬಹಿದ್ಧಾಧಮ್ಮೇ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯಂ ಏಕಚ್ಚೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಇತರೇಪಿ ಉಪಟ್ಠಹೇಯ್ಯುಮೇವಾ"ತಿ **ಪರಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಮನಸಿ ಕರೋತಿ**। ಪಾದಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ವಿಯ ಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನವಸೇನಪಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ - **"ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ನು ಖೋ ಕಥನ್ತಿ ಆನೇಞ್ಜಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"**ತಿ। **ನ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ನ ವಹತೀತಿ। **ಪಾದಕಜ್ಝಾನಮೇವಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಮೇವ ಝಾನಂ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದತಾಪಾದನಾಯ। **ಅವಹನ್ತೇ** ನಿಪುಣಾಭಾವೇನ ಭೇದನಕಿರಿಯಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತನ್ತೇ। ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತಿಕ್ಖಕಮ್ಮಕರಣಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಿಹಾರೇನಾತಿ ಆಹ - **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಮನಸಿಕಾರೋ ವಹತೀ"**ತಿ।

೧೮೯. **ಸಮ್ಪಜಾನಾತಿ ಮೇತಿ** ವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಜಾನಾತಿ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಜಾನನೇನ। **ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅಹಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪರಿಸ್ಸಮೋ ನಾಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಬಲಾನುರೂಪಂ ತಸ್ಸ ಕಾಲಂ ನೇತ್ವಾ ಪಮಾಣಮೇವ ಪವತ್ತನೇನ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅಹೋಪೇತ್ವಾ। **ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ**ತಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನವಾರೇಸು। ಕಥಾವಾರೇಸು ಪನ ವಿಸೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವದನ್ತಿ। **ಇದಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ, "ಇಮಿನಾ ವಿಹಾರೇನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ।

೧೯೦. ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಓಳಾರಿಕಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಸಭಾಗಾತಿ ಆಹ - **"ವಿತಕ್ಕಪಹಾನೇನ ದ್ವೇ ಮಗ್ಗೇ ಕಥೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಕಾಮಗುಣೇಸೂ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। **ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಮೇವ। ಸಮುದಾಚರತೀತಿ **ಸಮುದಾಚಾರೋ**ತಿ ಆಹ **"ಸಮುದಾಚರಣತೋ"**ತಿ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಚೇತಸೋ"ತಿ। ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ ಏ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಅಕಾರೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಏತ**ನ್ತಿ।

೧೯೧. **ಅನುಸಯೋ**ತಿ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋತಿ ತಿವಿಧೋಪಿ ಅನುಸಯೋ **ಪಹೀಯತಿ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ, "ತತೋ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಫಲಂ, ಫಲತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ ಪಹೀನಭಾವಂ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಸ ಜಾನನೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಕುಸಲತೋ ಆಯಾತೀತಿ ಆಯತೋ, ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕುಸಲಾಯತಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲತೋ ಆಗತಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ನೇಸಂ ಕುಸಲಾಯತಿಕತ್ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಹೋತಿ ಸಹಜಾತವಸೇನಪೀತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಸೇಯ್ಯಥಿದ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಕೇಚಿ ಲೋಕಿಯಾ, ಕೇಚಿ ಲೋಕುತ್ತರಾ; ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸೇನ "ಲೋಕುತ್ತರಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಲೋಕೇ ಉತ್ತರಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾ"**ತಿ। ತೇನ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಉತ್ತಮಭಾವೇನ ಝಾನಾದಯೋ ಲೋಕುತ್ತರಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಲೋಕಸ್ಸ ಉತ್ತರಣತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತಂ ಮಾರಸ್ಸ ಅವಿಸಯೋ ಅಕಾಮಾವಚರತ್ತಾ, ಪಗೇವ ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಂ ಸುವಿಕ್ಖಾಲಿತಮಲನ್ತಿ ಆಹ - **"ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। **ಏಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಅತ್ಥಿ** ಭಾವನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಕಥಾಪಟಿಲಾಭೋ।

೧೯೨. **ಏತದತ್ಥ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। **ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯವಸೇನಾ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ದಸಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಆಗತಾನೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಸಪ್ಪಾಯಕಥಾವಜ್ಜನಪುಬ್ಬಿಕಾಯ ಸಪ್ಪಾಯ ಕಥಾಯ ವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ **"ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಆಗತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುತಪರಿಯತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸರೂಪೇನ ತತ್ಥ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ದಸಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, **"ಸುತಪರಿಯತ್ತಿವಸೇನ ಆಗತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ಸರೂಪತೋ ಆಗತತ್ತಾ **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ**। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ।

೧೯೩. **ಅನುಆವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಅನುಅನು ಅಭಿಮುಖಾ ಹುತ್ವಾ ವತ್ತನ್ತಿ, ಪಯಿರುಪಾಸನಾದಿವಸೇನ ಅನುಕೂಲಯನ್ತಿ। **ಮುಚ್ಛನತಣ್ಹನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯೇಸು ಮುಚ್ಛನಾಕಾರಂ। ತಣ್ಹಾಯ ಪತ್ಥನಾ ನಾಮ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಪತ್ಥೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀ"**ತಿ। **ಕಿಲೇಸೂಪದ್ದವೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತೇನ ಉಪದ್ದವೇನ। ಕಿಲೇಸಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಮಹಾನತ್ಥಕರಣತೋ "ಉಪದ್ದವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಕಿಲೇಸೂಪದ್ದವೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿನೋ, ಉಪದ್ದವೋ **ಅನ್ತೇವಾಸೂಪದ್ದವೋ,** ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಉಪದ್ದವೋ **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರುಪದ್ದವೋ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ **"ಸೇಸುಪದ್ದವೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಗುಣಮರಣಂ ಕಥಿತಂ,** ನ ಜೀವಿತಮರಣಂ।

ಅಪ್ಪಲಾಭಾತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಲಾಭೀ ವಿಸೇಸಾನಂ। **ಏವಂ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಬ್ರಹ್ಮಚಾರುಪದ್ದವೋ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕತರೋ ಚೇವ ಕಟುಕವಿಪಾಕತರೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। ಆಚರಿಯನ್ತೇವಾಸಿಕೂಪದ್ದವೋ ಹಿ ಬಾಹಿರಕಸಮಯವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರುಪದ್ದವೋ ಪನ ಸಾಸನವಸೇನ। ದುರಕ್ಖಾತೇ ಹಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಸಿಥಿಲವಾಯಾಮಭಾವತೋ; ಸ್ವಾಖ್ಯಾತೇ ಪನ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬಾಹಿರಭಾವಕರಣತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಾಸನೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೯೬. **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಪರಾಪೇಕ್ಖಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಮಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಿತ್ತವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಿತ್ತವತಾ,** ತಾಯ। ಮಿತ್ತವಸೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜನನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಿತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿ। **ಸಪತ್ತವತಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪಗೇವ ಇತರಂ ವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾವಕೇಸು ಹಿತಪರಕ್ಕಮನಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನನ್ತಿ ಆಹ - **"ತಥಾ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। **ಆಮಕಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಲಾಲಭಾಜನಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಾಹಂ ತುಮ್ಹೇಸು ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಕುಮ್ಭಕಾರೋ ವಿಯ ಆಮಕಭಾಜನೇಸು ಅಹಂ ತುಮ್ಹೇಸು ಕೇವಲಂ ಜಾನಾಪೇನ್ತೋ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಲೋಕಿಯಗುಣಾಪಿ ಇಧ ಸಾರೋತ್ವೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಸುಞ್ಞತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೭. ವಿಭತ್ತಿಪತಿರೂಪಕಾ ಚ ನಿಪಾತಾ **ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾರಹಂ ತಂತಂವಿಭತ್ತಿಅತ್ಥದೀಪಕಾ, ಇಧ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೋ **ಯತ್ರ**ಸದ್ದೋ, **ಹಿ**ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, **ನಾಮ**ಸದ್ದೋ ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೋ, ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಪನ ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥನಿದ್ದಿಟ್ಠತಾಯ **"ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಂಸತೋ ಪನೇತಂ ಪದತ್ತಯಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ, "ಯತ್ರಾತಿ ನಿಪಾತವಸೇನ ಅನಾಗತವಚನ"ನ್ತಿ। **ಪಪಞ್ಚ**ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ। **ಛಿನ್ನವಟುಮೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಟ್ಟಸ್ಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ಛಿನ್ನತ್ತಾ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಆಹ - **"ವಟುಮನ್ತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। **ನಿಪಾತವಸೇನ** ಯತ್ರಸದ್ದಯೋಗೇನ। **ಅನಾಗತವಚನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅನಾಗತವಚನಸದಿಸತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅನಾಗತತ್ಥವಾಚೀ ಹಿ ಅನಾಗತವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ಅತೀತೋತಿ। **ಅನುಸ್ಸರೀ**ತಿ ಇದಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ನ ಅನುಸ್ಸರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸದ್ದಪಯೋಗಸ್ಸ ಅತೀತವಿಸಯತ್ತಾ। ಯದಾ ಪನ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಯಾ ಕಥಾ ಪವತ್ತಿತಾ, ತತೋ ಪಚ್ಛಾಪಿ ಭಗವತೋ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಹೋತಿಯೇವ।

ಖತ್ತಿಯಜಚ್ಚಾತಿಆದಿಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾಯ ಖತ್ತಿಯಜಾತಿಯಾ ಉದಿತೋದಿತಾಯ। **ಬ್ರಹ್ಮಜಚ್ಚಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಚ್ಚಾ। **ಏವಂಗೋತ್ತೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಪಾರಮಿತಾಸಮ್ಭೂತೇನ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕತ್ತಾ

ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ಲೋಕಿಯೇನ ಲೋಕುತ್ತರೇನ ಚ ಸೀಲೇನ। **ಏವಂಸೀಲಾತಿ** ಅನವಸೇಸಸೀಲಾನಂ ವಿಸುಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಕರಣೇನ ಏವಂಸೀಲಾತಿ ಅನುಸ್ಸರಿಸ್ಸತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು। ಯಥಾ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಸತಿವೀರಿಯಾದಯೋತಿ ಆಹ - **"ಹೇಟ್ಠಾ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ವಿಹಾರೋ ಗಹಿತೋವಾ"**ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮವಿನಿಮುತ್ತೋ ಏವ ಇಧ ವಿಹಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇದಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಯಥಾ ವಾ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಸಙ್ಗಹಿತಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ "ಏವಂಧಮ್ಮಾ ಏವಂಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಪದೇಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಿತಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ "ಏವಂವಿಮುತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪುನ ಗಹಿತಾ, ತಥಾ "ಏವಂಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಗಹಿತಾಪಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಆನೇಞ್ಜಅರಿಯವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ, "ಏವಂವಿಹಾರೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪುನ ಗಹಿತಾತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ಫಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ನ ತಂಆನುಭಾವಜಾತಾ, ಅಥ ಖೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾತಿ ಆಹ - **"ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ"**ತಿ। ಯೋ ಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಪಹಾಯಕೋ ಪಹಾತಬ್ಬತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋತಿ ಪಹಾನವಿಭಾಗೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಅಪಹಾಯಕಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಕಥಂ ವಿಮುತ್ತತಾ? ವಿಸಂಸಟ್ಠಾಭಾವತೋ ಏವ। ತಞ್ಹಿ ಪಕತಿಯಾವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಸಂಸಟ್ಠಂ ವಿನಿಸ್ಸಟಂ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇ ಠಿತಂ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ತತೋ ನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ ನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಪಹಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೧೯೯. ಇಮೇ **ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಾ,** ನ ಸಾವಕವಿಸಯಾ, ಮಮ ಪನ ದೇಸನಾ ತಯಾ ಸುತಾ ಏವಾತಿ ತೇ ಥೇರಸ್ಸೇವ ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ, **"ತಂ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಟಿಭನ್ತೂ"**ತಿ ಆಹ। **ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಜಾನಭಾವಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಗತಿವಿಭಾಗೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ದ್ವೇ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ - **ಅಟ್ಠ ವರೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕಥಂ ವರಂ ದೇವತಾ ದೇತಿ, ಪರಸ್ಸ ದೀಯಮಾನಞ್ಚ ತಂ ಕಥಂ ಪರಸ್ಸ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ? ಕಮ್ಮಬಲೇನೇವ। ಯದಿ ಹಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತೋಕಾಸಂ ಯಸ್ಸ ತದಪದೇಸೇನ ಫಲಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ದೇವತಾಯ ತಸ್ಸ ವರಂ ದಿನ್ನಂ, ಇತರೇನ ಚ ಲದ್ಧನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಪಿಚ ಪರಸ್ಸ ಪತ್ಥಿತವರಾನಿ ನಾಮ ವಿಪಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ಪಯೋಗವಿಸೇಸೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಾನಿ ವಿಪಚ್ಚನ್ತೇ ಏಕನ್ತಿಕಾನಿಪಿ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ ದೇವತಾ - "ಅಯಮಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ನೋ"ತಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ಸಕ್ಕೋ ಪನ ಪಞ್ಞವಾ ತಾನಿ ಏಕಚ್ಚಂ ಜಾನಾತಿಯೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಸಕ್ಕೇನ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ದಿನ್ನೇ ಅಟ್ಠ ವರೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಪಠಮಜವನವಾರೇತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಠಮಜವನವಾರೇ। ಸೋ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ ಅವಿಸದೋ ಹೋತಿ, ದೇವಭಾವೇ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ನ ಜಾನಾತಿ। **ಅಞ್ಞಾಹಿ** ದೇವತಾಹಿ **ಅಸಾಧಾರಣಜಾನನಂ ಹೋತಿ** ದುತಿಯಜವನವಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪವತ್ತನತೋ।

ಅಞ್ಞೇಪಿ ದೇವಾತಿಆದಿನಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನೇವ ಠಿತಭಾವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಆಹಾರೂಪಚ್ಛೇದೇನ ಕಾಲಙ್ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಇದಂ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ದಿಬ್ಬಭೋಗೇಹಿ ಮುಚ್ಛಿತತಂ ಅಜ್ಝಾಪನ್ನಾನಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಭಾವೋ ಹೋತಿಯೇವ। **ಕಿಂ ತಥಾರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನತ್ಥೀತಿ** ಯಥಾರೂಪಂ ಉಳಾರಂ ಪಣೀತಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತೇ ದೇವಾ ಸಂಮುಚ್ಛಿತಾ ಆಹಾರೂಪಚ್ಛೇದಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಕಿಂ ತಥಾರೂಪಂ ಉಳಾರಂ ಪಣೀತಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ?

ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಹಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತೇ ದಸಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಅಧಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಪಗೇವ ತತ್ಥ ದೇವಭೂತೋ, ತಥಾಪಿ "ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತೋ।

೧೦೦. ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ದೀಘಾಯುಕತಾ ನಾಮ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಹೋತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ತೇನ ದೀಘಾಯುಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, **"ಸೇಸತ್ತಭಾವೇಸು ಕಿಂ ಯಾವತಾಯುಕಂ ನ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ ಚೋದೇತಿ। ಇತರೋ **"ಆಮ ನ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ, **"ಅಞ್ಞದಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ। "ಇಧ ನ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಕಾಲಕಿರಿಯಾ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾಲಕಿರಿಯಾ।** ಪಾರಮಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ತನುಭಾವೇನ ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಉಳಾರಭಾವೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಸಮಿಜ್ಝನ್ತಿ, ಚಿತ್ತೇ ವಿಯ ಕಮ್ಮೇಸು ಚ ತೇಸಂ ವಸಿಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥುಪಪನ್ನಾನಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ವುತ್ತನಯೇನ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪೇ ನಾನಾಜಾತೀಸು ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪ್ಪಕಮೇವ ಕಾಲಂ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಅಯಂ ಕಾಲಕಿರಿಯಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಪೂರಿತತ್ತಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾಲಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪಿಚ ಚರಿಮಭವೇ ಚತುಮಹಾನಿಧಿಸಮುಟ್ಠಾನಪುಬ್ಬಿಕಾಯ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸಾಯ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವಿಯ ಬುದ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಅಸದಿಸದಾನಾದಿವಸೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಲಾಭುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಚ ಇತೋ ಪರಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಅನುಭವನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಯಾವತಾಯುಕಟ್ಠಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ।

ಮನುಸ್ಸಗಣನಾವಸೇನ, ನ ದೇವಗಣನಾವಸೇನ। **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಚುತಿಯಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ। **ಅಮಿಲಾಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಮಿಲಾತ**ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ತಾಸಂ ಮಾಲಾನಂ ವಣ್ಣಸಮ್ಪದಾಪಿ ಗನ್ಧಸಮ್ಪದಾಪಿ ಸೋಭಾಸಮ್ಪದಾಪಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರಾನಂ ರಜೋಜಲ್ಲಾನಂ ಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ ದೇವಾನಂ ಸರೀರಗತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪರಿಸುದ್ಧಪಭಸ್ಸರಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವತ್ಥೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। **ನೇವ ಸೀತಂ ನ ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಯಸ್ಸ ಸೀತಸ್ಸ ಪತೀಕಾರವಸೇನ ಅಧಿಕಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಉಣ್ಹಂ, ಸಯಮೇವ ವಾ ಖರತರಂ ಹುತ್ವಾ ಅಧಿಭವನ್ತಂ ಸರೀರೇ ಸೇದಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ತಾದಿಸಂ ನೇವ ಸೀತಂ ನ ಉಣ್ಹಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ। **ಬಿನ್ದುಬಿನ್ದುವಸೇನಾ**ತಿ ಮುತ್ತಗುಳಿಕಾ ವಿಯ ಬಿನ್ದು ಬಿನ್ದು ಹುತ್ವಾ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ। ದನ್ತಾನಂ ಖಣ್ಡಿತಭಾವೋ **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಂ।** ಕೇಸಾನಂ ಪಲಿತಭಾವೋ **ಪಾಲಿಚ್ಚಂ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಲಿತ್ತಚತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕಿಲನ್ತರೂಪೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಹೋತಿ,** ನ ಪನ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಪಾಲಿಚ್ಚಾದೀಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ**ತಿ ಅನಭಿರತಿ, ಸಾ ನತ್ಥಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉಳಾರುಳಾರಾನಮೇವ ಭೋಗಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ರುಚಿಜನಕಾನಂ ಉಪತಿಟ್ಠನತೋ।

ಪಣ್ಡಿತಾ ಏವಾತಿ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ದೇವತಾ। ಯಥಾ ದೇವತಾ "ಸಮ್ಪತಿ ಜಾತಾ ಕೀದಿಸೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ, "ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ ಜಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತೀತಭವೇ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಏಕಚ್ಚಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞಂ ಜಾನನ್ತಿಯೇವ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾತಿ ಆಹ - **"ಯೇ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾ"**ತಿಆದಿ।

ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ ಚಿರತರಕಾಲತ್ತಾ ಪರಮಾಯುನೋ। **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ** ನ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಾಜನಭಾವತೋ। ಸತ್ತಾ ನ ಪರಮಾಯುನೋ ಹೋನ್ತಿ ನಾಮ ಪಾಪುಸ್ಸನ್ನತಾಯಾತಿ ಆಹ - **"ತದಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಉಸ್ಸನ್ನಕಿಲೇಸಾ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಸ್ಮಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸೂ"ತಿ। ದೇವಲೋಕೇ ತಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ ತಥಾ ಅನಚ್ಛರಿಯಭಾವತೋ। ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇಸಂ ಸಾ

ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮತಾ ದೇವತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂ। ದೇವಭೂತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದೇವಾನುಭಾವತೋವ ಲೋಕೋ ದಹತಿ, ನ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವತೋ, ತಥಾ ಸತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ನಾಧಿಮುಚ್ಚತಿ ನ ಸಮ್ಪಸೀದತಿ ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಗ್ಗಾಹಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ದೇವತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚ ಚಿರಕಾಲಪವತ್ತನತೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದತೋ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ। "ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸತ್ತಾನಂ ತಾದಿಸಗಾಹವಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸಸುಗತಿಯಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ; ನ ದೇವಸುಗತಿಯಂ, ಮನುಸ್ಸಸುಗತಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ ಓಪಪಾತಿಕಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸತಿ ಚ ಓಪಪಾತಿಕೂಪಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತದೋಸಾನತಿವತ್ತನತೋ। ಧಮ್ಮವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಯಾ ಠಪನಸ್ಸ ವಿಯ ಧಾತುವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಧಾತೂನಂ ಠಪನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ। ನ ಹಿ ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಉದ್ಧಂ ಸರೀರಧಾತುಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಓಪಪಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಚರಿಮಭವೇ ಚ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ, ಮನುಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಾಯ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಾ ಯಾವ ಪುತ್ತಮುಖದಸ್ಸನಾ ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಪರಿಪಾಕಗತಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾದಿಪಾರಮಿಕಾಪಿ ನ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಕಿಂ ವಾ ಏತಾಯ ಕಾರಣಚಿನ್ತಾಯ? ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಾ, ಯದಿದಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂಯೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಾ, ನ ದೇವಭೂತಾನನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ। ತಥಾ ಹಿ ತದತ್ಥೋ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋಪಿ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂಯೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಇತರೇಸಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸೂತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು - "ಯಸ್ಮಾ ಪಥವಿಯಾ ನಾಭಿಭೂತಾ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಸಹಿತಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಭೂಮಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ; "ತಥಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಅವಿಜಹಿತಟ್ಠಾನಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಲಬ್ಭಮಾನತೋ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಸಾವಕಪಾರಮೀನಂ ಸಮ್ಭರಣಂ ಪರಿಪಾಚನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಭೂತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯನತ್ಥೋ ಚ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋತಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾದಿವೇನೇಯ್ಯವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ಬುದ್ಧಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸು। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋತಿ ತೇಸಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞುಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಅಪರಾಪರಂ ವತ್ತತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ - **"ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಬುದ್ಧಾ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ ದೀಪಂ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ದೇಸನಿಯಮೇಪಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಚ ಖತ್ತಿಯಕುಲಂ ಲೋಕಸಮ್ಮತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಮ್ಪಿ ಪೂಜನೀಯಭಾವತೋ। **ರಾಜಾ ಮೇ ಪಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಕುಲಂ ಪಸ್ಸಿ** ಪಿತುವಸೇನ ಕುಲಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ । **ದಸನ್ನಂ ಮಾಸಾನಂ ಉಪರಿ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನೀತಿ ಪಸ್ಸಿ** ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ತುಸಿತಭವೇ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚನುಭವನಂ।

ತಾ ದೇವತಾತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಚಕ್ಕವಾಳದೇವತಾ। ಕಥಂ ಪನ ತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪೂರಿತಪಾರಮಿಭಾವಂ ಭಾವಿನಞ್ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ? ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಂ ದೇವತಾನಂ ವಸೇನ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ತಾ ದೇವತಾ ಅಭಿಸಮಯಭಾಗಿನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಚ ಧಮ್ಮದಾನಸಂವಿಭಾಗೇ ಅನೇಕವಾರಂ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳವಾಸಿದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತೋ ಅಹೋಸಿ।

ಚವಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ ಚುತಿಆಸನ್ನಜವನೇಹಿ ಞಾಣಸಹಿತೇಹಿ ಚುತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। **ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ** ಚುತಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣಸ್ಸ ಇತ್ತರಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಅವಿಸಯೋ ಏವ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆವಜ್ಜನಪರಿಯಾಯೋತಿ** ಆವಜ್ಜನಕ್ಕಮೋ। ಯಸ್ಮಾ ಏಕವಾರಂ ಆವಜ್ಜಿತಮತ್ತೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಞ್ಚ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಚ್ಛೇಯತಿ, ಆವಜ್ಜನಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಜವನವಾರೋ ಗಹಿತೋ। ತೇನಾಹ - **"ದುತಿಯತತಿಯಚಿತ್ತವಾರೇಯೇವ ಜಾನಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ಚುತಿಯಾ ಪುರೇತರಂ ಕತಿಪಯಚಿತ್ತವಾರತೋ

ಪಟ್ಠಾಯ ಮರಣಂ ಮೇ ಆಸನ್ನನ್ತಿ ಜಾನನತೋ, “**ಚುತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಚವಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಭಾವತೋ **ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ**। ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪರತೋ **ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಮಯಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಗಹಿತಾತಿ ಪಜಾನಾತಿ,** ದುತಿಯಜವನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಜಾನಾತೀತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ। **ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಕಮ್ಪತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಮ್ಪನಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರತಾಯ ಬಹುಲಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿಕಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಪಠಮಮಹಾವಿಪಾಕಚಿತ್ತೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೯೬) ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ ಪನ** ಯದಿಪಿ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾ, ವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ ಪನ ವಿಸಙ್ಖಾರನಿನ್ನಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣಬಹುಲಾತಿ ಪಞ್ಚಮೇನ ಮಹಾವಿಪಾಕಚಿತ್ತೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಮಾಹ।

ಪುರೇ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ಸತ್ತಮದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ಪುರೇ ಸತ್ತಮದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ನವಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇತಿ** ಆಸಾಳ್ಹೀಪುಣ್ಣಮಾಯ। **ಇದಂ ಸುಪಿನನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರಂ ಸುಪಿನಂ। **ನೇಸಂ ದೇವಿಯೋತಿ** ಮಹಾರಾಜೂನಂ ದೇವಿಯೋ।

ಸೋ ಚ ಖೋ ಪುರಿಸಗಬ್ಭೋ, ನ ಇತ್ಥಿಗಬ್ಭೋ, ಪುತ್ತೋ ತೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅತ್ತನೋ ಸುಪಿನಸತ್ಥನಯೇನ ಕಥೇಸುಂ। **ಸಚೇ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಿಸ್ಸತೀತಿ**ಆದಿ ಪನ ದೇವತಾವಿಗ್ಗಹೇನ ಭಾವಿನಮತ್ಥಂ ಯಾಥಾವತೋ ಪವೇದೇಸುಂ।

ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಗಬ್ಭೋ ವುಚ್ಚತಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ, ತತ್ಥ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ, ತಾವ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ, ಯಾವ ನ ನಿಕ್ಖಮತಿ। **ಠಿತಕಾವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ** ಧಮ್ಮಾಸನತೋ ಓತರನ್ತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ವಿಯ।

೧೦೧. ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪೇ ವತ್ತಮಾನೇ ವಿಯ ವೋಹರೀಯತೀತಿ **ಓಕ್ಕಮತೀತಿ** ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - “**ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಏವಂ ಹೋತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಾ ಹೋತಿ। **ನ ಓಕ್ಕಮಮಾನೇ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣಸ್ಸ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ - “ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತೀ”ತಿ। ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪತ್ಥರಣೇನ ವಾ **ಅಪ್ಪಮಾಣೋ**। ಅತಿವಿಯ ಸಮುಜ್ಜಲಭಾವೇನ **ಉಳಾರೋ**। **ದೇವಾನುಭಾವನ್ತಿ** ದೇವಾನಂ ಪಭಾನುಭಾವಂ। ದೇವಾನಞ್ಹಿ ಪಭಂಸೋ ಓಭಾಸೋ ಅಧಿಭವತಿ, ನ ತೇಸಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ। ತೇನಾಹ “**ದೇವಾನ**”ನ್ತಿಆದಿ।

ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ನ ಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಘಾ,** ಅಬಾಧಾ। ತೇನಾಹ “**ನಿಚ್ಚವಿವಟಾ**”ತಿ। **ಅಸಂವುತಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚ ಕೇನಚಿ ನ ಪಿಹಿತಾ। ತೇನಾಹ “**ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ**”ತಿ। ತತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕಸ್ಸ ಪಿಧಾಯಿಕಾ ಪಥವೀ ನತ್ಥೀತಿ ಅಸಂವುತಾ ಲೋಕನ್ತರಿಕಾ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ವಿಯ ದೇವವಿಮಾನಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಸಂವುತಾ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನ್ಧಕಾರೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ಧಕಾರಾ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಜಾಯತಿ** ಆಲೋಕಸ್ಸಾಭಾವತೋ, ನ ಚಕ್ಖುನೋ। ತಥಾ ಹಿ “ತೇನ ಓಭಾಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯಂ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಪರಗೋಯಾನವಾಸೀನಂ ಉಗ್ಗಮನವಸೇನ, ಏವಂ ಸೇಸದೀಪೇಸುಪೀತಿ ಆಹ - “**ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀ**”ತಿ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಪನ ದ್ವೀಸು ಏವ ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ। **ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ನವ ನವ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಮ್ಪಿ** ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಭಾಯ ನಪ್ಪಹೋನ್ತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತುಂ ನ ಅಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತಿ। ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಪ್ಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸೇ ವಿಚರಣತೋ, “**ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇನ ಚರನ್ತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಾವಟಾತಿ ಖಾದನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಾ। **ವಿಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾತಿ** ವಿವಟ್ಟಿತ್ವಾ। **ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ಮುಚ್ಛಾಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಚ್ಛೇದನವಸೇನ ವಾ **ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ। ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇತಿ** ಆತಪಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ ಅತಿಸೀತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರತಾ ವುತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಪ್ಪಸಣ್ಠಾನಉದಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘವುಟ್ಠಂ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಂ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಉದಕಂ ವಿಯ ಖಾರಂ ಭವಿತುಮರಹತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತಿ ಪಥವೀಪಿ ವಿಲೀಯೇಯ್ಯ। ತೇಸಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಬಲೇನ ಪೇತಾನಂ ಪಕತಿಉದಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಖೇಳಭಾವಾಪತ್ತಿ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ತದಾ ಖಾರಭಾವಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ ಉದಕೇ**”ತಿ। **ಸಮನ್ತತೋತಿ** ಸಬ್ಬಭಾಗತೋ ಛಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ।

೧೦೧. **ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾರಾಜೂನಂ ವಸೇನಾತಿ** ವೇಸ್ಸವಣಾದಿಚತುಮಹಾರಾಜಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ।

೧೦೩. **ಸಭಾವೇನೇವಾತಿ** ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹಣೇನ ವಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಸಯಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ।

ಮನುಸ್ಸೇಸೂತಿ ಇದಂ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ - “ಮನುಸ್ಸಿತ್ಥಿಯಾ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸಪುರಿಸೇಸು ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪನ ದೇವೇಸೂಪಿ ತಾದಿಸಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। ಯಥಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಾತು ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನೇವ ಸಾ ಕೇನಚಿ ಪುರಿಸೇನ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯಾತಿ ಆಹ - “**ಪಾದಾ ನ ವಹನ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಸಙ್ಖಲಿಕಾ ವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತೀ**”ತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ “ಕಾಮಗುಣೂಪಸಂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪುನ “ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಥಮಿದಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ “**ಪುಬ್ಬೇ**”ತಿಆದಿ। **ವತ್ಥುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವತ್ಥುಪಟಿಸೇಧೋ। ತೇನಾಹ “**ಪುರಿಸಾಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನಾ**”ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭೋತಿ** ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾರಮ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಪಟಿಲಾಭೋ।

೧೦೪. **ಕಿಲಮಥೋತಿ** ಖೇದೋ। ಕಾಯಸ್ಸ ಹಿ ಗರುಭಾವಕಠಿನಭಾವಾದಯೋಪಿ ತಸ್ಸಾ ತದಾ ನ ಹೋನ್ತಿ ಏವ। “**ತಿರೋಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕದಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ - “**ಕಲಲಾದಿಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ। ದಸ್ಸನೇ ಪಯೋಜನಂ ಸಯಮೇವ ವದತಿ, ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕಲಲಾದಿಕಾಲೇ ನ ಪಸ್ಸತಿ। **ಪುತ್ತೇನಾತಿ** ದಹರೇನ ಮನ್ದೇನ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೇನ। **ಯಂ ತಂ ಮಾತೂತಿ**ಆದಿ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿಗಬ್ಭತೋಪಿ ಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಗಬ್ಭೋ ಪರಿಹಾರಂ ಲಭತಿ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾ ಅತಿವಿಯ ಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಾಚಾರಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪರಿಹರತಿ। **ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋತಿ** ಮಾತು ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ। ಇದಾನಿ ತಿರೋಕುಚ್ಛಿಗತಸ್ಸ ದಿಸ್ಸಮಾನತಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, “**ಪುಬ್ಬೇ ಕತಕಮ್ಮ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ದೇವಿಯಾ। **ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಕುಚ್ಛಿಂ। ಫಲಿಕಅಬ್ಭಪಟಲಾದಿನೋ ವಿಯ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತುಕುಚ್ಛಿತಚಸ್ಸ ಪಟಲಭಾವೇನ ಆಲೋಕಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಾಭಾವತೋ ಯಥಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತಾ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕಿಮೇವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಮಾತರಂ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಪುರತೋ ರೂಪಗತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನೋತಿ ಆಹ, “**ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸತಿ ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಆಲೋಕೇ ಚ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ - “**ನ ಹಿ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**”ತಿ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ವಿಯ ಹಿ ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ತಜ್ಜಾಸಮನ್ನಾಹಾರಸ್ಸಾಭಾವತೋ।

೧೦೫. ಯಥಾ ಅಞ್ಞಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ವಿಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ತಾದಿಸೇನ ರೋಗೇನ ಅಭಿಭೂತಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಮರನ್ತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪನ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ನ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ಕೇವಲಂ ಆಯುಪರಿಕ್ಖಯೇನೇವ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ವಸಿತಟ್ಠಾನಂ ಹೀತಿ**ಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ। **ಅಪನೇತ್ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನತೋ

ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಅನುರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಗಬ್ಭಪರಿಹಾರಂ ನಾನುಯುಞ್ಜತಿ, ತೇನ **ಗಬ್ಭೋ ಬಹ್ವಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ**। **ವತ್ಥುವಿಸದಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಮಾತು **ಮಜ್ಝಿಮವಯಸ್ಸ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ** ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕಮನಮ್ಪಿ ತಸ್ಸಾ ಆಯುಪರಿಮಾಣವಿಲೋಕನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಯೋವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕಾರಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನತೋ, ಇತ್ಥಿಸಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕಾರೋ ಪನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನೇವ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ।

ಸತ್ತಮಾಸಜಾತೋತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಸತ್ತಮೇ ಮಾಸೇ ಜಾತೋ। ಸೋ **ಸೀತುಣ್ಹಕ್ಖಮೋ ನ ಹೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮಾಲತಾಯ। ಅಟ್ಠಮಾಸಜಾತೋ ಕಾಮಂ ಸತ್ತಮಾಸಜಾತತೋ ಬುದ್ಧಿಅವಯವೋ, ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಚಮ್ಮಪದೇಸಾ ಬುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾ ಘಟ್ಟನಂ ನ ಸಹನ್ತಿ, ತೇನ **ಸೋ ನ ಜೀವತಿ**। ಸತ್ತಮಾಸಜಾತಸ್ಸ ಪನ ನ ತಾವ ತೇ ಜಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ಠಿತಾವ ಹುತ್ವಾತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾಯ ಠಿತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ। ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹಿ ಬಲವಭಾವತೋ ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಸಹಮಾನಾ ಅಞ್ಞಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ನಿಸಿನ್ನಾ ವಾ ನಿಪನ್ನಾ ವಾ ವಿಜಾಯನ್ತಿ। **ಉಪವಿಜಞ್ಞಾ**ತಿ ಉಪಗತವಿಜಾಯನಕಾಲಾ। **ಸಕಲನಗರವಾಸಿನೋ**ತಿ ಕಪಿಲವತ್ಥುಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತೇಸು ದೇವದಹಾದೀಸು ಛಸು ನಗರೇಸು ವಸನ್ತಾ।

ದೇವಾ ನಂ ಪಠಮಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಲೋಕನಾಥಂ ಮಹಾಪುರಿಸಂ ಮಯಮೇವ ಪಠಮಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮಾತಿ ಸಞ್ಜಾತಗಾರವಬಹುಮಾನಾ ಅತ್ತನೋ ಪೀತಿಂ ಪವೇದೇನ್ತಾ **ಖೀಣಾಸವಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಾನೋ** ಆದಿತೋ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಸೂತಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸೂತಿಜಗ್ಗನಧಾತಿವೇಸಂ। **ಏಕೇ**ತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **ಮಚ್ಛಕ್ಖಿಸದಿಸಂ** ಛವಿವಸೇನ।

೧೦೬. **ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ**ತಿ ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹಿ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಕತಪವೇಣಿಯಾ। **ಮಹಾತೇಜೋ**ತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ। **ಮಹಾಯಸೋ**ತಿ ಮಹಾಪರಿವಾರೋ ವಿಪುಲಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ ಚ।

ಭಗ್ಗವಿಭಗ್ಗಾತಿ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇನ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ ಭಗ್ಗಾ ವಿಭಗ್ಗಾ ವಿಯ ಚ ಹುತ್ವಾ। ತೇನ ನೇಸಂ ಅವಿಸದಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಲಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಯೋನಿಪದೇಸೇ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಅಲಗ್ಗೋ ಅಸತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ। **ಉದಕೇನಾ**ತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯಗತೇನ ಉದಕೇನ **ಅಮಕ್ಖಿತೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ** ಸಮ್ಮಕ್ಖಿತಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಉದಕಸೇಮ್ಹಾದಿಕಸ್ಸೇವ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ। ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ಠಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಂ ಪರಮಸುಗನ್ಧಗನ್ಧಕುಟಿ ವಿಯ ಚನ್ದನಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಉದಕವಟ್ಟಿಯೋ**ತಿ ಉದಕಕ್ಖನ್ಧಾ।

೧೦೭. **ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ**ತಿ ಮುಹುತ್ತೇನ ಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಮತ್ತೋವ। **ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ**ತಿ ಅನುಕೂಲವಸೇನ ನೀಯಮಾನೇ। **ಆಗತಾನೇವಾ**ತಿ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತಾನಿ ಏವ।

ಅನೇಕಸಾಖನ್ತಿ ರತನಮಯಾನೇಕಸತಪತಿಟ್ಠಾನಹೀರಕಂ। **ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಹೀರಕಂ। **ಮರೂ**ತಿ ದೇವಾ।

ನ ಖೋ ಪನೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರತೋ ಪಗೇವ ದಿಸಾವಿಲೋಕನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಏಕಙ್ಗಣಾನೀ**ತಿ ವಿವಟಭಾವೇನ ವಿಹಾರಙ್ಗಣಪರಿವೇಣಙ್ಗಣಾನಿ ವಿಯ ಏಕಙ್ಗಣಸದಿಸಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। **ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥೀ**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇದಂ ವಿಲೋಕನಂ ವಿಸಿಟ್ಠೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋತಿ ಆಹಂಸು। **ಸಬ್ಬಪಠಮೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಧಾನೋ। ಪಧಾನಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಪಠಮಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ಇತರಾನೀ**"ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ತಾವ ದೇವಾ ತಥಾ ವದನ್ತಿ, ಇತರೇ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನೇನೇವ। ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಞ್ಹಿ

ದೇವಾನಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೋ ವಿಯ ತೇನ ಸದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಆನುಭಾವೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅಹೋಸಿ। ಇತರೇ ಪನ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಸದ್ದಹನ್ತಾ ಅನುಮಿನನ್ತಾ ತಥಾ ಆಹಂಸು।

ಜಾತಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಠಾನಾದೀನಿ ಯೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನೀತಿ ತೇ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಏತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಚತುಇದ್ಧಿಪಾದಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಇದ್ಧಿಪಾದವಸೇನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಮಿಜ್ಝನತೋ। **ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಭಾವೋ** ಲೋಕಸ್ಸ ಉತ್ತರಣವಸೇನ **ಗಮನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಸತ್ತಪದಗಮನಂ** ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಗಮನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ,** ವಿಸುದ್ಧಛತ್ತಧಾರಣಂ ಸುವಿಸುದ್ಧವಿಮುತ್ತಿಛತ್ತಧಾರಣಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಪಞ್ಚರಾಜಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿ** ಪಞ್ಚವಿಧವಿಮುತ್ತಿಗುಣಪರಿವಾರತಾಯ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಅನಾವಟದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ** ಅನಾವಟಞಾಣತಾಯ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ,** "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ **ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ; ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತೀ**ತಿ ಆಯತಿಂ ಜಾತಿಯಾ ಅಭಾವಕಿತ್ತನಾ **ಅನುಪಾದಿ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ;** ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನಾಗತೇ ಲದ್ಧಬ್ಬವಿಸೇಸಸ್ಸ ತಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನ ಆಗತೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ಅನಾಗತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಆಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಆಗತನಯೇನ ಆಹರಿತ್ವಾ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಕಮ್ಪೀತಿ ಪನ ಇದಂ ಸತಿಪಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತತ್ತೇ ವಕ್ಖಮಾನಾನಮಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಮೂಲಭೂತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪೀದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತನ್ತಿಬದ್ಧಾ ವೀಣಾ, ಚಮ್ಮಬದ್ಧಾ ಭೇರಿಯೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಚ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಭಿಜ್ಜಿಂಸೂ**ತಿ ಪಾದೇಸು ಬದ್ಧಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವ ಭಿಜ್ಜಿಂಸು। **ವಿಗಚ್ಛಿಂಸೂ**ತಿ ವೂಪಸಮಿಂಸು। **ಸಕತೇಜೋಭಾಸಿತಾನೀ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಮುಜ್ಜಲಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। **ನ ಪವತ್ತೀ**ತಿ ನ ಸನ್ದಿ। **ವಾತೋ ನ ವಾಯೀ**ತಿ ಖರೋ ವಾತೋ ನ ವಾಯಿ, ಮುದುಸುಖೋ ಪನ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಾವಹೋ ವಾಯಿ। **ಪಥವೀಗತಾ ಅಹೇಸುಂ** ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನೇ ಠಾತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ। **ಉತುಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಅನುಣ್ಹಾಸೀತತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಉತುನಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। ವಾಮಹತ್ಥಂ ಉರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪುಥುಪಾಣಿನಾ ಹತ್ಥತಾಳನೇನ ಸದ್ದಕರಣಂ **ಅಪ್ಫೋಟನಂ।** ಮುಖೇನ ಉಸ್ಸೇಳನಂ ಸದ್ದಮುಞ್ಚನಂ **ಸೇಳನಂ। ಏಕದ್ಧಜಮಾಲಾ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವಿಚಿತ್ತಪುಪ್ಫಸುಗನ್ಧಪುಪ್ಫವಸ್ಸದೇವಾ ವಸ್ಸಿಂಸು, ಸೂರಿಯೇ ದಿಬ್ಬಮಾನೇ ಏವ ತಾರಕಾ ಓಭಾಸಿಂಸು, ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಉದಕಂ ಪಥವಿತೋ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿ, ಬಿಲಾಸಯಾ ದರಿಸಯಾ ತಿರಚ್ಛಾನಾ ಆಸಯತೋ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು; ರಾಗದೋಸಮೋಹಾಪಿ ತನು ಭವಿಂಸು, ಪಥವಿಯಂ ರಜೋ ವೂಪಸಮಿ, ಅನಿಟ್ಠಗನ್ಧೋ ವಿಗಚ್ಛಿ, ದಿಬ್ಬಗನ್ಧೋ ವಾಯಿ, ರೂಪಿನೋ ದೇವಾ ಸರೂಪೇನೇವ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಪಾಥಮಗಮಂಸು , ಸತ್ತಾನಂ ಚುತುಪಪಾತಾ ನಾಹೇಸುನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಾನಿ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಸಮಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನವಸೇಸಾನಿ ತದಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ।

ತತ್ರಾಪೀತಿ ತೇಸುಪಿ ಪಥವಿಕಮ್ಪಾದೀಸು ಏವಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಕೇವಲಂ ಸಮ್ಪತಿಜಾತಸ್ಸ ಠಾನಾದೀಸು ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ತಿತ್ಥಕರಮತಸ್ಸ ಚ ಚಾಲನತೋ। ಕೇನಚಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತಾನಂಯೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಕೇನಚಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತಾನಂಯೇವ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ **ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಪಠಮಂ ದೇವತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ** ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ, ಪಚ್ಛಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ತತ್ಥೇವ ಠಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಲಸಭಾವತೋ **ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ವೀಣಾನಂ ಸಯಂ ವಜ್ಜನಂ ಪರೂಪದೇಸೇನ ವಿನಾ ಸಯಮೇವ **ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಭೇರೀನಂ ವಜ್ಜನಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪವೇದನಸಮತ್ಥಸ್ಸ **ಧಮ್ಮಭೇರಿಯಾ ಅನುಸಾವನಸ್ಸ** ಅಮತದುನ್ದುಭಿಘೋಸನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಅನ್ದುಬನ್ಧನಾದೀನಂ ಭೇದೋ** ಮಾನವಿನಿಬನ್ಧಭೇದನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ; ಸುಪಟ್ಟನಸಮ್ಪಾಪುಣನಂ** ಅತ್ಥಾದಿ ಅನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಾದೀಸು ಞಾಣಸ್ಸ ಭೇದಾಧಿಗಮಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।**

ನಿಬ್ಬಾನರಸೇನಾತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಬ್ಬಾಯನರಸೇನ। **ಏಕರಸಭಾವಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಸನಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕರಸಭಾವಸ್ಸ। ವಾತಸ್ಸ ಅವಾಯನಂ ಕಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಭಿನ್ದನಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಆಕಾಸಾದಿಅಪ್ಪತಿಟ್ಠವಿಸಮಚಙ್ಕಲಟ್ಠಾನಂ ಪಹಾಯ **ಸಕುಣಾನಂ ಪಥವೀಗಮನಂ** ತಾದಿಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಂ ಪಹಾಯ ಸತ್ತಾನಂ **ಪಾಣೇಹಿ** ರತನತ್ತಯಸರಣಗಮನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ದೇವತಾನಂ ಅಪ್ಫೋಟನಾದೀಹಿ ಕೀಳನಂ** ಪಮೋದನುಪ್ಪತ್ತಿ**ಉದಾನಸ್ಸ** ಭವವನ್ತಗಮನೇನ ಧಮ್ಮಸಭಾವಬೋಧನೇನ ಚ ಪಮೋದವಿಭಾವನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಧಮ್ಮವೇಗವಸ್ಸನಸ್ಸಾತಿ** ದೇಸನಾಞಾಣವೇಗೇನ ಧಮ್ಮಾಮತಸ್ಸ ವಸ್ಸನಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಕಾಯಗತಾಸತಿವಸೇನ ಲದ್ಧಜ್ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾನುಭವೋ **ಕಾಯಗತಾಸತಿಅಮತಪಟಿಲಾಭೋ,** ತಸ್ಸ ಪನ ಕಾಯಸ್ಸಪಿ ಅತಪ್ಪಕಸುಖಾವಹತ್ತಾ **ಖುದಾಪಿಪಾಸಾಪೀಳನಾಭಾವೋ** ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ವುತ್ತೋ। **ಅರಿಯದ್ಧಜಮಾಲಾಮಾಲಿತಾಯಾತಿ** ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಧಜಮಾಲಾಹಿ ಮಾಲಿತಭಾವಸ್ಸ **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।** ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನುದ್ಧಟಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏತ್ಥಾತಿ "ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋವ,** ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಇಧ ಅಪುಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದಾ ಪಥವಿಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ನಿಯತಿ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮತಾತಿ ಇದಂ **ನಿಯತಿವಾದವಸೇನ** ಕಥನಂ। "ಪುಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಸೀ"ತಿ ಇದಂ **ಪುಬ್ಬೇಕತಕಮ್ಮವಾದವಸೇನ** ಕಥನಂ। ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪರಿ ಈಸನಸೀಲತಾಯ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ಇಸ್ಸರೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ನಿಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ, ಮಹಾಪುರಿಸೋಪಿ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವಿತುಂ ಸಮತ್ಥೇನ ಉಳಾರೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ತೇನ ಇಸ್ಸರೇನ ನಿಮ್ಮಿತೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಚಾಯಂ ನಿಮ್ಮಾನವಿಸೇಸೋ, ಯದಿದಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾ। ಯಾಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ ಇದಂ **ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಾದವಸೇನ** ಕಥನಂ। **ಏವಂ ತಂ ತಂ ಬಹುಂ ವತ್ವಾ** ಕಿಂ ಇಮಾಯ ಪರಿಯಾಯಕಥಾಯಾತಿ **ಅವಸಾನೇ** ಉಜುಕಮೇವ ಏವಂ **ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।** ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಪಥವಿಯಂ ಕಥಂ ಪದಸಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂಮಹಾನುಭಾವೋ ಆಕಾಸೇನ ಮಞ್ಞೇ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಸ್ಸ ವಸೇನ **ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ।** ಸೀಘತರಂ ಪನ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗತತ್ತಾ ದಿಸ್ಸಮಾನರೂಪೋಪಿ **ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಅದಿಸ್ಸಮಾನೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ।** ಅಚೇಲಕಭಾವೋ ಖುದ್ದಕಸರೀರತಾ ಚ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ಅನನುಚ್ಛವಿಕಾತಿ ಕಮ್ಮಾನುಭಾವಸಞ್ಜನಿತಪಾಟಿಹಾರಿಯವಸೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರಪಟಿಯತ್ತೋ ವಿಯ; ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ ವಿಯ ಚ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ; ಬುದ್ಧಭಾವಾನುಚ್ಛವಿಕಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನುಭಾವಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪವೇದಿತತ್ತಾ **ಬುದ್ಧೇನ ವಿಯ... ಪೇ॰... ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೋಸಿ।**

ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾತಿ ವಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಯೇ ಯೇ ಸಞ್ಚಾರೇ ವವತ್ಥಪೇತುಕಾಮಾ, ತೇ ತೇ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ ಸುಪಾಕಟಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸುಟ್ಠು ವಿಭೂತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅನೋಕಾಸಗತೇತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಅನೋಕಾಸಕಾಲೇ ಪವತ್ತೇ। **ನಿಪ್ಪದೇಸೇತಿ** ನಿರವಸೇಸೇ। **ಓಕಾಸಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ಠಾನಗಮನಾದಿಕಾಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ, ತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಕಾಲೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಪ್ಪತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸತ್ತದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇತಿ** ಇದಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾಕತಿಕಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಆಕಙ್ಖನ್ತಾ ಪನ ತೇ ಯದಾ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಚಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತಿಯೇವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಬಾಕುಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯. ಯಥಾ "ದ್ವತ್ತಿಂಸಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ದ್ವಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಬಾ-ಆದೇಸಂ ಕತ್ವಾ **ಬಾತ್ತಿಂಸಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಏತ್ಥ ಬಾ-ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಬಾಕುಲೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ, ಸಾಯಂ ತಸ್ಸ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಸಂ ನ್ಹಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಮಙ್ಗಲತ್ಥಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಾಯ ಸೀಸಂ ನ್ಹಾಪೇತ್ವಾ। **ನಿಮುಜ್ಜನವಸೇನಾತಿ** ಜಣ್ಣುಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಥೋಕಂಯೇವ ನಿಮುಜ್ಜನವಸೇನ। **ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಲಾತಾ** ಮರಣಭಯತಜ್ಜಿತಾ। **ಪಹರಿಯಮಾನಾ ಮರನ್ತಿ,** ನ ಜಾಲೇನ ಬನ್ಧಿತಮತ್ತೇನ। **ದಾರಕಸ್ಸ ತೇಜೇನಾತಿ** ದಾರಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ। **ನೀಹಟಮತ್ತೋವ ಮತೋ,** ತಸ್ಸ ಮರಣತ್ಥಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ನ ಕತೋ, ಯೇನ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ದಾರಕಸ್ಸ ಬಾಧೋ ಸಿಯಾ। **ತನ್ತಿ** ಮಚ್ಛಂ। **ಸಕಲಮೇವಾತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವಮೇವ।

ನ ಕೇಲಾಯತೀತಿ ನ ಮಮಾಯತಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ದಾರಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ **ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಫಾಲೇನ್ತೀ। ದಾರಕಂ ಲಭತೀತಿ** ಉಗ್ಘೋಸನವಸೇನ ಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇತ್ವಾ। **ಪವತ್ತಿಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ,** ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಭಾವಂ ಕಥೇಸಿ। **ಕುಚ್ಛಿಯಾ ಧಾರಿತತ್ತಾ ಅಮಾತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ** ಜನನೀಭಾವತೋ। **ಮಚ್ಛಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾಪೀತಿ** ಮಚ್ಛಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾಪಿ। ತಥಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ಚ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ - **"ವಕ್ಕಯಕನಾದೀನಿ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಅಯಮ್ಪಿ ಅಮಾತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ** ಸಾಮಿಕಭಾವತೋ। **ದಾರಕೋ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಕುಲಾನಂ ದಾಯಾದೋ ಹೋತು** ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುತ್ತಭಾವತೋ।

ಅಸೀತಿಮೇತಿ ಜಾತಿಯಾ ಅಸೀತಿಮೇ ವಸ್ಸೇ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜನತೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾತಿ ಪುಚ್ಛಾ ಪನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ - "ಏವಞ್ಚ ಖೋ ಮಂ, ಆವುಸೋ ಕಸ್ಸಪ, ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

೧೧೦. **ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ** ತಂ ತಂವಾರೇ ಸೇಸವಾರೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ। **ಕಮ್ಮಪಥಭೇದಕೋತಿ** ಕಮ್ಮಪಥವಿಸೇಸಕರೋ। ತತ್ಥ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಯಥಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಚೋಪನಪ್ಪತ್ತೋ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ; ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪರಭಣ್ಡಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಅಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತೋ; ಏವಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿ, ತಥಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾತಿ **ಥೇರೋ, "ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದಕಮೇವಾ"ತಿ ಆಹ।** ಕಮ್ಮಪಥಂ ಅಪ್ಪತ್ತಂ ಸಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ, "ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಾವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ವಿತಕ್ಕಿತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಕಮ್ಮಪಥಂ ಅಪ್ಪತ್ತಮೇವ, ಉಭಯಸ್ಸ ಪನ ವಸೇನ ಸುತ್ತಪದಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೧೧. **ಆಯೂಹನಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾ ಆಯೂಹಿತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ। **ಲೋಮಕಿಲಿಟ್ಠಾನೀತಿ** ಕಿಲಿಟ್ಠಲೋಮಾನಿ, ಕಿಲಿಟ್ಠಂಸೂನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಮೇವಂ ಭೋಗೇಸು ಪರನಿಮ್ಮಿತಭವೇ ವಸವತ್ತಿದೇವಾನಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಯೂಹನಕಮ್ಮೇನ ವಿನಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಲಾಭೋ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಸುತಪುಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಅನಚ್ಛರಿಯಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿ। ಕುಲೂಪಕಥೇರಾನಮೇತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಥೇರೋ ಪನ ಕದಾಚಿಪಿ ಕುಲೂಪಕೋ ನಾಹೋಸಿ।

ಗದ್ದುಹನಮತ್ತನ್ತಿ ಗೋದುಹನಮತ್ತಕಾಲಂ। ಇಧ ಪನ ಸಕಲೋ ಗೋದುಹನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಗಾವಿಂ... ಪೇ॰... ಕಾಲಮತ್ತಮ್ಪೀ"**ತಿ ಆಹ। **ನಿಬನ್ಧೀತಿ** ನಿಬದ್ಧದಾತಬ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ।

ಸಕಿಲೇಸಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಸೇರಿಭಾವಕರಣೇನ ರಣೇನ ಸದಿಸತಾಯ **ರಣೋ,** ಸಂಕಿಲೇಸೋ। **ಅಞ್ಞಾ ಉದಪಾದೀತಿ ಪನಾಹ,** ತಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತಂ ನ ಪಟಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ತಥಾ ವಚನಂ ಪಟಿಜಾನನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೧೨. ಅವಾಪುರತಿ ದ್ವಾರಂ ಏತೇನಾತಿ **ಅವಾಪುರಣಂ।** ಪಠಮಸಙ್ಗಹತೋ ಪಚ್ಛಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ **ದುತಿಯಸಙ್ಗಹೇ ಸಙ್ಗೀತಂ।** ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬಾಕುಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ದನ್ತಭೂಮಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩. **ಫುಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಞಾಣಫುಸನಾ ನಾಮ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ **ಲಭೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ, "ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಆತಾಪೀ ಪಹಿತತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಅಜಾನನಕೋಟ್ಠಾಸೇಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಅತ್ತನಿ ಕತಂ ದೋಸಾರೋಪನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ।

೧೧೪. **ಅಪ್ಪನಾಉಪಚಾರ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪನಞ್ಚೇವ ಉಪಚಾರಞ್ಚ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕಥೇಸೀತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ಅಪ್ಪನಾಸಹಿತೋ ಪನ ಉಪಚಾರೋ ಅಪ್ಪನಾಉಪಚಾರೋ, ತಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕಥೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ ನಿಕ್ಖಮೋ, ಅವಗ್ಗಾಹಕಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖಮೋ ಏವ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೋ,** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿ। ಸತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ ಅತ್ತನೋ ಉಪಹಾರಂ ಉಪಚಾರೇತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ - **"ದುವಿಧೇಪಿ ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನೋ"**ತಿ। **ದುವಿಧೇಪೀ**ತಿ ಹೀನಪಣೀತಾದಿವಸೇನ ದುವಿಧೇ।

೧೧೫. **ಕೂಟಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಗಾಳ್ಹಸಾಠೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೇ ಠಾನೇ ಖನ್ಧಗತಪಾತನಾದಿ। **ದನ್ತಗಮನ**ನ್ತಿ ದನ್ತೇಹಿ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಗತಿಂ। **ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಕಿರಿಯಾಯ ಲದ್ಧಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ।

೧೧೬. ಬ್ಯತಿಹರಣವಸೇನ ಲಙ್ಘಕಂ **ವಿಲಙ್ಘಕಂ,** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಹತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ। ತೇನಾಹ - **"ಹತ್ಥೇನ ಹತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ।

೧೧೮. **ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ**ತಿ ಗಣಿಕಾರಹತ್ಥಿನೀಹಿ ಉಪಲಾಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಹತ್ಥಿಂ ವಚನವಸೇನ ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ। **ಅತಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ** ಅತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ಏತ್ಥಗೇಧಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞೇ ನಾಗವನೇ ಪವತ್ತಗೇಧಾ। **ಸುಖಾಯತೀ**ತಿ ಸುಖಂ ಅಯತಿ ಪವತ್ತೇತಿ, "ಸುಖಂ ಹರತೀ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಡಿಣ್ಡಿಮೋ** ಆನಕೋ। **ನಿಹಿತಸಬ್ಬವಙ್ಕದೋಸೋ**ತಿ ಅಪಗತಸಬ್ಬಸಾಠೇಯ್ಯದೋಸೋ। **ಅಪನೀತಕಸಾವೋ**ತಿ ಅಪೇತಸಾರಮ್ಭಕಸಾವೋ।

೧೧೯. **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಾನ**ನ್ತಿ ಅಕುಸಲಾನಂ। **ಗೇಹಸ್ಸಿತಸೀಲಾನ**ನ್ತಿ ವಾ ವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಾನಂ।

೧೧೧. **ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ, "ಮಜ್ಝಿಮೋ, ದಹರೋ"ತಿ ಆಗತೇಸು ಉಪಮಾವಾರೇಸು, "ಥೇರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ಉಪಮೇಯ್ಯವಾರೇಸೂತಿ ಪಞ್ಚಸು ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಿಯೇಸು ವಾರೇಸು ಏಸ ಯಥಾವುತ್ತೋವ ನಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದನ್ತಭೂಮಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಭೂಮಿಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩. **ಆಸಞ್ಚೇಪಿ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ, "ಇಮಿನಾಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವೇಯ್ಯಂ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ, ದುಕ್ಖತೋ ವಾ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಕತ್ವಾ ಚೇಪಿ ಚರನ್ತಿ, **ಅಭಬ್ಬಾ ಫಲಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ** ತಣ್ಹಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ವಿದೂಸಿತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನಾಸಞ್ಚೇಪಿ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಪತ್ಥನಂ ಅಕತ್ವಾ। **ಅಭಬ್ಬಾ ಫಲಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ** ಅನಿಯಮಿತಭಾವತೋ। ಪಣಿಧಾನವಸೇನ ಹಿ ಪುಞ್ಞಫಲಂ ನಿಯತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತದಭಾವತೋ ಕತಂ ಪುಞ್ಞಂ ನ ಲಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತಿಯಪಕ್ಖೇ ಉಭಯಟ್ಠಾನೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ಚತುತ್ಥಪಕ್ಖೋ ಸಮ್ಮಾವತಾರೋ ಇತಿ ಚತುಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಜಾಲವಸೇನ ಆಹಟೋ, ತತ್ಥ ಆಸಾ ನಾಮ ಪತ್ಥನಾ, ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ನ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಸಮ್ಮಾಗಾಹಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಉಭಯಥಾಪಿ

ಉಭಯಾಪೇಕ್ಖಾನಾಮ, ಯೋ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮೇ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ, ತಸ್ಸ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಫಲಂ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ; ಯೋ ಪನ ಸಮ್ಮತ್ತಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ, ತಸ್ಸ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಫಲಂ ನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಯೋನಿಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಆಸಞ್ಚೇಪಿ ಕರಿತ್ವಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಭೂಮಿಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಅನುರುದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೦. **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹಂಸೂ**ತಿ ವುತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ತಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಅಫಾಸುಕಕಾಲೋ ಅಹೋಸೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅವಿರಾಧಿತ**ನ್ತಿ ಅವಿರಜ್ಝನಕಂ। ಯದಿ ವಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನತ್ಥಾ, ಯದಿ ವಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಯಂ ತತ್ಥ ಅವಿರಜ್ಝನಕಂ, ತಂ ತಂಯೇವ ಪಟಿಭಾತೂತಿ ಯೋಜನಾ। **ಝಾನಮೇವಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಜ್ಝಾನಮೇವ, "ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯೇವ ಏವಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೩೧. ಯಾವತಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ **"ರುಕ್ಖಮೂಲ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ **ಏಕರುಕ್ಖಮೂಲಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಾನಂ। ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತೇನ ಓತ್ಥರಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ **ತಸ್ಮಿಂ ಕಸಿಣ...ಪೇ॰... ವಿಹರತೀ**ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಆಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ** ಝಾನಕ್ಖಣೇ। ಕಾಮಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಆಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ ತತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಸಿಯಾ ಸೋ ಆಭೋಗೋ, ತಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾಯ ಮಹಗ್ಗತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಇದಾನಿ ತಾಸಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀನಂ ಸತಿಪಿ ಕೇನಚಿ ವಿಸೇಸೇನ ಅಭೇದೇ ವಿಸಯಾದಿತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಏತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ವಡ್ಢತಿ** ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀನಂ ವಿಯ ಆಕಾಸಭಾವನಾಯ **ಉಗ್ಘಾಟನಂ ನ ಜಾಯತಿ। ತಾನಿ ಝಾನಾನೀ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಜ್ಝಾನಾನಿ। ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಪರಿದಮನಾಭಾವತೋ **ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪಾದಕಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ।** ನಿಮಿತ್ತುಗ್ಘಾಟಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅನಧಿಟ್ಠಾನತಾಯ **ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಾದಕಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ। ಕಮ್ಮವಟ್ಟಭಾವೇನ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟವಿಪಾಕವಟ್ಟಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಟ್ಟಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ **ವಟ್ಟಪಾದಕತಾ।** ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನೇವ ತಂ ತಂ ಭವಂ ಓಕ್ಕಮತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಭವೋಕ್ಕಮನಾನಿ।** ದುತಿಯನಯಸ್ಸ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಘಾಟನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೋಪರಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ನಿಮಿತ್ತಾವಡ್ಢನನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ। **ನಾನತ್ಥಾ**ತಿ ನಾನಾಸಭಾವಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಮಹಗ್ಗತಸದ್ದವಚನೀಯತಾಯ **ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಾ।** ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಾಣಸಮಾಪತ್ತಿತೋಪಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಕ್ಖಮಾನಭವೂಪಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಕಸಿಣಝಾನತೋವ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಮಹಗ್ಗತಗಹಣೇನೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಾಣಾತಿ ವುತ್ತಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ।

೨೩೨. **ಏವಂ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಅಸತಿಪಿ ತಥಾರೂಪೇ ಆಭೋಗೇ "ಪರಿತ್ತಾಭಾತಿ ಫರಿತ್ವಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಸಿಣಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ ಕಸಿಣವಡ್ಢನವಸೇನ ಬಹುಲೀಕಾರಸಮ್ಭವತೋ ಸಿಯಾ ಝಾನಸ್ಸ ಬಲವತರತಾ, ತದಭಾವೇ ಚ ದುಬ್ಬಲತಾ, ಆಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ಪನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಅಪರಿಸೋಧನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಝಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಝಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಏವ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾ ಪಭಾಪಿ ಅಪ್ಪತರಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ವಣ್ಣೋ...ಪೇ॰... ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಚಾ"**ತಿ। ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ಕಸಿಣಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಭಾವೇನ ವಣ್ಣಸ್ಸ ಪರಿತ್ತತಾ, ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಅನುರೂಪತಾಯ

ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪಭಾಮಣ್ಡಲಕಮ್ಪಿ ಪರಿತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿಪುಲಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ವಿಪುಲಭಾವೇನ ಪರಿಕಮ್ಮಂ। ಸೇಸಂ ತತಿಯಚತುತ್ಥನಯೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪಠಮದುತಿಯನಯೇಸು ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ।

ವಣ್ಣನಾನತ್ತನ್ತಿ ಯದಿ ಪೀತಂ ಯದಿ ಲೋಹಿತಂ ಯದಿ ವಾ ಓದಾತನ್ತಿ ಸರೀರವಣ್ಣನಾನತ್ತಂ। **ಆಭಾನಾನತ್ತನ್ತಿ** ಪರಿತ್ತವಿಪುಲತಾವಸೇನ ಪಭಾಯ ನಾನತ್ತಂ। **ಅಚ್ಚಿನಾನತ್ತನ್ತಿ** ತೇಜೋಧಾತುಸ್ಸ ದೀಘಾದಿವಸೇನ ವೇಮತ್ತತಾ। **ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀತಿ** ಅಭಿರತಿವಸೇನ ನಿವಿಸನ್ತಿ ನಿಸೀದನ್ತಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ವಸನ್ತೀ**"ತಿ।

೨೩೪. ಆಭನ್ತಿ ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ **ಆಭಾತಿ** ಆಹ "**ಆಭಾಸಮ್ಪನ್ನಾ**"ತಿ। **ತದಙ್ಗೇನಾತಿ** ವಾ ತಸ್ಸಾ ಪರಿತ್ತತಾಯ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾಯ ಚ ಆಭಾಕಾರಣಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಭವೂಪಪತ್ತಿಕಾರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ - "**ತಸ್ಸಾ ಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಗೇನಾ**"ತಿ। **ಕಾಯಾಲಸಿಯಭಾವೋ** ತನ್ದೀಆದೀನಂ ಹೇತುಭೂತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾಯಿತತಾ।

೨೩೫. **ಪಾರಮಿಯೋತಿ** ಮಹಾಸಾವಕಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸಾವಕಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇತಿ** ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ವಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿ, **ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ** ಥೇರಗಾಥಾಸು। **ಅವೋಕಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಬ್ಬೇ ಸಞ್ಚರಿತನ್ತಿ** ಅತೀತಭವೇಸು ಜಾತಿವಸೇನ ಸಞ್ಚರಣಂ ಮಮ, ಸಞ್ಚರಿತನ್ತಿ ತಂ ಮಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅನುರುದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೬. **ತಸ್ಮಾತಿ** ಅತ್ಥಕಾಮತ್ತಾ ಏವಮಾಹ, ನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅನಾದಿಯನ್ತೋ। ಯೇ ಪನ ತದಾ ಸತ್ಥುವಚನಂ ನ ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾ ಮಙ್ಕುಭೂತಾ ಅಟ್ಠಂಸು, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ಥರಿ ಅಗಾರವಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಹೋಸಿ।

ಯೇನಪಿ ಜನೇನ ನ ದಿಟ್ಠೋತಿ ಯೇನ ಉಭಯಜನೇನ ಅಞ್ಞವಿಹಿತತಾಯ ಕುಡ್ಡಕವಾಟಾದಿಅನ್ತರಿಕತಾಯ ವಾ ನ ದಿಟ್ಠೋ। **ದಮನತ್ಥನ್ತಿ** ತೇಹಿ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ನಿಮ್ಮದಭಾವಂ ಆಪಾದಿತಾನಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದಮನತ್ಥಂ। **ಠಪಯಿಂಸೂತಿ** ಯೋ ಇಮೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಸತಂ ದಣ್ಡೋತಿ, ಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

೨೩೭. ವಗ್ಗಭಾವೇನೇವ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಮಹಾವಗ್ಗೋ ೩.೪೬೪) ನಾನಾಸದ್ದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪುಥುಸದ್ದೋ। ಸಮಜನೋತಿ** ಭಣ್ಡನೇ ಸಮಜ್ಝಾಸಯೋ ಜನೋ। ಬಾಲಲಕ್ಖಣೇ ಠಿತೋಪಿ "ಅಹಂ ಬಾಲೋ"ತಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಭಿಯ್ಯೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಬಾಲಭಾವಸ್ಸ ಅಜಾನನತೋಪಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಚ ಭಣ್ಡನಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪೋಟೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘಭೇದಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣಭಾವಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ **ನ ಮಞ್ಞಿ** ನಞ್ಞಾಸಿ।

ಕಲಹವಸೇನ ಪವತ್ತವಾಚಾಯೇವ ಗೋಚರೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಾಚಾಗೋಚರಾ** ಹುತ್ವಾ। **ಮುಖಾಯಾಮನ್ತಿ** ವಿವಾದವಸೇನ ಮುಖಂ ಆಯಮೇತ್ವಾ ಭಾಣಿನೋ। **ನ ತಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ** ತಂ ಕಲಹಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ಕಲಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚ ತಂ ನ ಜಾನನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಪನ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹ - "**ಏವಂ ಸಾದೀನವೋ ಅಯ**"ನ್ತಿ। ಅಯಂ ಕಲಹೋ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಅತ್ಥಜಾಪನತೋ ಅನತ್ಥುಪ್ಪಾದನತೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ **ಸಾದೀನವೋ,** ಸದೋಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪನಯ್ಹನ್ತೀತಿ ಉಪನಾಹವಸೇನ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಿ। **ಪೋರಾಣೋತಿ** ಪುರಿಮೇಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣತಾಯ ಪುರಾತನೋ।

ನ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ।

ತಥಾ ಪವತ್ತವೇರಾನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಛಿನ್ನಾದಿಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪನಯವಸೇನ ಚಿರಕಾಲಂ ಪವತ್ತವೇರಾನಂ।

ಬಾಲಸಹಾಯತಾಯ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಲಹಪಸುತಾ, ಪಣ್ಡಿತಸಹಾಯಾನಂ ಪನ ಇದಂ ನ ಸಿಯಾತಿ **ಪಣ್ಡಿತಸಹಾಯಸ್ಸ ಬಾಲಸಹಾಯಸ್ಸ ಚ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣದೀಪನತ್ಥಂ** ವುತ್ತಾ। ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಕೇ **ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೇ** ರಾಗದೋಸಾದಿಕೇ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೇ ಚ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ**।

ಮಾತಙ್ಗೋ ಅರಞ್ಞೇ **ಮಾತಙ್ಗರಞ್ಞೇತಿ** ಸರಲೋಪೇನ ಸನ್ಧಿ। ಮಾತಙ್ಗಸದ್ದೇನೇವ ಹತ್ಥಿಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ನಾಗವಚನಂ ತಸ್ಸ ಮಹತ್ತವಿಭಾವನತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ - **"ನಾಗೋತಿ ಮಹನ್ತಾಧಿವಚನಮೇತ"**ನ್ತಿ। ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹಿ ನಾಗ-ಸದ್ದೋ ಹೋತಿ "ಏವಂ ನಾಗಸ್ಸ ನಾಗೇನ, ಈಸಾದನ್ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಿನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೩೫; ಮಹಾವ॰ ೪೬೭)।

೨೩೮. ಕಿರಸದ್ದೋ ಅನುಸ್ಸವಸೂಚನತ್ಥೋ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸುತಿಪರಮ್ಪರಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಸೋ ಆದೀನವೋ ಪಗೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತೋ, ನ ತೇನ ಸತ್ಥಾ ನಿಬ್ಬಿಣ್ಣೋ ಹೋತಿ; ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇ ಕೇಚಿ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯಾ ನಾಹೇಸುಂ; ತೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಮನಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದಮನುಪಾಯೋತಿ ಪಾಲಿಲೇಯ್ಯಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಏಕವಿಹಾರಿಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಭಗುಂ, ಸಮಗ್ಗವಾಸಂ ವಸನ್ತೇ ಚ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದಿಕೇ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತುಂ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚ। ಇಮಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋವಾದಂ ದಾತುಂ ತತ್ಥ ಗತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಕಲಹಕಾರಕೇ ಕಿರಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ **ಕಿರ**ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವುತ್ತನಯಮೇವ** ಗೋಸಿಙ್ಗಸಾಲಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೫ ಆದಯೋ)।

೨೪೧. "ಯಥಾ ಕಥಂ ಪನಾ"ತಿ ವುತ್ತಪುಚ್ಛಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಭಾವತೋ **"ಅತ್ಥಿ ಪನ ವೋತಿ ಪಚ್ಛಿಮಪುಚ್ಛಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪುನ "ಅತ್ಥಿ ಪನ ವೋ"ತಿ ಪವತ್ತನಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವತೋ। **ಸೋ ಪನ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ। **ಥೇರಾನನ್ತಿ** ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದೀನಂ ನತ್ಥಿ। **ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸಂ ಪುಚ್ಛತೀತಿ** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸನ್ತಿ** ಪರಿಕಮ್ಮಸಮಾಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಓಭಾಸಂ, ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಸಞ್ಜನಿತಂ ಓಭಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಲಾಭೀ ಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಕಮ್ಮತ್ಥಂ ಓಭಾಸಕಸಿಣಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಉಪಚಾರೇ ಠಪಿತೋ ಸಮಾಧಿ ಪರಿಕಮ್ಮಸಮಾಧಿ, ತತ್ಥ ಓಭಾಸೋ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸೋತಿ ವುತ್ತೋ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ಓಭಾಸಞ್ಚೇವ ಸಞ್ಜಾನಾಮಾತಿ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮಾ"**ತಿ। ಯತ್ತಕೇ ಹಿ ಠಾನೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಗತಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ, ತತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಓಭಾಸಕಸಿಣಂ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ತಂ ಓಭಾಸಂ ತತ್ಥ ಚ ರೂಪಗತಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸತಿ, ಥೇರಾ ಚ ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಓಭಾಸಞ್ಚೇವ ಸಞ್ಜಾನಾಮ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸಂ ರೂಪಗತಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಪರಿಕಮ್ಮವಾರೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿ, ತತೋ ಓಭಾಸೋ ಅನ್ತರಧಾಯಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಹಿತೇ ರೂಪಗತಮ್ಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ, ರೂಪಗತಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಕಸಿಣೋಭಾಸವಸೇನ ರೂಪಗತದಸ್ಸನಂ, ಕಸಿಣೋಭಾಸೋ ಚ ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ನಾಹೋಸಿ, ತಯಿದಂ ಕಾರಣಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಭಾವತೋ ಥೇರಾ ನ ಮಞ್ಞಿಂಸು, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ನಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝಾಮಾ"**ತಿ।

ನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸುವಿಸುದ್ಧದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇ ಥೇರಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೋ ಸತ್ಥಾ ವದತಿ। **ಕಿಂ ನ ಆಳುಲೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಕಿಂ ನ ಬ್ಯಾಮೋಹೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಮೋಹೇಸ್ಸನ್ತಿ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉದಪಾದೀತಿ** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ರೂಪಗತೇಸು ಅಪುಬ್ಬತಾಯ, "ಇದಂ ನು ಖೋ ರೂಪಗತಂ ಕಿಂ, ಇದಂ ನು ಖೋ ಕಿ"ನ್ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಸಂಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। **ಸಮಾಧಿ ಚವೀತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪರಿಕಮ್ಮಸಮಾಧಿ ವಿಗಚ್ಛಿ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸೋಪಿ ಅನ್ತರಧಾಯಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾಪಿ ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸಿ। **ನ ಮನಸಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ**

ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಮೇ ರೂಪಾನಿ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು, ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಮನಸಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ ತಂ ಪನ ತುಣ್ಹೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಅಮನಸಿಕಾರೋ ಉದಪಾದೀ**"ತಿ।

ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಅಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಆಗಮ್ಮ **ಉಪ್ಪಿಲಂ ಉದಪಾದಿ। ವೀರಿಯಂ ಗಾಳ್ಹಂ ಪಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಥಿನಮಿದ್ಧಛಮ್ಭಿತತ್ತಾನಂ ವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯಂ ಅಹೋಸಿ, ತೇನ ಚಿತ್ತೇ ಸಮಾಧಿದೂಸಿಕಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ಬಲವಪೀತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ತೇನಾಹ "**ಉಪ್ಪಿಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನ**"ನ್ತಿ। **ತತೋತಿ** ಸಿಥಿಲವೀರಿಯತ್ತಾ। **ಪತಮೇಯ್ಯಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಖಿನ್ನಂ ಭವೇಯ್ಯ। ತಂ ಮಮಾತಿ ಪತ್ಥನಾಅಭಿಭವನೀಯಮನಸೀಸೇನ ಜಪ್ಪೇತೀತಿ **ಅಭಿಜಪ್ಪಾ,** ತಣ್ಹಾ। ನಾನತ್ತಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಸಞ್ಞಾ **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ।** ಅತಿವಿಯ ಉಪರಿ ಕತ್ವಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಪೇಕ್ಖನಂ **ಅತಿನಿಜ್ಝಾಯಿತತ್ತಂ।**

೨೪೩. **ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸಮೇವಾತಿ** ಪರಿಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಓಭಾಸಮೇವ। **ನ ಚ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಓಭಾಸಮನಸಿಕಾರಪಸುತತಾಯ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಾನಿ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ। **ವಿಸಯರೂಪಮೇವಾತಿ** ತೇನ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ವಿಸಯಭೂತಂ ರೂಪಗತಮೇವ ಮನಸಿ ಕರೋಮಿ।

ಕಸಿಣರೂಪಾನಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಓಭಾಸಸ್ಸ ಪರಿತ್ತತಾತಿ ಆಹ "**ಪರಿತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಓಭಾಸ**"ನ್ತಿ। **ಪರಿತ್ತಾನಿ ರೂಪಾನೀತಿ** ಕತಿಪಯಾನಿ, ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಪರಿತ್ತತಾ ಠಾನವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ "**ಪರಿತ್ತಕಟ್ಠಾನೇ ರೂಪಾನೀ**"ತಿ। "ಅಪ್ಪಮಾಣಞ್ಚೇವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ **ದುತಿಯವಾರೋ।** ಓಭಾಸಪರಿತ್ತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಸಮಾಧಿ "ಪರಿತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ ತಸ್ಸೇವ ಓಭಾಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾಯ ಅಪ್ಪಮಾಣಸಮಾಧೀತಿ ವಚನತೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿತ್ತಸಮಾಧಿನೋ ಉಪ್ಪನ್ನಸಮಯೇ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಿ ಪರಿತ್ತಕಂ ಹೋತಿ** ಪರಿತ್ತರೂಪಗತದಸ್ಸನತೋ।

೨೪೫. **ದುಕತಿಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದುಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ತಿಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ದುಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ತತಿಯಚತುತ್ಥವಸೇನ ದುಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮವಸೇನ ದುಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಂ। **ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ತಿಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ತಿವಿಧನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕವಸೇನ ತಿಪ್ಪಕಾರಂ ಸಮಾಧಿಂ। **ತದನ್ತೋಗಧಾತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕಾದಿಸಭಾವಾ। ಕಾಮಂ ಭಗವಾ ಪುರಿಮಯಾಮೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಭಾವೇಸಿಯೇವ। ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾನಿ ಪನ ಞಾಣಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ, "**ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ "**ಭಗವತೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಸ್ಸಾತಿ** ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೋ **ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥಿ। ಸೋತಿ** ಪಞ್ಚಕನಯೋ ಭಗವತೋ ಲೋಕಿಯೋ ಅಹೋಸಿ। **ಏತನ್ತಿ** ಏತಂ, "ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ಸವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಂ ಭಾವೇಮೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ,** ನ "ಲೋಕಿಯಂ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ವಾ"ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಬಾಲಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೪೬. **ಏತೇಹೀತಿ** ದುಚಿನ್ತಿತಾದೀಹಿ। ಏತೇನ ಲಕ್ಖಣಸದ್ದಸ್ಸ ಕರಣತ್ಥತಮಾಹ। **ತಾನೇವಾತಿ** ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಏವ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಬಾಲಸ್ಸ। "ಅಯಂ ಬಾಲೋ"ತಿ ನಿಮೀಯತಿ ಸಞ್ಜಾನೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಬಾಲನಿಮಿತ್ತಾನಿ। ಅಪದಾನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ದುಚಿನ್ತಿತಾದೀನಿ** ಚ ಬಾಲೇ ವಿಖ್ಯಾತಾನಿ, ಅವಧಾರಣಭಾವೇ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಅಪದಾನಾನೀತಿ **ಬಾಲಾಪದಾನಾನಿ।**

ಅಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ದುಟ್ಠಂ ದೂಸಿತಂ ಚಿನ್ತೇತೀತಿ **ದುಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ**। ಲೋಭಾದೀಹಿ ದುಟ್ಠಂ ಭಾಸಿತಂ ಮುಸಾವಾದಾದಿಂ ಭಾಸತೀತಿ **ದುಬ್ಭಾಸಿತಭಾಸೀ**। ತೇಸಂ ತೇಸಂಯೇವ ವಸೇನ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಂ ಕರೋತೀತಿ **ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರೀ**। ತೇನಾಹ "**ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ**"ತಿಆದಿ। ತಾನಿ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾತನ್ತಿ ತಜ್ಜಂ। ತತೋ ಏವ ತೇಸಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಅನುರೂಪನ್ತಿ **ತಸ್ಸಾರುಪ್ಪಂ**। ತೇನಾಹ "**ತಜ್ಜಾತಿಕ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಕಚ್ಛಮಾನಾಯಾ**ತಿ ಕಥಿಯಮಾನಾಯ।

೨೪೮. ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾನಂ ಯಥೂಪಚಿತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕತೋಕಾಸಾನಿ ತದುಪಟ್ಠಾಪಿತಾನಿ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಗತಿನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಮರಣಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾಲೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಿ, ತದಾ ಓಲಮ್ಬನ್ತಾನಿ ವಿಯ ಅಭಿಭವನ್ತಾನಿ ವಿಯ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಾನಿ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - "**ಓಲಮ್ಬನಾದಿಆಕಾರೇನ ಹಿ ತಾನಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀ**"ತಿ। ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ ಏವ ತದಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ - "**ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೇ ಆಪಾಥಗತೇ**"ತಿ।

೨೪೯. **ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ನ ವದತೀ**ತಿ ಏತೇನ ದ್ವೇಪಿ ಪಟಿಸೇಧಾ ಪಕತಿಅತ್ಥಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ನ ಸುಕರಾ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ದುಕ್ಕರಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ, ದುಕ್ಕರಞ್ಚ ತಾವ ಉಪಾಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - "**ನ ಸುಕರಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಗಮನೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂವಿಜ್ಝನೇನ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಚೋರಸ್ಸ। **ಇತೋ ಉತ್ತರಿಪೀ**ತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯಂ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಞ್ಚ ಸತ್ತಿಸತೇನ।

೨೫೦. **ಸಙ್ಖಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಖಾತಬ್ಬಮತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಗಣನಾಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಗಚ್ಛತೀ**"ತಿ। **ಉಪನಿಕ್ಖೇಪನಮತ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಲಭಾಗ**ನ್ತಿ ಕಲಾನಂ ಸಙ್ಗಣನಕೋಟ್ಠಾಸಂ। ತೇನಾಹ "**ಸತಿಮಂ ಕಲ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಓಲೋಕಿತಮತ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ಉಪನಿಕ್ಖೇಪನವಸೇನ ಓಲೋಕನಮತ್ತಕಮ್ಪಿ। **ತಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ತಂ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತಿಯೇವ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ಏಕಪಸ್ಸವಸೇನ ಆಗತಾ। **ಗೇಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹತೋ ಗೇಹಸ್ಸ। **ಸಬ್ಬತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಾವಯವತೋ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತೇ** ಏಕಜಾಲೀಭೂತೇ। **ಸುಪಕ್ಕುಥಿತಾಯಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ನಿಪಕ್ಕಾಯ।

ವಿಭತ್ತೋತಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಕಮ್ಮುನಾ ವಿಭತ್ತೋ ವಿಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಅಯೋಪಾಕಾರೇನ ಪರಿತೋ ಅತ್ತೋ ಗಹಿತೋತಿ **ಅಯೋಪಾಕಾರಪರಿಯತ್ತೋ** ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ।

ಯಮಕಗೋಳಕಾತಿ ದಾರಕಾನಂ ಕೀಳನಯುಗಳಾ। **ಏವಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಉಸ್ಸದನಿರಯವಸೇನಪಿ ಸೋತ-ಘಾನ-ಜಿವ್ಹಾ-ಕಾಯ-ಮನೋ-ಗೋಚರತಾವಸೇನಪಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ದುಕ್ಖೋತಿ।

೨೫೧. **ದನ್ತೇಹಿ ಉಲ್ಲೇಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಉತ್ತರದನ್ತೇಹಿ ಅಞ್ಛಿತ್ವಾ। ರಸವಸೇನ ಅತಿತ್ತೋ ಅಸ್ಸಾದೋ **ರಸಾದೋ**। ತೇನಾಹ "**ರಸಗೇಧೇನ ಪರಿಭುತ್ತರಸೋ**"ತಿ।

೨೫೨. **ದುರೂಪೋ**ತಿ ವಿರೂಪೋ। **ದುದ್ದಸೋ**ತಿ ತೇನೇವ ವಿರೂಪಭಾವೇನ ಅನಿಟ್ಠದಸ್ಸನೋ। **ಲಕುಣ್ಡಕೋ**ತಿ ರಸ್ಸೋ। **ಪವಿಟ್ಠಗೀವೋ**ತಿ ಖನ್ಧನ್ತರಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಗೀವೋ। **ಮಹೋದರೋ**ತಿ ವಿಪುಲಕುಚ್ಛಿ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಲಕುಣ್ಡಕಾ ಸತ್ತಾ ರಸ್ಸಗೀವಾ ಪುಥುಲಕುಚ್ಛಿಕಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಕಾಣೋ ನಾಮ ಚಕ್ಖುವಿಕಲೋತಿ ವುತ್ತಂ - "**ಏಕಕ್ಖಿಕಾಣೋ ವಾ ಉಭಯಕ್ಖಿಕಾಣೋ ವಾ**"ತಿ। **ಕುಣೀ**ತಿ ಹತ್ಥವಿಕಲೋ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ - "**ಏಕಹತ್ಥಕುಣೀ ವಾ ಉಭಯಹತ್ಥಕುಣೀ ವಾ**"ತಿ। ವಾತಾದಿನಾ ಉಪಹತಕಾಯಪಕ್ಖೋ ಇಧ ಪಕ್ಖಹತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪಕ್ಖಿಹತೋತಿ ಆಹ - "**ಪಕ್ಖಹತೋತಿ ಪೀಠಸಪ್ಪೀ**"ತಿ। **ದುಕ್ಖಾನುಪಬನ್ಧದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಪರಜಾತೀಸು ವಿಪಾಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಕಲೀಯತಿ ಖಲೀಯತಿ ಅಪ್ಪಹೀಯತಿ ಸಾಸನಂ ಏತೇನಾತಿ **ಕಲಿ,** ಜುತಪರಾಜಯೋ। ಸೋ ಏವ ಗಹಸದಿಸತಾಯ "**ಕಲಿಗ್ಗಹೋ**"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಧಿಬನ್ಧನ್ತಿ** ಕುಟುಮ್ಬಸ್ಸ ಅಧಿವುತ್ಥಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬತಂ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತನಾಪಿ ಬನ್ಧಂ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**"ತಿ। ಬಾಲಭೂಮಿಯಾ ಬಾಲಭಾವಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ ನಿರಯಗಾಮಿಕಮ್ಮಕಾರಿತಾತಿ "**ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ**"ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಪನ ತತೋ ಮುದುಮುದುತರಾದಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಸೇಸಾಪಾಯೇಸು ಅಪರಾಪರನಿಬ್ಬತ್ತಾದಿಬಾಲಭೂಮಿ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

೨೫೩. **ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನಾತಿ** "ಬಾಲೋ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಸ್ಸ "ಪಣ್ಡಿತೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿಆದಿನಾ ಅನುಸಾರೇನ। **ಮನೋಸುಚರಿತಾದೀನಂ ವಸೇನಾತಿ** ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅನಭಿಜ್ಝಾ-ಅಬ್ಯಾಪಾದ-ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಂ ಸುಚಿನ್ತಿತಮೇವ ಚಿನ್ತೇತೀತಿಆದಿನಾ ಮನೋಸುಚರಿತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸುಚರಿತಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಚಕ್ಕರತನವಣ್ಣನಾ

೨೫೬. ಉಪೋಸಥಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨೪೩) ವುಚ್ಚತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸಬ್ಬದಿವಸೇಸು ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಸೀಲಂ, ಸಮಾದಾನವಸೇನ ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಉಪೋಸಥಿಕೋ,** ತಸ್ಸ। ತೇನಾಹ "**ಸಮಾದಿನ್ನಉಪೋಸಥಙ್ಗಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ತದಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಸಂವತ್ತನಿಯ-ದಾನ-ಸೀಲಾದಿ-ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸಮುದಾಗಮಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪೂರಿತಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತೋ ಕಾದೀಪದೇಸವಿಸೇಸಪಚ್ಚಾಜಾತಿಯಾ ಚೇವ ಕುಲರೂಪಭೋಗಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತದನುರೂಪೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ತಾದಿಸೇ ಹಿ ಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವೀ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ರಾಜಾ ಖತ್ತಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಅನುಪೋಸಥಂ ಸತಸಹಸ್ಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾದಿನಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ನ ಯದಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಏವ। ತೇನಾಹ - "**ಪಾತೋ... ಪೇ॰... ಧಮ್ಮತಾ**"ತಿ। (ತತ್ಥ **ದಮೋ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ, **ಸಂಯಮೋ** ಸೀಲಸಂವರೋ।)

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯನ್ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಾವಹದಾನದಮಸಂಯಮಾದಿಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಹೇತುಕಂ। **ನೀಲಮಣಿಸಙ್ಘಾಟಸದಿಸನ್ತಿ** ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಸಞ್ಚಯಸಮಾನಂ। **ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವಯುತ್ತತ್ತಾತಿ** ದಸ್ಸನೀಯತಾ ಮನುಞ್ಞಘೋಸತಾ ಆಕಾಸಗಾಮಿತಾ ಓಭಾಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ಅಪ್ಪಟಿಘಾತತಾ ರಞ್ಞೋ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣತಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸೇಹಿ ಆನುಭಾವೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ। **ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸುನ್ದರೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ಪರಿಪೂರನ್ತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿ ಇದಾನೇವ ವಿತ್ಥಾರೀಯತಿ।

ಪನಾಳೀತಿ ಛಿದ್ದಂ। **ಸುದ್ಧಸಿನಿದ್ಧದನ್ತಪನ್ತಿಯಾ** ನಿಬ್ಬಿವರಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಾಭಿಪನಾಳಿ ಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇಸೂತಿ** ನಾಭಿಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇ ಚೇವ ನಾಭಿಯಾ ಪನಾಳಿಪರಿಕ್ಖೇಪಪಟ್ಟೇ ಚ। **ಸುವಿಭತ್ತಾವಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಭತ್ತಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದಲೇಖನ್ತರೇಸು ಮಣಿಕಾ ಸುವಿಭತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ।

ಪರಿಚ್ಛೇದಲೇಖಾದೀನೀತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಮಾಲಾಕಮ್ಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುರತ್ತಾತಿಆದೀಸು ಸುರತ್ತ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾನಾಮವಣ್ಣತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, **ಸುದ್ಧ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತಂ, **ಸಿನಿದ್ಧ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಲೂಖತಂ। ಕಾಮಂ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಂ ಅಸನ್ಧಿಕಂವ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಪನ ಕೇವಲಂ ಪವಾಳವಣ್ಣೋವ ನ ಸೋಭತೀತಿ ಪಕತಿಚಕ್ಕಸ್ಸ ಸನ್ಧಿಯುತ್ತೇಸು ಠಾನೇಸು ರತ್ತಜಮ್ಬುನದಪರಿಕ್ಖತಂ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಸನ್ಧೀಸು ಪನಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ।

ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಪಿಟ್ಠಿಯನ್ತಿ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಪದೇಸೇ। **ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅರಾನಮನ್ತರೇತಿ** ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅರಾನಂ ಅನ್ತರಸಮೀಪೇ ಪದೇಸೇ। **ಛಿದ್ದಮಣ್ಡಲಚಿತ್ತೋತಿ** ಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನಛಿದ್ದವಿಚಿತ್ತೋ। **ಸುಕುಸಲಸಮನ್ನಾಹತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಕುಸಲೇನ

ಸಿಪ್ಪಿನಾ ಪಹತಸ್ಸ, ವಾದಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಗ್ಗೂತಿ** ಮನೋರಮೋ **ರಜನೀಯೋತಿ** ಸುಣನ್ತಾನಂ ರಾಗುಪ್ಪಾದಕೋ। **ಕಮನೀಯೋತಿ** ಕನ್ತೋ। **ಸಮೋಸರಿತಕುಸುಮದಾಮಾತಿ** ಓಲಮ್ಬಿತಸುಗನ್ಧಕುಸುಮದಾಮಾ। **ನೇಮಿಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸಾತಿ** ನೇಮಿಪರಿಯನ್ತಪರಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ। ನಾಭಿಪನಾಳಿಯಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ "**ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ನಾಭಿಪನಾಳೀನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಾ ಏವ ಹಿ ಸಾ ಪನಾಳಿ। **ಯೇಹೀತಿ** ಯೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಸೀಹಮುಖೇಹಿ। ಪುನ **ಯೇಹೀತಿ** ಮುತ್ತಾಕಲಾಪೇಹಿ।

ಓಧಾಪಯಮಾನನ್ತಿ ಸೋತುಂ ಅವಹಿತಾನಿ ಕುರುಮಾನಂ। ಚನ್ದೋ ಪುರತೋ, ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಚ್ಛಾತಿ ಏವಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರಿಯೇನ** ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾಗೇನ।

ಅನ್ತೇ ಪುರಸ್ಸಾತಿ ಅನುರಾಧಪುರೇ ರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರಸ್ಸ **ಉತ್ತರಸೀಹಪಞ್ಜರಆಸನ್ನೇ** ತದಾ ರಞ್ಞೋ ಪಾಸಾದೇ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಉತ್ತರದಿಸಾಯ ಸೀಹಪಞ್ಜರಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾತಿ** ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾರುಹಿತ್ವಾ ಸರೀರಞ್ಚ ಅನುಲ್ಲಙ್ಘೇತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತೇನೇವ ಹತ್ಥೇನ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಯೋ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಪೂಜೇತುಂ।

ನಾನಾವಿರಾಗರತನಪ್ಪಭಾಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧಚಿತ್ತವಣ್ಣರತನೋಭಾಸಪಭಸ್ಸರಂ। **ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇತಿ**। ಆಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಉಪರಿ ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ।

ಸನ್ನಿವೇಸಕ್ಖಮೋತಿ ಖನ್ಧವಾರಸನ್ನಿವೇಸಯೋಗ್ಯೋ। **ಸುಲಭಾಹಾರೂಪಕರಣೋತಿ** ಸುಖೇನೇವ ಲದ್ಧಬ್ಬಧಞ್ಞಗೋರಸದಾರುತಿಣಾದಿಭೋಜನಸಾಧನೋ। **ಪರಚಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸೇನಾ, ಆಣಾ ವಾ।

ಆಗತನನ್ದನೋತಿ ಆಗತೋ ಹುತ್ವಾ ನನ್ದಿಜನನೋ। ಆಗತಂ ವಾ ಆಗಮನಂ, ತೇನ ನನ್ದತೀತಿ **ಆಗತನನ್ದನೋ**। ಗಮನೇನ ಸೋಚೇತೀತಿ **ಗಮನಸೋಚನೋ**। **ಉಪಕಪ್ಪೇಥಾತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಕಪ್ಪೇಥ ಸಂವಿದಹಥ, ಉಪನೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ಹೇತುತೋಪಿ ಸಭಾವತೋಪಿ ಫಲತೋಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಆದೀನವತೋಪಿ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ।

ವಿಭಾವೇನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ವಿಭೂತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ವಿಭಾವಿನೋ,** ಪಞ್ಞವನ್ತೋ। **ಅನುಯನ್ತಾತಿ** ಅನುವತ್ತಕಾ। **ಓಗಚ್ಛಮಾನ**ನ್ತಿ ಓಸೀದನ್ತಂ। **ಯೋಜನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಯೋಜನಮತ್ತಂ ಪದೇಸಂ। ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ಪನ ಯಥಾ ಭೂಮಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಓಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ "**ಮಹಾಸಮುದ್ದತಲ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅನ್ತೇ ಚಕ್ಕರತನಂ** ಉದಕೇನ ಸೇನಾಯ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥರಣತ್ಥಂ।

೨೪೭. ಪುರತ್ಥಿಮೋ ಸಮುದ್ದೋ ಪರಿಯನ್ತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪುರತ್ಥಿಮಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತೋ,** ಪುರತ್ಥಿಮಸಮುದ್ದಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ। **ಚಾತುರನ್ತಾಯಾತಿ** ಚಾತುಸಮುದ್ದನ್ತಾಯ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಾದಿಚತುಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತಾಯ।

ಹತ್ಥಿರತನವಣ್ಣನಾ

೨೪೮. **ಹರಿಚನ್ದನಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಆಗಮನಂ ಚಿನ್ತೇಥಾತಿ ವದನ್ತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸ್ಸ ಪೂರಿತತಾಯ ಪರಿಚಿತತ್ತಾ। ಭೂಮಿಫುಸನಕೇಹಿ ವಾಲಧಿ, ವರಙ್ಗಂ ಹತ್ಥೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಚ ತೀಹಿ, ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಚಾತಿ ಸತ್ತಹಿ ಅವಯವೇಹಿ ಠಿತತ್ತಾ **ಸತ್ತಪತಿಟ್ಠೋ**। **ಇತರೇಸಂ** ಅಮಚ್ಚಾದೀನಂ ಚಿನ್ತಯನ್ತಾನಂ **ನ ಆಗಚ್ಛತಿ**। **ಅಪನೇತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ಅಪನೇತ್ವಾ। ಗನ್ಧಮೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಇತರೇ ಹತ್ಥಿನೋ ನ ಸಹನ್ತಿ।

ಅಸ್ಸರತನವಣ್ಣನಾ

ಸಿನ್ಧವಕುಲತೋತಿ ಸಿನ್ಧವಸ್ಸಾಜಾನೀಯಕುಲತೋ।

ಮಣಿರತನವಣ್ಣನಾ

ಸಕಟನಾಭಿಸಮಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಪರಿಣಾಹತೋ ಮಹಾಸಕಟಸ್ಸ ನಾಭಿಯಾ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಂ। **ಉಭೋಸು ಅನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚಾತಿ ದ್ವೀಸು ಅನ್ತೇಸು। **ಕಣ್ಣಿಕಪರಿಯನ್ತತೋ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಞ್ಚನಪದುಮಾನಂ ಕಣ್ಣಿಕಾಯ ಪರಿಯನ್ತತೋ। **ಮುತ್ತಾಜಾಲಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧೇ ಮುತ್ತಾಮಯೇ ಜಾಲಕೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ।

ಇತ್ಥಿರತನವಣ್ಣನಾ

“ಇತ್ಥಿರತನಂ ಪಾತುಭವತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಅಸ್ಸ ಪಾತುಭವನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಮದ್ದರಾಜಕುಲತೋ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಮದ್ದರಟ್ಠಂ ಕಿರ ಅಭಿರೂಪಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಸಣ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತತಾಯ। ಅವಯವಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಹಿ ಸಮುದಾಯಪಾರಿಪೂರಿಸಿದ್ಧಿ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಸರೀರಂ। **ದಸ್ಸನೀಯಾ**ತಿ ಸುರೂಪಭಾವೇನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತಾ। **ಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ** ಯೋನಿಸೋ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ। **ಪಸಾದಾವಹತ್ತಾ**ತಿ ಕಾರಣವಚನೇನ ಯಥಾ ಪಾಸಾದಿಕತಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ದಸ್ಸನೀಯತಾಯ ಪಾಸಾದಿಕತಾಸಿದ್ಧಿ, ಅಭಿರೂಪತಾಯ ಚ ದಸ್ಸನೀಯತಾಸಿದ್ಧಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ನಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಟಿಲೋಮತೋ ವಾ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಪಾಸಾದಿಕತಾಸಿದ್ಧಿ, ಪಾಸಾದಿಕತಾಯ ದಸ್ಸನೀಯತಾಸಿದ್ಧಿ, ದಸ್ಸನೀಯತಾಯ ಅಭಿರೂಪತಾಸಿದ್ಧಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಭಿರೂಪತಾದಿಕೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸರೀರೇ ದೋಸಾಭಾವವಸೇನಪಿ ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಅಭಿರೂಪಾ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಮಾಣಯುತ್ತಾ, ಏವಂ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಯೋಗತೋ ಚ ಪಾಸಾದಿಕಾ ನಾತಿದೀಘತಾದಯೋ। ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದಿಬ್ಬರೂಪತಾಸಮ್ಪತ್ತಿಪೀತಿ **“ಅಪ್ಪತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಣ್ಣ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸರೀರದೋಸಸ್ಸ। **ಅಭಾವೋ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ದೂರೀಭಾವೋ।

ಸತವಿಹತಸ್ಸಾತಿ ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿಹತಸ್ಸ। **ಸತವಿಹತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ಇದಂ ಕಪ್ಪಾಸಪಿಚುವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತೂಲಪಿಚುನೋ ಪನ ವಿಹನನಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಕುಙ್ಕುಮತಗರತುರುಕ್ಖಯವನಪುಪ್ಫಾನಿ **ಚತುಜ್ಜಾತಿ**। ತಮಾಲತಗರತುರುಕ್ಖಯವನಪುಪ್ಫಾನೀತಿ ಅಪರೇ।

ಅಗ್ಗಿದಡ್ಢಾ ವಿಯಾತಿ ಆಸನಗತೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಾ ವಿಯ। **ಪಠಮಮೇವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಕಿಚ್ಚತೋ ಪಠಮಮೇವ, ದಸ್ಸನಸಮಕಾಲಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ತಂ ಅತ್ತನಾ ರಞ್ಞೋ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬತಾಯ ಕಿಂ ಕರಣನ್ತಿ ಪಟಿಸ್ಸಾವೇತೀತಿ **ಕಿಙ್ಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವಿನೀ**।

ಮಾತುಗಾಮೋ ನಾಮ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಠಜಾತಿಕೋ, ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ಪನ ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಸ್ವಾಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಗುಣಾ**ತಿ ರೂಪಗುಣಾ ಚೇವ ಆಚಾರಗುಣಾ ಚ। **ಪುರಿಮಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ। ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಸಂವತ್ತನಿಯಪುರಿಮಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋಪಿ ಪರಿವಾರಸಂವತ್ತನಿಯಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **“ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ”**ತಿ। ಏತೇನ ಸೇಸರತನೇಸುಪಿ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸಾನಂ ತದುಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪುಬ್ಬೇ ಏಕದೇಸವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಪಾರಿಪೂರೀ ರಞ್ಞೋ **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪಾರಿಪೂರಾ ಜಾತಾ**।

ಗಹಪತಿರತನವಣ್ಣನಾ

ಪಕತಿಯಾವಾತಿ ಸಭಾವೇನೇವ, ಚಕ್ಕರತನಪಾತುಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ।

ಪರಿಣಾಯಕರತನವಣ್ಣನಾ

ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ।

೨೬೦. **ಕಟಗ್ಗಹೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಜಯಗ್ಗಹೋ ಸಕಾನಂ ಪಣಾನಂ ಕಟಭಾವೇನ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಜಯಗ್ಗಾಹೇನಾ"**ತಿ। **ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವಾತಿ** ಏಕಪ್ಪಯೋಗೇನೇವ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬಾಲಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ದೇವದೂತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೬೧. **ದ್ವೇ ಅಗಾರಾತಿಆದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಸದ್ವಾರಾ…ಪೇ॰… ಅನುವಿಚರನ್ತೇಪೀ"ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏತ್ತಕಮೇವ ಹಿ ಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೨; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೩೨) ವಿತ್ಥಾರಿತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"ತಿಆದಿ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೧೭) ತಥಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ, **"ಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತೇ ವಿತ್ಥಾರಿತಮೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨೬೨. **ನಿರಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಂ ದೇವಲೋಕೇನ ಓಸಾಪೇತೀತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ ವೋದಾನಧಮ್ಮೇಹಿ ನಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ। ದುತಿಯಂ ಪನ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ತದಿದಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪಿತ್ವಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ, **"ಸಚೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋತಿ** ಭಗವಾ।

ಏಕಚ್ಚೇ ಥೇರಾತಿ (ಕಥಾ॰ ಅನುಟೀ॰ ೮೬೬-೮೬೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೩೬) ಅನ್ಧಕಾದಿಕೇ, ವಿಞ್ಞಾಣವಾದಿನೋ ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ನೇರಯಿಕೇ ನಿರಯೇ ಪಾಲೇನ್ತಿ ತತೋ ನಿಗ್ಗನ್ತುಮಪ್ಪದಾನವಸೇನ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ **ನಿರಯಪಾಲಾ**। ನೇರಯಿಕಾನಂ ನರಕದುಕ್ಖೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾಯ ಅಲಂ ಸಮತ್ಥಾತಿ ವಾ **ನಿರಯಪಾಲಾ**। **ತನ್ತಿ** "ನತ್ಥಿ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿವಚನಂ। **ಪಟಿಸೇಧಿತಮೇವಾತಿ** "ಅತ್ಥಿ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲಾ, ಅತ್ಥಿ ಚ ಕಾರಣಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಕಥಾ॰ ೮೬೬) ಪಟಿಸೇಧಿತಮೇವ। ಯದಿ ನಿರಯಪಾಲಾ ನಾಮ ನ ಸಿಯುಂ, ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಪಿ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಸತಿ ಹಿ ಕಾರಣಿಕೇ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಯ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಿಂ ಪನೇತೇ ನಿರಯಪಾಲಾ ನೇರಯಿಕಾ, ಉದಾಹು ಅನೇರಯಿಕಾ"ತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ನೇರಯಿಕಾ, ಇಮೇ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಸಯಮ್ಪಿ ನಿರಯದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವೇಯ್ಯುಂ, ತಥಾ ಸತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಯಾತನಾಯ ಅಸಮತ್ಥಾ ಸಿಯುಂ, "ಇಮೇ ನೇರಯಿಕಾ, ಇಮೇ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ ವವತ್ಥಾನಞ್ಚ ನ ಸಿಯಾ, ಯೇ ಚ ಯೇ ಯಾತೇನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಸಮಾನರೂಪಬಲಪ್ಪಮಾಣೇಹಿ ಇತರೇಸಂ ಭಯಸನ್ತಾಸಾ ನ ಸಿಯುಂ। ಅಥ ಅನೇರಯಿಕಾ, ನೇಸಂ ತತ್ಥ ಕಥಂ ಸಮ್ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತೇ - ಅನೇರಯಿಕಾ ನಿರಯಪಾಲಾ ಅನಿರಯಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ। ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮತೋ ಹಿ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಕಮ್ಮುನಾ ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ರಕ್ಖಸಜಾತಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಿನೋ -

> "ಕೋಧನಾ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾ, ಪಾಪಾಭಿರುಚಿನೋ ಸದಾ।
> ದುಕ್ಖಿತೇಸು ಚ ನನ್ದನ್ತಿ, ಜಾಯನ್ತಿ ಯಮರಕ್ಖಸಾ"ತಿ॥ (ಕಥಾ॰ ಅನುಟೀ॰ ೮೬೬-೮೬೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೩೬)।

ತತ್ಥ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಯಾತನಾದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯುಂ, ಅಥ ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಯಾತೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿ, ತಯಿದಂ ಅಸಾರಂ ನಿರಯಪಾಲಾನಂ ನೇರಯಿಕಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿಪಿ ಅನೇರಯಿಕಾ ನಿರಯಪಾಲಾ, ಅಯೋಮಯಾಯ ಪನ ಆದಿತ್ತಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯ ಸಜೋತಿಭೂತಾಯ ನಿರಯಭೂಮಿಯಾ ಪರಿಕ್ಕಮಮಾನಾ ಕಥಂ ದಾಹದುಕ್ಖಂ ನಾನುಭವನ್ತೀತಿ?

ಕಮ್ಮಾನುಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದಯೋ ನೇರಯಿಕೇ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ನಿರಯಭೂಮಿಂ ಉಪಗತಾ ದಾಹದುಕ್ಖೇನ ನ ಬಾಧೀಯನ್ತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದ್ಧಿವಿಸಯಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಚೇ? ಇದಮ್ಪಿ ತಂಸಮಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ತಥಾರೂಪೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮುನಾ ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಯಥಾ ನಿರಯದುಕ್ಖೇನ ಅಬಾಧಿತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ನೇರಯಿಕೇ ಯಾತೇನ್ತಿ, ನ ಚೇತ್ತಕೇನ ಬಾಹಿರವಿಸಯಾಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠತಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾರಪುರಿಸೇಸು ವಿಭತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದ್ವಾರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ಇಟ್ಠಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅನಿಟ್ಠಂ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಅನಿಟ್ಠಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಇಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ - "ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಸೇನ ತೇಜಸಾ ಪರೂಪತಾಪನ"ನ್ತಿಆದಿ, ತದಪಾಹತಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಪನ ವದನ್ತಿ - "ಅನೇರಯಿಕಾನಂ ನೇಸಂ ಕಥಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಭವೋ"ತಿ ನಿರಯೇ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಯಾತನಾಸಬ್ಭಾವತೋ। ನೇರಯಿಕಸತ್ತಯಾತನಾಯೋಗ್ಯಞ್ಹಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ತಾದಿಸನಿಕನ್ತಿವಿನಾಮಿತಂ ನಿರಯಟ್ಠಾನೇಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। ತೇ ಚ ನೇರಯಿಕೇಹಿ ಅಧಿಕತರಬಲಾರೋಹಪರಿಣಾಹಾ ಅತಿವಿಯ ಭಯಾನಕದಸ್ಸನಾ ಕುರೂರತರಪಯೋಗಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನೇವ ತತ್ಥ ನೇರಯಿಕಾನಂ ವಿಬಾಧಕಕಾಕಸುನಖಾದೀನಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಅಞ್ಞಗತಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಞಗತಿಕಬಾಧನನ್ತಿ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ತಥಾ ದಸ್ಸನತೋ। ಯಂ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ - "ಅಸತ್ತಸಭಾವಾ ಏವ ನಿರಯಪಾಲಾ ನಿರಯಸುನಖಾದಯೋ ಚಾ"ತಿ ತಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ತಥಾ ಅದಸ್ಸನತೋ। ನ ಹಿ ಕಾಚಿ ಅತ್ಥಿ ತಾದಿಸೀ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿ, ಯಾ ಅಸತ್ತಸಭಾವಾ, ಸಮ್ಮತಿಸತ್ತೇಹಿ ಅಪ್ಪಯೋಜಿತಾ ಚ ಸತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ। ಪೇತಾನಂ ಪಾನೀಯನಿವಾರಕಾನಂ ದಣ್ಡಾದಿಹತ್ಥಪುರಿಸಾನಮ್ಪಿ ಸಬ್ಭಾವೇ, ಅಸತ್ತಭಾವೇ ಚ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ। ಸುಪಿನೋಪಘಾತೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥತಾ ಪನ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸನಾದಿಮತ್ತೇನಪಿ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಪಿನೇ ಆಹಾರೂಪಭೋಗಾದಿನಾ ನ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನರೂಪಂ ಪನೇತ್ಥ ಲದ್ಧಪರಿಹಾರಂ ಇದ್ಧಿವಿಸಯಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ಇಧಾಪಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಚೇ? ತಂ ನ, ಅಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ನೇರಯಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋ ನಿರಯಪಾಲಾತಿ ಅಸಿದ್ಧಮೇತಂ, ವುತ್ತನಯೇನ ಪನ ಪಾಳಿತೋ ಚ ತೇಸಂ ಸತ್ತಭಾವೋ ಏವ ಸಿದ್ಧೋತಿ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ ವತ್ತುಂ, "ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ನಿರಯಪಾಲಸಞ್ಞಿತಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿ ಸಾಭಿಸನ್ಧಿಕಪರೂಪಘಾತೀ ಅತ್ಥಿ ಕಿಚ್ಚಸಬ್ಭಾವತೋ ಓಜಾಹಾರಾದಿರಕ್ಖಸಸನ್ತತಿ ವಿಯಾ"ತಿ। ಅಭಿಸನ್ಧಿಪುಬ್ಬಕತಾ ಚೇತ್ಥ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ತಥಾ ತಥಾ ಅಭಿಸನ್ಧಿಯಾ ಯಾತನತೋ, ತತೋ ಏವ ನ ಸಙ್ಖಾತಪಬ್ಬತಾದೀಹಿ ಅನೇಕನ್ತಿಕತಾ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ - "ಭೂತವಿಸೇಸಾ ಏವ ಏತೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸವನ್ತೋ ಭೇರವಾಕಾರಾ 'ನರಕಪಾಲಾ'ತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ। ತದಸಿದ್ಧಂ ಉಜುಕಮೇವ ಪಾಳಿಯಂ, - "ಅತ್ಥಿ ನಿರಯೇಸು ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ (ಕಥಾ॰ ೮೬೬) ವಾದಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ ಯಥಾ ಅರಿಯವಿನಯೇ ನರಕಪಾಲಾನಂ ಭೂತಮತ್ತತಾ ಅಸಿದ್ಧಾ, ತಥಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತವಾದಿನೋಪಿ ತೇಸಂ ಭೂತಮತ್ತತಾ ಅಸಿದ್ಧಾವ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿ ಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಪ್ಪಟಿಜಾನನತೋ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂತಾನಿ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸನ್ತಿ। ಯದಿ ಪರಮತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವೋಹರತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ? ತಿಟ್ಠತೇಸಾ ಅನವಟ್ಠಿತತಕ್ಕಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಸಮ್ಮೋಹವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ವಾದವೀಮಂಸಾ, ಏವಂ, "ಅತ್ಥೇವ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಸತಿ ಚ ನೇಸಂ ಸಬ್ಭಾವೇ, ಅಸತಿಪಿ ಬಾಹಿರೇ ವಿಸಯೇ ನರಕೇ ವಿಯ ದೇಸಾದಿನಿಯಮೋ ಹೋತೀತಿ ವಾದೋ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸತಿ ಏವ ಪನ ಬಾಹಿರೇ ವಿಸಯೇ ದೇಸಾದಿನಿಯಮೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದೇವದೂತಸರಾಪನವಸೇನ ಸತ್ತೇ ಯಥೂಪಚಿತೇ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇ ಯಮೇತಿ ನಿಯಮೇತೀತಿ ಯಮೋ, ತಸ್ಸ ಯಮಸ್ಸ ವೇಮಾನಿಕಪೇತಾನಂ ರಾಜಭಾವತೋ ರಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ - "**ಯಮರಾಜಾ ನಾಮ ವೇಮಾನಿಕಪೇತರಾಜಾ**"ತಿ। **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕನ್ತಿ** ಅಕುಸಲಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ। **ವೇಮಾನಿಕಪೇತಾತಿ** ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ವಿನಿಪಾತಿಕದೇವತಾ ವಿಯ ಸುಕ್ಕೇನ

ಕಮ್ಮುನಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಮಗ್ಗಫಲಭಾಗಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಕಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಕದಾಚಿ ಪುಞ್ಞಫಲಂ, ಕದಾಚಿ ಅಪುಞ್ಞಫಲಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ಯೇಸಂ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪುಞ್ಞಫಲಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪುಞ್ಞಫಲಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಕಟುಕಂ ನ ಹೋತಿ। ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ಮುದುಕಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅಪರೇ। **ಧಮ್ಮಿಕೋ ರಾಜಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಕಭಾವೋ ಧಮ್ಮದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿಯಮಿತಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದ್ವಾರೇಸೂ**ತಿ ಅವೀಚಿಮಹಾನರಕಸ್ಸ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು।

ಜಾತಿಧಮ್ಮೋತಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಸೇನ ಜಾತಿಪಕತಿಕೋ। ತೇನಾಹ "**ಜಾತಿಸಭಾವೋ**"ತಿ। ಸಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಣ್ಹತಾ ವಿಯ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ವಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ "**ಅಪರಿಮುತ್ತೋ ಜಾತಿಯಾ**"ತಿಆದಿ।

೨೬೩. ಇದಾನಿ ಜಾತಿಯಾ ದೇವದೂತಭಾವಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ದಹರಕುಮಾರೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ವಾಚಾಯ ಅವದನ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ವಿಞ್ಞೂನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಜೇಗುಚ್ಛಅಸಮತ್ಥದಹರಾವತ್ಥಾ ಜಾತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಆಗತಾ ಏವ, ಸಾ ಪನ ಅತೀತಾನಾಗತಾಯ ಉಪರಿಪಿ ಆಗಮನಾಯ ಪಯೋಗೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಅನಾಗತಾಯ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ "**ಜಾತಿ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "**ಇತಿ ತಸ್ಸಾ...ಪೇ॰... ಕರೋಥಾ**"ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ವೇದವತ್ಥುಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಊರುಬಲನ್ತಿ ಊರುಬಲೀ। ತೇನ ದೂರೇಪಿ ಗಮನಾಗಮನಲಙ್ಘನಾದಿಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಬಾಹುಬಲ**ನ್ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಹತ್ಥೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥತಂ, ಜವಗ್ಗಹಣೇನ ವೇಗಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಸಮತ್ಥತಂ। **ಅನ್ತರಹಿತಾ** ನಟ್ಠಾ। ಸೇಸಂ ಪಠಮದೇವದೂತೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವಿವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ ಆದಹತೀತಿ ಬ್ಯಾಧಿ, ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಆಧೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಬ್ಯಾಧಿ, ತೇನ **ಬ್ಯಾಧಿನಾ। ಅಭಿಹತೋ**ತಿ ಬಾಧಿತೋ, ಉಪದ್ದುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೬೫. ಕಾರಣಾ ನಾಮ "ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಾದಿಭೇದಾ ಅಧಿಕಪೀಳಾ ಕರೀಯತಿ ಏತಾಯಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ ಯಾತನಾ, ಸಾ ಏವ ಕಾರಣಿಕೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮನ್ತಿ **ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ** ಯಾತನಾಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೬೬. **ಬಹುಂ ಪಾಪಂ ಕತ**ನ್ತಿ ಬಹುಸೋ ಪಾಪಂ ಕತಂ। ತೇನ ಪಾಪಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರಣಮಾಹ। **ಬಹೂ**ತಿ ವಾ ಮಹನ್ತಂ। ಮಹತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಬಹುಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಬಹು ವತ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು, ಗರುಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಗರುಕಂ ಬಹುಲಂ ವಾ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತೋ **ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿಯೇವ,** ನ ಯಮಪುರಿಸೇಹಿ ಯಮಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ನೀಯತಿ। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಪರಿತ್ತತಾಯ ಕಾಲಪರಿತ್ತತಾಯ ಚ ಪರಿತ್ತಂ, ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಅಗರುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ಅಬಹುಲನ್ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ, "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕತ್ತಬ್ಬಮೇವಾ**ತಿ ದಣ್ಡಮೇವ। **ಅನುವಿಜ್ಜಿತ್ವಾ** ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಟಕರಣಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಿತ್ತಪಾಪಕಮ್ಮಾ**ತಿ ದುಬ್ಬಲಪಾಪಕಮ್ಮಾ। ತೇ ಹಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಚ ಓಕಾಸಾರಹಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಪಿ ಸರನ್ತಿ।

ಆಕಾಸಚೇತಿಯನ್ತಿ ಗಿರಿಸಿಖರೇ ವಿವಟಙ್ಗಣೇ ಕತಚೇತಿಯಂ। **ಅಗ್ಗಿಜಾಲಸದ್ದ**ನ್ತಿ "ಪಟಪಟಾ"ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಯ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ, "ಮಯಾ ತದಾ ಆಕಾಸಚೇತಿಯೇ ಪೂಜಿತರತ್ತಪಟಾ ವಿಯಾ"ತಿ **ಅತ್ತನೋ ಪೂಜಿತಪಟಂ ಅನುಸ್ಸರಿ। ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ನ ಸರತೀ**ತಿ ಬಲವತಾ ಪಾಪಕಮ್ಮೇನ ಬ್ಯಾಮೋಹಿತೋ ಪಞ್ಚ ಸಞ್ಞಾಣಾನಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತುಣ್ಹೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಾರಹೋ ಅಯನ್ತಿ ತತ್ಥ ಪತೀಕಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ।

೨೬೭. ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೋ ಉಬ್ಬೇಧೇನಪಿ ಯೋಜನಸತಮೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ನವನವಯೋಜನಿಕಾ ಹೋತಿ** ಪುಥುಲತೋ। ಮಹಾನಿರಯಸ್ಸ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ತಥಾಪಿ ಭಿತ್ತಿಸತಂ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತೀತಿ ಉಸ್ಸದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ "**ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨೬೮. **ಝಾಯತೀತಿ** ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಹೋತಿ। **ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ** ಪುರಿಮಸದಿಸತ್ತಾ "ಉಬ್ಭತಂ ಸದಿಸಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಬಹುಸಮ್ಪತ್ತೋತಿ** ವಾ ಬಹುಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮದ್ವಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಛನ್ನಂ ಜಾಲಾನನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚ ಉಬ್ಭತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಜಾಲಾನಂ। ಸತ್ತಾನಂ ನಿರನ್ತರತಾ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಕತಾನಞ್ಚ ಬಹುಭಾವತೋ ಜಾಲಾನಂ ತಾವ ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ನಿರನ್ತರತ್ತಾ ಅವೀಚಿ ಹೋತು; ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪನ ಕಥಂ ನಿರನ್ತರತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಕಾಯದ್ವಾರೇ...ಪೇ॰... ಏಕಂ ದುಕ್ಖಸಹಗತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಆವಜ್ಜನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ ಸನ್ತೀರಣಂ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ದ್ವೇ ತದಾರಮ್ಮಣಚಿತ್ತಾನೀತಿ **ಛ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ** ಯದಿಪಿ ತತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಚಿತ್ತಾನಿಪಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಪಿ ಲದ್ಧಾವಸರಾ; ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಪನ ಬಲವತರಾ ನಿಸಿತನಿಸಿತೇನ ತಿಖಿಣೇನ ಸತ್ಥೇನ ನಿರನ್ತರಂ ಸರೀರಂ ಛಿನ್ದನ್ತೀ ವಿಯ ದುಕ್ಖಂ ಉಪನೇನ್ತೀ ವಿಯ ತಾ ವೇದನಾ ಅಭಿಭವನ್ತೀ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ ನಿರನ್ತರಾ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅನುದಹನಬಲವತಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾತಿ** ವಾ ತತ್ಥ ಅತಿವಿಯ ಅನಿಟ್ಠಫಲತಾಯ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಇಟ್ಠಫಲಬಹುತಾಯ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾ ಝಾನಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಚ ಸುಗತಿಭವೇ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಸುಖಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿರನ್ತರತಾಯ **ಅವೀಚೀತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೨೬೯. **ಏಕೋ ಪಾದೋ ಮಹಾನಿರಯೇ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಗೂಥನಿರಯೇ ನಿಪತತಿ,** ಕಮ್ಮವೇಗುಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನ್ತರಾ ಪದಮಾವಹತಿ ಸೇಸಾರಮ್ಭತಾಯ। **ಹತ್ಥಿಗೀವಪ್ಪಮಾಣಾ** ಪರಿಣಾಹೇನ। **ಏಕದೋಣಿಕನಾವಾಪ್ಪಮಾಣಾ** ಆಯಾಮೇನ।

ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತಾನೀತಿ ಖುರಧಾರಾಸದಿಸಾನಿ ತಿಖಿಣಗ್ಗಾನಿ ಅಯೋಸೂಲಮಯಾನೇವ ಪದುಮಪತ್ತಾನಿ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಖುರಧಾರಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾಭೂಮಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ವೇತ್ತಲತಾಯೋ ಚ ತಿಖಿಣಧಾರಕಣ್ಟಕಾ ಅಯೋಮಯಾ ಏವ। ತೇನಾಹ - "**ಸೋ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಾ**"ತಿಆದಿ। **ಕುಸತಿಣಾನೀತಿ** ಕುಸತಿಣಜಾತಿತಾಯ ತಥಾ ವುತ್ತಾನಿ। **ಖರವಾಲಿಕಾತಿ** ಖರಾ ತಿಖಿಣಕೋಟಿಕಾ ಸಿಙ್ಘಾಟಕಸಣ್ಠಾನಾ ವಾಲಿಕಾ।

೨೭೦. **ದನ್ತೇ ಸಮ್ಫುಸೇತೀತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮದನ್ತೇ ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಸುಫುಸಿತೇ ಕರೋತಿ। **ತಮ್ಬಲೋಹಪಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ವುತ್ತಕಾರಣತೋ ಪಟಿಲೋಮತೋಪಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾನಂ ಕಾರಣಮಾಹ। **ದುತಿಯೇನಾತಿ** ಕುಠಾರೀಹಿ ತಚ್ಛನೇನ। **ತತಿಯೇನಾತಿ** ವಾಸೀಹಿ ತಚ್ಛನೇನ। **ಅವಿಜಹಿತಮೇವ** ಸಂವೇಗಹೇತುತಾಯ ಲೋಕಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಂವತ್ತನತೋ।

೨೭೧. **ಹೀನಕಾಯಂ** ಹೀನಂ ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ ಉಪಗತಾ। **ಉಪಾದಾನೇತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧೇಪಿ ಉಪಾದಾನೇ। ತಂ ಅತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋತಿ ಆಹ "**ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗಹಣೇ**"ತಿ। ಸಮ್ಭವತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಭವೋ,** ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಆಹ - "**ಜಾತಿಯಾ ಮರಣಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಭೂತೇ**"ತಿ। **ಅನುಪಾದಾತಿ** ಅನುಪಾದಾಯ। ತೇನಾಹ "**ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ**"ತಿ।

ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾತಿಕ್ಕನ್ತಾ ನಾಮಾತಿ ಸಕಲಮ್ಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ಚರಿಮಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ।

ದೇವದೂತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಸುಞ್ಞತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೪. ವಿಭಙ್ಗವಗ್ಗೋ

೧. ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭೨. ಏಕಾ ರತ್ತಿ ಏಕರತ್ತೋ, ಭದ್ದೋ ಏಕರತ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಭದ್ದೇಕರತ್ತಂ,** ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ತೇನಾಹ - **“ವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ”**ತಿ। ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪನ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸಹಚರಣತೋ ಭದ್ದೇಕರತ್ತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸ್ಸ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉದ್ದೇಸಞ್ಚ ವಿಭಙ್ಗಞ್ಚ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಉದ್ದಿಸತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉದ್ದೇಸೋ,** ಸಙ್ಖೇಪದೇಸನಾ ಏವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನಿದ್ದೇಸಪದಾನಂ ಜನನಿಟ್ಠಾನೇ ಠಿತತ್ತಾ ಮಾತಾ ವಿಯಾತಿ **ಮಾತಿಕಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾಹ **“ಉದ್ದೇಸನ್ತಿ ಮಾತಿಕ”**ನ್ತಿ। ಉದ್ದಿಟ್ಠಮತ್ಥಂ ವಿಭಜತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿಭಙ್ಗೋ ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾ, ತೇನಾಹ - **“ವಿತ್ಥಾರಭಾಜನಿಯ”**ನ್ತಿ “ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಭಾಜೇತಿ ವಿಭಜತಿ ಏತೇನಾ”ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಉಪ್ಪಾದಾದಿಖಣತ್ತಯಂ ಪತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ **ಅತೀತಂ।** ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ವಿಗತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕನ್ತಿ ಆಹ **“ಅತೀತೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ”**ತಿ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ನಾನುಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾಹಿ ನಾನುಭವೇಯ್ಯ, ನಾಭಿನನ್ದೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ “ನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅತೀತೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಸನಂ ಪರಾಮಾಸೋ ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾ; ಏವಂ “ನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅನಾಗತೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಸನಂ ಪರಾಮಾಸೋ ದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಪತ್ಥನಾತಿ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಆಹ - **“ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ನ ಪತ್ಥೇಯ್ಯಾ”**ತಿ। **ಯದತೀತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ “ಅಪತ್ತ”ನ್ತಿ ಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾರಣವಚನಂ। ತೇನಾಹ **“ಯಸ್ಮಾ ಚಾ”**ತಿ। ತತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ, “ಅತೀತಂ ತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ನಾಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಸಸವಿಸಾಣಂ ವಿಯ, ತಥಾ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ನ ಪತ್ಥೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಅತೀತಂ ನಾಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಅಭಿನನ್ದನಾಯ ನಿಪ್ಪಯೋಜನತ್ತಾ, ಅನಾಗತಪತ್ಥನಾ ಪನ ಸಫಲಾಪಿ ಸಿಯಾತಿ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಸವಿಘಾತಭಾವೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬತೋ। ತೇನಾಹ **“ಯಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಹೀನ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಸಭಾವಂ। **ನಿರುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಭಗ್ಗಂ। **ಅತ್ಥಙ್ಗತ**ನ್ತಿ ವಿನಾಸಂ। **ಅಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಕಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ। **ಅಜಾತ**ನ್ತಿ ನ ಜಾತಂ। **ಅನಿಬ್ಬತ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ಯತ್ಥ ಯತ್ಥಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ। **ಅರಞ್ಞಾದೀಸು ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ। ತೇನ ಅರಞ್ಞೇ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ ಪಬ್ಬತಕನ್ದರಾದೀಸು ವಾತಿ ಠಾನನಿಯಮಾಭಾವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಮಕಾದಿವಸೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹಿಯಮಾನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕೋಪನಿಯಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **“ಅಸಂಹೀರಂ ಅಸಂಕುಪ್ಪನ್ತಿ ಇದಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿವಿಪಸ್ಸನಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ಗಾಥಾಯಮಯಮತ್ಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ - **“ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ಕಿಂ ಏತಾಯ ಪರಿಯಾಯಕಥಾಯಾತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋವ ಅಸಂಹೀರಂ ಅಸಂಕುಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನ ನಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನುಬ್ರೂಹನಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪುನಪ್ಪುನ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಏತೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಬ್ರೂಹನಾಯ, ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಅನುಬ್ರೂಹಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ಬಹುಲಂ ಮನಸಿಕಾರೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಆದಿತೋ ತಾಪನಂ **ಆತಾಪನಂ,** ತೇನ ಆರಮ್ಭಧಾತುಮಾಹ। ಪರಿತೋ ತಾಪನಂ **ಪರಿತಾಪನಂ,** ತೇನ ನಿಕ್ಕಮಧಾತುಪರಕ್ಕಮಧಾತುಯೋ ಚಾತಿ। **ತಸ್ಸ ಸೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಮಚ್ಚುನೋ ಸಹಕರಣಟ್ಠೇನ ಸೇನಾ ವಿಯಾತಿ ಸೇನಾ। **ಸಙ್ಗರೋ**ತಿಆದೀಸು ಮಿತ್ತಾಕಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಸಾಮಪಯೋಗಮಾಹ। ಲಞ್ಜಗ್ಗಹಣೇನ ಲಞ್ಜದಾನಂ, ತೇನ ದಾನಪ್ಪಯೋಗಂ। **ಬಲರಾಸೀ**ತಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿಬಲಕಾಯೋ। ತೇನ ದಣ್ಡಭೇದಾನಿ ವದತಿ। ಭೇದೋಪಿ ಹಿ ಬಲವತೋ ಏವ ಇಜ್ಝತಿ, ಸ್ವಾಯಂ

ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಉಪಾಯಯೋಗೇನ ಸಮ್ಪವತ್ತೀಯತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚ ಸಙ್ಗಂ ಆಸತ್ತಿಂ ಅರತಿ ದೇತೀತಿ **ಸಙ್ಗರೋ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಸಙ್ಗರಣವಸೇನ ತಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ।

ಉಟ್ಠಾಹಕಂ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಸಪರಹಿತಸೀವನಲಕ್ಖಣೇನ ಅಸಾಧುಭಾವಪರಮ್ಮುಖಭಾವಗಮನೇನ ವಾ **ಸನ್ತೋ**।

೨೭೩. **ಮನುಞ್ಞರೂಪವಸೇನೇವ ಏವಂರೂಪೋ ಅಹೋಸಿನ್ತಿ** ಅತೀತಂ ಅನ್ವಾಗಮೇತಿ ತತ್ಥ ನನ್ದಿಯಾಸಮನ್ನಾನಯನತೋ। **ವೇದನಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕುಸಲಸುಖಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾವಸೇನಾತಿ** ಕುಸಲವೇದನಾವಸೇನ ಸುಖವೇದನಾವಸೇನ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವೇದನಾಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾಯ ಸತಿ ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾ ಸಿದ್ಧಾ ಏವಾತಿ - **"ತಣ್ಹಂ ಸಮನ್ನಾನೇತಿ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಹೀನರೂಪಾದಿ...ಪೇ॰... ನ ಮಞ್ಞತಿ** ಅಮನುಞ್ಞೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಸಮನುಞ್ಞಭಾವಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಮಞ್ಞನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। **ನಾನುಪವತ್ತಯತಿ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ನನ್ದಿಯಾ ದೂರೀಕತತ್ತಾ।

೨೭೪. ಉಳಾರಸುನ್ದರಭಾವಮುಖೇನೇವ ಅನಾಗತೇಸುಪಿ ರೂಪಾದೀಸು ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ - **"ಏವಂರೂಪೋ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

೨೭೫. **ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ** ಯಥಾ ನನ್ದಿಯಾ ಅಸಮನ್ನಾನಯನಜೋತನಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಪತಿಟ್ಠಪೇತುಂ, "ಅತೀತಂ ನ ನ್ವಾಗಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಉದ್ದೇಸಸ್ಸ, "ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತೀತಂ ಅನ್ವಾಗಮೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೩) ವಿಭಙ್ಗೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಯೋ ಧಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ, "ಕಥಞ್ಚ...ಪೇ॰... ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸತ್ಥುದೇಸನಾನಯಂ ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ ಚೋದಿತಂ, ಯಸ್ಮಾ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಯೋ ಧಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ, "ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸೂ"ತಿ ವಿಭಙ್ಗದೇಸನಾ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾ ಏವಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಏವ। **ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಂಹೀರತೀತಿ ಮಾತಿಕಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾತಿ** ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಮಾತಿಕಾವಸೇನ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕತ್ವಾ, "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸುತವಾ ಸುತವಾ"ತಿ ಚ ಆದಿನಾ **ವಿತ್ಥಾರೋ ವುತ್ತೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಭಾವತೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಭಾವಿತತಾಯ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತಾಯ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಪತ್ತೇಹಿ ವಿಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಠಪನಾಯ ಆಕಡ್ಢೀಯತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಸಯೇ ತತೋ ಏವ ಅಪಾಯಸಮುದ್ದಂ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ದಂ ಆನೀಯತಿ। ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಆನನ್ದಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭೬. ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ಲಯನಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೋ, ಇಧ ಪನ ಅರಿಯವಿಹಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - **"ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋ"**ತಿಆದಿ। **ಜಾನನ್ತೋವ** ಭಗವಾ **ಕಥಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಿ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಜಾನನ್ತಾಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಜಾನನ್ತಾಪಿ ನ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೬)।

೨೭೮. **ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸೀತಿ** ಸಾಧುಸದ್ದಂ ಸಾವೇಸಿ। ತಂ ಪನ ಪಸಂಸಾ ಹೋತೀತಿ ಪಸಂಸತ್ಥೋ ಸಾಧುಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ **"ದೇಸನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ"**ತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ ಗುಣವನ್ತೇ ಉದಗ್ಗತಾಕರಣಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ, ಕೇವಲಂ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನವಸೇನ ಥೋಮನಾ ಪಸಂಸಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಆನನ್ದಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭೯. ಉಣ್ಹಭಾವೇನ ತಪನತೋ ತಪಂ ಉದಕಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಪೋದಾ,** ರಹದೋ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ತೋದಕಸ್ಸ ರಹದಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ವೇಭಾರಪಬ್ಬತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತೋ** ಉದಕರಹದತೋ, ತಂ ರಹದಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಾಗಭವನಾಗತೋಪಿ ಹಿ ಸೋ ರಹದೋ ತತೋ ಉಪರಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಜಲಾಸಯೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ತಪೋದಾ ನಾಮ ನದೀ ಸನ್ದತೀ"**ತಿ। **ಏದಿಸಾತಿ** ಕುಥಿತಾ ಉಣ್ಹಾ, ಅನ್ವತ್ಥನಾಮವಸೇನ ತಪೋದಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೇತಲೋಕೋತಿ** ಪೇತಾನಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕನಿರಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಆರಾಮಸ್ಸಾತಿ** ತಪೋದಾರಾಮಸ್ಸ। **ತತೋತಿ** ತಪೋದಾಸಞ್ಞಾತನದಿತೋ। **ಮಹಾಉದಕರಹದೋತಿ** ಮಹಾಉದಕಭರಿತಂ ಪಲ್ಲಲಂ।

೨೮೦. **ಸಮಿದ್ಧೋತಿ** ಉಳಾರೋ, ಪರಿಪುಣ್ಣೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆದಿಮ್ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮಸ್ಸಾತಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ, ಸೋ ಏವ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕೋ**। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭೂತೋ"**ತಿ। "ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಅದ್ಧಭೇದಮುಖೇನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಬೋಧವಚನಂ।

೨೮೨. ಕಾಮಂ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ವಿಭಜನಂ ಸಾಧಾರಣಂ, ಪಠಮದುತಿಯಚತುತ್ಥಸುತ್ತೇಸು ಪನ ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಭಜನಂ ಕತ್ವಾ ಇಧ ತಥಾ ಅಕತ್ವಾ ಏವಂ ದೇಸನಾಯ ಠಪನಂ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಆಯತನವಸೇನ ವಿಭಜನತ್ಥಂ। ಏವಂ ವಿಭಿನ್ನಾ ಹಿ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರತೋ ಅನವಸೇಸಾ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ಧಮ್ಮಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ; ಅಯಂ ಕಿರೇತ್ಥ ಭಗವತೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಥೇರೇನ ನಯತೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದ್ವಾದಸಾಯತನವಸೇನೇವ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇಸೀತಿ** ಲೋಕಿಯಾನಿ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಏವ ಸನ್ಧಾಯ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇಸಿ, ಯಥಾ ತೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಭತ್ತಂ, ಏವಂ ಯದಿ ಭಗವತಾ ಇಧಾಪಿ ವಿಭಜನಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ವಿಭಜೇಯ್ಯ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಥಾ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾವ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನವಸೇನೇವೇತ್ಥ ವಿಭಜನಂ ಭಗವತಾ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ನಯಗ್ಗಾಹೇ ಠತ್ವಾ ಥೇರೋ ವಿಭಜಿ। ತೇನಾಹ - **"ನಯಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹಾ"**ತಿ। **ಭಾರಿಯಂ ಕತನ್ತಿ** ದುಕ್ಕರಂ ಕತಂ। **ಅಪದೇ ಪದಂ ದಸ್ಸಿತಂ** ಆಕಾಸೇ ಪದಂ ಕತಂ ಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯತಾಯ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। **ನಿಕನ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ನಿಕನ್ತಿತಣ್ಹಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, "ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವಚನತೋ। **ಮನೋತಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ** ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಾನಂ ದ್ವಾರಭೂತಂ।

೨೮೩. **ಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಠಪೇಸೀತಿ** ಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇಸಿ।

ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ

ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೮೬. ಘನನಿಚಿತಲೋಮೋ ಲೋಮಸೋ, ಅಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪತಾಯ **ಲೋಮಸಕೋತಿ** ಆಹ - **"ಈಸಕಲೋಮಸಾಕಾರತಾಯಾ"**ತಿ, ಲೋಮಸಕೋ ಅಙ್ಗಿಕೋ **ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯೋ,** ಪಠಮೋ ಕ-ಕಾರೋ ಅಪ್ಪತ್ಥೋ, ದುತಿಯಂ ಪನ ಪದವಡ್ಢನಮೇವ। **ರತ್ತಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯನ್ತಿ** ರತ್ತಕಮ್ಬಲವಣ್ಣಸಿಲಾಯಂ। **ಓರುಯ್ಹಾತಿ** ಆಕಾಸತೋ ಓತರಿತ್ವಾ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ದಿನ್ನಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನತೋ **ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ನ ವಸನ್ತಿ।**

ದಸಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇಹೀತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸನ್ನಿಪತಿತಾಹಿ ದೇವತಾಹೀ**ತಿ ಕರಣವಚನಂ। ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯ **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾನಂ ದೇವಾನಂ** ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಮುತ್ತೇಜೇತುಂ **ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ...ಪೇ॰... ಅಭಾಸಿ। ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ದೇವಸನ್ನಿಪಾತೇ, ತಿಸ್ಸಂ ವಾ ದೇಸನಾಯಂ। **ದೇವತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೇವಭಾವಸ್ಸ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಏತಾತಿ **ಭದ್ದೇಕರತ್ತಿಯಾ**।

ಸವನಮುಖೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಅತ್ಥಸೋ ಚ ಉಪಧಾರಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನನ್ತಿ ಆಹ - "**ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸುಣನ್ತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ। ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ ಪರಿಯಾಪುಣನನ್ತಿ ಆಹ - "**ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ। ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಹಣಂ ಧಾರಣಂ, ತಂ ಪನ ಪರೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾಚೇನ್ತೋ ಧಾರೇತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಲೋಮಸಕಕಙ್ಗಿಯಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ

ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೮೯. **ಅಙ್ಗಸುಭತಾಯಾ**ತಿ ಅಙ್ಗಾನಂ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಸುನ್ದರಭಾವೇನ। ಯಂ ಅಪಚ್ಚಂ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಮುದ್ಧಂ ವಾ, ತತ್ಥ ಲೋಕೇ ಮಾಣವವೋಹಾರೋ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಾ ದಹರಕಾಲೇ ಸುದ್ಧಧಾತುಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ, "**ತರುಣಕಾಲೇ ವೋಹರಿಂಸೂ**"ತಿ। **ಅಧಿಪತಿತ್ತಾ**ತಿ ಇಸ್ಸರಭಾವತೋ।

ಸಮಾಹಾರನ್ತಿ ಸನ್ನಿಚಯಂ। **ಪಣ್ಡಿತೋ ಘರಮಾವಸೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪತರೇಪಿ ಬ್ಯಯಮಾನೇ ಭೋಗಾ ಖೀಯನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರೇಪಿ ಸಞ್ಚಯಮಾನೇ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಬ್ಯಯಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಯಮೇವ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಘರಾವಾಸಂ ಅನುತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಲೋಭಾದೇಸಿತಮತ್ಥಂ ವದತಿ।

ಧನಲೋಭೇನ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಲೋಭವಸಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಗತಿ ನಿರಯೋ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿ ವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾದಗಥಿತಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸಾದಗಥಿತಂ ವಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಲಙ್ಕರೇಯ್ಯ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಗತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಗತಿಂ ವದಾಮಿ - ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೫)। **ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ** ಕತೋಕಾಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ।

ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧಅಧೋಮುಖಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಓನಾಮೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಚಾರಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವಿತತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ**"ತಿ। **ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛೀ**ತಿ ಸುತಮೇತಂ ಮಯಾ, "ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ, ಏತಂ ಭೋತಾ ಗೋತಮೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಕಿಮಿದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿ।

ತಥೇವ ವತ್ವಾತಿ ಯಥಾ ಸುನಖಸ್ಸ ವುತ್ತಂ, ತಥೇವ ವತ್ವಾ। **ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥ**ನ್ತಿ, "ತೋದೇಯ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸುನಖೋ ಜಾತೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಚನಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥಂ, ವಿಸಂವಾದನಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಞಾತೋಮ್ಹಿ ಇಮಿನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಮ ಪುತ್ತೇನ ಮಯ್ಹಂ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ ಪಿತಾತಿ ಏವಂ ಞಾತೋ ಅಮ್ಹೀತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ। ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಕಿರ ಸುನಖೋ ತಥಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಜಾತಿಸ್ಸರತಾಯ। ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭುಕ್ಕರಣಂ ಪನ ಪುರಿಮಜಾತಿಸಿದ್ಧವಾಸನಾಯ। **ಭವಪಟಿಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ಭವನ್ತರಭಾವೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ। **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಅನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಜಾತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಜಾತಂ ಗತಿಂ। **ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾಪಾಠಕೋ ಕಿರೇಸ,** ತೇನ ಅಪ್ಪಾಯುಕದೀಘಾಯುಕತಾದಿವಸೇನ ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿ; ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ,

“ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಾಯುಕತಾದಯೋ ವಿಸೇಸಾ ಅಜ್ಝಪಚ್ಚಜ್ಝವಸೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿಯನ್ತಿ। ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಯುತ್ತಂ ‘ಅಜ್ಝಪಚ್ಚಜ್ಝಾನಿ ಯಾವ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕಾರಣ’ನ್ತಿ; ತಸ್ಮಾ ಭವಿತಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಕಾರಣೇನ। ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಏವಾಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ನಿಚ್ಛಯೋ ಮೇ ಅಪಣ್ಣಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ, “ತಿರಚ್ಛಾನಗತಂ ಮನುಸ್ಸಂ ವಾ ಆವಿಸಿತ್ವಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಕಸಾವನಂ ನಾಮ ಮಹಾಮನ್ತವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ಹೋತಿ; ತಸ್ಮಾ ನ ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಸುನಿಚ್ಛಿತಾ ಹೋತಿ। ಯಂ ನೂನಾಹಂ ಕಮ್ಮಫಲಮಸ್ಸ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ತತ್ಥ ಚ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇನ್ತೋ ಪಞ್ಹಂ ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸತಿ। ಏವಾಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ತೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛತೀ”ತಿ।

ಭಣ್ಡಕನ್ತಿ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ, ಸನ್ತಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಮ್ಮುನಾ ದಾತಬ್ಬಂ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ **ಕಮ್ಮದಾಯಾದಾ,** ಅತ್ತನಾ ಕತೂಪಚಿತಕಮ್ಮಫಲಭಾಗೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮದಾಯಜ್ಜಂ ಕಾರಣೋಪಚಾರೇನ ವದನ್ತೋ, **“ಕಮ್ಮಂ ಏತೇಸಂ ದಾಯಜ್ಜಂ ಭಣ್ಡಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ ಆಹ - ಯಥಾ “ಕುಸಲಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾದಾನಹೇತು ಏವಮಿದಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦)। ಯವತಿ ಫಲಂ ಸಭಾವತೋ ಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಮಿಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಏತೇನಾತಿ **ಯೋನೀತಿ** ಆಹ - **“ಕಮ್ಮಂ ಏತೇಸಂ ಯೋನಿ ಕಾರಣ”**ನ್ತಿ। ಮಮತ್ತವಸೇನ ಬಜ್ಝತಿ ಸಂಬಜ್ಝತೀತಿ **ಬನ್ಧು,** ಞಾತಿ ಸಾಲೋಹಿತೋ ಚ। ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಮೇವಾತಿ ಆಹ - **“ಕಮ್ಮಂ ಏತೇಸಂ ಬನ್ಧೂ”**ತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಅವಸ್ಸಯೋ। ಕಮ್ಮಸದಿಸೋ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಇಸ್ಸರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ನ ಕರೋತಿ ತಾದಿಸಂ ಕತ್ತುಂ ಸಜ್ಜಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕಮ್ಮಮೇವಾ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಅವಧಾರಿತಂ, ನನು ಕಿಲೇಸಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹೀನಪಣೀತಭಾವಕಾರಣಂ, ನ ಕೇವಲನ್ತಿ ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಕಿಲೇಸಪಯೋಗೇನ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಮ್ಮಪವತ್ತಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **“ಕಥಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನ ಸಞ್ಜಾನಾಸೀ”**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವತ್ವಾ ನನು ಭಗವಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ ಪರೇಸಂ ಞಾಪನತ್ಥಮೇವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಆಹ - **“ಮಾನನಿಸ್ಸಿತೋ ಕಿರೇಸಾ”**ತಿಆದಿ।

೨೯೦. **ಸಮತ್ತೇನಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತೇನ, ಯಥಾ ತಂ ಫಲಂ ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕತೇನ, ಉಪಚಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾದಿಸಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇ ಅನೂನಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪರಿಪುಣ್ಣೇನಾ”**ತಿ। **ಸಮಾದಿನ್ನೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಾದಾನಂ ನಾಮ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಗಹಣಂ ಪರಾಮಸನನ್ತಿ ಆಹ - **“ಗಹಿತೇನ ಪರಾಮಟ್ಠೇನಾ”**ತಿ। ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತೀತಿ **ಪಟಿಪದಾ,** ಕಮ್ಮಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ “ಕಮ್ಮಪಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏಸಾತಿ ಪಟಿಪದಾ। ದುಬ್ಬಲಂ ಉಪಘಾತಕಮೇವ ಸಿಯಾತಿ ಉಪಪೀಳಕಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಬಲವಕಮ್ಮೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಬಲವಕಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ। **ವದತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ । **ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಉಪಪೀಳಕಸಭಾವಂ ಕಮ್ಮಂ ಜನಕಸಭಾವಂ ನ ಹೋತೀತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪರಿಕಪ್ಪನವಚನಂ, ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾಪಿ ಕೇಚಿ ಆಲಮ್ಬನವಸೇನ ಸಮತ್ಥಾ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಯಸ್ಸಿದಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸವಿಪಾಕಂ ಪೀಳೇತಿ, ಸಚೇ ತಸ್ಮಿಂ ಅನೋಕಾಸೇ ಏವ ಸಯಂ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಪಾಯೇಸು ಏವ ತಂಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇಯ್ಯ, ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಬಲವಂ ಹುತ್ವಾ ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಆರದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ಇತರಂ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ವಿಬಾಧೇನ್ತಂ ಉಪಪೀಳಕಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। ಏತದತ್ಥಮೇವ ಚೇತ್ಥ “ಬಲವಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತ”ನ್ತಿ ಬಲವಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಏತಾ ಸಮಞ್ಞಾ, ಯದಿದಂ ಉಪಪೀಳಕಂ ಉಪಚ್ಛೇದಕಂ ಜನಕಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕನ್ತಿ, ನ ಕುಸಲಾನಿ ವಿಯ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ಥಾಯ। **ಪೀಳೇತ್ವಾ**ತಿ ವಿಹೇಠೇತ್ವಾ ಪಟಿಘಾಟನಾದಿವಸೇನ ಉಚ್ಛುತೇಲಯನ್ತಾದಯೋ ವಿಯ ಉಚ್ಛುತಿಲಾದಿಕೇ ವಿಬಾಧೇತ್ವಾ। **ನಿರೋಜ**ನ್ತಿ ನಿತ್ತೇಜಂ। **ನಿಯೂಸ**ನ್ತಿ ನಿರಸಂ। **ಕಸಟ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಾರಂ। **ಪರಿಸ್ಸಯ**ನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಂ।

ಇದಾನಿ ಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಉಪನಯನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ತತ್ಥ, “**ದಾರಕಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಭೋಗಾನಂ ವಿನಾಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಪುನ “**ದಾರಕಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕುಮ್ಭದೋಹನಾತಿ** ಕುಮ್ಭಪೂರಖೀರಾ। **ಗೋಮಣ್ಡಲೇತಿ** ಗೋಯೂಥೇ।

ಅಟ್ಠುಸಭಗಮನಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅಟ್ಠಉಸಭಪ್ಪಮಾಣಂ ಪದೇಸಂ ಪಚ್ಛತ್ಥಿಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಧನುಗ್ಗಹೋ ಅನುಯಾಯಿಂ ಕತ್ವಾ। **ತನ್ತಿ** ಸರಂ। **ಅಞ್ಞೋತಿ** ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। **ತತ್ಥೇವ ಪಾತೇಯ್ಯ** ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಸರಸ್ಸ ಖಿತ್ತತ್ತಾ। **ವಾಳಮಚ್ಛೋದಕನ್ತಿ** ಮಕರಾದಿವಾಳಮಚ್ಛವನ್ತಂ ಉದಕಂ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಜನಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಪರಿಪುಣ್ಣವಿಪಾಕದಾಯಿಭಾವತೋ, ನ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ। **ಭೋಗಸಮ್ಪದಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆರೋಗ್ಯಸಮ್ಪದಾದಿ-ಪರಿವಾರಸಮ್ಪದಾದೀನಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ನ ದೀಘಾಯುಕತಾದೀನಿ ಹಿ ಅಪ್ಪಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನಿಕೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ; ಅಞ್ಞಂ ದೀಘಾಯುಕತಾಕರಣೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ; ನ ಅತಿದುಬ್ಬಣ್ಣಂ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಂ ನೀಚಕುಲೀನಂ ದುಪ್ಪಞ್ಞಂ ವಾ ವಣ್ಣವನ್ತಾದಿವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ, “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ”ತಿಆದಿ, ತಂ ಪನ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುರಿಮಾನೀತಿ ಉಪಪೀಳಕೋಪಚ್ಛೇದಕಾನಿ। ಉಪಪೀಳಕುಪಘಾತಾ ನಾಮ ಕುಸಲವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “**ದ್ವೇ ಅಕುಸಲಾನೇವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ ಕುಸಲಮೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಜನಕಂ ಉಭಯಸಭಾವಂ, ಏವಂ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಉಭಯಸಭಾವತಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ದೇವದತ್ತಾದೀನಞ್ಹಿ ನಾಗಾದೀನಂ ಇತೋ ಅನುಪ್ಪವಚ್ಛಿತಾನಂ ಪೇತಾದೀನಞ್ಚ ನರಕಾದೀಸು ಅಕುಸಲಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನುಪಪೀಳನುಪಘಾತನಾನಿ ನ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಬಹೂಸು ಆನನ್ತರಿಯೇಸು ಏಕೇನ ಗಹಿತಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಇತರೇಸಂ ತಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಿತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾಪಿ ಸಮತ್ಥಿತಾ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮೇ ಕತೇ ಜನಕನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕುಸಲಫಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಫಲಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿಧಾತುಸಮತಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಬಾಧೀಯತಿ, ತಮುಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕತೇ ಜಾತಿಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಪವತ್ತಿಯಞ್ಚ ವಿಪಾಕಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಂ ಜನಕಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕತೇ ಅಞ್ಞೇನ ಜನಿತಸ್ಸ ಇಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ವಿಬಾಧಾವಿಚ್ಛೇದಪಚ್ಚಯಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಬ್ರೂಹನಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯಾನುರೂಪಂ ಪರಿವುತ್ತಿಚಿರತರಪಬನ್ಧಾ ಹೋತಿ, ಏತಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ। ತಥಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕತೇ ಜನಕನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕುಸಲಫಲಂ ಅಕುಸಲಫಲಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿಧಾತುಸಮತಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಬಾಧೀಯತಿ, ತಂ ಉಪಪೀಳಕಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕತೇ ಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯವಸೇನ ಚಿರತರಪಬನ್ಧಾರಹಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಚ್ಛೇದಕಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಂ ಉಪಘಾತಕನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಾರೋ।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ಕಮ್ಮೇಸು। **ಉಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ಆಯುನೋ ಉಪಘಾತಕಕಮ್ಮೇನ। ಸ್ವಾಯಮುಪಘಾತಕಭಾವೋ ದ್ವಿಧಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಪಾಣಾತಿಪಾತಿನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮುನಾ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ತಥಾಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತತಾ ಅವಸ್ಸಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ತತ್ಥೇವ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ವಿನಿಬನ್ಧನತೋ। ಏತೇನ ಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ತಾದಿಸಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯುಪಘಾತಂ ಕರೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತತೋ ಕಮ್ಮಂ ಅಪ್ಪಫಲಂ ಹೋತಿ। “ದೀಘಾಯುಕಾ”ತಿಆದಿನಾ ಉಪಘಾತಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಖೇತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸಸ್ಸಂ ವಿಯ ಉಪಪತ್ತಿನಿಯಾಮಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪಪತ್ತಿ ನಿಯತವಿಸೇಸೇ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಓಕಾಸೇ ಕರೋನ್ತೇ ಏವ ಕುಸಲಕಮ್ಮೇ ಆಕಡ್ಢಿಯಮಾನಪಟಿಸನ್ಧಿಕಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಂ ಅಪ್ಪಾಯುಕತ್ಥಾಯ ನಿಯಮೇತೀತಿ ಆಹ - “**ಪಟಿಸನ್ಧಿಮೇವ ವಾ ನಿಯಾಮೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪಾಯುಕಂ ಕರೋತೀ**”ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಕಟುಕವಿಪಾಕತ್ತಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಚೇತನಾಯ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ ತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಖೀಣಾಭಾವತೋ; ಇತರೇ ಪನ ನ ತಥಾ ಭಾರಿಯಾತಿ ಆಹ - “**ಪುಬ್ಬಾ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ**”ತಿ। ಇಧ ಪನ ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸದಿಸಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಸ್ಸಯಾತಿ ಮಾನುಸಕಾ ಅಮಾನುಸಕಾ ಚ ಉಪದ್ದವಾ। **ಪುರತೋತಿ** ಪುಬ್ಬದ್ವಾರತೋ। **ಪಚ್ಛತೋತಿ** ಪಚ್ಛಿಮವತ್ಥುತೋ। **ಪವಟ್ಟಮಾನಾತಿ** ಪರಿಜನಸ್ಸ, ದೇವತಾನಂ ವಾ ದೇಸೇನ ಪವಟ್ಟಮಾನಾ। **ಪರೇಹೀತಿ** ಪುರಾತನೇಹಿ ಪರೇಹಿ। **ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವನ್ತಿ** ಸಾಮಿಭಾವವಸೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ತಂ। **ಆಹರಿತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ** ಇಣಾಯಿಕಾ। **ಕಮ್ಮನ್ತಾತಿ** ವಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಾನಿ। **ಅಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೀಘಾಯುಕಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಹೋತಿ** ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಭಾವತೋ । **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಾಯುಕದೀಘಾಯುಕಸಂವತ್ತನಿಕೇಸು ಕಮ್ಮೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇನ ತಂ ಸಂವತ್ತನಿಕವಿಭಾವನನಯೇನ।

ವಿಹೇಠನಕಮ್ಮಾದೀನಿಪೀತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಕೋಧಇಸ್ಸಾಮನಕಮಚ್ಛೇರಥದ್ಧಅವಿದ್ದಸುಭಾವವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಕಮ್ಮಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಥೇವಾತಿ** ಯಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ, ತಥೇವ **ವದಮಾನಾನಿ ವಿಯ**। "ಯಂ ಯದೇವಾತಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೮.೧೦) ವಚನತೋ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಕುಸಲಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ವಿಪತ್ತೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ, **"ಉಪಪೀಳನೇನ ನಿಬ್ಭೋಗತಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ । ತಥಾ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಅವಿಹೇಠನಾದೀನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಕೋಧನ-ಅನಿಸ್ಸಾಮನ-ದಾನ-ಅನತಿಮಾನ-ವಿದ್ದಸುಭಾವೇನ ಪವತ್ತಕಮ್ಮಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೨೯೩. ಇಸ್ಸಾ ಮನೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಇಸ್ಸಾಮನಕೋತಿ** ಆಹ **"ಇಸ್ಸಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೋ"**ತಿ। **ಉಪಕ್ಕೋಸನ್ತೋತಿ** ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೋ। **ಇಸ್ಸಂ ಬನ್ಧತೀತಿ** ಇಸ್ಸಂ ಅನುಬನ್ಧತಿ ಇಸ್ಸಾಸಹಿತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪವತ್ತೇತಿ। **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖೋತಿ** ಅಪ್ಪಾನುಭಾವೋ ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋ। ತೇನಾಹ **"ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"**ತಿ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾ ಪರಿವಾರಾಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಪರಿವಾರೋ"**ತಿ।

೨೯೪. **ಮಚ್ಛರಿಯವಸೇನ ನ ದಾತಾ ಹೋತೀತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ನ ದಾತಾ ನ ಹೋತಿ। ಅಮಚ್ಛರೀ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಯಥಾರಹಂ ದೇತಿಯೇವ।

೨೯೫. ಅಭಿವಾದೇತಬ್ಬಂ ಖೇತ್ತವಸೇನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಬುದ್ಧಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಾತುಪಿತುಜೇಟ್ಠಭಾತರಾದಯೋ ಅಭಿವಾದನಾದಿಅರಹಾ ಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಥದ್ಧಾದಿವಸೇನ ಕರಣಂ ನೀಚಕುಲಸಂವತ್ತನಿಕಮೇವ। ನ ಹಿ ಪವತ್ತೇ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇನ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸಯೋ ಏಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪಟಿಸನ್ಧಿಮೇವ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

೨೯೬. **ಅಪರಿಪುಚ್ಛನೇನಾತಿ** ಅಪರಿಪುಚ್ಛಾಮತ್ತೇನ ನಿರಯೇ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ; ಅಪರಿಪುಚ್ಛಾಹೇತು ಪನ ಕತ್ತಬ್ಬಾಕರಣಾದೀಹಿ ಸಿಯಾ ನಿರಯನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ಪಾಳಿಯಂ, "ನ ಪರಿಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಅಪರಿಪುಚ್ಛಕೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಂ ಪಾಪೇಸೀತಿ** ದೇಸನಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಿಟ್ಠಾನಂ ಪಾಪೇಸಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯೮. ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಮೋಘಭಾವೋ ನಾಮ ಫಲೇನ ತುಚ್ಛತಾ ಫಲಾಭಾವೋತಿ ಆಹ - **"ಮೋಘನ್ತಿ ತುಚ್ಛಂ ಅಫಲ"**ನ್ತಿ। **ತಥಂ ಭೂತನ್ತಿ** ಸಚ್ಚಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪನ "ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಮೇವ ಸಫಲನ್ತಿ ವದತಿ। ಸಫಲಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ಥು ಅಭಿಮತಮನೋಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇದಞ್ಚ** "ಮೋಘಂ ಕಾಯಕಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ। **ತಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪರಮ್ಪರಾಯ

ಗಹೇತ್ವಾ। **ಏಸಾತಿ** ಪೋತಲಿಪುತ್ತೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಕಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।** ಸಾಪಿ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾತಿ। **ಥೇರೋತಿ** ಸಮಿದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ। ಯಥಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಚ ಅಞ್ಞಥಾವ ದೋಸಾರೋಪನಭಯೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಥೇರೋ ರಕ್ಖತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ, "ಪರಿರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅವೋಚಾತಿ ಆಹ - **"ಪರಿರಕ್ಖಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಗರಹತೋ ಮೋಚನೇನ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ಸಞ್ಚೇತನಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಞ್ಚೇತನಿಕಂ। ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಚೇತನಿಕಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯೇ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ವುತ್ತಂ।

ಸಬ್ಬತಸಜ್ಝಾರತಾಯ ರೂಪಮೇವ **"ತಿಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾವ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಸಮಾಗಮದಸ್ಸನಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಕತ್ಥಚಿಪಿ ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ಸನ್ಧಾಯ, ನ ಪರಿಞ್ಞಾದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಕುತೋ ಪನೇವರೂಪಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ"ನ್ತಿ।

೧೯೯. **ವಟ್ಟದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ। **ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಸಮ್ಭವರಾಗಪರಿಳಾಹದುಕ್ಖಂ। **ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಯದನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತದುಕ್ಖಂ। **ಸಚೇ ಭಾಸಿತಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ** ಇಮಂ ಈದಿಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಸನ್ಧಾಯ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಮಿದ್ಧಿನಾ ಭಾಸಿತಂ ಸಿಯಾ ನು ಭಗವಾ, ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಯುತ್ತಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೦೦. **ಉಮ್ಮಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಂ, ಕಥಾಮುಖ್ಖೇನ ಅನ್ತರಾ ಅಞ್ಞಾಣವಿಸಯಪಞ್ಞಾ ಉಮ್ಮಙ್ಗಂ। ತೇನಾಹ - **"ಪಞ್ಞಾಉಮ್ಮಙ್ಗ"**ನ್ತಿ **ನೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಿಸಯನ್ತಿ? ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಿಸಯಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡಞಾವಿಸಯಂ ಪನ ಸಿಯಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವಾತಿ** ಉದಾಯಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಗಯ್ಹಮಾನೇನ ತಂ ಅಯೋನಿಯೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ಸನ್ನಿಸೀದಿತುಂ** ಪುಬ್ಬೇ ನಿಸಿನ್ನಾಕಾರೇನ ಸನ್ನಿಸೀದಿತುಂ **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ**। ಸಮಿದ್ಧಿತ್ಥೇರೇನ ಅನಭಿಸಬ್ಬತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ, **"ಯಂ ಅಭೂತಂ, ತದೇವ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। **ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಪುಚ್ಛಿತಾ,** "ಕಿಂ ಸೋ ವೇದಿಯತೀ"ತಿ ಅವಿಭಾಗೇನ ವೇದಿಯಮಾನಸ್ಸ ಜಾತಿತತ್ತಾ। ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಹಿತನ್ತಿ **ಸುಖವೇದನಿಯಂ**। ತೇನಾಹ - **"ಸುಖವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತ"**ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸೂತಿ**, "ದುಕ್ಖವೇದನಿಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು।

ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಕಜ್ಝಾನಚೇತನಾತಿ ಏತ್ಥ, "ಕುಸಲತೋ"ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಕಜ್ಝಾನಚೇತನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಕಾಮಾವಚರರೂಪಾವಚರಸುಖವೇದನಿಯಕಮ್ಮೇಸು। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಸುಖಮ್ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ।

ಯದಿ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಜನೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ, "ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಜನನತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಾ ಪನ ವೇದನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚೇತನಾತಿ ಏತ್ಥ ಅರೂಪಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ "ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾಲಾಭಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಮನಸಾ ಸುಖವೇದನಿಯಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಿಯನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅರೂಪಾವಚರಕುಸಲೇಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸುಖಮ್ಪಿ ಜನೇತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕುಸಲಸ್ಸ ಸೋಳಸವಿಪಾಕಚಿತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ, ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ, "ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಮ್ಪೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಯಾಯತೋ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೇಸಾತಿ ಇದಾನಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪುನ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖವೇದನಿಯಂ ಪವತ್ತಿವಸೇನೇವ ವಟ್ಟತೀತಿ। **ಏತಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖವೇದನಿಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಸೇನೇವ ಯುಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸುಖವೇದನಿಯಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಿಯಞ್ಚ ಪವತ್ತಿವಸೇನೇವ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಆಲಯೋತಿ ಅಭಿರುಚಿ। **ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣನ್ತಿ** ಮಹತಿ ಕಮ್ಮವಿಭಜನೇ ಞಾಣಂ, ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಕಮ್ಮವಿಭಜನಞಾಣಂ। ಭಾಜನಂ ನಾಮ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಯಂ ಪನ ಉದ್ದೇಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ - **"ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ...ಪೇ॰... ಮಾತಿಕಾಟ್ಠಪನ"**ನ್ತಿ।

೩೦೧. **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧಿ** ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾಜನಭಾವತೋ, ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧೀಸು ಚ ಅನನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಇಧ, "ಪಾಣಾತಿಪಾತಿಂ ಅದಿನ್ನಾದಾಯಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ವುತ್ತಂ ಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಂ ಆರಬ್ಭ। **ಇಮಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಇದಂ ದಸ್ಸನಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ** ಇದಂ, "ಅತ್ಥಿ ಕಿರ, ಭೋ, ಪಾಪಕಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ನತ್ಥಿ ಕಿರ, ಭೋ, ಪಾಪಕಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀ"ತಿ ಚ ಆದೀನಿ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧಾವಿಯ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇ ಏವ ಠತ್ವಾ ಅಚಿತ್ತಕದಸ್ಸನಞ್ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ವೀರಿಯಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನವಸೇನ **ಆತಪ್ಪಂ,** ತದೇವ ಪದಹವಸೇನ **ಪಧಾನಂ,** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯುಞ್ಜನವಸೇನ **ಅನುಯೋಗೋ,** ತಥಾ ಭಾವನಾಯ ನಪ್ಪಮಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ,** ಸಮ್ಮಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಮನಸಿಕಾರೋತಿ** ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, **"ಪಞ್ಚಪಿ ವೀರಿಯಸ್ಸೇವ ನಾಮಾನೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಪ್ಪಮಾದೋ** ವಾ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಮನಸಿಕಾರೇ ಸತಿ ತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಇಜ್ಝತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚೇತೋಸಮಾಧಿನ್ತಿ** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸಹಗತಂ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಂ। ತೇನಾಹ **"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸಮಾಧಿ"**ನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞಥಾತಿ** ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಕರಣತೋ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಂ ಪನ ಕುಸಲಕಮ್ಮಕರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಯೇ ದಸ್ಸನ್ನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಕಮ್ಮಪಥಾನಂ ಪೂರಿತತ್ತಾ"**ತಿ **ದಿಟ್ಠಿಥಾಮೇನಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಬಲೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೇನಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಾಮಾಸೇನ। **ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ,** "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ। **ಆದಿಯಿತ್ವಾತಿ** ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ವೋಹರತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಂ ಪರೇಸಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ವೋಹರತಿ।

೩೦೨. **ತತ್ರಾನನ್ದಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। **ಇದಮ್ಪೀತಿ** ಇದಂ ವಚನಂ। "ತತ್ರಾನನ್ದಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿವಚನಮ್ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಭಾಜನಂ** ತಸ್ಸ ಅನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣಸ್ಸ **ಮಾತಿಕಾಟ್ಠಪನಮೇವ** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾನಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಅನುಞ್ಞಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಉದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏತ್ಥ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥ ಪನಾತಿ** "ತತ್ರಾನನ್ದಾ"ತಿಆದಿಪಾಠೇ। **ಏತೇಸಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾನನ್ತಿ** ಏತೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಚತೂಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಆಗತಾನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾನಂ। **ಏತ್ತಕಾತಿ** ಏಕಚ್ಚಿಯಾ ಸಚ್ಚಗಿರಾ। **ಅನುಞ್ಞಾತಾತಿ** ಅನುಜಾನಿತಾ। **ಅನನುಞ್ಞಾತಾತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪಿತಾ। ಇಧ ಅನನುಞ್ಞಾತಮುಖೇನ ದೀಪಿತಂ ಅನನುಞ್ಞಾತಭಾವಮತ್ತಂ। **ತತ್ರಾನನ್ದಾತಿಆದಿಕೇ ತತ್ರಾತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ತೇಸು ಚತೂಸು ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸೂ"**ತಿ ಆಹ। **ಇದಂ ವಚನಂ** "ಅತ್ಥಿ ಕಿರ, ಭೋ...ಪೇ॰... ವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಇದಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ತಥಾವಾದಿನೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞೇನಾಕಾರೇನಾತಿ** "ಯೋ ಕಿರ, ಭೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಕಾರಣತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನ। **ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** "ಅತ್ಥಿ ಕಿರ, ಭೋ...ಪೇ॰... ವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಚ, "ಅಪಾಯಂ...ಪೇ॰... ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಚ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಪಾಠಪದೇಸೇಸು। **ಅನುಞ್ಞಾತಾ** ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವತೋ। **ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** "ಯೋ ಕಿರ, ಭೋ...ಪೇ॰... ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ", "ಯಮ್ಪಿ ಸೋ...ಪೇ॰... ತೇ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ", "ಯಮ್ಪಿ ಸೋ ಯದೇವ...ಪೇ॰... ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಪಾಠಪದೇಸೇಸು। **ಅನನುಞ್ಞಾತಾ** ತದತ್ಥಸ್ಸಾನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸತೋ ಚ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ, ಆನನ್ದ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣ"ನ್ತಿ। ಯಥಾ ತೇ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಪದೇಸಞಾಣಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾವ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ತಥಾ ಆಗಮನಾದಿಅತ್ಥೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೦೩. ಇಮಿನಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕೇನ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ದಿಟ್ಠೋ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇತಿ ಯೋಜನಾ। **ತತೋತಿ** ತತೋ ಕರಿಯಮಾನಕಮ್ಮತೋ ಪುಬ್ಬೇ। **ಖನ್ದೋತಿ** ಕುಮಾರೋ। **ಸಿವೋತಿ** ಇಸ್ಸರೋ। **ಪಿತಾಮಹೋತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಾ। **ಇಸ್ಸರಾದೀಹೀತಿ** ಇಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಪಜಾಪತಿಆದೀಹಿ। **ವಿಸಟ್ಠೋತಿ** ನಿಮ್ಮಿತೋ। **ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಯನ್ತಿ** ಯಂ ಕಮ್ಮಂ। **ತತ್ಥಾತಿ**

ತೇಸು ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಕಮ್ಮೇಸು। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಉಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ದುತಿಯಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ। **ಅಪರಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯಾಯೇ**ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಭವೇ।

ಏಕಂ ಕಮ್ಮರಾಸಿನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಭೇದೇನ ಏಕಂ ಕಮ್ಮಸಮುದಾಯಂ। **ಏಕಂ ವಿಪಾಕರಾಸಿ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅಙ್ಗೇನ ಏಕಂ ವಿಪಾಕಸಮುದಾಯಂ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕೇನ ಸಮಣೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ಅದಿಟ್ಠಾ। **ತಯೋ**ತಿ "ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸ್ಸ ತಂ ಕತಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ ತಯೋ। **ದ್ವೇ ವಿಪಾಕರಾಸೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನಿಯೋ ಅಪರಾಪರಿಯಾಯವೇದನಿಯೋತಿ ದ್ವೇ ವಿಪಾಕರಾಸೀ। ಉಪಪಜ್ಜವೇದನಿಯಂ ಪನ ತೇನ ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಮಾ "ದ್ವೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠೋ ಏಕೋ, ಅದಿಟ್ಠಾ ತಯೋತಿ **ದಿಟ್ಠೇ ಚ ಅದಿಟ್ಠೇ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಕಮ್ಮರಾಸೀ,** ತಥಾ ದಿಟ್ಠೋ ಏಕೋ, ಅದಿಟ್ಠಾ ದ್ವೇತಿ **ತಯೋ ವಿಪಾಕರಾಸೀ। ಇಮಾನಿ ಸತ್ತ ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಸತ್ತ ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತನಟ್ಠಾನಾನಿ। "ಇಮಸ್ಸ ನಾಮ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತ"ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ, ಫಲಸ್ಸ ವಾ ಅದಿಟ್ಠತ್ತಾ, **"ದುತಿಯವಾರೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ದಿಟ್ಠ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಂ ವುತ್ತನಯೇನ ತಯೋ ಕಮ್ಮರಾಸೀ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಇಧ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕೇನ ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, **"ಪಚ್ಚತ್ತಟ್ಠಾನಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಭವತಿ ವಡ್ಢತಿ ಏತೇನಾತಿ ಭಬ್ಬಂ, ವಡ್ಢಿನಿಮಿತ್ತಂ। ನ ಭಬ್ಬಂ **ಅಭಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಭೂತವಿರಹಿತ"**ನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಫಲೇ ಭಾಸನಂ ದಿಬ್ಬನಂ **ಆಭಾಸನ**ನ್ತಿ ಆಹ - **"ಆಭಾಸತಿ ಅಭಿಭವತಿ ಪಟಿಬಾಹತೀ"**ತಿ। **ಬಲವಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ ಕಮ್ಮಂ ಗರುಸಮಾಸೇವಿತಾದಿಭೇದಂ। **ಆಸನ್ನೇ**ತಿ ಮರಣೇ, ಅಭಿಣ್ಹಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ತಸ್ಸ ಮರಣಚಿತ್ತಸ್ಸ **ಆಸನ್ನೇ। ಬಲವಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಗರುಸಮಾಸೇವಿತತಾದಿವಸೇನ ಬಲವಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ। **ದುಬ್ಬಲಕಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ। **ಆಸನ್ನೇ ಕುಸಲಂ ಕತ**ನ್ತಿ ಇಧಾಪಿ ಆಸನ್ನತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೇನಾತಿ ಮರಣಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾಲೇ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೇನ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರೇಸು ಅಕುಸಲತಾಯ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧಾದಯೋ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಿನೋತಿ, **"ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ...ಪೇ॰... ಉಪಟ್ಠಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಭಬ್ಬಞ್ಚೇವ ಭಬ್ಬಾಭಾಸಞ್ಚ, ಭಬ್ಬಂ ಅಭಬ್ಬಾಭಾಸನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದ್ವಯೇ । **ಏಸೇವ ನಯೋ** ಪಠಮದುತಿಯಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಪುರಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಯೋಜನಾನಯೋ ವುತ್ತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರವಸೇನ। ಅಯಮೇವ ತತಿಯಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಯೋಜನಾನಯೋ। ತತಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕುಸಲತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಚ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಭೂತಂ ಕುಸಲಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ; ತಥಾ ಚತುತ್ಥಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕುಸಲತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಪನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅಕುಸಲಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೪. **ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾ ವಿದಿತಾನಿ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ವೇದನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಹವಿಪಸ್ಸನೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಜಾನನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಮನೋ ಸವಿಸೇಸಂ ಉಪವಿಚರತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಮನೋಪವಿಚಾರಾ,** ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಹಿ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಮಜ್ಜನೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಸಹ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ನ ತಬ್ಬಿರಹಿತಂ। ತೇನಾಹ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ"**ತಿಆದಿ। ಸತ್ತಾ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ವಟ್ಟಂ ವಿವಟ್ಟಞ್ಚಾತಿ **ಸತ್ತಪದಾ**

, ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಾ ವಟ್ಟಪದಾ। ಯೋಗ್ಗಾನಂ ದಮನಆಚರಿಯಾ **ಯೋಗ್ಗಾಚರಿಯಾ**। ತೇನಾಹ "**ದಮೇತಬ್ಬದಮಕಾನ**"ನ್ತಿ। **ಸೇಸನ್ತಿ** ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಏಕಸತ್ತತಿವಿಧವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಫಸ್ಸರೂಪಕಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

೩೦೫. **ಇಧಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಂ ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯದೇಸನಾಯಂ। ಮನೋಧಾತುತ್ತಯವಿನಿಮುತ್ತಮೇವ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ ಚಕ್ಖುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ತೇನಾಹ - "**ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ।

ಯಥಾ ಕೇವಲೇನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕೇವಲೇನ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇನಪೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನಾ**"ತಿ। ತೇನ ಪಾಳಿಯಂ **ಚಕ್ಖುನಾತಿ** ನಿಸ್ಸಯಮುಖೇನ ನಿಸ್ಸಿತಕಿಚ್ಚಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ। "ಉಪವಿಚರತಿ"ಚ್ಚೇವ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕಬ್ಯಾಪಾರೋಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ತಗ್ಗತಿಕೋತಿ ಆಹ - "**ವಿತಕ್ಕೋ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಉಪವಿಚರಣಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂಯೇವೇತ್ಥ ಕಿಚ್ಚನ್ತಿ "**ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಙ್ಖಾತಾ ಮನೋಪವಿಚಾರಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋಮನಸ್ಸಯುತ್ತೋ ಉಪವಿಚಾರೋ **ಸೋಮನಸ್ಸೂಪವಿಚಾರೋ** ಯಥಾ "ಆಜಞ್ಞರಥೋ"ತಿ ಆಹ "**ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಸದ್ಧಿ**"ನ್ತಿಆದಿ।

೩೦೬. ಉಪವಿಚಾರಾನಂ ಉಪಸ್ಸಯಟ್ಠೇನ ಗೇಹಂ ವಿಯಾತಿ ಗೇಹಂ, ರೂಪಾದಯೋತಿ ಆಹ - "**ಗೇಹಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಾನೀ**"ತಿ। ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿನಿಕ್ಖಮನತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ, "**ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸಿತಾನೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಪರಿಯಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ಪರಿಯೇಸಿತಾನ**"ನ್ತಿ। ಪಿಯಭಾವೋ ಪನ ಕನ್ತಸದ್ದೇನೇವ ಕಥಿತೋತಿ ಕಾಮಿತಬ್ಬಾನಂ ಮನೋ ರಮೇತೀತಿ **ಮನೋರಮಾನಂ**। ಲೋಕೇನ ಆಮಸೀಯತೀತಿ **ಲೋಕಾಮಿಸಂ,** ತಣ್ಹಾ। ತಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ಇಟ್ಠಭಾವಾಪಾದನೇನ ಪಟಿಸಞ್ಞುತತಾಯ ಚ **ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ। ಅತೀತೇ ಕತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ಆರಮ್ಮಣಿಕಅನುಭವನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏದಿಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ದಿಟ್ಠಗ್ಗಹಣಾನುಸ್ಸರೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಯಥಾಹ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರನ್ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಾಕಾರಂ। **ವಿಪರಿಣಾಮವಿರಾಗನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೇಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಞ್ಚೇವ, ತತೋ ಏವ ಪಲೋಕಿತಂ ಭಙ್ಗಞ್ಚ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಂ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ನ ತಿಟ್ಠತಿ , ಅಥ ಖೋ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಕತಿಂ ವಿಜಹತಿ, ವಿಜಹಿತಞ್ಚ ಜರಾವತ್ಥಾಯ ತತೋ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ವಿಗಚ್ಛನ್ತಞ್ಚ ಭಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಪಕತಿವಿಜಹನೇನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅನುಬೋಧಞಾಣಂ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನಾತಿ "**ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ ಉಪವಿಚಾರನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ - "ಛಸುದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ"ತಿಆದಿ। **ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಭೇದಂ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವಂ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸತೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಙ್ಖಾರಗತಮ್ಹಿ ತಿಕ್ಖೇ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾಗತಮ್ಹೀತಿ** ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ವಿಸಯಭೂತೇ। **ತಿಕ್ಖೇತಿ** ಭಾವನಾಬಲೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಾಯ ತಿಬ್ಬೇ। **ಸೂರೇತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತಾಯ, ತೇಸಞ್ಚ ಅಭಿಭವನಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಸದೇ ಪಟುಭೂತೇ ಪವತ್ತನ್ತೇ।

ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವೂಪಸನ್ತತಾಯ **ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ,** ಸಂಸಾರೇ ಭಯಸ್ಸ ಇಕ್ಖನತೋ **ಭಿಕ್ಖುನೋ,** ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ **ಅಮಾನುಸೀ ರತೀತಿ** ವಿವೇಕರತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮರತಿ। **ಯತೋ ಯತೋತಿ** ಯಥಾ ಯಥಾ ನಯವಿಪಸ್ಸನಾದೀಸು ಯೇನ ಯೇನ ಸಮ್ಮಸನಾಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ

ಉಪ್ಪಾದಞ್ಚ ಭಙ್ಗಞ್ಚ। **ಅಮತನ್ತಂ ವಿಜಾನತನ್ತಿ** ವಿಜಾನನ್ತಾನಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ತಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುತಾಯ ಅಮತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇತಿ ರೂಪಾದಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೇ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಯಥಾರಹಂ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಆಪಾಥಗತೇ। ವಿಸಯೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ।

೩೦೭. **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ। **ಅನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ ಅರಹತ್ತಂ** ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ। ಕಥಂ ಪನ ತತ್ಥ ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಿ, ನ ಹಿ ಅಧಿಗತಂ ಅರಹತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ನ ಚ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪಿಹಾ ಪವತ್ತತೀತಿ? ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ - "ಅರಹತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತೀ"ತಿ। ಅನುಸ್ಸುತಿಲದ್ಧಂ ಪನ ಪರಿಕಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ ಅರಹತ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇತಿ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿದಹತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಂ ತದಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ಆಯತನನ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಮೇವ ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮಾದಿಕಾರಣಭಾವತೋ, ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಭಾವತೋ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನೇತಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪತ್ಥನಾಯ ಸಹಾವತ್ತನತೋ। ನ ಹಿ ಲೋಭದೋಸಾನಂ ಸಹ ವುತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। **ಪತ್ಥನಾಮೂಲಕತ್ತಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಉಪಟ್ಠಾಪಯತೋ ಪದಸ್ಸ ಹೇತುಅತ್ಥಜೋತಕತಮಾಹ। **ಏವನ್ತಿ** "ಕುದಾಸ್ಸುನಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ। **ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುನ್ತಿ** ಯಥಾ ಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇತಿ, ಏವಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುಂ।

೩೦೮. **ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾತಿ** ಅಞ್ಞಾಣಸಹಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಪವತ್ತಾ। ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೋಧಿನಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಕಿಲೇಸೋಧಿಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಿತತ್ತಾ ಖೀಣಾಸವೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಓಧಿಜಿನೋ ನಾಮ; ತದಭಾವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋವ ಅನೋಧಿಜಿನೋ ನಾಮ; ಸೇಖೋ ಪನ ಸಿಯಾ ಪರಿಯಾಯತೋ ಓಧಿಜಿನೋತಿ। ತಮ್ಪಿ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ, **"ಅಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕಂ ಜಿನಿತ್ವಾತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕಂ ಜಿನಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಖೀಣಾಸವೋವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ವಿಪಾಕಜಿನೋ ನಾಮ; ತದಭಾವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅವಿಪಾಕಜಿನೋ ನಾಮ; ಸೇಖೋ ಪನ ಸಿಯಾ ಪರಿಯಾಯತೋ ವಿಪಾಕಜಿನೋತಿ। ತಮ್ಪಿ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ **"ಅಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ಆಹ। ಅಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ರೂಪನ್ತಿ ಪಾಳಿತೋ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಳಿಯಂ ಪುಬ್ಬೇ "ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಅಸ್ಸುತವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ನ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆರಮ್ಮಣವತ್ಥುಂ ಅಪೇಕ್ಖಸ್ಸೇವ, ನ ನಿರಪೇಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ ಇಟ್ಠೇ, ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ"**ತಿ। ಅಞ್ಞಾಣೇನ ಪನ ತತ್ಥ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗುಳಪಿಣ್ಡಕೇ"**ತಿಆದಿ।

ಇಟ್ಠೇ ಅರಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅನಿಟ್ಠೇ ಅದುಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಇಟ್ಠೇ ರಜ್ಜನಂ, ಅನಿಟ್ಠೇ ದುಸ್ಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಯೋನಿಯೋಮನಸಿಕಾರೋ ಹಿ ತಂತಂಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಜವನನಿಯಮಂ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತವಿಪರೀತೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾಪಿಸ್ಸ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಂ ಅತ್ಥತೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇತಿ** ಅಸಮಂ ಅಯುತ್ತದಸ್ಸನೇ ಅಯೋನಿಸೋ ಸಮ್ಮೋಹಪುಬ್ಬಕಂ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಗಹಣೇ।

೩೦೯. **ಪವತ್ತನವಸೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಚೇವ ಬಹುಲೀಕರಣವಸೇನ ಚ। **ನಿಸ್ಸಾಯ ಚೇವ ಆಗಮ್ಮ ಚಾತಿ** ಆಗಮನಟ್ಠಾನಭೂತೇ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ಚ ಕತ್ವಾ। **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಉಸ್ಸಾರೇನ್ತಾ ಸಮುಸ್ಸಾರೇನ್ತಾ।

ಸೋಮನಸ್ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ, **"ಸರಿಕ್ಖಕೇನೇವ ಸರಿಕ್ಖಕಂ ಜಹಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧಾಪಿ ಪಹಾಯಕಂ ನಾಮ ಪಹಾತಬ್ಬತೋ ಬಲವಮೇವ, ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಪನ ಬಲವಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಇದಾನಿ**

ಬಲವತಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಬಲವಭಾವತೋ ವೋದಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಹೇತ್ಥ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತದೋಮನಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಂ ಜೋತಿತಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಪಹಾಯಕಭಾವೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "**ಉಪೇಕ್ಖಾಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಝಾನಸ್ಸ ಅಲಾಭಿನೋ ಚ ಲಾಭಿನೋ ಚ ಪಕಿಣ್ಣಕಸಙ್ಖಾರಸಮ್ಮಸನಂ ಸನ್ಧಾಯ, "**ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರೇ ಚ ಪಾದಕೇ ಕತ್ವಾ**"ತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾತಿ** ಭಾವನಾಯ ಪಗುಣಭಾವಂ ಆಗಮ್ಮ ಕದಾಚಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನಪಿ ಹಿ ಸಮ್ಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ। ಪಾದಕಜ್ಝಾನವಸೇನ, ಸಮ್ಮಸಿತಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಆಗಮನವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಬಹುಲಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಭಾವತೋ "**ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾವಾ**"ತಿ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಹೋತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪುರಿಮಸದಿಸಾವಾತಿ** ಪುರಿಮಸದಿಸಾ ಏವ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ವಾ ಹೋತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಯಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾದಿಪಾದಕತೋ ಏವ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಹಾನಂ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ಪಹಾನನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಸಮತಿಕ್ಕಮಲಕ್ಖಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತಂ ವಿಸೇಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆವಜ್ಜನಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಆಸನ್ನೇ ಸಮಾಪನ್ನಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾ, ಸಮ್ಮಸಿತಧಮ್ಮೋತಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ। ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೋತಿ** ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಚ ಭೇದೇ ಸತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, "ಅಹೋ ವತ ಮಯ್ಹಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ಝಾನಂ ಭವೇಯ್ಯ ಚತುರಙ್ಗಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಅಜ್ಝಾಸಯೋ। **ತೇಸಮ್ಪಿ ವಾದೇತಿ** ಏತ್ಥ ಪಠಮಥೇರವಾದೇ। **ಅಯಮೇವ...ಪೇ॰... ನಿಯಮೇತಿ** ತತೋ ತತೋ ದುತಿಯಾದಿಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಸ್ಸ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಾತಿಕ್ಕನ್ತಾನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾ ವಿರಾಗಭಾವನಾಭಾವತೋ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಅತಬ್ಭಾವತೋ। ಏತೇನೇವ ಹಿ ಪಠಮಥೇರವಾದೇ ಅಪಾದಕಪಠಮಜ್ಝಾನಪಾದಕಮಗ್ಗಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಇತರೇ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾದಿಮಗ್ಗಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೇಹಿ ತಂತಂಝಾನಿಕಾವ। ಏವಂ ಸೇಸವಾದೇಸುಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ - "**ತೇಸಮ್ಪಿ ವಾದೇ ಅಯಮೇವ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾವ ನಿಯಮೇತೀ**"ತಿ। **ವುತ್ತಾವ,** ತಸ್ಮಾ ನ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೧೦. **ನಾನತ್ತಾದಿ** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಕುಸಲಾದಿವಿಭಾಗತೋ ನಾನಾವಿಧಾ। ತೇನಾಹ "**ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ**"ತಿ। **ನಾನತ್ತಸಿತಾತಿ** ರೂಪಸದ್ದಾದಿನಾನಾರಮ್ಮಣನಿಸ್ಸಯಾ। **ಏಕತ್ತಾ** ಏಕಸಭಾವಾ ಜಾತಿಭೂಮಿಆದಿವಿಭಾಗಾಭಾವತೋ। **ಏಕಾರಮ್ಮಣನಿಸ್ಸಿತಾತಿ** ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಾ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ** "ಬಾಲಸ್ಸ ಮುಳ್ಹಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮)। **ಉಪರಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ವಕ್ಖತಿ** "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)। **ದ್ವೇ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಗಹಿತಾ** ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಏಕತ್ತಾ, ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ, ನಾನತ್ತಸಿತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಪಕಾಸಿತಭಾವತೋ ಚ।

ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ ಅಞ್ಞಾ ಸದ್ದಾದೀಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ರೂಪೇಸೂತಿ** ಚ ಇಮಿನಾ ನ ಕೇವಲಂ ರೂಪಾಯತನವಿಸೇಸಾ ಏವ ಗಹಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಕಸಿಣರೂಪಾನಿಪೀತಿ ಆಹ - "**ರೂಪೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವಞ್ಚ ಅಞ್ಞಾ**"ತಿಆದಿ। ಏಕತ್ತಸಿತಭಾವೋಪಿ ಇಧ ಏಕತ್ತವಿಸಯಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ। **ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಸೇನಾತಿ** ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ। ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ನಿಸ್ಸಯತೀತಿ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನನಿಸ್ಸಿತಾ,** ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಖನ್ಧನಿಸ್ಸಿತಾ। **ಸೇಸಾಸುಪೀತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನನಿಸ್ಸಿತಾದೀಸುಪಿ।

ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯಾತಿ ಅರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾಯ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ। **ರೂಪಾವಚರವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಾಯ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭೇದಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ತಮ್ಮಯಾ, ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ತಮ್ಮಯತಾ,** ತಣ್ಹಾ ಯಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೇ ಸದ್ದನಿವೇಸೋ, ತದಭಿಧಾನಕೋತಿ ಆಹ - **"ತಮ್ಮಯತಾ ನಾಮ ತಣ್ಹಾ"**ತಿ । **ಅತಮ್ಮಯತಾ** ತಮ್ಮಯತಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖನ್ತಿ,** "ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ, ತಂ ಪಜಹತಿ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೫) ಏವಮಾಗತಂ ಸಙ್ಖಾರವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ।

೩೧೧. **ಯದರಿಯೋತಿ** ಏತ್ಥ ದ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ಉಪಯೋಗಪುಥುವಚನೇ ಚ **ಯ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಯೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಅರಿಯೋ"**ತಿ ಆಹ। ಕಾಮಂ "ಅರಿಯೋ"ತಿ ಪದಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾನಂ ಸಾಧಾರಣಂ, ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಪನ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕತ್ತಾ, **"ಅರಿಯೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅಯಮಾನುಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ। **ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಪಟಿಪನ್ನಾಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ಸಾವಕಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ತೀಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು। **ಸತಿಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋತಿ** ಪಟಿಘಾನುನಯೇಹಿ ಅನವಸ್ಸುತತ್ತಾ ತದುಭಯನಿವತ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬದಾ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। ಬುದ್ಧಾನಮೇವ ಸಾ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾ, ನ ಇತರೇಸಂ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಭಾವತೋ। ಆದರೇನ ಸೋತುಮಿಚ್ಛಾ ಇಧ ಸುಸ್ಸೂಸಾತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ಸೋತುಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ನ ಅಞ್ಞಾತಿ** "ನ ಅಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಯಕಾರಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ನ ಜಾನನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಸತ್ಥು ಓವಾದಸ್ಸ ಅನಾದಿಯನಮೇವ **ವೋಕ್ಕಮನನ್ತಿ** ಆಹ - **"ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞನ್ತೀ"**ತಿ।

ಗೇಹಸ್ಸಿತದೋಮನಸ್ಸವಸೇನಾತಿ ಇದಂ ಇಧ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಮತ್ತದಸ್ಸನಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸಪಿ ಸತ್ಥು ಪಸಙ್ಗವಸೇನ "ನ ಚೇವ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಅತ್ತಮನಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅನತ್ತಮನತಾ ವುತ್ತಾ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ - **"ಅಪ್ಪತೀತೋ ಹೋತೀತಿ ನ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಸೇತುಘಾತೋ ಹಿ ತಥಾಗತಾನಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಅತ್ತಮನತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಆಹ - **"ಅಪ್ಪಟಿಪನ್ನಕೇಸು ಪನ ಅನತ್ತಮನತಾಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭಾವೇನೇತಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಪಟಿಘಅವಸ್ಸವೇನಾತಿ** ಛಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಪಟಿಘವಿಸ್ಸನ್ದನೇನ, ಪಟಿಘಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತೋತಿ** ನ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಪಹೀನತ್ತಾ। **ಪಟಿಪನ್ನಕೇಸೂತಿ** ಇದಂ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಪ್ಪಟಿಪನ್ನಕೇಸುಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅನತ್ತಮನತಾಕಾರಣಂ ನತ್ಥೇವ। **ಏತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಏತಂ "ಅತ್ತಮನೋ ಚೇವ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ಥು ಅನವಜ್ಜಾಯ ಚಿತ್ತಾರಾಧನಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ।

೩೧೨. **ದಮಿತೋತಿ** ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪಿತೋ। ಇರಿಯಾಪಥಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಅಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಏಕದಿಸಾಯ ಏವ ಸತ್ತದಿಸಾವಿಧಾವನಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸಾರಿತಾನಂ ಹತ್ಥಿದಮ್ಮಾದೀನಂ ಏಕದಿಸಾಧಾವನಮ್ಪಿ ಅನಿವತ್ತನವಸೇನೇವ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಧಾವನ್ತೋ ಏಕಂಯೇವ ದಿಸಂ ಧಾವತೀ"**ತಿ। **ಕಾಯೇನ ಅನಿವತ್ತಿತ್ವಾವಾತಿ** ಕಾಯೇನ ಅಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಏವ। **ವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ ವಿಧಾವತಿ,** ನ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾವಸೇನ। **ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವಾತಿ** ಏಕನೀಹಾರೇನೇವ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾ ದಿವಸೇ ಏಕಭಾಗೇನ। "ಪಹಾರೋ"ತಿ ಹಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಭಾಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಧಾವನಞ್ಚೇತ್ಥ ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅಕಲಙ್ಕಮಪ್ಪತಿಸಾತಂ ಜವನಚಿತ್ತಪವತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಪಜ್ಜತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಉದ್ದೇಸವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೩. ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉದ್ದಿಸನಂ **ಉದ್ದೇಸೋ,** ವಿಭಜನಂ **ವಿಭಙ್ಗೋ**ತಿ ಆಹ - **"ಮಾತಿಕಞ್ಚ ವಿಭಜನಞ್ಚಾ"**ತಿ **ತುಲೇಯ್ಯಾ**ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾವೇವಚನಾನಿ। ಅಥ ವಾ **ತುಲೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತುಲನಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಾದಿವಿಧಿನಾ ಪರಿತುಲೇಯ್ಯ। **ತೀರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತೀರಣಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಞಾಣಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನವಸೇನ ತೀರೇಯ್ಯ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಥಾಸಮಾಪನ್ನೋ ಆನಿಸಂಸೇ ಅಸ್ಸಾದಆದೀನವೇ ಚ ವಿಚಿನೇಯ್ಯ। **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಆರಮ್ಮಣೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಾದಿಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇಸು। **ನಿಕನ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ನಿಕಾಮನವಸೇನ ಅಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ। **ತಿಟ್ಠಮಾನ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ। **ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ**ತಿ ಝಾನಾರಮ್ಮಣಭೂತೇ। ತಞ್ಹಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇನಾಭಿಭುಯ್ಯ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ "ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಾವನಂ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಯದಿ ಭಾವನಾರಮ್ಮಣೇ ನಿಕನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಾಯ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಉಪರಿ ಭಾವನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸಂಕೋಚವಸೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ ನಾಮ, ತದಭಾವೇನ **ಅಸಣ್ಠಿತಂ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ, "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅಸಣ್ಠಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಅಸಣ್ಠಿತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ - "ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಹಿ ಅತಿಟ್ಠಮಾನಂ ಹಾನಭಾಗಿಯಂ ನ ಹೋತಿ, ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ। **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। ತಥಾ ಅಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ತಣ್ಹಾಪರಿತಾಸಾದಿವಸೇನ ನ ಪರಿತಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ಅವಸೇಸಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ**ತಿ ಸೋಕಾದಿದುಕ್ಖಸ್ಸ। **ಅವಸೇಸಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ**ತಿ ವಾ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಸೀಸೇನ ವಿಪಾಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚೇವ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೦೬. ರೂಪಮೇವ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ **ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ**। ರಾಗಾದಿವಸೇನ ತಂ ಅನುಧಾವತೀತಿ **ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾನುಸಾರೀ**।

೩೦೮. **ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಅಸಣ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪಹಾಯ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹತೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

೩೧೦. **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪರಿತಸ್ಸನಾ**ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇ, "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಉಪಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಪರಿತಾಸಾದಿವಸೇನ ಪರಿತಸ್ಸನಾ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪರಿತಸ್ಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕಥಂ ಪನೇಸಾ ಅನುಪಾದಾಪರಿತಸ್ಸನಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರಿತುಂ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತಿ? **ಉಪಾದಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅನುಪಾದಾಪರಿತಸ್ಸನಾಭಾವೇ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಯದಿ ಹೀ**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। **ಉಪಾದಾಪರಿತಸ್ಸನಾವ ಅಸ್ಸ** ತಥಾ ಉಪಾದಾತಬ್ಬಸ್ಸ ತಥೇವ ಉಪಾದಿನ್ನತ್ತಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರೇನ। **ಉಪಾದಿನ್ನಾಪೀ**ತಿ ಗಹಿತಪರಾಮಟ್ಠಾಪಿ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನಾವ ಹೋನ್ತಿ** ಅಯೋನಿಸೋ ಗಹಿತತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞೂಸು ನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾನಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ। **ದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಾಕಾರವಸೇನ, ತಸ್ಸ ಪನ ಅಯಥಾಭೂತಗಾಹಿತಾಯ ಪರಮತ್ಥತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ। **ಅನುಪಾದಾಪರಿತಸ್ಸನಾಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಉಪಾದಾತಬ್ಬಾಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ತಂ ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ ಏವ ಪರಿತಸ್ಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ।

ಪರಿವತ್ತತೀತಿ ನ ತದೇವ ರೂಪಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಪವತ್ತಂ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪಕತಿಜಹನೇನ ಸಭಾವವಿಗಮೇನ ನಸ್ಸತಿ ಭಿಜ್ಜತಿ। **ವಿಪರಿಣತ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಗತಂ ವಿನಟ್ಠಂ। **ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಂ। "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ರೂಪಭೇದೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ **ಭೇದಾನುಪರಿವತ್ತಿ ಹೋತಿ**। ವಿಪರಿಣಾಮಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ವಿಪರಿವತ್ತನತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಂ ವಿಪರಿಣಾಮಾನುಪರಿವತ್ತಂ; ತತೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪರಿತಸ್ಸನಾ **ವಿಪರಿಣಾಮಾನುಪರಿವತ್ತಜಾ ಪರಿತಸ್ಸನಾ**ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ವಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪರಿತಸ್ಸನಾ"**ತಿ। **ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪಾದಾ ಚಾ**ತಿ, "ಯಂ ಅಹು ವತ ಮೇ, ತಂ ವತ ಮೇ ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಾ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ। **ಖೇಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಖೇಪೇತ್ವಾ। **ಭಯತಾಸೇನಾ**ತಿ ಭಾಯನವಸೇನಪಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೇನ। **ತಣ್ಹಾತಾಸೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸನೇನ।

ಸವಿಘಾತೋತಿ ಚಿತ್ತವಿಘಾತನವಿಘಾತೇನ ಸವಿಘಾತೋ। ತತೋ ಏವ ಚೇತೋದುಕ್ಖೇನ **ಸದುಕ್ಖೋ**। **ಮಣಿಕರಣ್ಡಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ರಿತ್ತಕರಣ್ಡಂಯೇವ ಮಣಿಪರಿಪುಣ್ಣಕರಣ್ಡೋತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾಯ। **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿತಸ್ಸನಾ**ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಗಹಣಮ್ಪಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಕ್ಖಿಯಮೇವಾತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿತಸ್ಸನಾ ನಾಮ ಹೋತಿ।

೩೧೧. **ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ನತ್ಥಿ** ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣೇ ರೂಪಭೇದಾನುಪರಿವತ್ತಿ ಸಿಯಾತಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಉದ್ದೇಸವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಅರಣವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨೩. **ಗೇಹಸ್ಸಿತವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಅನುರೋಧವಸೇನ। **ನೇವ ಉಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। **ನ ಅವಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತವಸೇನ ವಿರೋಧವಸೇನ ನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಅನುರೋಧೇನ ವಿನಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನವಸೇನ ಯಥಾಭೂತಗುಣಕಥನಂ ನೇವುಸ್ಸಾದನಾ ವಜ್ಜಾಭಾವತೋ; ತಥಾ ವಿರೋಧೇನ ವಿನಾ ವಿವೇಚನವಸೇನ ಯಥಾಭೂತದೋಸಕಥನಂ ನ ಅಪಸಾದನಂ। **ಸಭಾವಮೇವಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಮೇವ ಕಸ್ಸಚಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನಾದೇಸಕರಣವಸೇನ **ಕಥೇಯ್ಯ**, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರೋ। **ವಿನಿಚ್ಛಿತಸುಖ**ನ್ತಿ, ''ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅನವಜ್ಜ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸತೋ ವಿನಿಚ್ಛಿತಸುಖಾಯ ಹೋತಿ। **ಪರಮ್ಮುಖಾ ಅವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸ್ವಾಯಂ ರಹೋವಾದೋ ಪೇಸುಞ್ಞೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **''ಪಿಸುಣವಾಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ''**ತಿ। ಖೀಣಾತೀತಿ **ಖೀಣೋ,** ಯೋ ಭಾಸತಿ, ಯಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಭಾಸತಿ, ದ್ವೇಪಿ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಖೀಣವಾದಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಕಿಣ್ಣೋ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಏವ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **''ಆಕಿಣ್ಣಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ವಾಚ''**ನ್ತಿ। ತೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಮಾಹ। **ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ**ತಿ, ''ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ''ನ್ತಿ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ। **ಆದಾಯಾ**ತಿ ಪಗ್ಗಯ್ಹ। **ವೋಹರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಮುದಾಚರೇಯ್ಯ। **ಲೋಕಸಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಂ।

೩೨೪. ಆರಮ್ಮಣತೋ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಕಾಮೇಹಿ ಪಟಿಸಂಹಿತತ್ತಾ **ಕಾಮಪಟಿಸನ್ಧಿ,** ಕಾಮಸುಖಂ। ತೇನಾಹ **''ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತೇನ ಸುಖೇನಾ''**ತಿ। **ಸದುಕ್ಖೋ**ತಿ ವಿಪಾಕದುಕ್ಖೇನ ಸಂಕಿಲೇಸದುಕ್ಖೇನ ಸದುಕ್ಖೋ। **ತಥಾ ಸಪರಿಳಾಹೋ**ತಿ ವಿಪಾಕಪರಿಳಾಹೇನ ಚೇವ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೇನ ಚ ಸಪರಿಳಾಹೋ।

೩೨೬. ವಟ್ಟತೋ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಸೀದಾಪನತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಭಾವೇನ ಸತ್ತೇ ಸಂಯೋಜೇತೀತಿ ಸಂಯೋಜನಂ, ವಿಸೇಸತೋ ಭವಸಂಯೋಜನಂ ತಣ್ಹಾತಿ ಆಹ **''ತಣ್ಹಾಯೇತಂ ನಾಮ''**ನ್ತಿ। ನ ತಣ್ಹಾಯೇವ ಮಾನಾದಯೋಪಿ ಸಂಯೋಜನತ್ತಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ ನಾಮ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಂಯೋಜನತೋ ಸುಟ್ಠು ಬನ್ಧನತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - ''ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಾನ''ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪-೧೨೬)।

ಇಮಂ ಚತುಕ್ಕನ್ತಿ, ''ಯೇ ಕಾಮಪಟಿಸನ್ಧಿಸುಖಿನೋ ಸೋಮನಸ್ಸಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತಾ, ಯೇ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತಾ''ತಿ ಏವಮಾಗತಂ ಇಮಂ ಚತುಕ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ''ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೋ''ತಿ, ವತ್ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಪಿತಭಾವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **''ಭಗವತೋ ಹೀ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಸ್ಸಾದನಾಅಪಸಾದನಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ** ತಥಾಗತೇನ ವಿನೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ। **ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ವಾ ನತ್ಥಿ** ಪರೇಸಂ ಅನುದ್ದೇಸಕವಸೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ।

೩೧೯. **ಪರಮ್ಮುಖಾ ಅವಣ್ಣನ್ತಿ** ನಿನ್ದಿಯಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ ನಿನ್ದನಂ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ನಿನ್ದಿಯೋ ಪಸಂಸಿಯೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪನ ಕಾಲಂ ಞತ್ವಾವ ಕಥೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ, **"ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲಂ ಞತ್ವಾವಾ"**ತಿ। **ಖೀಣವಾದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ** ತಸ್ಸ ರಹೋವಾದೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮತ್ತಾ।

೩೨೦. **ಘಾತೀಯತೀತಿ** ವಧೀಯತಿ। **ಸದ್ದೋಪಿ ಭಿಜ್ಜತಿ** ನಸ್ಸತಿ, ಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗೇಲಞ್ಞಪ್ಪತ್ತೋತಿ** ಖೇದಂ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ಪತ್ತೋ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧನ್ತಿ** ದೋಸೇಹಿ ಅನನುಪತಿತಂ।

೩೨೧. **ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರತೀತಿ** ಏವಮೇತಂ, ನ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ತಂ ಜನಪದನಿರುತ್ತಿಂ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮುದಾಚರತಿ। **ಅತಿಧಾವನನ್ತಿ** ಸಮಞ್ಞಂ ನಾಮೇತಂ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ಥಾಮಸಾ ಪರಾಮಸ್ಸ ವೋಹರಣಂ।

೩೨೨. **ಅಪರಾಮಸನ್ತೋತಿ** ಅನಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತತೋವ **ವೋಹರತಿ।**

೩೨೩. **ಮರಿಯಾದಭಾಜನೀಯನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಯ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಕರಭಾವವಿಭಾಜನಂ। ರಣನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತೇಹಿ ಕನ್ದನ್ತಿ ಅಕನ್ದನ್ತಾಪಿ ಕನ್ದನಕಾರಣಭಾವತೋತಿ ರಣಾ; ರಾಗದೋಸಮೋಹಾ, ದಸಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಏಕನ್ತಾಕುಸಲಾ, ತೇಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಕೇಹಿ ಅಭಿಭೂತಾ ಸತ್ತಾ ಕನ್ದನ್ತಿ; ಸಹ ರಣೇಹೀತಿ **ಸರಣೋ।** ರಣಸದ್ದೋ ವಾ ರಾಗಾದಿರೇಣೂಸು ನಿರುಳ್ಹೋ। ತೇನಾಹ **"ಸರಜೋ ಸಕಿಲೇಸೋ"**ತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಸದುಕ್ಖೋ ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತತ್ತಾ ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗಾದಯೋಪಿ "ಸರಣೋ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ರಣಭಾವೋ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಕಸಭಾವಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಸರಣತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅರಣೋತಿ**ಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವತ್ಥುಂ ಸೋಧೇತೀತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವತ್ಥುಭೂತಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಸೋಧೇತಿ; ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವತ್ಥುವಿಸೋಧನಂ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಂ ದಿನ್ನದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಥೇವಾತಿ** ಇಮಿನಾ "ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೋ"ತಿಆದಿಂ ಉಪಸಂಹರತಿ। ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಮುದುಭೂತಚಿತ್ತಬಹುಮಾನಪುಬ್ಬಕಂ ದೇನ್ತೀತಿ , "ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ದಾಯಕತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವತ್ಥುಸೋಧನಂ ಪನ ಪಟಿಭಾಗತೋ। **ಏವಂ ಪನ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ** ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಕಿಮೇವಂ ಲಹುವುಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಾವಕೇಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇತರೋ ಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕೇಸು ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಪಕತಿಸಾವಕೇಸುಪಿ ವಸಿಪ್ಪತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭತೀತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಆಮ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅರಣವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪೨. ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯುಕಂ ಪುಕ್ಕುಸಾತಿಕುಲಪುತ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ತುರಿತಗಮನಚಾರಿಕ"**ನ್ತಿ। ಮಮ ವಾಸುಪಗಮನೇನ ತವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಫಾಸುಕಂ ಅನಿಟ್ಠಂ **ಸಚೇ ನತ್ಥಿ। ಸೋತಿ** ಪುಬ್ಬುಪಗತೋ। **ದಿನ್ನಂ ದಿನ್ನಮೇವ ವಟ್ಟತೀತಿ** ಏಕವಾರಂ ದಿನ್ನಂ ದಿನ್ನಮೇವ ಯುತ್ತಂ, ನ ಪುನ ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕತಂ ಕತಮೇವಾತಿ** ಸಙ್ಘಹತ್ಥಂ ಕತಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಕಮ್ಮಂ ಕತಮೇವ, ನ ತಂ ಪುನ ವಿಪರಿವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪುಕ್ಕುಸಾತಿಮ್ಹಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ಕುಲಪುತ್ತಭಾವೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಏವಾತಿ ಆಹ - **“ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತೋಪಿ ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತೋಪೀ”**ತಿ। **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಕ್ಕಸೀಲತೋ ಆಗಮನೇ। **ಅಙ್ಕೇ ನಿಪನ್ನದಾರಕಂ ವಿಯ ಜನಂ ತೋಸೇತಿ** ತುಟ್ಠಿಂ ಪಾಪೇತಿ। **ರತನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ಪಬ್ಬತಸಮುದ್ದಾದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚನ್ತದೇಸಸ್ಸ। **ದಸ್ಸನೀಯ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಸುಖಾವಹಂ। **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನೀಯಂ ಸವನೀಯಞ್ಚ।

ಅನಗ್ಘಕಮ್ಬಲೇ ಮಹಗ್ಘಕಮ್ಬಲೇ। **ಸಾರಕರಣ್ಡಕೇ**ತಿ ಚನ್ದನಸಾರಾದಿಸಾರಮಯಕರಣ್ಡಕೇ। **ಲಿಖಾಪೇತ್ವಾ** ಉಕ್ಕಿರಾಪೇತ್ವಾ। **ಲಾಖಾಯ ವಟ್ಟಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಮುಖಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಲಾಖಾಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ।

ಅನ್ತೋ ದುಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ ನಾತಿಗರುಕಭಾವತೋ। **ಅನಗ್ಘಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಫಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಪಮಾಣಮಹತ್ತದುನ್ನಿಮ್ಮಾಪಿಯತಾಹಿ ಮಹಗ್ಘಾ ಅಹೇಸುಂ, ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ರಾಜಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯದಿ ಏವಂ, “ಕಿನ್ನು ಖೋ ಪೇಸೇಮೀ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವೀಮಂಸಂ ಆಪಜ್ಜೀತಿ ಆಹ - **“ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ಸೋತಿ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ರಾಜಾ। **ವಿಚಿನಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ** ರತನಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧತ್ತಾ ಉತ್ತರುತ್ತರಿಞ್ಚ ಪಣೀತತರಾದಿಭಾವತೋ। **ಸುವಣ್ಣರಜತಾದೀ**ತಿ ಸುವಣ್ಣರಜತಪವಾಳಮಣಿಮುತ್ತಾವೇಳುರಿಯಾದಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಬದ್ಧಂ। **ಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಗುಣವಸೇನ ಏಕದೇಸಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ, **“ಬುದ್ಧರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಬುದ್ಧರತನಸಮಂ ರತನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ,** ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ ಬುದ್ಧೇನ ಸದಿಸೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ। ಪಠಮಬೋಧಿಯಂಯೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಘೋಸೋಪೀ”**ತಿಆದಿ।

ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ, “ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂಯೇವ ಪೇಸೇತುಂ ಲದ್ಧ”ನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಏಕದಿವಸಮ್ಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆವಾಸಪರಿಗ್ಗಹೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಪುಬ್ಬದಿಸಾಮುಖ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬದಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಸೀಹಪಞ್ಜರಂ। ತೇನಸ್ಸ ಸುವಿಭೂತಾಲೋಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಈದಿಸೋ ಸಮುದಾಗಮೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಏವಂ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸಮ್ಪನ್ನಸಮುದಾಗಮಸ್ಸ ತದನುರೂಪಾ ಅಯಂ ಫಲಸಮ್ಪದಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ತುಸಿತಭವನತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪಧಾನೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಸಙ್ಗಹೋ, ತೇ ಚ ಉದ್ದೇಸಮತ್ತೇನೇವ ಗಹಿತಾತಿ ಆಹ - **“ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಲಿಖಿತ್ವಾ”**ತಿ। ಚೂಳಸೀಲಾದೀನಿ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮-೯) ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಛದ್ವಾರಸಂವರಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ದ್ವಾರಾನಂ ಸಂವರಣವಸೇನ ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಕಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ದ್ವಾದಸಪ್ಪಭೇದಂ ಚೀವರಾದಿ**ಚತುಪ್ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಂ**। ಅರಞ್ಞರುಕ್ಖಮೂಲಾದೀನಞ್ಚ ವಿಭಙ್ಗಂ ಭಾವನಾನುಕೂಲಂ **ಸೇನಾಸನಂ**। “ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ **ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ**। **ಪರಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಸಿಣಾದಿಪರಿಕಮ್ಮಂ। ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನ **ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ**। ವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಯಾವ ಆಸವಕ್ಖಯಾ** ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ **ಏಕದೇಸೇನ ಲಿಖಿ**। **ಸೋಳಸವಿಧ**ನ್ತಿ ಸೋಳಸವಿಧಭಾವನಾಯ ಪಯೋಗಂ।

ಕಿಲಞ್ಜಮಯೇತಿ ನಾನಾವಿಧಭಿತ್ತಿವಿಭತ್ತೇ ಸಣ್ಹಸುಖುಮರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತೇ ಕಿಲಞ್ಜಮಯಸಮುಗ್ಗೇ। **ಬಹಿ ವತ್ಥೇನ ವೇಠೇತ್ವಾತಿ** ಪಠಮಂ ಸುಖುಮಕಮ್ಬಲೇನ ವೇಠೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತೇತ್ತಿಂಸಾಯ ಸಮುಗ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತತೋ ಬಹಿ ಸುಖುಮವತ್ಥೇನ ವೇಠೇತ್ವಾ ಛಾದೇತ್ವಾ। ತಿಣಗಚ್ಛಪಹಾನಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದಿನಾ **ಸೋಧಿತಮತ್ತಕಮೇವ ಹೋತು,** ಕದಲಿಪುಣ್ಣಘಟಠಪನಧಜಪಟಾಕುಸ್ಸಾಪನಾದಿಅಲಙ್ಕರಣೇನ ಮಾ ನಿಟ್ಠಾಪೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಾಜಾನುಭಾವೇನ ಪಟಿಯಾದೇಥಾತಿ** ಮಮ ರಾಜಾನುರೂಪಂ ಸಜ್ಜೇಥ, ಅಲಙ್ಕರೋಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ತರಭೋಗಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಅನುಯುತ್ತರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾನಂ। **ಜವನದೂತೇ**ತಿ ಖಿಪ್ಪಂ ಗಚ್ಛನ್ತಕದೂತಪುರಿಸೇ। ತಾಳೇಹಿ ಸಹ ಅವಚರನ್ತೀತಿ **ತಾಳಾವಚರಾ।**

ರಞ್ಞಾ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚತೋ ಸುತತ್ತಾ **ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಯಂ ನೀಚಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ। ನಾಯಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ರತನಸ್ಸ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಪರಿಹಾರೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಮಣಿಮುತ್ತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ರತನಸ್ಸ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಮಣಿಮುತ್ತಾದೀಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ। **ಬಲವಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ** ಚಿರತನಕಾಲಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಭಾವಿತಭಾವನತಾಯ ವಾಸಿತವಾಸನತಾಯ ಘಟೇ ದೀಪೋ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಏವ ಸಮುಜ್ಜಲಮಾನಪರಿಪಕ್ಕತಿಹೇತುಕಭಾವತೋ।

ಧಾರೇಮೀತಿ ಇಚ್ಛಾಮಿ, ಗಣ್ಹಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವೇಜ್ಝವಚನ**ನ್ತಿ ದ್ವೇಳ್ಹಕಭಾವೋ। **ಅನ್ತರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ಅನ್ತರಂ ತಂ ಲೇಖಂ ಕರೋತಿ, ಏಕೇನ ಪಾದೇನ ಅತಿಕ್ಕಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸಾ ಗತಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ತಾಯ ದೇವಿಯಾ ವಿವಟ್ಟಮಾನಾಯ ನಾಸಿತಾಯ ಗತಮಗ್ಗೇನ। **ತಂ ಪನ ಲೇಖ**ನ್ತಿ ಪುಕ್ಕುಸಾತಿನಾ ಕತಲೇಖಂ। ಪಣ್ಣಚ್ಛತ್ತಕನ್ತಿ ತಾಲಪತ್ತಮುಟ್ಠಿಂ।

ಸತ್ಥುಗಾರವೇನಾತಿ ಸತ್ಥರಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪಸಾದಪೇಮಬಹುಮಾನಸಮ್ಭವೇನ। ತದಾ ಸತ್ಥಾರಂಯೇವ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ, "ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, "ಏತ್ಥ ನು ಖೋ ಸತ್ಥಾ ವಸತೀ"ತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ; ರಾಜಗಹಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಪೇಸಿತಸಾಸನವಸೇನ ತತ್ಥ ಚ ವಿಹಾರಸ್ಸ ಬಹುಭಾವತೋ **ಸತ್ಥಾ ಕಹಂ ವಸತೀತಿ ಪುಚ್ಛಿ।** ಸತ್ಥು ಏಕಕಸ್ಸೇವ ನಿಕ್ಖಮನಂ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ಯೋಜನಾನಿ ಪದಸಾ ಗಮನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಪೂಜಾವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಪೂಜಾಯ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರಿತೋಯೇವ। ಬುದ್ಧಸೋಭಂ ಪನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾತಕವೇಸೇನ ತತ್ಥ ಗಮನಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಸ್ಸತ್ಥವಸೇನ ಮಗ್ಗದರಥಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭನತ್ಥಂ। ಅಪ್ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಮಗ್ಗದರಥೋ ಹಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಂ ನ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾಹಿ ವಕ್ಖತಿ, "ನನು ಚ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿ।

ಉರುದ್ಧನ್ತಿ ವಿಸಾಲನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅತಿರೇಕತಿಯೋಜನಸತ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಮಚ್ಛೇರವಿನಯನೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಓವಾದದಾನಂ। **ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲೋ**ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಗಾರವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸಪಿ ಧಮ್ಮಗಾರವಂ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಭಗವತೋ ಕತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಸ್ಸ ಠಾನಗತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಭಬ್ಬರೂಪಾನಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಉಚ್ಚಭಾವೇನ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಯಥಾ ಸೋ ಸೋತಪಥಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ವೂಪಸಮೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅವಿಬ್ಭನ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಬ್ಭಮರಹಿತಂ ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಂ। "**ಭಾವನಪುಂಸಕಂ ಪನೇತ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿವರಣತ್ಥಂ, "ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಏತಂ ಕರಣವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ಇರಿಯತೋ**"ತಿಆದಿ। **ಅಮನಾಪೋ ಹೋತಿ** ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ। ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾಯ ನಿಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಸರೀರಾವಯವಾ ಅಧೋಖಿತ್ತವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕಟಿಯಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಊರುಸನ್ಧೀನಂ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಜಾಣುಸನ್ಧೀನಂ ವಸೇನ **ಚತುಸನ್ಧಿಕಪಲ್ಲಙ್ಕಂ। ನ ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ** ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, "ಕಂಸಿ ತ್ವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಪುಚ್ಛಿತೇ ಕಥಾಪವತ್ತಿ ಏವ ನ ಹೋತಿ। **ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾಯ ಕಥಾಯ ನ ಸಞ್ಜಾಯತೀತಿ** ತಥಾ ಪನ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಕಥಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಉಪರಿ ಧಮ್ಮಕಥಾ ನ ಸಞ್ಜಾಯತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಇತೀತಿ** ತಸ್ಮಾ। **ಕಥಾಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ** ಕಥಾಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಕಥಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ವಾ ಪುಚ್ಛಿ।

ಸಭಾವಮೇವ ಕಥೇತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಭಗವತೋ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬತ್ತಾ "ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಕಂ ಕಥಮಹಂ ಜಾನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಸಭಾವಮೇವ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಮೇವ ಕಥೇತಿ; ನ ಪನ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಂ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ ಬುದ್ಧರೂಪಕಾಯಸಭಾವಂ। ಅಥ ವಾ **ಸಭಾವಮೇವ ಕಥೇತೀತಿ** "ಇದಮೇವ"ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ತದಾ ಭಗವತೋ ರುಚಿಯಾ ತಥಾಪವತ್ತಮಾನಂ ರೂಪಕಾಯಸಭಾವಮೇವ ಕಥೇತಿ ಅಪ್ಪವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ - **"ತಥಾ ಹಿ ನ"**ನ್ತಿಆದಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣಮೇವ ಪಟಿಪದನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೪೩. **"ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಅಕಥನೇ ಕಾರಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಞ್ಚ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಯಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಯಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾ ತಥಾ ನ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ, ಪಗೇವ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಾತಿ, **"ಯಸ್ಸ ಹಿ...ಪೇ॰... ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋತಿ"**ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ ಚ ನಾಮ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ್ನರಸ ಚರಣಧಮ್ಮಾತಿ ಆಹ - **"ಸೀಲಸಂವರಂ...ಪೇ॰... ಇಮಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ ಆಚಿಕ್ಖತೀ"**ತಿ। **ಯಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ** ಮಗ್ಗಗಮನೇನ ಅಕಿಲನ್ತಭಾವಸಾಧನತ್ತಾ। ಚಿರಕಾಲಂ ಪರಿಭಾವಿತಾಯ ಪರಿಪಕ್ಕಗತಾಯ ಹೇತುಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತಂ **ಸಾಮಣೇರಸೀಲಮ್ಪಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ** ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಯಂ ಪುಬ್ಬಹೇತುತ್ತಾ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಧಾತುಯೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೋ **ಪುರಿಸೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋ।** ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಕಥೇನ್ತೋ "ಛಧಾತುರೋ"ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪ್ಪಧಾನಂ ದೇಸನಂ ಆರಭೀತಿ ಆಹ - **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಕತ್ಥಚಿ** "ತೇವಿಜ್ಜೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ"ತಿಆದೀಸು **ವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತ್ಥಚಿ** - "ಇತ್ಥಿರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧) **ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತ್ಥಚಿ** "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೧೨೧) **ವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತ್ಥಚಿ** - "ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೫) **ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ।** ಇಧ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಛಧಾತುರೋ"ತಿ ಹಿ ಸಮಾಸತ್ಥೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಪುಗ್ಗಲವಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅವಯವತ್ಥೋ ಪನ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ಥೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ, ಸೋ ಸದ್ದಕ್ಕಮೇನ ಅಪ್ಪಧಾನೋಪಿ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೇನ ಪಧಾನೋತಿ ಆಹ - **"ವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯೇತ್ಥ ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಸಚೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯಾತಿ** - "ಧಾತುಯೋ"ಇಚ್ಚೇವ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿವೇಸೇಯ್ಯ ತಥಾ ಸಞ್ಜಾನೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ದೇಹಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ** ಅಸತಿ ಪುರಿಸೇ ಕೋ ಕರೋತಿ? ಕೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಧಾತುಯೋ ಏವಾತಿ ಕಿಂ ನು ಖೋ ಇದಂ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಇದನ್ತಿ ಸಂಸಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ? **ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ವತ್ತಮಾನಂ ವಿಯ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಅತ್ಥೇ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ । ತಥಾಭೂತೋ ಚ ದೇಸನಾಯ ಅಭಾಜನಭೂತತ್ತಾ **ದೇಸನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ಏವಮಾಹಾತಿ** ಏವಂ "ಛಧಾತುರೋ"ತಿ ಆಹ।

ಯಂ ತ್ವಂ ಪುರಿಸೋತಿ ಸಞ್ಜಾನಾಸೀತಿ ಯಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹಂ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಂ - "ಪುರಿಸೋ ಸತ್ತೋ ಇತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ತ್ವಂ ಸಞ್ಜಾನಾಸಿ, **ಸೋ ಛಧಾತುರೋ।** ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಛಧಾತುವಿನಿಮುತ್ತೇಸು ಧಾತ್ವನ್ತರೇಸು ಸುಖಾವಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ತಥಾ ವುತ್ತಂ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ತೇಸಂ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತೋ ಏವ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** "ಛಫಸ್ಸಾಯತನೋ"ತಿಆದಿಪದೇಸುಪಿ। ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಚತಸ್ಸೋ ಪತಿಟ್ಠಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚತುರಾಧಿಟ್ಠಾನೋ,** ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ಯೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾದೀನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸ್ವಾಯಂ ಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ತೋತಿ** ವಟ್ಟತೋ। **ವಿವಟ್ಟಿತ್ವಾತಿ** ವಿನಿವಟ್ಟಿತ್ವಾ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾ। **ಏತ್ತೋತಿ** ವಾ ಏತೇಹಿ ಛಧಾತುಆದೀಹಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ನಿವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಆಯತ್ತಸ್ಸ ಉತ್ತಮಾಯ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮವಸೇನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। **ಮಞ್ಞಸ್ಸವಾ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಛಹಿಪಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಸೋತಾಯ ಮಗ್ಗೇನ ವಿಸೋಸಿತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ

ವಿಗತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನ ಸನ್ದನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಮಾನೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೇ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ ಅನುಪಸನ್ತೋ ಕಿಲೇಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ - “**ಮುನಿ ಸನ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ**”ತಿ ರಾಗಗ್ಗಿಆದೀನಂ ನಿಬ್ಬಾನೇನ **ನಿಬ್ಬುತೋ**।

ಪಞ್ಞಂ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ, “ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೩; ೨.೨೪; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬; ವಿಭ॰ ೫೧೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೬೧) ಅಪ್ಪಮಾದಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಂ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಏತೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಮಾಹ। **ಸಚ್ಚಮನುರಕ್ಖೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಾನುರಕ್ಖನಾಪದೇಸೇನ ಸೀಲವಿಸೋಧನಮಾಹ; ಸಚ್ಚೇ ಠಿತೋ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಂ ಅವಿಕೋಪೇತ್ವಾ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಯತಂ ಕರೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ವಚೀಸಚ್ಚಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯಾ**”ತಿ। **ಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಬ್ರೂಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಿಧಿಂ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ। **ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮನಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ತೇ ಕಿಲೇಸಾ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ ಯಥಾಸಮುದಾಚಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸನ್ತಾನೇ ಪರಿಳಾಹಂ ನ ಜನೇನ್ತಿ; ಏವಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೂಪಸಮನವಿಧಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ **ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾದೀನ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾದೀನಂ। **ಅಧಿಗಮತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ।

೩೪೭. **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ, “ಚತುರಾಧಿಟ್ಠಾನೋ, ಯತ್ಥ ಠಿತಂ ಮಞ್ಞಸ್ಸವಾ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೩) ಏವಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನಂ।

೩೪೮. **ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ಆದೀಹೀ**ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ। **ಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ** ಕಿಚ್ಚಾಭಾವತೋ। **ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಧಾತುಕ**ನ್ತಿ ಅಯಥಾನುಪುಬ್ಬಿಕಂ। **ಯಥಾಧಮ್ಮವಸೇನೇವಾ**ತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವೇನೇವ। **ಸಪ್ಪಾಯಂ ಧುತಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲೇಸನಿಗ್ಗಣ್ಹನಯೋಗ್ಗಂ ಧುತಙ್ಗಂ। **ಚಿತ್ತರುಚಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಪಕತಿಯಾ ಆಚರಿಯೇಹಿ ವಿರೋಚೇತಬ್ಬಂ, ಚರಿಯಾನುಕೂಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತಾದೀಸೂ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಧಾತುವಿಭಙ್ಗಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೩೫೪. **ಅಯಮ್ಪೇತ್ಥಾ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ “ಅಥಾಪರಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಯೇವ ಅವಸಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಉಪರಿದೇಸನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ। ನನು ಚಾಯಂ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಯೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ? ನ, ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತತ್ತಾ ತೇನಾಹ “**ಹೇಟ್ಠತೋ**”ತಿಆದಿ। **ಯಂ ವಾ ಪನಾ**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ದೇಸನಾಯ ಸಾನುಸನ್ಧಿತಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಅನನುಸನ್ಧಿಕಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। **ಆಗಮನೀಯವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸಾ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಆಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತಸ್ಸಾ ವಸೇನ। **ಕಮ್ಮಕಾರಕವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ “ನೇತಂ ಮಮ ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಿಚ್ಚಕಾರಕಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಿತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಭಾಜನವಸೇನ। **ಸತ್ಥು ಕಥನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಉದ್ದೇಸಮೇವ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತತ್ತಾ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕಥನತ್ಥಾಯ। ಅಕಥಿತಭಾವೋ ಏವ ಹಿಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠತಾ ಕಥನತ್ಥಾಯ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ಚ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮೇನ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತಾತಿ ಆಹ “**ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸ**”ನ್ತಿ। ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪನ ಪಹೀನಭಾವತೋ **ಪರಿಯೋದಾತಂ**। ಸಮುದಯವಸೇನ **ಉದಯದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ** ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧವಸೇನ **ಅತ್ಥಙ್ಗಮದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ**। ಕಾರಣಭಾವೇನ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಹಿತನ್ತಿ **ಸುಖವೇದನಿಯಂ**। ತೇನಾಹ “**ಸುಖವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತ**”ನ್ತಿ।

೩೮೦. ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನ, **ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ** ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾಮುಖೇನ **ಪಗುಣಂ ಜಾತಂ।**

ಸತ್ಥು ಕಥನತ್ಥಂಯೇವ ಅವಸಿಸ್ಸತೀತಿ, ''ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತ್ಥ''ನ್ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿಸೇಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ, **''ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹೀ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇತಿ** ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಅಧಿಗತರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇ। ತೇನಾಹ - **''ಭಿಕ್ಖು ಪಗುಣಂ ತವ ಇದಂ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ''**ನ್ತಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುವಣ್ಣತಾಪನಯೋಗ್ಯಂ ಅಙ್ಗಾರಭಾಜನಂ ಇಧ ''ಉಕ್ಕಾ''ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **''ಅಙ್ಗಾರಕಪಲ್ಲ''**ನ್ತಿ। **ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಯಥಾ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸುವಣ್ಣಞ್ಚ ತಪ್ಪತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಯಾದಿಯೇಯ್ಯ। **ನೀಹಟದೋಸನ್ತಿ** ವಿಗತೀಭೂತಕಾಳಕಂ। **ಅಪನೀತಕಸಾವನ್ತಿ** ಅಪಗತಸುಖುಮಕಾಳಕಂ।

ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೇನ ನಾಮ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, **''ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ''**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಾ ಕತಾ। ವಿನೇಯ್ಯದಮನಕುಸಲೇನ ಭಗವತಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತಾವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾಯ ವಣ್ಣೋ ಕಥಿತೋತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಹಾರಂ ವದನ್ತೋ, **''ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೮೧. ತದನುಧಮ್ಮನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಅರೂಪಾವಚರಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಂ, ಯಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **''ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನ''**ನ್ತಿ। **ತಗ್ಗಹಣಾತಿ** ತಸ್ಸ ಗಹಣೇನ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇನ। **ಇತೋ ಉತ್ತರಿನ್ತಿ** ''ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನ''ನ್ತಿಆದೀಸು।

೩೮೨. ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸ್ಸ। ಏತಂ ಪನ ಸವಿಪಾಕಂ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖತಂ। ಪಕಪ್ಪಿತನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸವಿಹಿತಂ। **ಆಯೂಹಿತನ್ತಿ** ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಂ। **ಕರೋನ್ತೇನ ಕರೀಯತೀತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜನಕೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜೀಯತಿ ಸಙ್ಖರೀಯತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಯ ನ ನಿಚ್ಚಂ ನ ಸಸ್ಸತಂ। ಅಥ ಖೋ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವತಾಯ **ತಾವಕಾಲಿಕಂ।** ತತೋ ಏವ ಚವನಾದಿಸಭಾವನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಆದೀನವವಿಭಾವನಂ। **ದುಕ್ಖೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ** ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। **ಅತಾಣನ್ತಿ** ಚವನಸಭಾವಾದಿತಾಯ ತಾಣರಹಿತಂ। **ಅಲೇಣನ್ತಿ** ತತೋ ಅರಕ್ಖತ್ತಾ ಲೀಯನಟ್ಠಾನರಹಿತಂ। **ಅಸರಣನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಸರಣಂ। **ಅಸರಣೀಭೂತನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಕಾಲಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಸರಣಂ।

ಸಮತ್ತಪತ್ತವಿಸೇ ಖನ್ಧಾದೀಸು ಗಹಿತೇ ದುತ್ತಿಕಿಚ್ಛಾ ಸಿಯಾತಿ, **''ಖನ್ಧಂ ವಾ ಸೀಸಂ ವಾ ಗಹೇತುಂ ಅದತ್ವಾ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಮೇವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಯಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಾ - ಛೇಕೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ವಿಸವಿಕಾರೋ ವಿಯ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಾನುಬನ್ಧೋ, ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಸಂ ಠಾನತೋ ಚಾವೇತ್ವಾ ಉಪರಿ ಆರೋಪನಂ ವಿಯ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಕಾಮಭವೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇ ಭವನಂ। ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಸಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪಾತನಂ ವಿಯ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಾಪನಯನಂ।

ಅಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ। **ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸೇವಾತಿ** ತಸ್ಸ ವೇವಚನಂ। **ಸಬ್ಬಮೇತನ್ತಿ** ''ಅನಿಚ್ಚಂ ಅಧುವ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮೇತಂ **ಆದೀನವಂ। ಏಕಪದೇನೇವ ''ಸಙ್ಖತಮೇತ''ನ್ತಿ ಕಥೇಸಿ** ಸಙ್ಖತಪದೇನೇವ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನತ್ತಾ।

ನಾಯೂಹತೀತಿ ಭವಕಾರಣಚೇತನಾವಸೇನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ನ ಸಮೂಹೇತಿ ನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ತೇನಾಹ - **''ನ ರಾಸಿಂ ಕರೋತೀ''**ತಿ। ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ನಾಮ ಚೇತನಾಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ - **''ನ ಅಭಿಸಞ್ಚೇತಯತೀ''**ತಿ। ತಂ ಪನ ಫಲುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥತಾಯ ಫಲೇನ ಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಆಹ **''ನ ಕಪ್ಪೇತೀ''**ತಿ। ಸಚೇ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಚೇತನಾ ಉಳಾರಾ, ಫಲಮಹತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ವುಡ್ಢಿಯಾ ಹೋತಿ, ಅನುಳಾರಾ ಚ ಅವುಡ್ಢಿಯಾತಿ ಆಹ - **''ವುಡ್ಢಿಯಾ ವಾ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ವಾ''**ತಿ।

ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಠತ್ವಾತಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಾಯ ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಚ ದೇಸನಂ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಸಾವಕೇಹಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ವಿಸೇಸಂ ಅನವಸೇಸೇನ್ತೋ ತಥಾ ವದತಿ, ನ ಸಾವಕವಿಸಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯಮೇವ ದೇಸೇನ್ತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟಂ ಗಣ್ಹೀ"**ತಿ। ಯದಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ...ಪೇ॰... ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟಂ ಗಣ್ಹೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇತಿ ಇತೋ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಾಧಿಗಮತೋ ಉತ್ತರಿ ಉಪರಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ। **ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ** ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ **ನೇವ ಕಙ್ಖಾ ನ ವಿಮತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಕಙ್ಖಾಯ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ಏಕಚ್ಚೇಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ತಥಾ ವಿನೇಯ್ಯಠಾನೇಸು। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಸಞ್ಜಾನಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯತೋ ಅನೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

೩೬೩. **ಅನಜ್ಝೋಸಿತಾ**ತಿ ಅನಜ್ಝೋಸನೀಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋತಿ ಆಹ - **"ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಯುತ್ತಾ"**ತಿ।

೩೬೪. ರಾಗೋವ ಅನುಸಯೋ **ರಾಗಾನುಸಯೋ,** ಸೋ ಚ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಸುಖವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ರಾಗಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ನ ಪನ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಅತ್ಥಿ ಖಣತ್ತಯಸಮಾಯೋಗಾಸಮ್ಭವತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಇತರನ್ತಿ** ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಂ। **ವಿಸಂಯುತ್ತೋ**ತಿ ಕೇನಚಿ ಸಞ್ಞೋಜನೇನ ಅಸಂಯುತ್ತತಾಯ ಏವ ನಿಯತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ। ಕಾಯಸ್ಸ ಕೋಟಿ ಪರಮೋ ಅನ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕಾಯಕೋಟಿಕಂ। ದುತಿಯಪದೇ**ತಿ "ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಿಕ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ವಿಸೇವನಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ। **ಸೀತೀಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಪದಸ್ಸ "ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಕಥಂ ಪನ ವೇದಯಿತಾನಂ ದ್ವಾದಸಸು ಆಯತನೇಸು ನಿರುಜ್ಝನಂ ಸೀತಿಭಾವಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ಕಿಲೇಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಮುದಯಪಞ್ಹೇನಾ**ತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩) ಸಮುದಯಸಚ್ಚನಿರೋಧಪಞ್ಹೇನ। ನನು ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹವಿಗಮೇ ಸೀತಿಭಾವೋ ನಾಮ ವೇದನಾನಿರೋಧಮತ್ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ; ತೇನ ಇಧ ವೇದಯಿತಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ನ ಕಿಲೇಸಾತಿ ವೇದಯಿತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತೋ ಸೀತಿಭಾವೋಪಿ ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ವೇದಯಿತಾನಿಪೀ"**ತಿಆದಿ।

೩೬೫. **ಇದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಸಞ್ಞೋಜನಾ ದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಪಲ್ಲಿಕಾ ವಿಯ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ತೇಲಂ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಾ, ವಟ್ಟಿ ವಿಯ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ಉಪಹರಣಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವಟ್ಟಗಾಮೀ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ತಸ್ಸ ಸೀಸಚ್ಛೇದಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಕರಣತೋ, ಅನಾಹಾರಾಯ ದೀಪಸಿಖಾಯ ನಿಬ್ಬಾಯನಂ ವಿಯ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯತೋ ಅನಾಹಾರಾಯ ವೇದನಾಯ ಅನುಪಾದಿಸೇಸವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾಯನಂ।

ಆದಿಮ್ಹಿ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಹೀತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಭೂತಾ ತಯಾ ಪಗುಣಸಮಾಧಿತೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾತೋ ಚ। **ಉತ್ತರಿತರಾ**ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠತರಾ। **ಏವಂ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ಇದಂಸದ್ದತ್ಥವಚನೋತಿ ಆಹ - **"ಇಮಿನಾ ಉತ್ತಮೇನ ಅರಹತ್ತಫಲಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇನಾ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಖೇಪೇತೀತಿ **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ,** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ, ತಂಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ತತ್ಥ ಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೇ ಞಾಣಂ ನಾಮ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ। **ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** ವುತ್ತನಯೇನ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೇ ಸನ್ತೇ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಞಾಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ, "ಏವಂ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಿನಾ ಪರಮೇನ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖುನೋ।

೩೬೬. **ಹೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ। **ವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೇ ಞಾಣನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ,** ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ಕಾಮಂ ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕೋಪನೀಯತಾಯ

ಅಕುಪ್ಪಾ, “ಸಚ್ಚೇ ಠಿತಾ”ತಿ ಪನ ವಚನತೋ, **“ಅಕುಪ್ಪಾರಮ್ಮಣಕರಣೇನ ಅಕುಪ್ಪಾತಿ ವುತ್ತಾ”**ತಿ ಆಹ। **ವಿತಥನ್ತಿ** ನಟ್ಠಂ, ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬತಾಯ ಯಾದಿಸಂ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಜಾತಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞಾದಿಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಜರಾಮರಣೇಹಿ ಪರಿಮುಸಿತಬ್ಬರೂಪತಾಯ “ಮುಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **“ಮೋಸಧಮ್ಮನ್ತಿ ನಸ್ಸನಸಭಾವ”**ನ್ತಿ। **ತಂ ಅವಿತಥನ್ತಿ** ತಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಿತಥಂ ನಾಮ, **ತಂ ಸಭಾವೋ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತೇನೇವ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಚೀಸಚ್ಚತೋ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮತ್ತಂ ವಚೀಸಚ್ಚಂ, ತತೋ। **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸಮುದಯಸಚ್ಚೇಹಿ** ತಚ್ಛವಿಪಲ್ಲಾಸಭೂತಸಭಾವೇಹಿ। ಇತಿ ನೇಸಂ ಯಥಾಸಕಂ ಸಭಾವೇನ ಅವಿತಥಭಾವೇ ಅಮೋಸಧಮ್ಮತಾಯ ತೇಹಿಪಿ ಅವಿತಥಭಾವಾ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ **ಉತ್ತರಿತರಂ। ತಸ್ಮಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಉತ್ತರಿತರಭಾವತೋ।

೩೬೭. ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಉಪಧೀ,** ಖನ್ಧಾ ಕಾಮಗುಣಾ ಚ। ಉಪದಹನ್ತಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಉಪಧೀ,** ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ। **ಪರಿಪೂರಾ ಗಹಿತಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಭಾವೇನ ತಣ್ಹಾಯ ಗಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಚ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ। **ಉತ್ತರಿತರೋ** ವಿಸಿಟ್ಠತರಸ್ಸ ಪಹಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

೩೬೮. **ಆಘಾತಕರಣವಸೇನಾ**ತಿ ಚೇತಸಿಕಾಘಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನವಸೇನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪತ್ತಿಭಾವವಸೇನ। **ಸಮ್ಪದುಸ್ಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ದುಸ್ಸನವಸೇನ। **ತೇಹಿ** ಪದೇಹಿ ಯದಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನೇವ ನೇಸಂ ವೂಪಸಮೋ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸೇನ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಸಮ್ಪಜಹನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನಂ ಚಾಗೋ, ತಥಾ ಪನ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಯೋ ಸೋ ನೇಸಂ ತದಾ ವೂಪಸನ್ತತಾಯ ಅಭಾವೋ, ಅಯಂ ಉಪಸಮೋತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

೩೬೯. **ಮಞ್ಞಿತ**ನ್ತಿ ಮಞ್ಞನಾ, “ಏತಂ ಮಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ಕಪ್ಪನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಿಜ್ಜಾವಿಬನ್ಧನತಣ್ಹಾಗಾಹಾದೀನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ **ಅಯಮಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಹ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾದಸ್ಸನಂ, ಸಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಅತ್ತನಿಯಗಾಹವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ಸ್ವೇವ “ಅಯ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ - **“ಅಯಮಹನ್ತಿ ಏಕಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞಿತಮೇವ ವಟ್ಟತೀ”**ತಿ। **ಆಬಾಧಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ। ಮಞ್ಞನಾವಸೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ತಥಾ ಹೋತಿ। **ಅನ್ತೋದೋಸಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರದುಟ್ಠಭಾವೇನ। ಮಞ್ಞನಾದೂಸಿತತ್ತಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ದುಕ್ಖತಾಮೂಲಾಯತ್ತೋ, ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತೋ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮುದ್ಧಂ ಪಕ್ಕಪಭಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಫಲೂಪಚಾರೇನ “ಮಞ್ಞಿತಂ ಗಣ್ಡೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅನುಪವಿಟ್ಠಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಹದಯಮಾಹಚ್ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ। ಮಞ್ಞಿತಞ್ಹಿ ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋತುದನತೋ ದುರುದ್ಧರಣತೋ ಸಲ್ಲಂ। **ಖೀಣಾಸವಮುನಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸನ್ತತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ಪರಿಳಾಹಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ ವೂಪಸನ್ತತ್ತಾ **ಸನ್ತೋ** ಉಪಸನ್ತೋ **ನಿಬ್ಬುತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯತ್ಥ ಠಿತ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಂ ಠಿತಂ। ಯದಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಞಾಣಾನುರೂಪಂ ದೇಸನಂ ಪವತ್ತಾಪೇಯ್ಯ, ಮಹಾಪಥವಿಂ ಪತ್ಥರನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ, ಆಕಾಸಂ ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ, ಅನನ್ತಾಪರಿಮೇಯ್ಯಲೋಕಧಾತುಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ತೇಸಂ ಠಿತಾಕಾರಂ ಅನುಪ್ಪೂರಂ ವಿಚಿನನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ದೇಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಮೇವ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಡ್ಢತಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **“ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಸಂಖಿತ್ತಾವ, ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। ನನು ಸತ್ತಪಕರಣದೇಸನಾ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾತಿ? ನ ಸಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾತಿ ಆಹ - **“ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಕಥಾಪಿ ಸಂಖಿತ್ತಾಯೇವಾ”**ತಿ। ಸನ್ನಿಪತಿತದೇವಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಮೇವ ಹಿ ತಸ್ಸಾಪಿ ಪವತ್ತಿ, ನ ಸತ್ಥುದೇಸನಾಞಾಣಾನುರೂಪನ್ತಿ। **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಂ ಪಾಪೇಸಿ** ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠೇ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ವಿಭಜನವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ನಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ। **ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ…ಪೇ॰… ಕಥೇಸಿ** ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ।

೩೭೦. ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ನಯಿದಮನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ಲಕ್ಖಣವಚನಂ ಪನೇತಂ, ಅಞ್ಞತರಸ್ಸಾತಿ ವಚನಸೇಸೋ। ತಥಾ ಹಿ, "ಮಯ್ಹಂ ಇದ್ಧಿಮಯಪರಿಕ್ಖಾರಲಾಭಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೂ"ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ, ಪತ್ತಂ, ಚೀವರಮೇವ ವಾ ದಿನ್ನೇ ಚರಿಮಭವೇ ಇದ್ಧಿಮಯಪರಿಕ್ಖಾರೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅದಿನ್ನತ್ತಾತಿ** ಕೇಚಿವಾದೋ, ತೇನಾಹ **"ಕುಲಪುತ್ತೋ"**ತಿಆದಿ। **ಓಕಾಸಾಭಾವತೋತಿ** ಉಪಸಮ್ಪದಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಆಯುಪರಿಕ್ಖೀಣ"**ನ್ತಿ। **ಉದಕತಿತ್ಥ...ಪೇ॰... ಆರದ್ಧೋ** ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛಭಾವತೋ।

ವಿಬ್ಭನ್ತಾತಿ ಭನ್ತಚಿತ್ತಾ। **ಸಿಙ್ಗೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಘಾತೇಸಿ** ಪುರಿಮಜಾತಿಬದ್ಧಾಘಾತತಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ಮಾನುಸಂ ಯೋಗನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಂ। ಅತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ "ಯೋಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉಪಚ್ಚಗುನ್ತಿ** ಉಪಗಚ್ಛಿಂಸು। **ಉಪಕೋತಿ**ಆದಿ ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ।

ಗನ್ಧಕಟ್ಠೇಹೀತಿ ಚನ್ದನಾಗರುಸಳಲದೇವದಾರುಆದೀಹಿ ಗನ್ಧದಾರೂಹಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೧. ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೧. ಆಚಿಕ್ಖನಾತಿ - "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಆದಿತೋ ಕಥನಂ। **ದೇಸನಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ। **ಪಞ್ಞಾಪನಾತಿ** ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪನಾ, ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಮಿದನ್ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ - **"ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಾದೀನಂ ಠಪನಾ"**ತಿ। **ಪಟ್ಠಪನಾತಿ** ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪಟ್ಠಪಿಯಮಾನಸಭಾವಾ ದೇಸನಾ ಭಾಜನಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - "ಪಞ್ಞಾಪನಾ"ತಿ, ಜಾನಾಪನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವಟಕರಣಾತಿ** ದೇಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವಟಭಾವಕರಣಂ। **ವಿಭಾಗಕಿರಿಯಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಭಾಗಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕರಣಂ। **ಪಾಕಟಭಾವಕರಣನ್ತಿ** ಅಗಮ್ಭೀರಭಾವಾಪಾದನಂ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಚತುಸಚ್ಚಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಇದನ್ತಿ ಆದಿತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪನಂ ಕಥನಂ **ಆಚಿಕ್ಖನಾ,** ಏವಂ ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪಬೋಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಾಪನಾ **ದೇಸನಾ,** ಏವಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಪರಿತೋಸಜನನೇನ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಿಪರಿಪಾಚನಂ **"ಪಞ್ಞಾಪನಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತೀ ಚ ಸಾ ದೇಸಿಯಮಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಪಕಾರತೋ ಠಪೇತಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇತೀತಿ **"ಪಟ್ಠಪನಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಕಾರತೋ ಠಪೇನ್ತೀ ಪನ ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಟಿವುತ್ತಸ್ಸ ಪುನಾಭಿಧಾನತೋ **"ವಿವರಣಾ"**ತಿ, ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಾಗಕರಣತೋ **"ವಿಭಜನಾ"**ತಿ, ವುತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇನಾಭಿಧಾನತೋ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಹೇತುದಾಹರಣದಸ್ಸನತೋ, **"ಉತ್ತಾನೀಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಪಾಕಟಭಾವಕರಣ"**ನ್ತಿ, ಹೇತೂಪಮಾವಸೇನತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನುಗ್ಗಾಹಕಾತಿ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಕಾಮಾ। ಸ್ವಾಯಮನುಗ್ಗಹೋ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥುವಸೇನ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಆಮಿಸಸಙ್ಗಹೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಜನೇತಾ ಜನೇತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಜನಿಕಾ ಮಾತಾ"**ತಿ। ವುದ್ಧಿಂ ಪರಿಸಂ ಆಪಾದೇತೀತಿ **ಆಪಾದೇತಾ।** ತೇನಾಹ **"ಪೋಸೇತಾ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾಥೇರಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಜನಿಕಪೋಸಿಕಮಾತುಟ್ಠಾನಿಯೇಹಿ ಸಙ್ಗಾಹಕತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಜನಿಕಮಾತಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾಪಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋ ಹೋತೀತಿ **"ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಏವ ಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಘೋಸಾಪೇಕ್ಖೋತಿ। **ಪತ್ತೇಸುಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಗೇವ ಅಪ್ಪತ್ತೇಸೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭವಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕತಾ ನಾಮ ಇತ್ತರಕಾಲತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮ್ಪೀ"**ತಿ। **ಜನೇತಾತಿ** ಜನಕೋ, ಥೇರೋ ಪನ ಅರಿಯಾಯ ಜನಯಿತಾ।

ಆಪಾದೇತಾತಿ ವಡ್ಢೇತಾ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತಾ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸಚ್ಚದ್ವಯೇ ಸಮ್ಮಾಸನಗ್ಗಹಣಂ ಲೋಕಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸ, ಇತರಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಲೋಕುತ್ತರತ್ತಾ।

ಕಾಮೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪೋ**। ಸ್ವಾಯಮಸ್ಸ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮನತ್ಥೋ ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ತೇಹಿ ವಿಸಂಸಗ್ಗತೋ ವಿರಜ್ಜನತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿವಿತ್ತಭಾವತೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, “**ಕಾಮಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಪದಘಾತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಕಾಮೋ ಪದಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತಿ, ಏವಂ ಹನನಂ, ಕಾಮಸಮುಚ್ಛೇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಮೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿವಿತ್ತತ್ತಾ ಕಾಮವಿವಿತ್ತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ, ಅರಿಯಫಲಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಕಾಮವಿವಿತ್ತನ್ತೇ**। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ “ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನಾ”ತಿಆದಿಯೋಜನಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಸಬ್ಬೇ ಚೇತೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಯದಿ ಏಕಚಿತ್ತೇ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಕಥಂ ತಿವಿಧಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾನಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೋತಿ ಆಹ “**ತತ್ರ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। **ನ ನಾನಾ ಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಿವಿಧಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಂ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಹಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಸ್ಸ ಲಾಭೋ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕಚಿತ್ತೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧನಾಮಾದಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೨. ದಕ್ಖಿಣಾವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೬. ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮೀತಿ ಏತ್ಥ **ಗೋತಮೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಗೋತಮಗೋತ್ತತೋ ಆಗತಂ ನಾಮಂ, ಮಹಾಪಜಾಪತಿ ಪನ ಗುಣತೋ। ತಂ ವಿವರಿತುಂ, “**ನಾಮಕರಣದಿವಸೇ ಪನಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹತಿಂ ಉಳಾರಂ ಪಜಂ ಜನನಪೋಸನೇಹಿ ಪರಿರಕ್ಖತೀತಿ **ಮಹಾಪಜಾಪತಿ**। ಪರಿಭೋಗವಸೇನ ನ ಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಹತಂ**। **ಸಿಪ್ಪಿಕಾನ**ನ್ತಿ ತನ್ತವಾಯಾನಂ। **ವಾಯನಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ವೀನಟ್ಠಾನಂ। **ತಾನಿ ಮಂ ನ ತೋಸೇನ್ತಿ** ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ – “**ಸಹತ್ಥಾ ಕತಮೇವ ಮಂ ತೋಸೇತೀ**”ತಿ। **ಪಿಸಿತ್ವಾ** ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ಕತ್ವಾ। **ಪೋಥೇತ್ವಾ**ತಿ ಸುಖುಮಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಂ ಧನುಕೇನ ನೇತ್ವಾ। **ಕಾಲಾನುಕಾಲಞ್ಚ ಧಾತಿಗಣಪರಿವುತಾ ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಮಕೋಟಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ** ಏಕದಿವಸನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಞ್ಹಿ “ಏಕದಿವಸಂ ಪನ…ಪೇ॰… ಅಕಾಸೀ”ತಿ ಪುರಿಮವಚನೇನ ತಂ ನ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ।

ಛ ಚೇತನಾತಿ ಛಬ್ಬಿಧಾ ಚೇತನಾ। ನ ಹಿ ತಾ ಛಯೇವ ಚೇತನಾತಿ। **ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಘೋ ಚಾ**ತಿ ಇದಮೇವ ಸುತ್ತಪದಂ। **ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹೀ**ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಾಯ ನಿಯೋಜೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋವ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತರೋತಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಯದಿ ಏವ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಬ್ಯಭಿಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದಯೋ**ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ನಿದಸ್ಸನಂ ಆಹ। **ಮಹನ್ತತರಾ ಭವೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಆನುಭಾವಾದಿನಾ ಮಹನ್ತತರಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ತಂ ಅತ್ಥೀತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಹೇತುಕಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದೀಯಮಾನಸ್ಸ ದಾಪನಂ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಮಾ ಏವಂ ಗಣ್ಹಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತೋ ಸಙ್ಘೋವ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ”ತಿ ಮಾ ಗಣ್ಹ।

ತತ್ಥ ನಿಚ್ಛಯಸಾಧಕಂ ಸುತ್ತಪದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, “**ನಯಿಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ…ಪೇ॰… ವಿಪುಲಫಲೇಸಿನ**”ನ್ತಿ ಆಹ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ರತನಸುತ್ತೇ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೬), “ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಗಾಥಾಯ, ಅಗ್ಗಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀಹಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦) ಚ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋತಿ। ತೇನಾಹ – “**ಸತ್ಥಾರಾ ಉತ್ತರಿತರೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**”ತಿ।

ಗೋತಮಿಯಾ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕತಾಯ ದಾನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನತೋ ನ ತಂ ಗರುತರಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಾದಾಪನೇ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ – “**ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಜನತಾಯಾ**”ತಿಆದಿ। **ವಚನತೋಪೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ವತ್ಥಯುಗಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಏವ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾಯ

ವಚನತೋಪಿ। ತೇನಾಹ “**ನ ಹೀ**”ತಿಆದಿ।

ಸತ್ಥಾ ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನೋವ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಅಗ್ಗಫಲಟ್ಠತಾಯ ಅಟ್ಠ-ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಭಾವತೋ, ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ನ ಸಯಂ ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನತಾ, ಕಥಂ ಸಙ್ಘೇ ಪೂಜಿತೇ ಸತ್ಥಾ ಪೂಜಿತೋ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತೀಣಿ** ಸರಣಗಮನಾನಿ ತಯೋ ಏವ ಅಗ್ಗಪಸಾದಾತಿ ವಕ್ಖತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಭಿಧೇಯ್ಯಾನುರೂಪಾನಿ ಹಿ ಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ। **ನ ರುಹತಿ** ಅಯಾಥಾವಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ, ನ ಗಿಹಿವೇಸಗ್ಗಹಣಾದಿನಾ ಗಿಹಿಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತತ್ತಾ। **ನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇತಂ “ಸತ್ಥಾ ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನೋ**”ತಿ ಸತ್ಥುಭಾವತೋ। ಸಾವಕಸಮೂಹೋ ಹಿ ಸಙ್ಘೋ । ಸಙ್ಘಗಣೇ ಹಿ ಸತ್ಥಾ ಉತ್ತರಿತರೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವತೋ ಮೂಲರತನಭಾವತೋ ಚ।

೩೭೭. ಸಮ್ಪತಿಜಾತಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರಗಮನಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಜಾತಂ, ಪರಂ ತದಞ್ಞದಹರಸದಿಸೀ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಆಹ - “**ಹತ್ಥಪಾದಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಾಧೇನ್ತೇಸೂ**”ತಿ।

೩೭೮. **ಪಚ್ಚುಪಕಾರಂ ನ ಸುಕರಂ ವದಾಮಿ** ಅನುಚ್ಛವಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ಅಭಿವಾದೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಭಿವಾದನಂ**। ವನ್ದಮಾನೇಹಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಆಚರಿಯಂ “ಸುಖೀ ಹೋತೂ”ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿವಾದೇನ್ತಿ ನಾಮ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಅಭಿವಾದನ**”ನ್ತಿ। **ತದಭಿಮುಖೋ...ಪೇ॰... ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜತಿ,** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ। ಕಾಲಾನುಕಾಲಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಬೀಜಯನಪಾದಸಮ್ಬಾಹನಾದಿ **ಅನುಚ್ಛವಿಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕರಣಂ** ನಾಮ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿಯೇವ,** ಯಸ್ಮಾ ಆಚರಿಯೇನ ಕತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಕರಿಯಮಾನೋ ಆಮಿಸಾನುಗ್ಗಹೋ ಸಙ್ಖಮ್ಪಿ ಕಲಮ್ಪಿ ಕಲಭಾಗಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇತಿಯೇವಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ನ ಸುಪ್ಪತಿಕಾರಂ ವದಾಮೀ**”ತಿ।

೩೭೯. **ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಆರಬ್ಭ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ,** “ತಂ ಮೇ ಭಗವಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹತೂ”ತಿ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮಿಯಾ ವಚನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ಉಟ್ಠಿತತ್ತಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತಸ್ಸಾ ಏವ ವಚನಂ, ಅಥ ಖೋ **ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋಪಿ...ಪೇ॰... ಸಮಾದಪೇಸಿ,** ತಸ್ಮಾ ವಿಭಾಗತೋ **ಚುದ್ದಸಸು...ಪೇ॰... ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಆರಭಿ**। ತತ್ಥ ಪತಿಪಚ್ಚೇಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದೀಯತೀತಿ **ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಂ**। ಪಠಮಸದ್ದೋ ಯಥಾ ಅಗ್ಗತ್ಥೋ, ಏವಂ ಸೇಟ್ಠಪರಿಯಾಯೋಪೀತಿ ಆಹ “**ಜೇಟ್ಠಕವಸೇನಪೀ**”ತಿ। **ಅಗ್ಗಾ** ಉತ್ತಮೇ ಖೇತ್ತೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ। **ದುತಿಯತತಿಯಾಪಿ ಪರಮದಕ್ಖಿಣಾಯೇವ** ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮ್ಮಾವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸತ್ತಾ। ರಾಗಾದಯೋ ಹಿ ಅದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ತೇನೇವಾಹ - “ತಿಣದೋಸಾನಿ ಖೇತ್ತಾನಿ, ರಾಗದೋಸಾ ಅಯಂ ಪಜಾ”ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೬)। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸವಾಸನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಿಲೇಸೇಹಿ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೇಹಿ ಅನನ್ತಾಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಸದಿಸೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಕೋಚಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ “**ಪರಮದಕ್ಖಿಣಾಯೇವಾ**”ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞೋ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಏವ ಹೋತಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಅಧಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ “**ಲೋಕಿಯಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞೇ**”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ “ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿಮ್ಹೀ”ತಿ ತಾಯ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧತ್ತಾ। **ಗೋಸೀಲಧಾತುಕೋ**ತಿ ಗೋಸೀಲಸಭಾವೋ, ಸೀಲವತಾ ಸದಿಸಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಅಸಠೋ**”ತಿಆದಿ। ತೇನ ನ ಅಲಜ್ಜಿಧಾತುಕೋ ಪಕತಿಸಿದ್ಧೋ ಇಧ ಪುಥುಜ್ಜನಸೀಲವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತೋತಿ ಏತ್ತಕೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಪ್ಪಮಾಣತೋ ತತೋ ಏವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತೋ। ಕಥಂ ಪನ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಭಾವೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಿಪಾಕೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತಿ? ಸೋಪಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಏವ ಇತರೇಹಿ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಭಾವದೀಪನತೋ, ಏತದತ್ಥಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸಙ್ಕರಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ಗುಣವಸೇನಾ**ತಿ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಾದಿಗುಣವಸೇನ। **ಉಪಕಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಭೋಗರಕ್ಖಾದಿಉಪಕಾರವಸೇನ। **ಯಂ ಪೋಸನತ್ಥಂ ದಿನ್ನಂ, ಇದಂ ನ ಗಹಿತಂ** ದಾನಲಕ್ಖಣಾಯೋಗತೋ।

ಅನುಗ್ಗಹಪೂಜನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ದಾನಂ ಭಯರಾಗಲದ್ಧುಕಾಮಕುಲಾದಿವಸೇನ ಸಾವಜ್ಜಾಭಾವತೋ। **ತಮ್ಪಿ ನ ಗಹಿತಂ** ಅಯಾವದತ್ಥತಾಅಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಫಲದಾನಾಸಮತ್ಥಭಾವತೋ। **ಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಸನ್ತಿಕಾಗತಸ್ಸ। ತೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಯೋಜನೇ ಅನಪೇಕ್ಖತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಫಲಂ ಪಟಿಕಙ್ಖಿತ್ವಾತಿ** "ಇದಂ ಮೇ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಆಯತಿಂ ಸುಖಹಿತಭಾವಾಯ ಹೋತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಫಲಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಿತ್ವಾ। ತೇನಸ್ಸ ಫಲದಾನೇ ನಮಿಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಯಾವದತ್ಥನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಫಲತಂ। **ಸತಗುಣಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಗುಣಸದ್ದೋ** ನ "ಗುಣೇನ ನಾಮಂ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭೬; ನೇತ್ತಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೩೮) ವಿಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೋ, "ತದ್ದಿಗುಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ವಡ್ಢನತ್ಥೋ, "ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಲೋಕೇ, ಮನೋಛಟ್ಠಾ ಪವೇದಿತಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೭೩) ವಿಯ ನ ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ, "ಅನ್ತಂ ಅನ್ತಗುಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩) ವಿಯ ನ ಅನ್ತಭಾಗತ್ಥೋ, ಅಥ ಖೋ ಆನಿಸಂಸತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸತಾನಿಸಂಸಾ"**ತಿ ಆಹ, ತೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಆಯುಸತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತಗುಣಾತಿ** ವಾ ಸತವಡ್ಢಿಕಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನಿಪ್ಪರಿತಸಂ ಕರೋತೀತಿ** ಆಯುಆದೀನಂ ಆನಿಸಂಸಾನಂ ಅಪರಿತ್ತಾಸಂ ಕರೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ನಿಪ್ಪರಿತಸಂ ಕರೋತೀತಿ** ಆಯುಆದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪರಿತ್ತಾಸಂ ಕರೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ನಿಪ್ಪರಿತಸಂ ಕರೋತೀತಿ** ಆಯುಆದೀನಿ ತತೋ ಉತ್ತರಿಮ್ಪಿ ಆಹಾರಾದಿಹೇತು ಅಪರಿತ್ತಾಸಂ ಕರೋತಿ। ಅತ್ತಭಾವವಿನಿಮುತ್ತಸಙ್ಖರಣಸ್ಸ ಅಭಾವಾ, **"ಭವಸತೇಪಿ ವುತ್ತೇ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ**, "ಪುಥುಜ್ಜನದುಸ್ಸೀಲೇ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬವಾರೇಸು। **ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ**, "ಆಯುಸಹಸ್ಸಂ ವಣ್ಣಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿಕೋ ನಯೋ।

ಸಾಸನಾವತರಣಂ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ, ತಞ್ಚ ಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧನಂ, ತಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸೀಲಪರಿಪೂರಣಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾನುಯೋಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾತಿ ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ತಿಸರಣಂ ಗತೋ ಉಪಾಸಕೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯೋ ಸಮಾಧಿ ತಾವ ನಾಮ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ; ತಥಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಸೀಲಪರಿಪೂರಣಂ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ದಸಸು ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಸರಣಾದಿಗಮನಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ, "ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣ-ವಿಜ್ಜಾಚರಣಾದಿ-ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಅಪರಿಮೇಯ್ಯ-ಗುಣ-ಸಮುದಯಪೂರಿತೇ ಭಗವತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಅರಿಯಸಙ್ಘೇ ಉಳಾರತರಬಹುಮಾನಗಾರವತಂ ಗತೋ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾದಿಆಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ ಞಾಣಪರಿಸೋಧಿತೋ ಪಸಾದೋ ಸರಣಗಮನನ್ತಿ ತೇನ ವತ್ಥುಗತೇನ ಪಸಾದೇನ ಪರಿಭಾವಿತೇ ಸನ್ತಾನೇ ಕತಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ತಸ್ಮಿಂ ದಿನ್ನದಾನಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯ"**ನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಸರಣಂ ವತ್ಥುತ್ತಯೇ ಪಸಾದಭಾವೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಂ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಉಪಥಮ್ಭಿತೋ ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮೋತಿ ತತ್ಥ ದಿನ್ನಂ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ, ದಸಸೀಲಂ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣುಪೋಸಥಸೀಲಂ, ತತ್ಥ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ, **"ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಮಹಪ್ಫಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾಮಣೇರಸೀಲಾದೀನಂ ಪನ ಉತ್ತರಿ ವಿಸಿಟ್ಠತರಾದಿಭಾವತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಿನ್ನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಮಹಪ್ಫಲತಾ ವುತ್ತಾ।

ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿತಾ ನಾಮ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖಣೇ ಕಥಂ ದಾತುಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಞ್ಚ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದೇತಿ **"ಕಿಂ ಪನ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾ ದಾನಂ ದಾತು"**ನ್ತಿ। ಇತರೋ ತಾದಿಸೇ ಸತಿ ಸಮಯೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಆಮ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ, **"ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ"**ತಿಆದಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖಿಪನಕ್ಖಣೇ। ಯದಿ ಅಟ್ಠಮಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಫಲತೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮೇವ, ಕೋ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ತೇನ ಸತಿಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಅತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಅಪ್ಪಬಹುಭಾವೋ ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮಹಾಕಪ್ಪಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಂ ವಿಯಾತಿ

ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀನಂ ತೇನ ತೇನ ಓಧಿನಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹೀಯಮಾನತ್ತಾ ವೋದಾನಧಮ್ಮಾನಂ ವಡ್ಢಮಾನತ್ತಾ ಅಪರಿಯೋಸಿತಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಗುಣತಾ, ಪರಿಯೋಸಿತಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಫಲಸಮಙ್ಗೀನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಗುಣತಾತಿ ತಂತಂಮಗ್ಗಟ್ಠೇಹಿ ಫಲಟ್ಠಾನಂ ಖೇತ್ತಾತಿಸಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಹೇಟ್ಠಿಮಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠೇಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾನಂ ಫಲಟ್ಠೇಹಿ ಫಲಟ್ಠಾನಂ ಉತ್ತರಿತರತಾ ಪಾಕಟಾ ಏವ। ತಥಾ ಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ದಿನ್ನದಾನಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲತಾ ವುತ್ತಾ।

೩೮೦. ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖೇ ಉಭತೋಸಙ್ಘೇ ಕೇವಲೇ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ದಾನಂ ಅತ್ಥಿ ಏವ, ನ ಪನ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ, ತಂ ಪನ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಉಭತೋಸಙ್ಘೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ। **ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ** ಮಹಪ್ಫಲಭಾವೇನ ಸದಿಸತಮ್ಪಿ, ಕುತೋ ಅಧಿಕತಂ।

"ತಥಾಗತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಉಭತೋಸಙ್ಘಸ್ಸ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ - **"ಕಿಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದೇತಿ । ಇತರೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಥಾಗತೇ ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದಿಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ವಿಯ ಚೀವರಾದಿಪರಿಚ್ಚಾಗೋಪಿ ಮಹಪ್ಫಲೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಉಭತೋಸಙ್ಘಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಏತ್ತಕಾಯೇವ, ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅಕರಣೇನ ಉಪಚಾರಸೀಮಾಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಖೇತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ವಸೇನ **ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ।**

ಗೋತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಾಧಾರಣನಾಮಂ, **ಮತ್ತಸದ್ದೋ** ಉತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಣಾತಿ ಗೋತ್ತಮತ್ತಂ ಅನುಭವನ್ತಿ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ **ಗೋತ್ರಭುನೋ**। ತೇನಾಹ **"ನಾಮಮತ್ತಸಮಣಾ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತೋ ಸಮಣಗಣೋ **ಸಙ್ಘೋ,** ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋ ದುಸ್ಸೀಲೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಗುಣಸಙ್ಖ್ಯಾಯಾತಿ** ಆನಿಸಂಸಗಣನಾಯ, ಮಹಪ್ಫಲತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಸಾವ... ಪೇ॰... ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾತಿ** ವುತ್ತಾ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿನ್ನತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಸಙ್ಘಗತಾ ದಕ್ಖಿಣಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತೀಕಾರ**ನ್ತಿ ಗಾರವಂ।

ಸಙ್ಘತೋ ನ ಪುಗ್ಗಲತೋ। **ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ** "ಇಮಸ್ಸ ಮಯಾ ದಿನ್ನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ, "ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ನಾಮ ದಾತಬ್ಬಂ ಜಾತನ್ತಿ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ; ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಾ ಸಙ್ಘಗತಾ ನ ಹೋತಿಯೇವ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮಿತತ್ತಾ। **ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕೋ ಹುತ್ವಾತಿ** "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮಯಾ ಇಮಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ವಾ ನ ವಾ"ತಿ ವಿಮತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ, "ಯೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಕರೋತಿ।

ತತ್ಥಾತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ ವತ್ಥುಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, **"ಪರಸಮುದ್ದವಾಸಿನೋ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಓಪುಞ್ಛಾಪೇತ್ವಾ** ಪರಿಭಣ್ಡಂ ಕಾರೇತ್ವಾ, ಹರಿತಗೋಮಯೇನ ಉಪಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಸಙ್ಘಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಸಮೂಹಸ್ಸ। **ಕೋ ಸೋಧೇತೀತಿ** ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ಕೋ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ದಕ್ಖಿಣಾ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಯೇಸಂ ಹತ್ಥೇ ದಿನ್ನಂ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ, - "ತದಾಪಾಹಂ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘಗತಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೦) ಚ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇತರೋ ಅರಿಯಸಙ್ಘೇ ದಿನ್ನದಕ್ಖಿಣಾಯ ನಿಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಸ್ಸೇವ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಸೇನ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಸಾರಿಪುತ್ತ...ಪೇ॰... ಸೋಧೇನ್ತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ, "ಯೇ ಕೇಚಿ ಅರಹನ್ತೋ ಸೋಧೇನ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಥೇರಾ ಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ** ಇದಂ ಅಜ್ಜತನಾನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಾನಂ ಸಾವಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಮಗ್ಗಸೋಧನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಕರಣೇ ಸತಿ ಅಕರಣಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಏವಞ್ಹಿ "ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಾ ಸೋಧೇನ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ ಸುವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ।

“ಸಙ್ಘಗತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯಾ”ತಿ ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲವಿಸೇಸೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, “**ಅತ್ಥಿ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖೋ ಸಙ್ಘೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನ ಉಪನೇತಬ್ಬೋ** ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಗುಣವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಭಾವತೋ, ಏತರಹಿ ತದಭಾವತೋ। **ಏತರಹಿ ಸಙ್ಘೋ…ಪೇ॰… ನ ಉಪನೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ತೇನ ತೇನೇವ ಸಮಯೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿಮುಖೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಳಾರತಂ ಅನುಳಾರತಞ್ಚ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। ಯತ್ಥ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಙ್ಘಗತಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದಕ್ಖಿಣತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಸಙ್ಘೇ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಂ ಸಙ್ಘೇ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಗತೇನ ಪಸಾದೇನ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಚ ಗಾರವವಸೇನ ದೇನ್ತಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸಮಣೇ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ ಸಙ್ಘತೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತತ್ತಾ, “ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದೇಮೀ”ತಿಯೇವ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಚ।

ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಇಮಿನಾ, “ಸೋತಾಪನ್ನೇ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತೋ ಸಕದಾಗಾಮೀ, ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕೋ ಅನಾಗಾಮೀತಿ ಏವಮಾದಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಮಹಪ್ಫಲತರಮೇವ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ನ ತ್ವೇವಾಹಂ, ಆನನ್ದ, ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಙ್ಘಗತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಂ ದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೦)। ಯದಿ ಖೀಣಾಸವೇ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಸಙ್ಘತೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತದುಸ್ಸೀಲೇಪಿ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ - “ಸೀಲವತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ, ನೋ ತಥಾ ದುಸ್ಸೀಲೇ”ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ - “**ತಂ ಇಮಂ ನಯಂ ಗಹಾಯಾ**”ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಘತೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಗಹಣವಿಧಿಂ ಪಹಾಯ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸೇವ ಗಹಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚತುಕ್ಕೇ ದಟ್ಠಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಹಿ “ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾ ಹೋನ್ತಿ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ”ತಿ ಆಗತಂ।

೩೮೧. **ವಿಸುಜ್ಝತೀ**ತಿ ನ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ಮಹಾಜುತಿಕಾರೀ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಚಿಧಮ್ಮೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಅಸುಚಿವಿಧಮನೇನ ಸುಚಿಸಭಾವೋ। **ನ ಪಾಪಧಮ್ಮೋ**ತಿ ನ ನಿಹೀನಸಭಾವೋ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಏಕನ್ತನಿಹೀನೋ। ಜೂಜಕೋ ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ನ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತದಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಮಹಾಪಥವೀಕಮ್ಪನಸಮತ್ಥಂ ಜಾತಂ, ಸ್ವಾಯಂ ದಾನಗುಣೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಮಹಾರಞ್ಞಾ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಉದ್ಧರತೀತಿ ಬಹುಲಂ ಕತಪಾಪಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧವಿನಿಪಾತತೋ ಉದ್ಧರತಿ। ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪೇತದಕ್ಖಿಣನ್ತಿ ಪೇತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬದಕ್ಖಿಣಂ। **ಪಾಪಿತಕಾಲೇಯೇವಾ**ತಿ, “ಇದಂ ದಾನಂ ಅಸುಕಸ್ಸ ಪೇತಸ್ಸ ಹೋತೂ”ತಿ ಉದ್ದಿಸನವಸೇನ ಪತ್ತೇ ಪಾಪಿತಕಾಲೇಯೇವ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪೇತಸ್ಸ। **ಪಾಪುಣೀ**ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಪಾಪುಣಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪೇತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾನೇ ಧಮ್ಮತಾ।

ತದಾ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯತಂ, ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸಗತಗುಣವಿಸಿಟ್ಠತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, “**ಅಸದಿಸದಾನಂ ಕಥೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ।

ಅಸಾರಮ್ಪಿ ಖೇತ್ತನ್ತಿ ಸಾರಹೀನಂ ದುಕ್ಖೇತ್ತಂ। **ಸಮಯೇ**ತಿ ಕಸನಾರಹೇ ಕಾಲೇ। **ಪಂಸುಂ ಅಪನೇತ್ವಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಾರಂ ಪಂಸುಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಸಾರಬೀಜಾನೀ**ತಿ ಸಭಾವತೋ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರತೋ ಚ ಸಾರಭೂತಾನಿ ಬೀಜಾನಿ। **ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ವಪಿತ್ವಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಕಸ್ಸಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಾರೇಪಿ ಖೇತ್ತೇ ಫಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಏವಂ ಸೀಲವಾ ಅತ್ತನೋ

ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸಪಿ ದತ್ವಾ ಫಲಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। **ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಠಮಪದೇ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು **ವಿಸುಜ್ಝನಂ** ವುತ್ತಂ, ತತಿಯಪದೇ ಪನ ವಿಸುಜ್ಝನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ।

೩೮೧. ಅರಹತೋ ದಿನ್ನದಾನಮೇವ ಅಗ್ಗಂ ದಾನಚೇತನಾಯ ಕೇನಚಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ತೇನಾಹ - **"ಭವಾಲಯಸ್ಸ ಭವಪತ್ಥನಾಯ ಅಭಾವತೋ"**ತಿ, "ಉಭಿನ್ನಮ್ಪೀ"ತಿ ವಚನಸೇಸೋ। **ಖೀಣಾಸವೋ ದಾನಫಲಂ ನ ಸದ್ದಹತೀ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಜನಸ್ಸ ವಿಯ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಾನಂ ಸದ್ದಹನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಯತೋ ಅರಹಾ "ಅಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚ...ಪೇ॰... ಪೋರಿಸೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೯೭) ಥೋಮೀಯತಿ। ಅಸದ್ದಹನಂ ಅನುಮಾನಪಕ್ಖಿಕಂ, ಅನುಮಾನಞ್ಚ ಸಂಸಯಪುಬ್ಬಕಂ, ನಿಸ್ಸನ್ದಿದ್ಧೋ ಚ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವಂ ಗತೋ। ತಮೇವ ಹಿ ನಿಚ್ಛಿತಭಾವಸಿದ್ಧಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಿದ್ಧತಂ ಸನ್ಧಾಯ - **"ದಾನಫಲಂ ಸದ್ದಹನ್ತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇನ ಕತಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಖೀಣಾಸವೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗತ್ತಾ"**ತಿ, ಏತಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ, ಕೇನಚಿ ಕಿಲೇಸೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ದಾನಂ।

ಕಿಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾತಿಆದಿನಾ ದಾಯಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿ ಚೋದಿತಾ, **ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾ**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋತಿ ವದನ್ತಿ; ತದಯುತ್ತಂ, ಸಾವಕಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವೇ ಸಂಸಯಾಭಾವತೋ, ಹೇಟ್ಠಾ ನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯೇನಪಿ ದಾಯಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿ ಏವ ಚೋದಿತಾ। ಸಾ ಹಿ ಇಧ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಸಂಸಯವತ್ಥು। ತೇನಾಹ - **"ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ...ಪೇ॰... ವದನ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಅಞ್ಞೋ ದಾನಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕವಿಭಾಗಜಾನನಞಾಣಸ್ಸ ಅನನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ದಾನಸಂವಿಭಾಗಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಹಂ ಜಾನಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ಅದತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೨೬)। ಏತೇನ ಏತ್ಥ ಞಾಣವಿಸೋಧನಂ ನಾಮ ಕಥಿತಂ, ನ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ದಾಯಕತೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ಚ ವಸೇನ ಹೋತೀತಿ; ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರತ್ತಾ ಮಹಾನುಭಾವಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ ಮಹಾತೇಜವನ್ತಞ್ಚ; ನ ಮಹಪ್ಫಲಂ ತೇಸಂ ಸನ್ತಾನೇ ಪರಿಪುಣ್ಣಫಲಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಯದಿ ದಿನ್ನದಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಫಲಂ ನ ಹೋತಿ ಉಭಯವಿಪಾಕದಾನಾಭಾವತೋ, ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯೀ ಪನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ದಾನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಚತೂಹೀತಿ ಸಹಯೋಗೇ ಕರಣವಚನಂ, ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪದಾಹಿ ಸಹಗತಾ ಸಹಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಾ ಚತಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪದಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಯಥಾಧಿಗತಪುಗ್ಗಲವಸೇನ। ತೇನಾಹ - **"ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ತಂ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ಚೇತನಾಯ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಬ್ಬಚೇತನಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಜವನವೀಥಿತೋ ಪುಬ್ಬಾಪರವೀಥಿಚೇತನಾವಸೇನ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕವೀಥಿಯಂಯೇವ ಪುಬ್ಬಚೇತನಾದಿವಸೇನಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಸಾ ಹಿ ಚೇತನಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಭೂತಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ನ ಇತರಾ। **ಮಹತ್ತತಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಞಾಣಸಮ್ಪಯೋಗಾದಿವಸೇನ ಚೇತನಾಯ ಉಳಾರತಾ। **ಖೀಣಾಸವಭಾವೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಭಾವೇನ। **ವತ್ಥುಸಮ್ಪನ್ನತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ವಿಗಮೇನ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ, ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವಿಗಮೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ, ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ವಿಗಮೇನ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವಿಮುಖತಾಯ ಅರಿಯವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ವತ್ಥುಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ। ತಂತಂಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಿರೋಧಸಾಧನತಾ ತಂ ದಿವಸಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಾಧನತಾ ನಾಮ। **ವತ್ಥುಸಮ್ಪನ್ನತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ವತ್ಥುಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ; ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಸೇಸಸಞ್ಞಾನಿರೋಧತಾಯಾತಿ ಆಹ - **"ತಂ ದಿವಸಂ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಿತಭಾವೇನ ವತ್ಥುಸಮ್ಪನ್ನತಾ"**ತಿ।

ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನತಂ ಸನ್ಧಾಯ, "**ತಂ ದಿವಸ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದಕ್ಖಿಣಾವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ವಿಭಙ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೫. ಸಳಾಯತನವಗ್ಗೋ

೧. ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೩. **ಅಧಿಮತ್ತಗಿಲಾನೋತಿ** ಅಧಿಕಾಯ ಮತ್ತಾಯ ಮರಣಸ್ಸ ಆಸನ್ನತಾಯ ಅತಿವಿಯ ಗಿಲಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಮರಣಸೇಯ್ಯಂ ಉಪಗತೋ"**ತಿ। **ಅಖಣ್ಡಂ ಅಕಾಸಿ** ಗಹಪತಿನೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಮಪೇಮತ್ತಾ। **ಯತ್ತಕಂ ಚಸ್ಸಾತಿ**, "ಸಕಿಂ ವಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಯತ್ತಕಂ ಅಸ್ಸ ಗಹಪತಿಸ್ಸ।

೩೮೪. **ಓಸಕ್ಕನ್ತೀತಿ** ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ। **ಓತ್ಥರನ್ತೀತಿ** ಅಭಿಭವನ್ತಿ। ಉಸ್ಮಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು, ಸಾ ಸಹ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನಿರೋಧಾ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಯಾವ ತಾ ಆಯುಉಸ್ಮಾ ವತ್ತನ್ತಿ, ತಾವ ಮರಣನ್ತಿಕಾ ವೇದನಾ ವತ್ತನ್ತೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅನಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯಾವ ಉಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

೩೮೫. **ತೀಹಿ ಗಾಹೇಹೀತಿ** ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೇಹಿ। **ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ। **ಚಕ್ಖುಂ ತೀಹಿ ಗಾಹೇಹಿ ನ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಮಾನಗ್ಗಾಹಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಹಿ ಸತಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಮಾನಗ್ಗಾಹೋ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸತಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹೋ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸತಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋತಿ, ಗಾಹೋ ಚ ನಾಮ ಓಳಾರಿಕೋ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಗತೇಪಿ ನಿಕನ್ತಿ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ತಂ ವಿಜಹಾಪೇತುಕಾಮೇನ, - "ನ ಚ ಮೇ ಚಕ್ಖುನಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಪಿ ಮೇ ಚಕ್ಖುನಿಸ್ಸಿತಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಂ ಕಾಮಭವರೂಪನ್ತಿ** ಕಾಮಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮಾಹ - "ಕಾಮರೂಪಭವರೂಪ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ಸೋ ಯುತ್ತೋ ಇಮಸ್ಸ ವಾರಸ್ಸ ಏವ ಅನವಸೇಸಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಉಪರಿ ಚತುವೋಕಾರಭವೋ ಅನವಸೇಸತೋ ವುತ್ತೋ।

೩೮೬. **ಇಧಲೋಕನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಸಞ್ಚಾರಲೋಕವಿಸಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, **"ವಸನಟ್ಠಾನಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪಠಮದುತಿಯವಾರೇಹಿ ಇಧಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಪಠಮದುತಿಯವಾರೇಹಿ ಪನ ಇಧಲೋಕೋ ಪರಲೋಕೋತಿ ವಿಭಾಗೇನ ವಿನಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ ಗಹಿತೋ; ತಥಾ ತತಿಯವಾರೇ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ ಚತುವೋಕಾರಭವೋ ಚ ಗಹಿತೋತಿ ಪುನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮ್ಪರಾಯವಸೇನ ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ನ ಇಧಲೋಕ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ । ಇಧಲೋಕನ್ತಿ ಚ ಸತ್ತಸಞ್ಚಾರವಸೇನೇವ ಗಹಿತಂ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಞ್ಚಾರವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಯಮ್ಪಿ ಮೇ ದಿಟ್ಠ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅಪರಿತಸ್ಸನತ್ಥಂ** ತಣ್ಹಾಪರಿತಸ್ಸನಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಅಭಾವತೋ, **"ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಪರಲೋಕಾ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇಸಂ ಪನ "ಇಧಲೋಕ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಗಹಣಂ ಇಚ್ಛಿತಂ। ತೇಸಂ ಮತೇನ, "ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಯೋಜನಾ।

೩೮೭. **ಅಲ್ಲೀಯಸೀತಿ** ಅತ್ತಭಾವೇ ಭೋಗೇಸು ಚ ಅಪೇಕ್ಖಂ ಕರೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವರೂಪೀತಿ** ಯಾದಿಸೀ ತದಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಕಥಿತಾ, ಏವರೂಪೀ। **ಧಮ್ಮಕಥಾ ನ ಸುತಪುಬ್ಬಾತಿ** ಯಥಾಕಥಿತಾಕಾರಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ನ ಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞಂ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಮಯಾ ಗತಮಗ್ಗಮೇವ ಅನುಗಚ್ಛಸೀತಿ ದಾನಮಯಪುಞ್ಞಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದತಿ, ನ ಬೋಧಿಸತ್ತದಾನಭೂತಂ ದಾನಪಾರಮಿತಂ। **ನ ಪಟಿಭಾತೀತಿ** ರುಚ್ಚನವಸೇನ ಚಿತ್ತೇ ನ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ರುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ವಟ್ಟಾಭಿರತೋತಿ। ಉಜುಮಗ್ಗಾವಹಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಭಗವತಾ ಪನಸ್ಸ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ।

೩೮೮. ಏಸಿತಗುಣತ್ತಾ ಏಸಿಯಮಾನಗುಣತ್ತಾ ಚ ಇಸಿ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾ ಚ, ಇಸೀನಂ ಸಙ್ಘೋ, ತೇನ ನಿಸೇವಿತನ್ತಿ **ಇಸಿಸಙ್ಘನಿಸೇವಿತಂ**। ಕಾಮಂ ತಸ್ಸ ವಿಹಾರಸ್ಸ ಗನ್ಧಕುಟಿಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದಿವಸೇನ ನಿಸೀದನನಿಪಜ್ಜನಾಯ ರುಕ್ಖಲತಾದಿವಸೇನ ಭೂಮಿಸಯಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಮಹತೀ ರಮಣೀಯತಾ ಅತ್ಥೇವ, ಸಾ ಪನ ಗೇಹಸ್ಸಿತಭಾವೇನ ಅರಿಯಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ ನ ತೋಸೇತಿ; ಯಥಾ ಅರಿಯಾನಂ ನಿಸೇವಿತಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ - **"ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಜೇತವನಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತ್ವಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಯತ್ಥ ಅರಹನ್ತೋ ವಿಹರನ್ತಿ, ತಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೯೮; ಥೇರಗಾ॰ ೯೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೧)। ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ ಚೇತನಾ ಸತ್ತಾನಂ ಸುದ್ಧಿಮಾವಹತೀತಿ ಆಹ - **"ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಮಗ್ಗಚೇತನಾ"**ತಿ। ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಟ್ಠೇನ ಚ **ವಿಜ್ಜಾ,** ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಆಹ - **"ವಿಜ್ಜಾತಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ"**ತಿ। **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸತಿಸಮಾಧಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯೋ ಸಮಾಧಿಪಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಕೋ। ಸೀಲಂ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೀಲನ್ತಿ** ಆಹ - **"ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ ಉತ್ತಮ"**ನ್ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೋ । ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ವಾಯಾಮಸತಿಯೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಧಮ್ಮೋತಿ ವಾಯಾಮಸತಿಸಮಾಧಯೋ"**ತಿ। "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಹಿ ಇಧ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, - "ಏವಂ ಧಮ್ಮಾ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೮) ವಿಯ। **ವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಹಿತಾತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಏತೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇನ ಮಗ್ಗೇನಾ"**ತಿ।

ಉಪಾಯೇನಾತಿ ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ತೇನ **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯಂ** ವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಞ್ಚೇವ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಞ್ಚ। "ಅರಿಯಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಸಉಪನಿಸಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೬) ಹಿ ವಚನತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಆದಯೋ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾಪಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ। **ವಿಚಿನೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವೀಮಂಸೇಯ್ಯ, ಭಾವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿ। ತೇನಾಹ - **"ತಸ್ಮಿಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ವಿಸುಜ್ಝತೀ"**ತಿ। **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಂ ವಿಚಿನೇಯ್ಯ,** ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇ ವಿಪಸ್ಸೇಯ್ಯ। ತೇಸು ಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಯಮಾನೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೇನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧೇನ, ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ, ಏವಂ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸುಜ್ಝತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಏವಂ ತೇಸು ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ವಿಸುಜ್ಝತೀ"**ತಿ। ಇಧಾಪಿ ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಸಚ್ಚೇಸು ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೇಸೂತಿ ವಚನಸೇಸೋ।

ಅವಧಾರಣವಚನನ್ತಿ ವವತ್ಥಾಪನವಚನಂ, ಅವಧಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರಿಪುತ್ತೋವಾ**ತಿ ಚ ಅವಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಸಾವಕಭಾವತೋ ಸಾವಕೇಸು ಸಾರಿಪುತ್ತೋವ ಸೇಯ್ಯೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। **ಕಿಲೇಸಉಪಸಮೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ತಾದಿಸೋ ಕಿಲೇಸೂಪಸಮೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯಸ್ಸ ಸಾವಕಸ್ಸ ವಿಸಯೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಿ ಅಹೋಸಿ। ಯದಿ ಏವಂ - "ಯೋಪಿ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಏತಾವಪರಮೋ ಸಿಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಸಾವಕವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ - "ನತ್ಥಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ತ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೪೧; ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ) ವಚನತೋ ಸಾವಕೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಿಪಞ್ಞಾಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಪಾರಙ್ಗತೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಛನ್ನೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೯. ಛನ್ನೋತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ನಾಮನ್ತಿ ಆಹ **"ಏವಂನಾಮಕೋ ಥೇರೋ"**ತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸತ್ಥಾರಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದಣ್ಡೋ ಆಣತ್ತೋ, ಅಯಂ ಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ನ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ಥೇರೋ"**ತಿ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಕಪಿಲಪುರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಿಲಾನಪುಚ್ಛಕಾತಿ** ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಕಾ, ಗಿಲಾನಭಾವಸ್ಸ ಅವತ್ಥಂ ಸೋತುಕಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಸನತೋ ಹಿಂಸನತೋ **ಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಜೀವಿತಹಾರಕಸತ್ಥ"**ನ್ತಿ।

೩೯೦. ಉಪವಜ್ಜಂ ಏತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನುಪವಜ್ಜಂ,** ಕರಜಕಾಯಂ ಕತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಕ"**ನ್ತಿ।

೩೯೧. **ಖಯವಯಂ ಞತ್ವಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಖಣಭಙ್ಗಂ ನೇತ್ವಾ ಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ। **ನೇತಂ ಮಮಾತಿ** ದುಕ್ಖತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ದಿಟ್ಠೇಸು ಮಮಂಕಾರಾಭಾವತೋ। **ನೇಸೋಹಮಸ್ಮೀತಿ** ಅನಿಚ್ಚತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ತೇಸು ದಿಟ್ಠೇಸು ಅಹಂಕಾರಾಭಾವತೋ। **ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾತಿ** ಅನತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಅನತ್ತತೋ ತೇಸು ದಿಟ್ಠೇಸು ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಾಭಾವತೋತಿ ಆಹ - **"ನೇತಂ ಮಮ...ಪೇ॰... ಅತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ।

೩೯೩. **ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕೋ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಕೇವಲಂ ಪನ ಅಧಿಮಾನೇನೇವ - "ನಾಭಿಕಙ್ಖಾಮಿ ಜೀವಿತಂ, ಪರಿಚಿಣ್ಣೋ ಮೇ ಸತ್ಥಾ, ನಿರೋಧಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವದತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇದಮ್ಪೀತಿ** ಇದಮ್ಪಿ, "ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಚಲಿತ"ನ್ತಿಆದಿ। ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಿತಭಾವೇನ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಛನ್ನೋ ಮಾರಣನ್ತಿಕಂ ವೇದನಂ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಪರಿವತ್ತನ್ತೋ ಚಲತಿ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಚಲಿತ"ನ್ತಿಆದಿ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ, ತೇನ ಇದಂ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಪ್ಪಸದ್ದೋ** ಕಾಲಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತಿ, ನ ಕಾಲವಿಸೇಸವಾಚಕೋ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಅಪ್ಪಹೀನತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಂನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಲ್ಲಿನೋ, ಏವಂ ತಾಹಿಪಿ ನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಮುತ್ತಭಾವತೋತಿ ಆಹ - **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಚಲಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಅಸಮಾರದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವವಸೇನ ಚಲನ್ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ವಿರೂಪಂ ಚಲಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ - **"ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಾದಿಸೇ ಪನ ಪಪಞ್ಚವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಲಿತೇ ಅಸತಿ ಭಾವನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನತಾಯ ಕಿಲೇಸಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "ಚಲಿತೇ ಅಸತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಕಿಲೇಸಪಸ್ಸದ್ಧಿ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಭವನ್ತರಂ ದಿಸ್ವಾ ನಮನಟ್ಠೇನ ನತಿ। ತೇನಾಹ - **"ನತಿಯಾ ಅಸತೀತಿ ಭವತ್ಥಾಯ ಆಲಯನಿಕನ್ತಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇಸು ಅಸತೀ"**ತಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗತಿ ನಾಮಾತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಭವನ್ತರತೋ ಇಧೇವ ಆಗಮನಂ ನಾಮ, **ಚುತಿವಸೇನ** ಚವನವಸೇನ ಇತೋ ಭವನ್ತರಸ್ಸ **ಗಮನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ಆಗತಿಗತಿಯಾ ಅಸತಿ ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ಚವನವಸೇನಾತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಭವತೋ ಚವನವಸೇನ **ಚುತಿ,** ಆಯತಿಂ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪಪಾತೋ ನ ಹೋತಿ। ಯತೋ ಗತಿ ಆಗತಿ ಚವನಂ ಉಪಪಾತೋ ನ ಹೋತಿ, ತತೋ ಏವ ನೇವಿಧ, ನ ಹುರಂ, ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನ, ಕಾಯಸ್ಸ ಗತಿಯಾ ಆಗತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಚುತೂಪಪಾತೋ ನತ್ಥಿ; ತೇನ ನ ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ಪರಲೋಕೇ ಠಿತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನ ಠಿತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ನಯಿಧ ಲೋಕೇ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸಂಸರಣಪದೇಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, "ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಉಭಯಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ, **"ನ ಉಭಯತ್ಥ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಯಮೇವ ಅನ್ತೋತಿ** ಯೋ ಇಧಲೋಕೇ ಪರಲೋಕೇ ಚ ಅಭಾವೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ, ಅಯಮೇವ ಸಕಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಮೂಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪರಿಯೋಸಾನಂ।

೩೯೪. **ಕಣ್ಠನಾಳಿಂ ಛಿನ್ದೀ**ತಿ ನಾಳಿಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ಆರಭಿ। **ತಸ್ಮಿಂ** ಛಿನ್ದಿತುಂ ಆರದ್ಧಕ್ಖಣೇ ಛೇದೋ ಚ ವತ್ತತಿ; **ಮರಣಭಯಞ್ಚ ಓಕ್ಕಮಿ** ಅವೀತರಾಗಭಾವತೋ, ತತೋ ಏವ **ಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ**। "ಸೋಪಿ ನಾಮ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಅನುಪವಜ್ಜತಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಸರಾಗಮರಣಂ ಮರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸೋ **ಸಙ್ಖಾರೇ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ**। **ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಬಹುಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಾವದೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನನ್ತರಂ ಕಣ್ಠನಾಳಿಚ್ಛೇದಪಚ್ಚಯಾ ಜೀವಿತನಿರೋಧೇನ **ಸಮಸೀಸೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ**। ನ ಹಿ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ। **ಥೇರಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಛನ್ನತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ಬ್ಯಾಕರಣೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ "ಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಹೇತುನಾ"ತಿ। ತನ್ನಿಮಿತ್ತಞ್ಹಿ ಥೇರೋ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತಿ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ, "ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿವಚನೇನ। **ಥೇರೋ**ತಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ। **ಪುಚ್ಛತೀ**ತಿ, ಭನ್ತೇ, ತಥಾ ಕುಲಸಂಸಗ್ಗಪಸುತೋ ಕಥಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। "ಪುಬ್ಬೇ ಕುಲೇಸು ಸಂಸಟ್ಠವಿಹಾರೀ"ತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಞ್ಞಾತಸ್ಸಪಿ **ಇಮಸ್ಮಿಂ** "ಹೋನ್ತಿ ಹೇತೇ ಸಾರಿಪುತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ವುತ್ತ-**ಟ್ಠಾನೇ ಅಸಂಸಟ್ಠಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ**। ಪಕ್ಕಮ್ಹಿ ನಿಪಕ್ಕಂ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಕೇಚಿ ಅಸಞ್ಞತಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಛನ್ನೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಪುಣ್ಣೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೫. ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ "ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಅರಿಯವಿಹಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಇಧ ಪನ ಅಕತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ನಾಮ ಕಾಯವಿವೇಕೋತಿ ಆಹ – "**ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾತಿ ಏಕೀಭಾವಾ**"ತಿ। "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ರೂಪಾ"ತಿ ಪನೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯರೂಪಂ ವಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ದ್ವಾರಭೂತಂ ಚಕ್ಖುನ್ತಿ ಉಭಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಆಯತನಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ **ತಞ್ಚೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ತಂ**-ಸದ್ದೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ಆಹ – "**ತಞ್ಚೇತಿ ತಂ ಚಕ್ಖುಞ್ಚೇವ ರೂಪಞ್ಚಾ**"ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದೇನ ಜೋತಿತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾತಿ ತದುಭಯಂ, "ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪದೇನ ಕಥಿತಮೇವಾತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸಮೋಧಾನೇನಾ**ತಿ ಸಹಾವಟ್ಠಾನೇನ, ಚಿತ್ತೇನ ನನ್ದಿಯಾ ತಣ್ಹಾಯ ಸಹ ಪವತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ – "ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನನ್ದೀ"ತಿ। **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮೋಧಾನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೋಕಾರೇ ಸಹಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಛನ್ನಂ ದ್ವಾರಾನಂಯೇವ ವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಸಮುದಯೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ – "**ಇತಿ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸೂ**"ತಿಆದಿ। ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ಕಥಿತತ್ತಾ ಆಹ – "**ವಟ್ಟಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ**"ತಿ। **ದುತಿಯನಯೇ**ತಿ "ಸನ್ತಿ ಚ ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇ ದುತಿಯೇ ದೇಸನಾನಯೇ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ**ತಿ ನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ ನಾಪಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಸ್ಸ ಪನ ಇಧ ಸಮ್ಭವೋ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ। **ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸನೇ ಪರಿಭಾಸನೇ ಪಾಣಿಪ್ಪಹಾರೇ ಲೇಡ್ಡುಪ್ಪಹಾರೇ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೇ ಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರೇ ಜೀವಿತಾವೋರೋಪನೇತಿ ಇಮೇಸು ಸತ್ತಸು। "ಭದ್ದಕಾ ವತಿಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಖನ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ **ಸೀಹನಾದಂ ನದಾಪೇತುಂ**।

೩೯೬. **ಚಣ್ಡಾ**ತಿ ಕೋಧನಾ, ತೇನ ದೂಸಿತಚಿತ್ತತಾಯ ದುಟ್ಠಾತಿ ವುತ್ತಾ। **ಕಿಬ್ಬಿಸಾ**ತಿ ಪಾಪಾ। **ಫರುಸಾ**ತಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಲುದ್ದಾ। ಫರುಸವಚನತಾಯ ವಾ **ಫರುಸಾ,** ತಥಾಭೂತಾ ಪನ ಲುದ್ದಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕಕ್ಖಳಾ**"ತಿ। **ಇದಞ್ಚ ತೇ**ತಿ, "ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಂ ನಾಸಿಕಚ್ಛೇದ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಇದಞ್ಚ ಅನಿಟ್ಠಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಭಯದಸ್ಸನೇನ ತಜ್ಜೇಸ್ಸನ್ತಿ।

ಘಟಿಕಮುಗ್ಗರೇನಾತಿ ದಣ್ಡಾನಂ ಕಿರ ಅಗ್ಗಪಸ್ಸೇ ಘಟಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ತೇನ ಸೋ "ಘಟಿಕಮುಗ್ಗರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏಕತೋಧಾರಾದಿನಾ** ಸತ್ಥೇನ ಕರವಾಲಖಗ್ಗಾದಿನಾ। **"ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಂ ಏತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಯೋ "ದಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಂ ಪಾಠಪದೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಚ್ಚೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದಮೇತಿ ಸಂವರೇತೀತಿ **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ,** ದಮೋ। ರಾಗಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮೇ ದಮೇತಿ ಉಪಸಮೇತೀತಿ **ದಮೋ,** ಪಞ್ಞಾ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇ ದಮೇತಿ ಉಪಸಮೇತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀತಿ **ದಮೋ** ಉಪೋಸಥೋ। ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹೇಸಾದಿಕೇ ದಮೇತಿ ವಿನೇತೀತಿ **ದಮೋ**ತಿ ಆಹ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಖನ್ತಿ 'ದಮೋ'ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಉಪಸಮೋತಿ ತಸ್ಸೇವ** ದಮಸ್ಸ **ವೇವಚನಂ,** ತಸ್ಮಾ ದಮೋ ಚ ಸೋ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ವಿನಯನಟ್ಠೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಉಪಸಮನಟ್ಠೇನ ಉಪಸಮೋ ಚಾತಿ **ದಮೂಪಸಮೋ,** ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿ।

೩೯೭. ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಯಂ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತಂ ಜನಪದಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದಸ್ಸ ಅಪದಾನಂ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ, **"ಕೋ ಪನೇಸ ಪುಣ್ಣೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದೇ। **ಅಸಪ್ಪಾಯವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಭಿಯೋಗಸ್ಸ ನ ಸಪ್ಪಾಯಂ ವಿಹಾರಂ।

ದ್ವೇ ಭಾತರೋತಿ ಅವಿಭತ್ತಸಾಪತೇಯ್ಯಾ ಅವಿಭತ್ತವೋಹಾರಸಂಯೋಗಾ। ತೇನಾಹ **"ತೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ** ಭಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜನಪದೇಸು ವಿಕ್ಕಯಂ ಕರೋನ್ತೋ।

"ಬುದ್ಧಪೂಜಂ ಧಮ್ಮಪೂಜಂ ಸಙ್ಘಪೂಜಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ **ತನ್ನಿನ್ನಾ। ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ, "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವಚನಂ ಅಸ್ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಸೋತಪಥಂ ಉಪಗತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಂ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಛವಿಚಮ್ಮಾದೀನಿ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ**ನ್ತಿ ವಿಕ್ಕಿಣನವಸೇನ ವಿನಿಯೋಜಿತಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ಭಾವನಾವೀಥಿಂ ನ ಓತರತಿ। **ಮಯ್ಹಂ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ ಸಪ್ಪಾಯೋ ಉಪಕಾರೋ ನ ಹೋತಿ।

ಕೋಚಿ ಚಙ್ಕಮಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಮಹತಾ ಸಮುದ್ದವೀಚಿಸದ್ದೇನ ಉಪದ್ದುತತ್ತಾ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅನಭಿಸಮ್ಮುಖನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮುದ್ದವೀಚಿಯೋ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋ**ತಿ ಮಕುಳವಿಹಾರೋ।

ಉತ್ತಮಜವೇನ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಮಗ್ಗಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ **ಅಞ್ಞತರಂ ದೀಪಕಂ ಪಾಪುಣಿ।**

ಉಪ್ಪಾದಿಕಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾತಿ ಮಹಾವಾತಮಣ್ಡಲಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಸಂಖೋಭೇನ್ತೋ ಮಹನ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ।

ಥೇರೋ, "ಅಮ್ಹೇ ಆವಜ್ಜೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಚನಂ ಸರಿತ್ವಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದಾಪಿ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಸಮ್ಮುಖೇ**ತಿ ಸೀಸಟ್ಠಾನೇ। **ಪಟಿವೇದೇಸು**ನ್ತಿ ಪವೇದೇಸುಂ, ಉಪಾಸಕಾ ಮಯನ್ತಿ ಪಟಿಜಾನಿಂಸು। **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಯ್ಹಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕೋಟ್ಠಾಸೇನ। **ಮಣ್ಡಲಮಾಳ**ನ್ತಿ ಮುಣ್ಡಮಣ್ಡಲಮಾಳಸದಿಸಂ ಪಟಿಸ್ಸಯಂ। **ಪರಿಚಾರಕಾ**ತಿ ಅವಸೇಸಗಾಮಿನೋ।

ಸಚ್ಚಬನ್ಧಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಏಕೂನಪಞ್ಚಸತಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ತಂ ದಿವಸಂ...ಪೇ॰... ಅಗ್ಗಹೇಸಿ,** ತೇನ ಸೋ ಥೇರೋ ಪಠಮಂ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೋ।

ವಾಣಿಜಗಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿ ವಾಣಿಜಗಾಮಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಬುದ್ಧಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪಗಮ್ಮ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕುತೂಹಲಂ।

ಮಹಾಗನ್ಧಕುಟಿಯಂಯೇವಾತಿ ಜೇತವನಮಹಾವಿಹಾರೇ ಮಹಾಗನ್ಧಕುಟಿಯಂಯೇವ। **ಪರಿಚರಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ।

ಗನ್ಧಕಟ್ಠಾನೀತಿ ಚನ್ದನಅಗರುಸಲಳಾದೀನಿ ಸುಗನ್ಧಕಟ್ಠಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಪುಣ್ಣೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ನನ್ದಕೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೮. **ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭಾರಂ ಅಕಾಸಿ** ಉಪಾಯೇನ ನನ್ದಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಓವಾದೇನ ವಿನೇತಬ್ಬಾನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಿನಯತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಪಟಿಪಾಟೀತಿ ಆಹ - **"ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ವಾರೇನಾ"**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ನನ್ದಕತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ವದಾಪೇಸಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅನೋಕಾಸಭಾವಂ। **ಪರಿಯಾಯೇನ ಓವದನ್ತೀ**ತಿ ಓವದಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ವಾರೇನ ಓವದನ್ತಿ। ಇದಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ಓವದನಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ ಪಸೀದತಿ** ಪುಬ್ಬಚರಿಯಸಿದ್ಧೇನ ಗಾರವಬಹುಮಾನೇನ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನ।

ಗೋತಮೀತಿ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮೀ। **ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸಾ**ತಿ ಬಾರಾಣಸಿಸೇಟ್ಠಿನೋ।

ತೇತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ। **ಕಿಂ ನು ಖೋತಿ ಪುಚ್ಛಿ** ಚಿರತರಕಾಲಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಪರಿಭಾವಿತಸನ್ತಾನತಾಯ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇಸು ಚ ಗಾರವಬಹುಮಾನತಾಯ। **ದುಗ್ಗತೇಹಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತು**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗತೇಹಿಪಿ ಯಥಾವಿಭವಂ ಕತಾ ಕುಟಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಸಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಪುಚ್ಛಿ।

ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ದೇಥಾತಿ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ದೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆನಿಸಂಸಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ**ತಿ "ತಾದಿಸಾನಂ ಮಹೇಸೀನಂ ಕತಂ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಹೋತಿ। ಆವಾಸದಾನಞ್ಚ ನಾಮ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆನಿಸಂಸಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಗಾಳ್ಹೇನ ಓವಾದೇನ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ**ತಿ, "ಇಮೇಸು ನಾಮ ಕರೋನ್ತೇಸು ತ್ವಂ ಕಸ್ಮಾ ನ ಕರೋಸಿ, ಮಮ ಜೇಟ್ಠಕದಾಸಸ್ಸ ಭರಿಯಭಾವಂ ನ ಜಾನಾಸಿ। ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಕರಿಯಮಾನಸ್ಸ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕರಣೇ ತುಯ್ಹಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭಯೇನ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಸತಂ ಸತಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಸತಂ ಸತಂ ದಾಸಪುತ್ತಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಹುತ್ವಾ ಏಕಞ್ಚ ಏಕಞ್ಚ ಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। **ಚಙ್ಕಮನಾದಿಪರಿವಾರ**ನ್ತಿ ಚಙ್ಕಮನರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಟ್ಠಾನಭೋಜನಾದಿಪರಿವಾರಟ್ಠಾನಸಹಿತಂ। **ಜಗ್ಗಿತ್ವಾ** ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಸೀ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚಜಾಪೇಸಿ। **ಪರಿವತ್ತಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಚೇತಾಪೇತ್ವಾ। **ತಿಚೀವರಾನೀ**ತಿ ಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಿಕಾನಿ ತಿಚೀವರಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಜ್ಜೇ ಠಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭೂತೂಪಕಾರರಜ್ಜೇ ಠಿತಸ್ಸ।

ನನ್ದಕತ್ಥೇರೋಪೀತಿ ತದಾ ಜೇಟ್ಠಕದಾಸೋ ಏತರಹಿ ನನ್ದಕತ್ಥೇರೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ। **ಜೇಟ್ಠಕದಾಸಿಧೀತಾ ... ಪೇ॰... ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾ**ತಿ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ನನ್ದಕೋ**ತಿ ಅಯಮೇವ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನನ್ದಕತ್ಥೇರೋ। **ಏತಾವ ತಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ**ತಿ ಏತಾವತಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ।

೩೯೯. ಹೇತುನಾತಿ ಞಾಯೇನ ಅವಿಪರೀತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಹಿ ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಕಾರಣಂ। **ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ।

೪೦೧. ತಂ ಸಭಾವಂ ತಂಸಭಾವನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಅನುರೂಪಂ।

೪೦೩. ಪಠಮತರಂಯೇವ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ ತಸ್ಸಾಪಿ ಛಾಯಾಯ ಅನಿಚ್ಚಭಾವೋ ಪಠಮತರಂಯೇವ ಸಿದ್ಧೋ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಅನಿಚ್ಚಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಿಚ್ಚಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ।

೪೦೪. ಅನುಪಹನಿತ್ವಾತಿ ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ। ಕಥಂ ಪನ ಮಂಸಕಾಯಂ ಚಮ್ಮಕಾಯಞ್ಚ ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಇತರೇಸಂ ಕನ್ತನಂ ಹೋತೀತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಮ್ಮಂ ಅಲ್ಲಿಯಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಚಮ್ಮೇ ಲಗ್ಗಾಪೇನ್ತೋ ಚಮ್ಮಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಚಮ್ಮಂ ಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವಿವರಕಾಲೇ ನ ಫಾಲೇನ್ತೋ ಚಮ್ಮಬದ್ಧೇ ಕತ್ವಾ। **ಏವಂ ಅಕತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ ಮಂಸಚಮ್ಮಕಾಯಾನಂ ವಿನಾಸನಂ ಅಕತ್ವಾ, ವಿಲಿಮಂಸಾದಿವಿಕನ್ತನೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ। ತತ್ಥ **ವಿಲಿಮಂಸ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಮಂಸಂ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ನ್ಹಾರೂ**ತಿ ಸುಖುಮನ್ಹಾರು। **ಬನ್ಧನ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮಮಂಸಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ। ತೇನಾಹ - "**ಸಬ್ಬಚಮ್ಮೇ ಲಗ್ಗವಿಲಿಪನಮಂಸಮೇವಾ**"ತಿ। **ಅನ್ತರಕಿಲೇಸಮೇವಾ**ತಿ ಅನ್ತರೇ ಚಿತ್ತೇ ಜಾತತ್ತಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನನ್ತೋಗಧತಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಭೂತಕಿಲೇಸಮೇವ।

೪೦೫. ತಜ್ಜಂ ವಾಯಾಮನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೇನ ಕುಠಾರಿನಾ ಛೇಜ್ಜಂ ಛಿನ್ದಿತೇ ಛೇಜ್ಜಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಭಾವೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಕಾಯಪರಿಳಾಹಾಭಾವೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಕಿಚ್ಚನ್ತರೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ವೀರಿಯಬಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತಿ-ಪೀತಿ-ಪಸ್ಸದ್ಧಿ-ಸಮಾಧಿ-ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - "**ಏವಂ ನ ವಿನಾ ಛಹಿ...ಪೇ॰... ಸಕ್ಕೋತೀ**"ತಿ।

೪೦೭. ತೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಯೇನ ತಾಸಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಸಪ್ಪಾಯಾ, ಆಸೇವನಮನ್ದತಾಯ ಪನ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ನ ಜಾತಾಯೇವ; ಪುನ ತಥಾ ದೇಸನಾಯ ಸತಿ ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ; ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತ್ವಮ್ಪಿ ತಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ತೇನೇವ ಓವಾದೇನ ಓವದೇಯ್ಯಾಸೀತಿ।

೪೧೫. ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಿಕಾತಿ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಕನಿಟ್ಠಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾ, ಅನರಿಯಾ ತತ್ಥ ಕಾಚಿ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - "**ಸೇಸಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಖೀಣಾಸವಾ ಚಾ**"ತಿ। **ಯದಿ ಏವ**ನ್ತಿ ಅಖೀಣಾಸವಾಪಿ ತಾದಿಸಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಅತ್ಥಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಭಾವೇನಪಿ ಸತಿ ಖೀಣಾಸವಭಾವೇ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚೋದೇತಿ, "**ಕಥಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**"ತಿ? ಇತರೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ, "**ಯಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಅಜ್ಝಾಸಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾ, ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಗುಣಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ "**ಕದಾ ನು ಖೋ**"ತಿಆದಿ। ಏತೇನ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಾನಂ ವಿಸದಿಸತಾಯ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ ಪವತ್ತಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಝಾನಙ್ಗಾನಂ ವಿಸೇಸತಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನನ್ದಕೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೬. ವಿಮುತ್ತಿಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೀತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿಭೂತಂ ಅರಹತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಾಚೇನ್ತಿ ಸಾಧೇನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತೀತಿ **ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ। ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಕಾರಣಧಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ - "**ವಿಸುದ್ಧಿಕಾರಣವಸೇನಾ**"ತಿ,

ಅರಹತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ ವಿಸುಜ್ಝಮಾನಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾವ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮೋಚೇನ್ತಾ ಅಗ್ಗಫಲವಿಮುತ್ತಿಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿ ಬಾಲಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಪಣ್ಡಿತಪಯಿರುಪಾಸನೇನ ಪಸಾದಾವಹಧಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಚ ಹೋತಿ। ತತೋ ಇಧ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಸದ್ಧಾರಹಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ। ತೇ ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ನ ಕದಾಚಿ ಸದ್ಧಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇಸಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇನ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಸದ್ಧಿಯಮೇವ ವಡ್ಢತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಪಟಿಭಯಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ದೂರತೋ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯ**ನ್ತಿ ಚ ಸದ್ಧಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಅಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪುಗ್ಗಲೇ। ತೇ ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥೂ**ತಿ ಚ ಬುದ್ಧಾದೀನಿ ರತನಾನಿ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಾನಿ ಚ। **ಸೇವತೋ**ತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ವಡ್ಢೇತುಞ್ಚ ನಿಸೇವತೋ। ಸೇಸಪದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। ಅಥ ವಾ **ಸೇವತೋ** ಉಪಸಙ್ಕಮತೋ। **ಭಜತೋ** ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಭತ್ತಿಂ ಕುಬ್ಬತೋ। **ಪಯಿರುಪಾಸತೋ**ತಿ ತೇಸಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಕರಣವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಹತೋ। **ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಾ** ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದಿಗುಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಪಸಾದಾವಹಾ ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತಾದಯೋ। ತೇ ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಸನ್ನಾ ಉಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸೂಪಹಾರತೋ ಚ ಆಸೇವನಂ ಭಾವನಂ ಲಭನ್ತಿ। **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ** ಮಗ್ಗಫಲಾವಹಭಾವೇನ ಅಚ್ಚನ್ತ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ಕುಸೀತೇ**ತಿ ಅಲಸೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೇ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇ**ತಿ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪಾಯಪ್ಪಧಾನೇ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ** ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅವೇಕ್ಖತೋ। ತೇ ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಲೀನಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆರಮ್ಭಧಾತುಆದಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿಧಿನಾ ಸತಿಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। **ಅಸಮಾಹಿತೇ** ಭನ್ತಮಿಗಭನ್ತಗೋಣಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೇ। **ಸಮಾಹಿತೇ** ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೇ। **ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇ**ತಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದಿಝಾನಾನಿ ಪಠಮಾದಿವಿಮೋಕ್ಖೇ ಚ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಉಪರೂಪರಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸಮಾಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞೇ**ತಿ ನಿಪ್ಪಞ್ಞೇ, ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾಸವನಸಮ್ಮಸನಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಞ್ಞಾರಹಿತೇ ಚ। **ಪಞ್ಞವನ್ತೇ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಚೇವ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। **ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಂ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ವಾ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಸ್ಸ ಚರಿಯಂ ಪವತ್ತತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸಮ್ಮೋಹಂ ವಿಧಮತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। **ಸುತ್ತನ್ತಕ್ಖನ್ಧೇ**ತಿ ಸುತ್ತಸಮೂಹೇ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾರಣಾನಿ, "ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಇಧ ಸದ್ಧಾದಿಕೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಅಪರೇಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯತಾಯ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - "**ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸಞ್ಞಾ**"ತಿ। **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾದಯೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಸೀಲಸಂವರೋ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಕಥಾ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಇಮೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ "**ಮೇಘಿಯಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ**" (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೧) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಲೋಕಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ।

೪೧೯. ಆಯಸ್ಮತೋ ರಾಹುಲಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟ್ಠಪಿತಪತ್ಥನಾ ದೇವತಾ ಉದಿಕ್ಖಮಾನಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, - "ಕದಾ ನು ಖೋ ಉತ್ತರಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ವಿನೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸತ್ಥಾ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇಸಿ, ತಾವದೇವ ಸಮಾನಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತಕ್ಖಣಂ ಆಗಮೇನ್ತಿಯೋ ತಾ ದೇವತಾಯೋ ತಂ ಸಮವಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅನ್ಧವನಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ। ಉಪಾಲಿಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ದೀಘನಖಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚೇನ ಪವತ್ತೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋತಿ ತೇಸು ಸುತ್ತೇಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೦) **ಪಠಮಮಗ್ಗೋ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ,** ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾಯುನೋ ಪನ ಫಲಞಾಣಾನಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ಸಾತಿಸಯಾನೀತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಸುತ್ತೇ**(ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೫ ಆದಯೋ) **ತೀಣಿ ಫಲಾನಿ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾನಿ**। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಾಹುಲಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಫಲಞಾಣಞ್ಚ ದಸ್ಸನತ್ಥೋ ಸಾತಿಸಯೋ, ತಾಹಿ ಚ ದೇವತಾಹಿ ಯಂ ಞಾಣಂ ಅಧಿಗತಂ, ತಂ ಸಾತಿಸಯಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀ**"ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಞಾಣೇ ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋತಿ? ಆಮ ಅತ್ಥಿ। ಸೋ ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪವತ್ತಿಯಾಕಾರವಿಸೇಸೇನ ಲಭೇಯ್ಯ ಕಾಚಿ ವಿಸೇಸಮತ್ತಾ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** "ನೋ ಚ ಖೋ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತತೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಪತಿ ವಿಸೇಸಕಿತ್ತನೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಕಿಂ ಪನ ಆಯಸ್ಮಾ ರಾಹುಲೋ ವಿಯ ತಾ ದೇವತಾ ಸಬ್ಬಾ ಏಕಚಿತ್ತಾ ಪಗೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಫಲಾನಿ ಅಧಿಗಣ್ಹಿಂಸೂತಿ? ನೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತತ್ಥ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಿತ್ತಕಾ ಪನ ತಾ ದೇವತಾತಿ ಆಹ "**ತಾಸಞ್ಚ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ।

ರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಛಛಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೨೦. **ಆದಿಮ್ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣನ್ತಿ** ಆದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ತಂ **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ,** ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಭಾವೋ ಚ ದೋಸವಿಗಮೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಯಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಗತದೋಸಂ, ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಗುಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ "**ನಿದ್ದೋಸ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಪದಂ, "**ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕತ್ವಾ ಭದ್ದಕಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ ಪುರಿಮಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ದೇಸನಾಕಾರೋ ಹಿ ಇಧ ಕಲ್ಯಾಣಸದ್ದೇನ ಗಹಿತೋ। ತೇನೇವಾಹ - "ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತೀ"ತಿ, ದುತಿಯೇ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ಮುಖ್ಯೇನೇವ ಕಥಿತಾ ಇತರಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ। **ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಞ್ಚ ದೇಸನಾಯ ಥೋಮನಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, "**ಇತಿ ಭಗವಾ ಅರಿಯವಂಸ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಯ ಥೋಮನಾ ಏವಾತಿ "**ನವಹಿ ಪದೇಹೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವೇದನಾ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಂ, ತಞ್ಚ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಉಪಾಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿಆಹ - "**ಸಹವಿಪಸ್ಸನೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನೀ**"ತಿ। ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿಕಿಚ್ಚೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ। **ತೇಭೂಮಕಚಿತ್ತಮೇವ ಕಥಿತಂ** ಸಮ್ಮಸನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಧಮ್ಮಾಯತನಾದೀಸುಪಿ। ಧಮ್ಮಾಯತನಸ್ಸ ವಾ ಆಯತನಭಾವತೋ **ಬಹಿದ್ಧಾ**ಗಹಣಂ, ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನಜ್ಝತ್ತಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ಜವನಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾತಿ** ಛತ್ತಿಂಸವಿಪಾಕವೇದನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಅನುಭವೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅಕುಸಲಜವನಕ್ಖಣತೋ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾ।

೪೨೧. **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ**ತಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಆದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಫಸ್ಸವೇದನಾತಣ್ಹಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾದಸ್ಸನೇನ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಂ ರೂಪಾಯತನಾದೀನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ ದೀಪಿತಾ ಅಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವತೋ, ಯಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಂ, ತಂ ಅನಿಚ್ಚಂ

ಉಪ್ಪಾದಸಮ್ಭವತೋ, ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾತಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ಚ ಛನ್ನಂ ಛಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಕರಣೇನ ಅತ್ಥತೋ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ವಿಭಾವಿತಂ। ನ ಸರೂಪತೋತಿ ಸರೂಪತೋಪಿ ತಂ ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ ತೇನೇವ ಛಛಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗನಯೇನ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ - "ಚಕ್ಖು ಅತ್ತಾತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಕಾವ ದೇಸನಾ ವಿಭಾವಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಹೇಟ್ಠಾ ಕಥಿತಾನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಪನ ಛನ್ನಂ ಛಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ವಿನಿಬ್ಭೋಗದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ನ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ವಿಭಾವಿತಂ , ಇಧ ಪನ ಸರೂಪತೋ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅನುಸನ್ಧನ್ತರಭಾವಜೋತನಾ। ಯದಿಪಿ ಅನತ್ತಭಾವೋ ನಾಮ ಚತೂಸುಪಿ ಸಚ್ಚೇಸು ಲಬ್ಭತೇವ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ, ಇಮೇ ಪನೇತ್ಥ ದ್ವೇಪಿ ನಯಾ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀತಿ** ಉಪಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಯುತ್ತಿಯಾ ನ ಸಮೇತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ನ ಯುಜ್ಜತೀ"**ತಿ। ಅತ್ತವಾದಿನಾ - "ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ಅಭಿಮತೋ, ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಂ, ಯಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ಥವುತ್ತಿತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಚಕ್ಖು ಅತ್ತಾತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯ, ತಂ ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ। ಸಕ್ಕಾಯವತ್ಥು ಚಕ್ಖು ಅನತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಭಾವತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಘಟೋ, ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಭಾವತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಘಟೋ, ಚಕ್ಖು ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಸಮ್ಭವತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಘಟೋ। **ವಿಗಚ್ಛತೀತಿ** ಭಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಭಾವಾವಿಗಮೇನ ವಿಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ನಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ।

೪೨೪. ಯಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ಕಮ್ಮವಟ್ಟಮೂಲಕಞ್ಚ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ। ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹಪುಬ್ಬಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ **"ತಿಣ್ಣಂ ವಾ ಗಾಹಾನಂ ವಸೇನ ವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಣ್ಹಾಪಕ್ಖಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಚಕ್ಖಾದಯೋ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ವಸೇನ ವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಾವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಸಕ್ಕಾಯಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗಹಣಮೇವೇತ್ಥ ಅನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಆಹ - **"ಗಾಹತ್ತಯವಸೇನ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ತಿಣ್ಣಂ ಗಾಹಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನಾತಿ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾನಂ ದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ವಸೇನ, ತಾಹಿ ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಗಾಹಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಿನಿವೇಠನವಸೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಿವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಕ್ಕಾಯನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾತಿ** ಏತ್ಥ ನಿರೋಧಧಮ್ಮೋ ಸರೂಪೇನೇವ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ - **"ನಿರೋಧೋ... ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ। **ಪಟಿಸೇಧವಚನಾನೀತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಾನಿ।

೪೨೫. ತಣ್ಹಾದೀನಂ ಅನುಪಾದಿಯನವಚನಾನಿ **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನೇವ ವುತ್ತಾನಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂಯೇವ ಅಭಿನನ್ದನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ಅಪ್ಪಹೀನತ್ಥೋ ಅನುಸಯತ್ಥೋತಿ ಆಹ - **"ಅನುಸೇತೀತಿ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ಥಾಮಗತೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸೋ ಅನುಸಯೋ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಭಾವತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ವಟ್ಟದುಕ್ಖಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚೇವ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ। ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕರಣಂ, ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ।

೪೨೬. **ತೇಸನ್ತಿ** ಅನುಸಯಾನಂ। **ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನಾತಿ** ಪಜಹನವಸೇನ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿಜ್ಜಂ ಪಜಹಿತ್ವಾತಿ** ಅನವಸೇಸತೋ ಅವಿಜ್ಜಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ। ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಹಾಯಿನೀ ವಿಜ್ಜಾ ಏವ, ತಂ ಪನ ಞಾಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾಯಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಲೇಸೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತೀತಿ ತದೇವ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪಹಾಯಕನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ"**ತಿ।

೪೧೭. ಸಯಮೇವ ತಥಾಗತೇ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ದೇಸೇನ್ತೇ ಸಟ್ಠಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾತಿ **ಅನಚ್ಛರಿಯಮೇತಂ,** ಅಥ ಕಿಂ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಆಹ "**ಇಮ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಕಥೇನ್ತೇಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾವ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತ್ತಾ ಏವಾತಿ** ಸಟ್ಠಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾ ಏವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಏತಮ್ಪಿ ಅನಚ್ಛರಿಯಂ,** ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಸಾವಕಾ ಸಮುದಾಗಮಾ ಮಹಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ತಥಾ ತಥಾ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೀತಿ। ತೇನಾಹ - "**ಮಹಾಭಿಞ್ಞಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ತೇ ಸಾವಕಾ**"ತಿ।

ಮಹಾಮಣ್ಡಪೇತಿ ಲೋಹಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪುರತೋ ಏವ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸನ್ನಿಪಾತೋ ಜಾತೋತಿ ತೇಸಂ ಪಹೋನಕವಸೇನ ಕತೇ ಮಹತಿ ಸಾಣಿಮಣ್ಡಪೇತಿ ವದನ್ತಿ। **ತೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸೂತಿ** ತೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಮಹಾಮಣ್ಡಪಾದೀಸು ಠಾನೇಸು। ಮಹಾಥೇರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ದೇವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣೇ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮಹಾಥೇರೋ, ತಥಾಪಿ ವತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಸೀದಿತ್ವಾ "**ತ್ವಂ ಪನ ನ್ಹಾಪೇಹೀ**"ತಿ ಆಹ।

ಹೇಟ್ಠಾಪಾಸಾದೇತಿ ಚ ಕಲ್ಯಾಣಿಯಮಹಾವಿಹಾರೇ ಉಪೋಸಥಾಗಾರೇ ಹೇಟ್ಠಾಪಾಸಾದೇ ಏಕದಾ ಉಪರಿಪಾಸಾದೇ ಏಕದಾ, ಕಥೇಸೀತಿ। ಚೂಳನಾಗಸ್ಸ ತಥಾ ಮಹತೀ ಪರಿಸಾ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದನಂ ಅಹೋಸೀತಿ ಕೇಚಿ । ಥೇರೋ ಪನ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾವ ಮಹತಿಂ ಪರಿಸಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪೇಸೀತಿ ಅಪರೇ।

ತತೋ ತತೋತಿ ತಸ್ಸಂ ತಸ್ಸಂ ದಿಸಾಯಂ। **ಏಕೋವಾತಿ** ಏಕಚ್ಚೋ ಏವ, ನ ಬಹುಸೋ, ಕತಿಪಯಾವ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಛಛಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಮಹಾಸಳಾಯತನಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೮. ಮಹನ್ತಾನಿ ಸಳಾಯತನಾನಿ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಮಹಾಸಳಾಯತನಿಕಂ,** ಮಹನ್ತತಾ ಚ ತೇಸಂ ಮಹನ್ತಂ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸಂ ಅಭಿಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಂ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನತೋ, ಯೋನಿಸೋ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಂ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಜೋತಕ**ನ್ತಿ ಬೋಧಕಂ।

೪೧೯. ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಜಾನನಮ್ಪಿ ಯಥಾಭೂತಜಾನನಮೇವ ಮಗ್ಗೇನ ಜಾನನಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣಭಾವತೋತಿ ಆಹ - "**ಸಹವಿಪಸ್ಸನೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅಜಾನನ್ತೋ**"ತಿ। **ವುಡ್ಢಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಪಚ್ಚಯಸಮೋಧಾನೇನ ಭವಯೋನಿಗತಿಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಪಾಳಿಯಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವುದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂಭೂತಾ ಪಗುಣಭಾವಮಾಪಾದಿತಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಸುಟ್ಠುತರಂ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪಿತಾ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾ ವಿಯ ಚ ವಸೀಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೀತಿ ಆಹ - "**ವಸೀಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಕದಾಚಿ ಭವಪತ್ಥನಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದಿತಾಯಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನೇವಸ್ಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾವ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದಸ್ಸನಾಯತನೇನ ವಿನಾಸದಸ್ಸನತೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಪರಿವಡ್ಢನ್ತಿ ಚ। **ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕದರಥಾತಿ** ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಸಹಗತಾ ಅಕುಸಲದರಥಾ। ಏವಂ **ಮನೋದ್ವಾರಿಕದರಥಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸನ್ತಾಪಾತಿ** ದರಥೇಹಿ ಬಲವನ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಚ ಸನ್ತಾಪನಕರಾ। ಪರಿಳಾಹಾತಿ ತತೋಪಿ ಬಲವತರಾ ತೇಸಂಯೇವ ಪರಿದಹನಕರಾ।

೪೨೦. **ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಸುಖಂ,** ನ ಕಾಯಪ್ಪಸಾದಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸುಖಮೇವ। **ಮನೋದ್ವಾರಿಕಸುಖ**ನ್ತಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸುಖಂ, ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ತಸ್ಸ ಕಾಯಿಕಸುಖಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ।

ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ವಾ ವುಟ್ಠಾನಂ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ಇದಂ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನೇನ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ತಪ್ಪಸಙ್ಗಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ। ವಿಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಮ್ಪಿ ಜನೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಕಥಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಚೇ? ತಥಾಪಿ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಏತೇನೇವ ಯಾ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅಕೋವಿದಾನಂ ಘಟಸಭಾವಾದೀಸು ಬುದ್ಧಿತುಲ್ಯಕಾರಿತಾಪತ್ತಿಚೋದನಾ; ಸಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ತಂತಂಪುರಿಮಾಭೋಗವಸೇನ ತೇನ ತೇನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಾಭಿನಿಯತಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪರತೋ ಪವತ್ತಮಾನಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತಬ್ಬತೋ। **ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಕಮೇವ ಹೋತೀತಿ** ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಂ ತಾದಿಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಕೇವಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। **ಅಯನ್ತಿ** "ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ।

೪೩೧. **ಕುಸಲಚಿತ್ತ...ಪೇ॰... ಭೂತಸ್ಸಾತಿ** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತೋಸುಖಸಮಙ್ಗೀಭೂತಸ್ಸ। **ಪುಬ್ಬಸುದ್ಧಿಕಾತಿ** ಮಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭತೋಪಿ ವಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸುದ್ಧಾ। ತೇನಾಹ - **"ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾವ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಾರಾಪಕಙ್ಗಾನೀತಿ** ಸೀಲವಿಸೋಧನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಯೋಗಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಕಿಲೇಸಪಹಾನಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕಾರಾಪಕಙ್ಗಾನಿ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ವಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೋ ವಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೋ ವಾ **ಸತ್ತಙ್ಗಿಕೋ ಹೋತಿ।**

ಇಮಮೇವ ಸುತ್ತಪದೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ, "ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಗಹಿತತ್ತಾ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋತಿ ವದತಿ। **ಸೋತಿ** ತಥಾ ವದನ್ತೋ ವಿತಣ್ಡವಾದೀ। **ಅನನ್ತರವಚನೇನೇವಾತಿ**, "ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ, "ಏವಮಸ್ಸಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತರವಚನೇನ। **ಪಟಿಸೇಧಿತಬ್ಬೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬೋ। "ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಹಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಭಾವಂ ಉಜುಕಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಯದಿ ಏವಂ "ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಏವ ಅಙ್ಗಾನಂ ಗಹಣಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತರಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಮ್ಮಾವಾಚಂ ಭಾವೇತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ। ತೇನಾಹ **"ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಂ ಪಜಹತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಖಣೇ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ ಪಜಹೀಯತೀತಿ। **ಸಹೇವ ವಿರತಿಯಾ ಪೂರೇನ್ತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತಿಯಾ ವಿನಾ ದುಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾನೇವ ವಟ್ಟನ್ತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಭಾವನಾಯ ಇಜ್ಝನತೋ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಗನ್ಥನ್ತರೇನಪಿ ಸಮತ್ಥೇತುಂ, **"ಸುಭದ್ದಸುತ್ತೇಪಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನೇಕೇಸು ಸುತ್ತಸತೇಸು ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋವ ಮಗ್ಗೋ ಆಗತೋ,** ನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಿಕಾ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"**ತಿ ಆಹ। ನ ಚತುಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾವಸೇನ। ಏಸ ನಯೋ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದೀಸುಪಿ**। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತಮಾನಾ ಯುಗನದ್ಧಾ ಯುತ್ತಾ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಯುಗನದ್ಧಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ಯುಗನದ್ಧಾ। ತೇನಾಹ - **"ಏಕಕ್ಖಣಿಕಯುಗನನ್ಧಾ"**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏವ ಹಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಏಕಕ್ಖಣಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಸಮಧುರಂ ವತ್ತನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏತೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಇದಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಧಿಕಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಞಾರಹಿತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ಸಮಾಧಿರಹಿತಾ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಅತ್ಥಿ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಪನ ಏಕಕ್ಖಣಿಕಾ** ಸಮಧುರತಾಯ ಏಕರಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಫಲವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಸಳಾಯತನಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ನಗರವಿನ್ದೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೩೭. ಸಮವಿಸಮಂ ಚರನ್ತೀತಿ ಕಾಯಸಮಾದಿಂ ಸಮಞ್ಞೇವ, ಕಾಯವಿಸಮಾದಿಂ ವಿಸಮಞ್ಞೇವ ಚರನ್ತಿ ಕರೋನ್ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಸಮವಿಸಮಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ವಿಸದಿಸತ್ತಾ ನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ - **"ಕಾಲೇನ ಸಮಂ ಕಾಲೇನ ವಿಸಮ"**ನ್ತಿ। **ಸಮಚರಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಏತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಸಮಚರಿಯಾಯ ಜೋತಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ।

೪೩೮. ಆಕರೋನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇನ್ತಿ ಪಬೋಧೇನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಞಾಪಕಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಕೇ ಆಕಾರಾತಿ ಕಾನಿ ಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ। **ಅನುಬುದ್ಧಿಯೋ**ತಿ ಅನುಮಾನಞಾಣಾನಿ। ತಞ್ಹಿ ಯಥಾದಿಟ್ಠಮತ್ಥಂ ದಿಟ್ಠಭಾವೇನ ಅನ್ವೇತಿ ಅನುಗಚ್ಛತೀತಿ "ಅನ್ವಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಹರಿತತಿಣಚಮ್ಪಕವನಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಹರಿತಕಮ್ಬಲಾದಿಸದಿಸತಿಣಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಿತಕನಕಪಟಾದಿಸದಿವಿಕಸಿತಚಮ್ಪಕವನಾದಿವಸೇನ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಕೀಚಕವೇಣುಸದ್ದಮಧುರಸಫಲಾಫಲವಸೇನ ಸದ್ದರಸಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। ಚಮ್ಪಕವಸೇನೇವ ಪನ ಫಸ್ಸಗನ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ। ತೇನಾಹ - **"ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ। **"ಇತ್ಥಿರೂಪಾದೀನಿ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ರೂಪಾದಯೋ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚೇತೇ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಕಾಮಗುಣಾ ಏವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವಿಸಭಾಗಿತ್ಥಿಗತಾ ರೂಪಾದಯೋ ಸವಿಸೇಸಂ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ತಾನಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ತಾನೀ**ತಿ ರೂಪಾದೀನಿ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ, "ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದೀನಿ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ ಕಥಿತ"ನ್ತಿ। **ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚತುಭೂಮಕಂ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ **ಪರಿಯಾದಾಯ** ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋಮುಟ್ಠಿಗತಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ। "ಹತ್ಥಿಕಾಯಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೬) ಹಿ ಗಹಣಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ನಾಮ, "ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಸಬ್ಬಂ ಕಾಮರಾಗಂ ಪರಿಯಾದಿಯತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨) ಖೇಪನಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ, ಇಧ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತೇನೇವ ಸಾಧೇತುಂ, **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದೀಸು **ನ**-ಕಾರೋ ಪಟಿಸೇಧತ್ಥೋ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪತಿ। **ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಇತ್ಥಿರೂಪತೋ ಅಞ್ಞಂ। **ಏಕರೂಪಮ್ಪೀ**ತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ರೂಪಂ। **ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಹೇಟ್ಠಾ **ನ**-ಕಾರಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - "ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಏಕರೂಪಮ್ಪಿ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ಯಂ ಏವಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಯಂ ರೂಪಂ ರೂಪಗರುಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಯಥಯಿದಂ ಇತ್ಥಿರೂಪ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ರೂಪಕಾಯಂ। **ರೂಪ**ಸದ್ದೋ ಖನ್ಧಾದಿಅನೇಕತ್ಥವಾಚಕೋ, ಇಧ ಪನ ಇತ್ಥಿಯಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನೇ ರೂಪಾಯತನೇ ವಣ್ಣಧಾತುಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಇತ್ಥಿರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪುರಿಮಸ್ಸೇವ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಮಂ "ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇತ್ಥಿರೂಪ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಓಪಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಪರಿಯಾದಾನಭಾವೇ ನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನಗರವಿನ್ದೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೩೮. ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಉಪರಿ ಚ ಪಾಳಿಯಂ, "ಸುಞ್ಞತಾವಿಹಾರೇನ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಏತರಹಿ ಬಹುಲಂ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩೮) ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ"**ತಿ ಆಹ।

ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಪಸನ್ನಾನಿ। **ಓಕಾಸವಸೇನಾತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸವಸೇನ। ನನು ತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಭಾವತೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಹೋನ್ತಿ। ನ ಹಿದಂ ತಾದಿಸಂ ಪಸನ್ನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಪನ ಸನ್ತಪಣೀತಸಮಾಪತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಿತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಂ ವಸೇನ ಸೇಸತಿಸನ್ತತಿರೂಪಾನಂ ಸೇಟ್ಠತರಂ ಪಣೀತಭಾವಾಪತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋತಿ** ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಸಮಾಪನ್ನಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ। ಮಹನ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ವಿಹಾರೋ **ಮಹಾಪುರಿಸವಿಹಾರೋ**। ತೇನಾಹ - **"ಬುದ್ಧ...ಪೇ॰... ವಿಹಾರೋ"**ತಿ। **ವಿಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಚ ವಿಹಾರೇ ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಖೇಪಾರಹಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವಿಹಾರಬ್ಭನ್ತರತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಯಾವ ಗಾಮಸ್ಸ ಇನ್ದಖೀಲಾತಿ** ಗಾಮಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಿನ್ದಖೀಲೋ। **ಗೇಹಪಟಿಪಾಟಿಯಾಚರಿತ್ವಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ। **ಯಾವ ನಗರದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖಮನಾತಿ** ನಗರದ್ವಾರೇನ ಯಾವ ನಿಕ್ಖಮನಪದೇಸಾ। **ಯಾವ ವಿಹಾರಾತಿ** ಯಾವ ವಿಹಾರಬ್ಭನ್ತರಾ। **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಮಗ್ಗೋತಿ** ನಿವತ್ತನಮಗ್ಗೋ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಹಞ್ಞನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತೇ ಪಟಿಹನನ್ತಂ ವಿಯ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ - **"ಚಿತ್ತೇ ಪಟಿಹಞ್ಞನಕಿಲೇಸಜಾತ"**ನ್ತಿ। **ದಿವಸಞ್ಚ ರತ್ತಿಞ್ಚ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತೇನಾತಿ** ಏತಂಯೇವ ರಾಗಾದಿಪ್ಪಹಾಯಿನಿಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತಿಞ್ಚ ಅನು ಅನು ಸಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೇನ।

೪೪೦. **ಪಹೀನಾ ನು ಖೋ ಮೇ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಮಗುಣಪ್ಪಹಾನಂ ನಾಮ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ - "ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚಿತ್ರಾನಿ ತಥೇವ ಲೋಕೇ, ಅಥೇತ್ಥ ಧೀರಾ ವಿನಯನ್ತಿ ಛನ್ದ"ನ್ತಿ। **ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನಾನಾತಿ** ಏಕಸ್ಸೇವ ಭಿಕ್ಖುನೋ, "ಪಹೀನಾ ನು ಖೋ ಮೇ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ನಾನಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಹೋನ್ತಿ। **ನಾನಾಭಿಕ್ಖೂನನ್ತಿ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನಾನಾತಿ** ವುತ್ತನಾನಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಥಂ ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀತಿ ಆಹ **"ಪಹೀನಾ ನು ಖೋ"**ತಿಆದಿ। **ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹಾತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ। ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾತಿ ವಚನಸೇಸೋ। **ಫಲಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇ ಠಿತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ನ ಚಿರೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಿವಾಸಾಭಾವತೋ ಫಲಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ।

ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾತಿ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಫಲತೋ ವುಟ್ಠಾಯ। ಮಗ್ಗಾನನ್ತರತೋ ಹಿ ವುಟ್ಠಿತೋ ಮಗ್ಗತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **"ಫಲಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಫಲಾನನ್ತರಂ। "ಫಲಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಚೇವ ವದತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನೀವರಣಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಏತ್ಥ, "ಪಹೀನಾ ನು ಖೋ ಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏತೇಸನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಏತೇಸಂ ನೀವರಣಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂ। **ಪಹಾನಾದೀನೀತಿ** ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಭಾವನಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ। **ನಾನಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಹೋತೀತಿ** ತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನಾನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏತಾಸು ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಸೂತಿ** ಏತಾಸು ಕಾಮಗುಣಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಸು ದ್ವಾದಸಸು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಸು। **ಏಕಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ** ದ್ವಾದಸಸು ನಯೇಸು ಏಕೇನೇವ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ। **ಅಞ್ಞೋ** ಭಿಕ್ಖು। **ಏಕನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಏಕ**ಸದ್ದೋ "ಇತ್ಥೇಕೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧, ೨೭) ವಿಯಾತಿ। ನಾನಾಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪನ ಏಕಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ನಾನಾಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಾನಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಏವಂ ಚತುಕ್ಕಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಭವತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ದ್ವಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಭಿಸಮಯೋ ನತ್ಥೀತಿ ತದುಭಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನ ಉದ್ಧಟಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೫೩. **ಏವಂನಾಮಕೇತಿ** "ಗಜಙ್ಗಲಾ"ತಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸಸ್ಸ ಮರಿಯಾದಟ್ಠಾನಭೂತೇ ನಿಗಮೇ। **ಸುವೇಳು ನಾಮ** ನಿಚಲರುಕ್ಖೋತಿ ವದನ್ತಿ। ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಏವಾತಿ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಏಕಾ ರುಕ್ಖಜಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಖುಸೋತಾನಂ ಯಥಾಸಕವಿಸಯತೋ ನಿವಾರಣಂ ದಮನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಾ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅದಸ್ಸನೇನ ಅಸವನೇನಾತಿ ಆಹ - **"ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ನ ಸುಣಾತೀ"**ತಿ। ಸತಿ ಹಿ ದಸ್ಸನೇ ಸವನೇ ಚ ತಾನಿ ಅದನ್ತಾನಿ ಅಭಾವಿತಾನೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಚಕ್ಖುಸೋತಾನಿ ಚ ಅಸಮ್ಪತ್ತಗ್ಗಾಹಿತಾಯ ದುರಕ್ಖಿತಾನೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತೇಸಂಯೇವ ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। **ಅಸದಿಸಾಯಾತಿ** ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾಯ। **ಆಲಯನ್ತಿ** ಕಥೇತುಕಾಮತಾಕಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೫೪. **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾತಿ** ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇ ದಿಟ್ಠೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಭಾವಾದಿವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಾರೇಹಿ ಸನ್ತಾ ಚೇವ ಪಣೀತಾ ಚ, ಪಗೇವ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸಹಗತಾಹಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ - **"ಏಸಾ ಸನ್ತಾ ಏಸಾ ಪಣೀತಾ"**ತಿ। **ಅತಪ್ಪಿಕಾತಿ** ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವನಾರಸವಸೇನ ತಿತ್ತಿಂ ನ ಜನೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
> ಅಮಾನುಸೀ ರತೀ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೩)।

ಇತೀತಿ ಏವಂ ವಕ್ಖಮಾನಾಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಅಯಂ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಮ್ಹೀತಿ** ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಗತೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ। **ಮನಾಪನ್ತಿ** ಮನಾಪಭಾವೇನ ಪವತ್ತನಕಂ। **ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಮನಾಪಾಮನಾಪನ್ತಿ** ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ಮನಾಪಭಾವೇನ ಅಮನಾಪಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತನಕಂ ಮನಾಪಾಮನಾಪಂ ನಾಮಾತಿ। ತೇನಾಹ ("ನೇವ ಮನಾಪಂ ನ ಅಮನಾಪ"ನ್ತಿ)। ಇಮಿನಾ ಮನಾಪಭಾವೋ ಗಹಿತೋ, "ನೇವ ಮನಾಪ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಮನಾಪಭಾವೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಚ ಉಭಯಂ ಏಕದೇಸತೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ, **"ಮನಾಪಾಮನಾಪ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಲಬ್ಭಮಾನವಿಸೇಸವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಾಕತಿಕಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಪ್ಪಟಿಸೇಧೇನ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಅನುತ್ತರಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಿತುಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಇಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ರಜ್ಜಿತುಂ ವಾ ಅನಿಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ದುಸ್ಸಿತುಂ ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಮುಯ್ಹಿತುಂ ವಾ। **ಅದತ್ವಾತಿ** ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ। **ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಞಾಣೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಞಾತತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಂ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಠಪೇತೀತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತಂ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಪೇತಿ। **ಚಕ್ಖುಮಾತಿ** ನ ಪಸಾದಚಕ್ಖುನೋ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಜೋತನಂ; ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಸ ಅತಿಸಯೇನ ಅತ್ಥಿತಾಜೋತನಂ, "ಸೀಲವಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ - **"ಚಕ್ಖುಮಾತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಚಕ್ಖು ವಿಸುದ್ಧನೇತ್ತೋ"**ತಿ।

೪೫೭. **ಈಸಕಂ ಪೋಣೇತಿ** ಮಜ್ಝೇ ಉಚ್ಚಂ ಹುತ್ವಾ ಈಸಕಂ ಪೋಣೇ, ನ ಅನ್ತನ್ತೇನ ವಙ್ಕೇ। ತೇನಾಹ - **"ರಥೀಸಾ ವಿಯ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಠಿತೇ"**ತಿ।

೪೬೧. **ಪಟಿಕೂಲೇತಿ** ಅಮನುಞ್ಞೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀತಿ** ನ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ। ತಂ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಮೇತ್ತಾಫರಣೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಟಿಕೂಲೇ ಅನಿಟ್ಠೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಮೇತ್ತಾಫರಣೇನ ವಾ ಧಾತುಸೋ ಉಪಸಂಹಾರೇನ ವಾ ಸಙ್ಖಾರಸಞ್ಞಿತೇ ಪನ ಧಾತುಸೋ ಉಪಸಂಹಾರೇನ ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರತೀತಿ** ಹಿತೇಸಿತಾಯ ಧಮ್ಮಸಭಾವಚಿನ್ತನಾಯ ಚ ನಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ

ವಿಹರತಿ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ** ಇಟ್ಠೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಕೇಸಾದಿಅಸುಚಿಕೋಟ್ಠಾಸಮತ್ತಮೇವಾತಿ **ಅಸುಭಫರಣೇನ ವಾ**ತಿ ಅಸುಭತೋ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ। ಇದಂ ರೂಪಾರೂಪಮತ್ತಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಸಙ್ಖತನ್ತಿ **ಅನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಸಂಹಾರೇನ ವಾ**। ತತೋ ಏವ, "ದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ **ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರತಿ। ಸೇಸಪದೇಸೂ**ತಿ, "ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ಸೇಸೇಸು ದ್ವೀಸು ಪದೇಸು। ತತ್ಥ ಹಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವತ್ಥೂನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಠಮಂ ಪಟಿಕೂಲತೋ ಉಪಟ್ಠಿತಮೇವ ಪಚ್ಛಾ ಗಹಣಾಕಾರವಸೇನ ಅವತ್ಥನ್ತರೇನ ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಞ್ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲತೋ ಉಪಟ್ಠಿತಮೇವ ಪಚ್ಛಾ ಪಟಿಕೂಲತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದುಭಯೇಪಿ ಖೀಣಾಸವೋ ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ, ವುತ್ತನಯೇನ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರೇಯ್ಯ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಾತಿ।

ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಸಭಾವತೋ ಭಾವನಾನುಭಾವತೋ ಚ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಕೂಲಸಭಾವಂ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಭಾವಂ ವಾತಿ ತಂ ಉಭಯಂ ಪಹಾಯ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪನ, **"ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಿತುಕಾಮೋ ಕಿಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ, ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು...ಪೇ॰... ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ, **"ವುತ್ತಂ ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। **ಸತೋ**ತಿ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತಿಮಾ। **ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ। **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಕಾರಣವಸೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಸಮತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ, ಚಕ್ಖುನಾ ವಾ ಕರಣಭೂತೇನ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ** ಗೇಹಸ್ಸಿತಸೋಮನಸ್ಸಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಕ್ಖಿಕಾಯ ಕಿರಿಯಾಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾಯ।

ಇಮೇಸು ಚಾತಿ "ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ಪನಾನನ್ದ, ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಅನುತ್ತರಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೫೩), - "ಕಥಞ್ಚಾನನ್ದ, ಸೇಖೋ ಹೋತಿ ಪಟಿಪದೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೬೦); - "ಕಥಞ್ಚಾನನ್ದ, ಅರಿಯೋ ಹೋತಿ ಭಾವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೬೧) ಚ ಆಗತೇಸು ತಿವಿಧೇಸು ನಯೇಸು। **ಮನಾಪಂ ಅಮನಾಪಂ ಮನಾಪಾಮನಾಪ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮನಾಪ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಯುತ್ತಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ, **ಅಮನಾಪ**ಗ್ಗಹಣೇನ ದೋಮನಸ್ಸಯುತ್ತಅಕುಸಲಾನಂ, **ಮನಾಪಾಮನಾಪ**ಗ್ಗಹಣೇನ ತಬ್ಬಿಧುರುಪೇಕ್ಖಾಯುತ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಠಮನಯೇ **"ಸಂಕಿಲೇಸಂ ವಟ್ಟತಿ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಂ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮನಯೇ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸಂಕಿಲೇಸಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ದುತಿಯನಯೇ ಪನ **"ಸೋ...ಪೇ॰... ಅಟ್ಟೀಯತೀ"**ತಿಆದಿವಚನತೋ **"ಪಠಮಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಚಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸವಸೇನ, **"ಸಂಕಿಲೇಸಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತಿಯನಯೇ ಅರಹತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, **"ತತಿಯಂ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಮೇವ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಕ್ಖವಾರೇ ಪನ "ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಉಪಮಾ ಏಕಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ಆಹ। ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ರಾಗಾದಿಕೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಅರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಾತಿ। ಪಠಮನಯೋ ವಿಪಸ್ಸಕವಸೇನ ಆಗತೋ, ದುತಿಯೋ ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಸೇನ, ಪಠಮದುತಿಯೋ ಚ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ, ತತಿಯೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಅರಿಯವಿಹಾರವಸೇನ ಆಗತೋ। ಪಠಮನಯೇ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಸೇನ, ದುತಿಯನಯೇ ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಸೇನ ಕುಸಲಂ ವುತ್ತಂ, ತತಿಯನಯೇ ಅಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ

ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಸಳಾಯತನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।